

TURUN KAUPUNGIN TILINPÄÄTÖS 2023

Kaupunginhallitus 25.3.2024

Pormestarin katsaus – Minna Arve

Vuosi 2023 oli jälleen useiden muutosten vuosi myös Turun kaupungille. Suomalainen kuntakenttä koki vuoden alussa yhden sen historian suurimmista muutoksista, kun sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä vastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Reformi muutti merkittävästi niin kaupungin tehtäviä kuin talouden rakennetta. Kaupungista tuli yhä vahvemmin sivistys- ja elinvoimapaikallisuuden tuottaja – paikka, jossa kirjaimellisesti kasvatetaan tulevaisuutta huolehtimalla muun muassa varhaiskasvatuksen sekä opetuksen palveluiden kautta lapsista ja nuoristamme, sekä luodaan tulevaisuutta panostamalla monipuolisesti kaupungin elinvoimaan.

Uudet painotukset kaupungin työssä näkyivät vuonna 2023 myös käytännön muutoksina kaupungin organisaattiorakenteessa. Uusi elinvoiman palvelukokonaisuus muodostettiin 1.6.2023 alkaen ja sen tehtävänä on kaupunginhallituksen alaisuudessa vastata kaupungin kasvuun ja kehittymiseen tähtäävistä toiminnoista. Lisäksi muodostettiin uusi lasten ja nuorten palvelukokonaisuus, jonka tehtävänä on luoda uudenlainen toiminta- ja johtamismalli, joka huomioi lasten ja nuorten palvelut kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on, että lasten ja nuorten palvelut ovat ennaltaehkäiseviä, aidosti hyvinvointia tukevia sekä oikea-aikaisia ja -paikkaisia. Katse siirretään kaupungin organisaation sijaan palveluiden käyttäjiin – turkulaisiin lapsiin ja nuoriin sekä heidän perheisiinsä.

Muutosten vuodet eivät kuntasektorilla ole myöskään vielä takanapäin. Julkiset työvoimapaikat ovat siirtymässä kuntien järjestämistä vastaavalle 1.1.2025 alkaen. Syksyn 2023 aikana Turku päätti yhdessä 22 muun varsinaissuomalaisen kunnan kanssa Turun työllisyysalueen perustamisesta. Väestöpohjaltaan 420 000 asukkaan ja työvoimapohjaltaan yli 200 000 hengen työllisyysalue tulee olemaan Suomen kolmanneksi suurin Helsingin kaupungin ja Tampereen seudun työllisyysalueen jälkeen. Muutos mahdollistaa työllisyys-, yritys- ja koulutuspalveluiden entistä paremman yhteensovittamisen ja tukee kaupungin elinvoimatyötä.

Turun seudun kasvu jatkui vuonna 2023 ennätyskäsittävällä tavalla. Väestönlisäys ja muuttovoitto nousivat vuoden aikana suuremmaksi kuin kertaakaan käytettävissä olevassa tilastohistoriassa vuoden 1972 jälkeen. Kesällä 2023 Turku saavutti myös tärkeän merkkipaalan, kun kaupungin asukasluku nousi ensimmäisen kerran yli 200 000 asukkaan. Pohjoismaisessakin mittakaavassa Turku on vasta 16. yli 200 000 asukkaan virstanpylvään ylittänyt kaupunki. Kaupungin kasvu on positiivinen

merkki, mutta vaatii kaupungilta myös uudistumista. Rakennamme monessa mielessä hyvin erilaista kaupunkia, kuin päättäjät vielä vuosikymmen sitten. Jotta Turku pysyy tulevinakin vuosikymmeninä Suomen kasvukolmion yhtenä kärkenä yhdessä pääkaupunkiseudun ja Tampereen kanssa, on keskeistä, että uskallamme pitää katseen tarpeeksi pitkällä. Pitkäjänteinen kaupunkikehitysvisiona, joka on linjattu pormestariohjelmassa sekä tarkkaan punnitut kasvuinvestoinnit viitoittavat tietä myöskin uuden edessä.

Taloudellisessa mielessä vuosi 2023 oli edelleen monessa mielessä haastava. Suomen talouskasvu hidastui ja alkuvuoden nopea inflaatio sekä kiristynyt rahapolitiikka synkensivät etenkin rakennusteollisuuden ja asuntorakentamisen näkymiä loppuvuotta kohti. Sote-uudistuksen taloudelliset vaikutukset eivät vielä vuonna 2023 näkyneet kuntataloudessa täysimääräisinä. Tilikauden ylijäämä 32,5 miljoonaa euroa heijasteleekin osittain tätä vinoumaa. Tulevina vuosina kiristynyt julkisen talouden kokonaiskuva luo paineita myös kuntatalouden tulevaisuudelle. Sote-uudistuksen jälkeen kaupungin talous onkin entistä riippuvaisempi kunnallis- ja yhteisöverotuotoista. Kaupungin talouden yhä vahvempi kiinnittymisen yleiseen suhdannekehitykseen haastaakin pitkäjänteistä taloussuunnittelua.

Turussa aloitettiin vuoden 2023 alussa sopeuttamisohjelma. Sen avulla kaupungin taloudellista asemaa pyritään parantamaan sekä tulojen lisäämisen että menojen vähentämisen avulla. Tavoitteenamme on varmistaa, että Turun talous on terveellä pohjalla jatkossakin, jotta palvelut voidaan pitää laadukkaina ja riittävinä. Huomiota on myös, että lasten ja nuorten palveluiden kustannukset muodostavat vuodesta 2023 eteenpäin noin 75 prosenttia Turun kaupungin budjetista. Tämä tarkoittaa, että jo pienetkin muutokset kokonaisuuden meno- ja tulojen rakenteessa kertaantuvat kaupungin taloudellisessa kokonaistarkastelussa.

Synkkenevien julkisen talouden näkymienkin keskellä on syytä muistaa, että suuret kaupungit ovat maamme kasvuedellytysten keskeisimpiä rakentajia ja talouskasvun kahden tärkeän lähteen eli innovaatioiden ja investointien syntypaikkoja. Kaupunkien pitkäjänteiset investoinnit luovat pohjaa koko Suomen kasvun rakentamiselle ja siksi kaupunkien investointikyvystä huolehtiminen tulee tulevina vuosina olemaan erityisen tärkeää. Turku jatkoivat vuoden aikana tarkkaan harkittua, mutta pitkälle

kurottavaa investointiohjelmaansa, jonka kokonaisuus vuonna 2023 oli 182 milj. euroa.

Kaupunki on viime vuosien aikana tehnyt myös useita strategisia kulttuuri-investointeja, joista moni linkittyy Aurajoen rantaan rakentuvaan Kulttuurirantaan. Syksyllä 2023 Kulttuurirannan alueella alkoivat Turun musiikkitalo Fuugan rakennustyöt. Musiikkitalo Fuugan myötä jokirantaan on syntymässä täysin poikkeuksellinen kulttuurikeskittymä, jossa Kaupunginteatteri, musiikkitalo Fuuga sekä vuonna 2024 peruskorjattava WAM muodostavat uniikin kokonaisuuden.

Panostus lasten ja nuorten hyvinvointiin näkyi konkreettisesti myös mittavan koulujen ja päiväkotien peruskorjaus- ja uudisrakentamishojelman jatkumisena. Peruskorjaus- ja uudisrakennuskohteista vuoden keskeisimmät olivat Pääskylvuoren ja Sirkkalan koulut sekä Tali-korven päiväkoti.

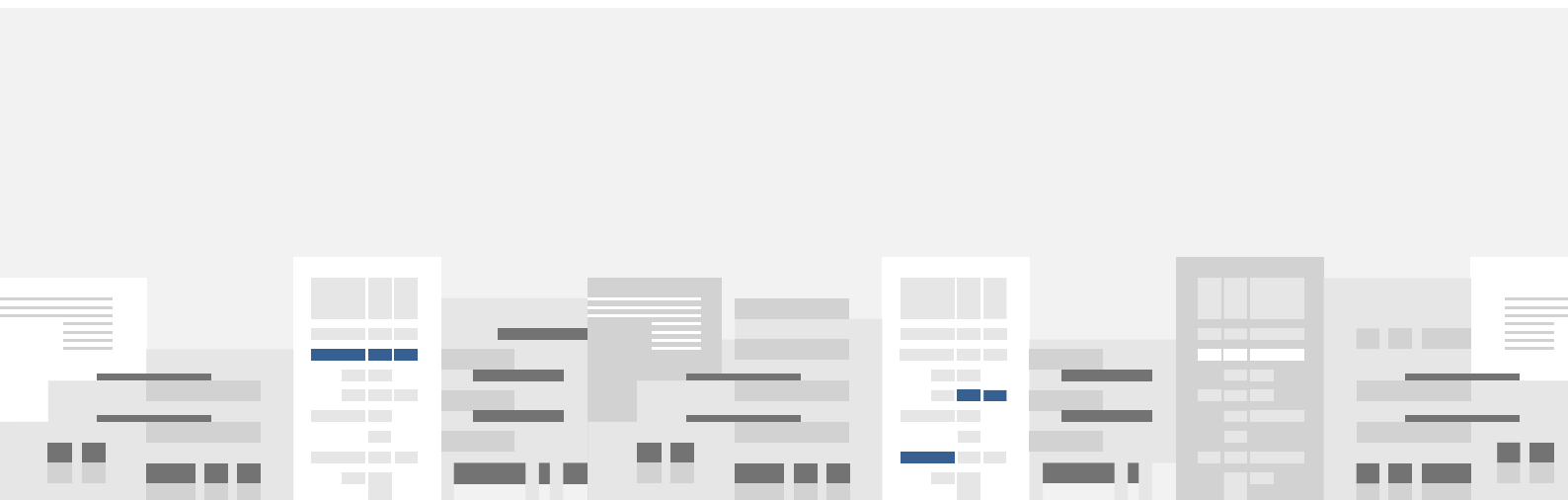
Yhteiskunnallinen toimintaympäristö oli vuonna 2023 edelleen turbulenti. Venäjän hyökkäyssota jatkui Ukrainassa ja kokonaisturvallisuuden tematiikka oli vahvasti läsnä myös kaupungin toiminnan suunnittelussa. Moni sotaa paennut tilapäistä suojelua saanut ukrainalainen haki vuoden 2023 aikana kotikunnan rekisteröintiä. Ukrainalaisten kotoutumista tuettiin Turussa monin tavoin ja usea ukrainalaislapsi aloitti myös koulunkäynnin

valmistavassa opetuksessa.

Turku on jo pitkään ollut tunnettu yhtenä maailman johtavista ilmastokaupungeista. On kuitenkin selvää, ettei ilmastokriisiä ja luontokatoa voi ratkaista erikseen, vaan molempia on torjuttava tiiviisti yhdessä ja erityisesti kiertotalousratkaisujen avulla. Turku ottikin vuonna 2023 selkeitä askelia myös luonnon monimuotoisuus-toimissa ja kaupungin ensimmäinen luonnon monimuotoisuusohjelma (LUMO-ohjelma) hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa kesällä 2023. Ohjelman tavoitteena on ottaa luontoloikka Turun kaupungin työssä ja kasvattaa merkittävästi luonnonhoitoon ja luonnonsuojeluun käytettäviä resursseja. Kasvavan kaupungin työssä kokonaiskestävyyden huomiointi on erityisen tärkeää.

Vuosi 2023 oli Turulle uudistumisen ja kasvun vuosi. Jatkamalla määrätietoista kaupunkikehittämistä valmistaudimme myös kääntämään uuden sivun kaupungin historiassa, kun vuonna 2029 saamme juhlia kaupunkimme 800-vuotisjuhlia. Turun pitkä ja hieno historia Suomen vanhimpana kaupunkina antaa varmuutta sille, että kaupunkimme selviää myös tulevien vuosien haasteista. Rohkeilla ja kauas katsovilla investoinneilla sekä määrätteisellä kehitystyöllä luomme perustuksia, joilta Turun on hyvä ponnistaa myös seuraavalle vuosisadalle. Innostavaa on, että tulevaisuus on hyppysissämme jokaisessa tienristeyksessä ja jokaisella valinnan hetkellä.

Pormestari Minna Arve

Pormestarin katsaus

1.	Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	1
1.1.	Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	1
1.2.	Yleinen taloudellinen kehitys	4
1.3.	Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	5
1.4.	Kaupungin henkilöstö	10
1.5.	Ympäristötekijät	11
1.6.	Muut ei-taloudelliset asiat	14
1.7.	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	16
1.8.	Arvio kaupungin ja kaupunkikonsernin merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä	17
2.	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko	20
3.	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	22
3.1.	Tilikauden tuloksen muodostuminen	22
3.2.	Toiminnan rahoitus	27
4.	Rahoitusasema ja sen muutokset	30
5.	Kokonaistulot ja -menot	34
6.	Kaupunkikonsernin toiminta ja talous	35
6.1.	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	35
6.2.	Konsernissa tapahtuneet muutokset	35
6.3.	Konsernin toiminnan ohjaus	36
6.4.	Konsernivalvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	37
6.5.	Konsernitilinpäätös ja tunnusluvut	40
6.6.	Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen sekä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	46
7.	Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä	46
8.	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	47
	Kaupunginvaltuusto	49
	Keskusvaalilautakunta	50
	Tarkastuslautakunta	51
	Kaupunginhallitus, konsernihallinto, elinvoiman palvelukokonaisuus, työllisyyspalvelut	53
	Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus	72
	Kulttuurin, liikunnan sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet	75
	Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	85
	Konserniyhteisöt	
	Arkea Oy -konserni	97
	Blue Industry Park Oy	98
	Business Turku Oy (ent. Turku Science Park Oy)	99
	Forum Marinum -säätiö	101
	Kaarea Oy	103
	Kuntec Oy	105
	Lounais-Suomen Jätehuolto Oy -konserni	106
	Turku 2029 -säätiö sr.	109
	Turku City Data Oy	110
	Turku Energia -konserni	112
	Turun Aikuiskoulutussäätiö	114
	Turun Ammattikorkeakoulu Oy	115
	Turun Kaupunginteatteri Oy	117
	Turun Kaupunkiliikenne Oy	118
	Turun Musiikinopetus Oy (Turun konservatorio)	119
	Turun Satama Oy -konserni	121

Turun seudun puhdistamo Oy	123
Turun Seudun Vesi Oy	126
Turun Taiteen talo Oy	128
Turun TeknologiaKiinteistöt Oy	130
Turun Vesihuolto Oy	132
Turun Ylioppilaskyläsäätiö	134
TVT Asunnot Oy -konserni	136
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy	138
Visit Turku Archipelago Oy	140
9. Taloudellisten tavoitteiden toteutumisvertailut	
9.1. Käyttötalousosan toteutumisvertailut	141
9.2. Investointiosan toteutumisvertailut	143
9.3. Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailut	144
9.4. Rahoituslaskelmaosan toteutumisvertailut	145
10. Tilinpäätöslaskelmat	
10.1. Tuloslaskelma	146
10.2. Tase	147
10.3. Rahoituslaskelma	149
10.4. Konsernituloslaskelma	150
10.5. Konsernitase	151
10.6. Konsernin rahoituslaskelma	153
11. Tilinpäätöksen liitetiedot	
Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	154
Tuloslaskelman liitetiedot	163
Taseen liitetiedot	168
Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	181
Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot	189
Vahinkorahaston tilinpäätöslaskelmat	191
Eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat	192
12 Luettelot ja selvitykset	
12.1. Tilinpäätökseen sisältyvien tunnuslukujen laskentakaavat	198
12.2. Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tosittelajeista	202

Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1. Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kaupungin ylintä päätösvaltaa. Turun kaupunginvaltuustossa on toimikaudella 2021–2025 yhteensä 67 valtuutettua.

Vuonna 2023 valtuuston puheenjohtajana toimi Mika Maaskola (sd), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Muhis Azizi (kok), toisena varapuheenjohtajana 18.6.2023 asti Abdullahi Sultan (vas), kolmantena varapuheenjohtajana Mikael Miikkola (ps) ja neljäntenä varapuheenjohtajana Saara Ilvessalo (vihr). Valtuuston toisena varapuheenjohtajana Abdullahi Sultanin tilalla 19.6.2023 alkaen toimi Timo Furuholm (vas).

Kaupunginhallitus johtaa kaupunginvaltuuston alaisena kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallitus vastaa myös kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta sekä kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, lukuun ottamatta asioita, jotka koskevat valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä taikka jotka kuntalain 35 §:ssä tarkoitettu tilapäinen valiokunta tai tarkastus-

lautakunta on valmistellut, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua ja, jollei laissa toisin säädetä tai hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa laajakantoisissa ja koko kaupunkia koskevissa asioissa.

Kaupunginhallituksessa on 14 jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Valtuusto valitsee kahden vuoden toimikaudeksi kaupunginhallituksen jäsenet ja varajäsenet valtuutetuista ja varavaltuutetuista.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimii pormestari ja varapuheenjohtajina apulaispormestarit. Vuonna 2023 kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimi pormestari Minna Arve (kok), ensimmäisenä varapuheenjohtajana apulaispormestari Piia Elo (sd), toisena varapuheenjohtajana apulaispormestari Elina Rantanen (vihr) ja kolmantena varapuheenjohtajana 31.7.2023 asti apulaispormestari Heikki Pälve (kok). 1.8.2023 alkaen kolmantena varapuheenjohtajana toimi Mirka Muukkonen (vas).

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen poliittiset voimasuhteet valtuustokaudella 2021–2025:

	Kaupunginvaltuusto 67 jäsentä	Kaupunginhallitus 14 jäsentä
Kansallinen kokoomus ja Suomen Kristillisdemokraatit	(4.2.2023 asti 17) 18	4
Suomen sosialidemokraattinen puolue	(23.10.2023 asti 13) 12	3
Vasemmistoliitto	(8.4.2022 asti 11) 9	2
Vihreä liitto	10	2
Perussuomalaiset	(3.10.2022 asti 9, 4.2.2023 asti 8) 7	2
Ruotsalainen kansanpuolue	3	1
Suomen Keskusta	3	0
Valtuustoryhmään kuulumattomat	(2 ajalla 9.4.2022–16.4.2023, 1 ajalla 24.10.–12.11.2023) 0	0
Liike Nyt Turku	1	0
Järjen ääni	(24.10.2022 alkaen) 1	0
Kaupunginvaltuutettu Elina Sandelin	(17.4.2023 alkaen) 1	0
Kaupunginvaltuutettu Johannes Yrttiaho	(17.4.2023 alkaen) 1	0
HT	(13.11.2023 alkaen) 1	0

Uuden Turun toimintamalli

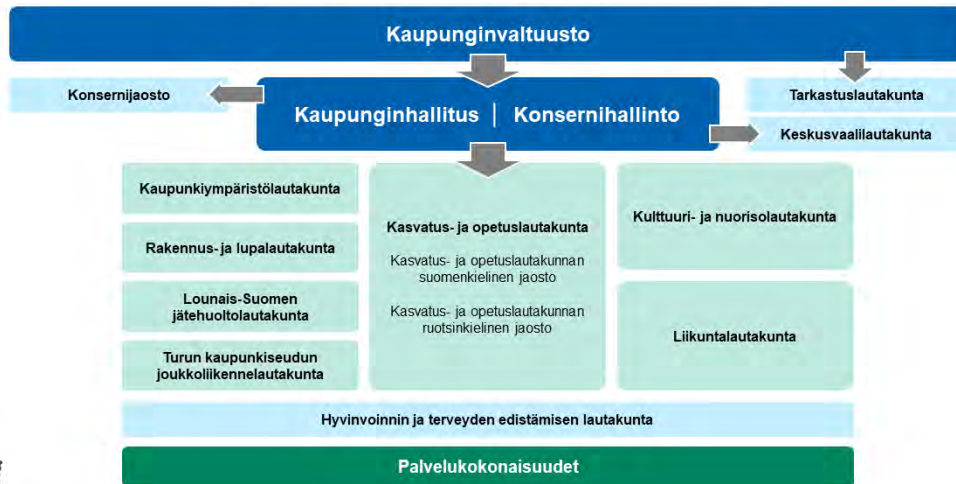
Uusi Turku on merkittävä muutosprosessi, jonka tavoitteena on ihmis- ja yrityskeskeinen johtaminen ja toimintatapa. Turku siirtyy vaiheittain kohti yhä enemmän yhteisvaikuttavaa johtamista. Tavoitteena on parantaa Turun strategisten tavoitteiden toimenpanokykyä ja samalla selkeyttää johtamissuhteita ja tiivistää kaupunkitasoista johtamista.

Uuden Turun toimeenpano käynnistyi Turun kaupunginvaltuuston hyväksyessä 17.5.2021 § 103 uuden päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmän mukaisen hallintosäännön noudatettavaksi 1.6.2021 lukien sekä pormestarin mukaisen hallintosäännön, joka tuli voimaan 1.8.2021.

Pormestarimallissa kaupungin ylintä johtoa edustavat pormestari ja kolme apulaispormestaria. Pormestari ja apulaispormestarit muodostavat pormestariston, joka ohjaa ja yhteensovittaa kaupungin toimintaa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätösten mukaisesti. Pormestariston jäsenet ovat päätoimisia

luottamushenkilöitä. Pormestari toimii kaupunginhallituksen ja konsernijaoston puheenjohtajana sekä johtaa kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Kaupungin kolme apulaispormestaria toimivat lautakuntien puheenjohtajina.

Turun kaupungin toimielimet

Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio

Konsernihallinto vastaa kaupungin toimielinten päätöksenteon valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä avustaa pormestaria ja kansliapäällikköä kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon johtamisessa sekä toiminnan ja talouden johtamisessa. Konsernihallintoon kuuluvat johdon tuki, yhteiset palvelut ja integraatiotoiminto. Konsernihallinnon johtajana toimiva kansliapäällikkö johtaa pormestarin alaisuudessa kaupunkikonsernin toimintaa ja vastaa sen kehittämisestä.

Palveluiden järjestämisestä vastuullinen henkilöstö työskentelee konsernihallinnossa ja palveluita tuottava henkilöstö puolestaan palvelukokonaisuuksissa.

Turun kaupungilla oli 31.5.2023 asti kolme palvelukokonaisuutta: kaupunkiympäristön, kasvatuksen ja opetuksen sekä vapaa-ajan palvelukokonaisuudet.

Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio

Turun kaupungin organisaatio 1.6.2023 alkaen

Kaupunginvaltuusto päätti 17.4.2023 muutoksista palvelukokonaisuuksiin. Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus ja kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus säilyivät ennallaan. Uusina palvelukokonaisuuksina muodostettiin kulttuurin palvelukokonaisuus, liikunnan palvelukokonaisuus, lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkemyksen palvelukokonaisuus ja elinvoiman palvelukokonaisuus.

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden tehtävänä on varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen sekä yleissivistävän aikuiskoulutuksen järjestäminen ja kehittäminen.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa toimintaedellytysten luomisesta vetovoimaisen kaupungin kasvulle, kaupunkiympäristön kehittämiseksi, rakenteelliselle toimivuudelle ja viihtyisyydelle. Palvelukokonaisuus vastaa myös kaupungin rakennetusta infraomaisuudesta, laadukkaan kaupunkiympäristön toteuttamisesta ja kunnossapidosta sekä terveellisten tilojen toteuttamisesta. Lisäksi palvelukokonaisuus vastaa ympäristöön ja rakentamiseen liittyvistä viranomaispalveluista, ympäristönsuojelusta, seudullisista jätehuollon viranomaispalveluista, seudullisista joukkoliikennepalveluista sekä muista liikkumisen palveluista ja paikkatiedosta.

Kulttuurin palvelukokonaisuus vastaa kulttuuri-, museo-, kirjasto- ja orkesteripalvelujen kehittämisestä ja järjestämisestä ja yhteistyöstä vapaan taidekentän yhteisöjen kanssa sekä edistää ja tukee kaupungissa harjoitettavaa kulttuuritoimintaa.

Liikunnan palvelukokonaisuus luo edellytyksiä kuntalaisien liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

Lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkemyksen palvelukokonaisuus johtaa muutos-hanketta, jossa luodaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvat palvelut kokonaisvaltaisesti huomioiva johtamismalli. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden yhteisvaikuttava johtaminen vastaa siitä, että resurssit kohdistetaan tietoon ja tarpeisiin perustuen tuottaen lapsille ja nuorille hyvinvointia ja kaupungille elinvoimaa. Johtamismalli huomioi sekä kaupungin palvelut että muut toimijat. Palvelukokonaisuuteen kuuluu nuorisopalvelualue, joka luo edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Elinvoiman palvelukokonaisuus vastaa kaupungin kasvuun ja kehittymiseen tähtäävistä toiminnoista. Elinvoiman palvelukokonaisuus vahvistaa kaupunkia kilpailukyisenä ja houkuttelevana toimintaympäristönä yrityksille ja asukkaille sekä johtaa kaupunkikonsernin yritys-palveluita.

Palvelukokonaisuuksia johtavat kansliapäällikön hallinnollisina alaisina toimivat palvelujohtajat, joiden tehtävänä on integraation näkökulmasta huolehtia tuotannon tuloksellisuudesta ja sovittaa palvelukokonaisuuden palvelut tarkoituksenmukaiseksi osaksi kokonaisuutta.

Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio

1.2. Yleinen taloudellinen kehitys

Yleinen kehitys

Tilastokeskuksen kansantalouden neljännesvuositilinpäätöksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2023 Suomen bruttokansantuotteen volyymi supistui 1,0 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. BKT kasvoi vuonna 2023 vain vuoden toisella neljänneksellä ja BKT:n veti laskusuuntaan rakentamisen ja teollisuuden alamäki.

Kansantalouden ennakkotietojen mukaan kansantalouden kokonaiskysyntä pieneni vuonna 2023 yhteensä 3,2 prosenttia vuodesta 2022. Viennin volyymi pieneni 1,8 prosenttia ja tuonnin volyymi 7,4 prosenttia edellisestä vuodesta. Yksityiset kulutusmenot pienenivät 1,0 prosenttia ja julkiset kulutusmenot kasvoivat 5,1 prosenttia vuonna 2023. Yksityiset investoinnit supistuivat 3,5 prosenttia ja julkiset investoinnit 12,5 prosenttia. Toimialojen arvonlisäyksen volyymi pieneni 1,5 prosenttia vuoden takaisesta. Rakentamisen volyymi on pienentynyt vuoden 2022 alkupuolelta lähtien ja jatkoi supistumistaan koko vuoden 2023 ajan. Erityisen jyrkässä laskussa on ollut talonrakentaminen.

Tilastokeskuksen laskema kuluttajahintojen vuosimuutos oli vuoden 2023 joulukuussa 3,6 prosenttia. Vuoden 2023 keskimääräinen inflaatio oli 6,2 prosenttia.

Kuntaliiton vuoden 2023 ennakkollisen tilinpäätösanalyysin mukaan kuntatalouden tunnuslukuja voidaan pitää vahvoina ja kuntatalous saavutti tasapainon. Tämä kuitenkin johtui sote-uudistukseen liittyneistä kertaluonteisista poikkeuseristä ja kuntatalouden näkymät tulevat synkkenemään lähitulevaisuudessa. Kuntaliiton analysoima ja jalostama tieto pohjautuu vuodesta 2021

Valtiokonttorin ja aiemmin Tilastokeskuksen keräämiin tilinpäätösarvioihin.

Sote-uudistus muutti merkittävästi sekä kuntien menoja että tuloja vuonna 2023. Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli vuonna 2023 1,8 miljardia euroa ja toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntatalous on lievästi ylijäämäinen. Tulos koostui kuitenkin täysin kertaeristä ja ilman niitä kuntatalous oli -0,1 miljardia euroa alijäämäinen. Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 yhteenlaskettu vuosikate kasvoi edellisestä vuodesta. Tilinpäätösarvioiden mukaan Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien ulkoisten toimintakulujen arviointiin laskevan 52 prosenttia ja toimintatulojen arvioitiin laskevan 28 prosenttia vuonna 2023 edellisestä vuodesta. Pitää kuitenkin huomioida, että sote-uudistus poisti kunnilta sosiaali- ja terveyshuollon ja pelastustoimien kustannukset, mutta myös asiakasmaksut ja toimintatuotot. Tilinpäätösarvioiden mukaan 13 Manner-Suomen kunnista oli vuonna 2023 negatiivinen vuosikate, kun edellisessä vuonna negatiivisen tuloksen oli tehnyt 16 kuntaa.

Oman talousalueen kehitys

Tilastokeskuksen tuottamia Turun seutukunnan toimialakohtaisia liikevaihtotietoja on käytettävissä vuoden 2023 syyskuun loppuun asti. Turun seutukunnassa liikevaihto ja henkilöstömäärä kehittyivät positiivisesti vuoden 2023 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä. Turun seutukunnan liikevaihto kasvoi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 8,2 prosenttia, toisella neljänneksellä 0,9 prosenttia ja kolmannella neljänneksellä 0,4 prosenttia edellisestä vuodesta. Koko maassa liikevaihto supistui vuoden 2023 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä.

Turun seutukunnassa liikevaihto kasvoi vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä meriteollisuudessa (33,3 %) ja palveluilla (1,5 %), muiden toimialojen supistuessa.

Teollisuuden liikevaihto supistui -3,8 prosenttia, tukku- ja vähittäiskaupan -1,6 prosenttia ja rakentamisen -0,6 prosenttia.

Tilastokeskuksen suhdannetietojen mukaan vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä henkilöstömäärä kasvoi Turun seutukunnassa 2,8 prosenttia vuotta aiemmasta. Toimialoista ainoastaan rakentamisen toimialan henkilöstömäärä supistui (-0,2 %) hieman, muiden toimialojen henkilöstömäärän kehitys oli positiivinen. Meriteollisuuden henkilöstömäärä kasvoi 7,5 prosenttia, teollisuuden 3,7 prosenttia, palveluiden 2,5 prosenttia sekä tukku- ja vähittäiskaupan 1,1 prosenttia vuotta aiemmasta.

TEM:n työnvälitystilaston mukaan Turussa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 12 661 työtöntä työnhakijaa, joista 11 471 oli varsinaisesti työttömiä ja 1 190 kokoaikaisesti lomautettuja. Vuoden 2023 lopussa Turun työttömyysaste oli 13,0, kun vuotta aiemmin työttömyysaste oli 12,3. Työttömyysaste oli vuodessa kasvanut 0,7 prosenttiyksikköä.

Turun työttömistä työnhakijoista joka kolmas oli ollut työttömänä yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ja joka viides on ulkomaan kansalainen. Nuorisotyöttömiä työnhakijoista oli 12 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä oli 4 194 henkeä ja heidän määränsä on laskenut 7 prosenttia vuoden takaisesta. Toisin kuin pitkäaikaistyöttömyys, niin nuorisotyöttömyys ja ulkomaalaisten työttömyys on kasvanut viimeisen vuoden aikana. Turussa oli vuoden 2023 lopussa 1 481 alle 25-vuotiaita työtöntä ja heidän määränsä oli kasvanut 15 prosentilla edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Työttömistä työnhakijoista 2 411 oli ulkomaalaisia ja heidän määränsä on kasvanut 8 prosentilla vuoden 2022 joulukuusta.

Varsinais-Suomen kuntien väliset erot työttömyydessä on merkittäviä ja Turussa oli joulukuussa 2023 Varsinais-Suomen korkein työttömyysaste. Varsinais-Suomessa työttömyys oli kuitenkin alhaisempaa kuin koko maassa (11,2 %). Kuudesta suurimmasta kaupungista korkein työttömyysaste oli Oululla (13,7 %), Turussa (13 %) ja Tampereella (13 %). Turun seutukunnassa työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2023 lopussa 10,5 prosenttia

työvoimasta.

Turun väkiluku ylitti 200 000 asukkaan rajan vuoden 2023 aikana ja kaupungissa asui Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuoden lopussa 201 889 asukasta. Vuonna 2022 alkanut kova väestönkasvu jatkui myös vuonna 2023 ja kaupungin väestö kasvoi ennätysmallisesti 3 989 ihmisellä vuodesta 2022 vuoteen 2023. Väestön kasvun veturina toimi maahanmuutto, joka kasvatti väestöä 3 166 ihmisellä nettomuuton muista Suomen kunnista ollen yli puolet pienempää (1 430). Vuoden 2023 syntyvyys oli historiallisen alhainen, vuoden aikana syntyi 1 505 lasta, joka oli vähemmän, kuin kertaakaan lähes 80 vuoteen. Vuonna 2023 Turussa kuoli 588 henkeä enemmän kuin syntyi.

Vuoden 2023 lopussa 15,3 prosenttia turkulaisista puhui äidinkielenään jotain muuta kuin suomea tai ruotsia ja muunkielisten osuus on kasvanut vuoden aikana 1,5 prosenttiyksikköä.

1.3. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Talous ja tuloperusteiden muutokset

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta alkaen ja kunnilta leikattiin muun muassa kunnallisverosta 12,64 %-yksikköä ja valtionosuuksia vähennettiin toiminnan rahoittamiseksi.

Kaupunginvaltuusto vahvisti Turun kunnallisveroprosentiksi 6,86. Kiinteistöveroprosentteihin ei tehty muutoksia

ja yleinen kiinteistöveroprosentti oli 1,15 prosenttia, vakituisten asuinrakennuksen kiinteistövero 0,45 prosenttia ja muiden kuin vakituisten asuinrakennusten vero oli 1,10 prosenttia. Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti oli 4,00 prosenttia.

Organisaatiomuutoksia

Turun kaupungin sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen ja hyvinvointialueelle siirtyvä tukipalveluhenkilöstö sekä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen henkilöstö siirrettiin liikkeen luovutuksena Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen (Kh 31.10.2022 § 446).

Turun kaupungin rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminta siirrettiin liikkeen luovutuksena Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien (Kh 31.10.2022 § 447).

Turun kaupungin vapaa-ajan palvelukokonaisuuden matkailupalvelujen palvelualueen kehittämisen toiminnot ja henkilöstö siirrettiin liikkeenluovutuksella Visit Turku Archipelago Oy:lle 1.1.2023 alkaen (Kh 10.11.2022 § 465).

Sirkkalabackens skola yhdistettiin Sirkkala skolaan ja S:t Olofsskolaniin 1.8.2023 alkaen (Kv 13.3.2023 § 51).

Päätettiin, että Turun filharmonisen orkesterin tukipalveluiden (konserttitoiminnan markkinointi, myynti, viestintä, tuotanto sekä tekniikkaa koskevat palvelut) liiketoiminnan siirron valmistelu liikkeenluovutuksena Turun Kaupunginteatteri Oy:lle voidaan käynnistää (Kh 10.10.2023 § 376).

Julkisten työvoimapalvelujen ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille 1.1.2025. Hyväksyttiin Turun työllisyysalueen yhteistoimintasopimus ja suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä (Kv 23.10.2023 § 206).

Kaupunginhallitus päätti Turun kansainvälisen koulun perusopetuksen järjestämisen siirrosta Turun Yliopistolta Turun kaupungille siten, että Turun kaupunki ottaa kokonaisuudessaan vastattavakseen Turun kansainvälisen koulun toiminnan myös opetuksen järjestämisen osalta 1.8.2025 lukien (Kh 5.2.2024 § 43).

Kaupunginvaltuuston päätöksiä tilikautta 2023 koskevista talousarviomuutoksista

13.3.2023 § 50

Kaupunkiympäristön rakennuttamisen investointimäärärahaa korotettiin 11 153 500 euroa ja toimitilojen rakennuttamisen investointimäärärahaa 2 059 170 euroa

niiden hankkeiden osalta, joiden toteutus on siirtynyt vuodelta 2022 vuodelle 2023.

15.5.2023 § 101

Ensimmäisen osavuosisikatsauksen käsittelyn yhteydessä vuoden 2023 talousarvion määrärahoihin ja tuloarvioihin tehtiin seuraavat muutokset:

- liikuntalautakunnan tuloarviota korotettiin 385 000 eurolla ja menomäärärahaa 700 000 eurolla ja vastaavasti konsernihallinnon varausmäärärahoista vähennettiin 315 000 euroa,
- kaupunginhallituksen määrärahoista siirrettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle 1 328 611 euroa,

- kaupunkiympäristölautakunnalta siirrettiin palkkojen järjestelyerä 40 423 euroa joukkoliikennelautakunnalle,
- kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudelle lisättiin määräraha sisäisiä vuokramenoja varten kohteisiin Kauppatori 356 000 euroa ja Logomon silta 44 000 euroa,
- kaupunginhallituksen päätöksen 6.2.2023 § 53 mukaisesti lisättiin kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudelle 209 797 euroa lisäresurssien rekrytointeihin kaavoituksen ruuhkan purkamiseksi.

18.9.2023 § 188

Toisen osavuosisikatsauksen käsittelyn yhteydessä kaupunginvaltuusto päätti määrätä toimielinten talousarvion määrärahat ja tuloarviot nettositoviksi (toimintakate) ja

päätti lisäksi vähentää kulttuuri- ja nuorisolautakunnan määrärahaa 45 291 eurolla ja lisätä vastaavan summan elinvoiman palvelukokonaisuudelle.

13.11.2023 § 219

Kolmannen osavuositarkastuksen käsittelyn yhteydessä vuoden 2023 talousarvion määrärahoihin ja tuloarvioihin tehtiin seuraavat muutokset:

- korotettiin kaupunkiympäristölautakunnan määrärahaa 200 000 eurolla lumenkuorma- ja kuljetuskustannuksiin,
- vähennettiin tuloslaskelmaosan korkotuottoja 700 000 eurolla ja muita rahoitustuottoja 500 000 eurolla,
- korotettiin liikuntalautakunnan talousarvion määrärahaa 177 351 eurolla ja vähennettiin kaupunginhallituksen suhdannevarausmäärärahaa vastaavalla määrällä,
- korotettiin kasvat- ja opetuslautakunnan määrärahaa 21 050 000 eurolla ja
- korotettiin kasvat- ja opetuslautakunnan talousarvion määrärahaa 1 610 000 eurolla ja vähennettiin kaupunginhallituksen suhdannevarausmäärärahaa vastaavalla määrällä.

Talousarvion taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuuston hyväksymä vuoden 2023 alkuperäinen talousarvio oli 15,9 milj. euroa ylijäämäinen. Talousarviovuoden aikana valtuusto hyväksyi lisäystä toimintamenoihin 22,2 milj. euroa ja toimintatuloihin 0,4 milj. euroa, joten muutetun talousarvion alijäämä oli 7,1 milj. euroa. Tilikausi päättyi kuitenkin 32,5 milj. euroa ylijäämäisenä ja toteutui siten 39,6 milj. euroa muutettua talousarviota parempana pääosin toimintatuottojen ja verotulojen ennakoitua parempien kertymien takia.

Alkuperäisen talousarvion investointimenot olivat 221,2 milj. euroa, minkä lisäksi valtuusto hyväksyi talousarviovuoden aikana investointimenojen lisäyksen 13,2 milj. euroa. Investoinnit alittuivat suunnitellusta 52,0 milj. euroa. Investointien rahoitusosuudet alittivat talousarvion 0,5 milj. euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot ylittivät talousarvion 0,2 milj. euroa.

Verorahoitusta toteutui yhteensä 600,0 milj. euroa (2022 tilinpäätös 1 267,6 milj. euroa) ja talousarvio ylittyi noin 29 milj. eurolla. Verotuloja kertyi 519,2 milj. euroa (2022 tilinpäätös 948,0 milj. euroa), mikä oli 29,2 milj. euroa talousarviota enemmän. Kunnallisveron kertymä ylitti talousarvion 16,5 milj. euroa, yhteisöveron tuotto 9,4 milj. euroa ja kiinteistöverotulot 3,3 milj. euroa. Valtionosuustulot olivat 80,8 milj. euroa (2022 tilinpäätös 319,7 milj. euroa) ja alittivat talousarvion 0,4 milj. eurolla.

Kaupungin lautakuntien sitovien toimintakatteiden talousarviopoikkeamat:

- Kaupunginhallituksen toimintakate alittui 14,6 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 16,2 milj. euroa ja toimintakulut 1,7 milj. euroa.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan

toimintakulut ja -kate alittuivat 0,1 milj. euroa.

- Kasvat- ja opetuslautakunnan toimintakate ylittyi 8,7 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 2,4 milj. euroa ja toimintakulut 11,1 milj. euroa.
- Kulttuuri- ja nuorisolautakunnan toimintakate alittui 0,4 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 0,8 milj. euroa ja toimintakulut 0,4 milj. euroa.
- Liikuntalautakunnan toimintakate toteutui lähes suunnitellusti. Toimintatuotot ylittyivät 0,3 milj. euroa ja toimintakulut 0,4 milj. euroa.
- Kaupunkiympäristölautakunnan toimintakate alittui 2,7 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 1,6 milj. euroa ja toimintakulut alittuivat 1,1 milj. euroa.
- Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan toimintakate alittui 7,0 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 5,8 milj. euroa ja toimintakulut alittuivat 1,3 milj. euroa.
- Rakennus- ja lupalautakunnan toimintakate toteutui lähes suunnitellusti. Toimintakulut alittuivat hieman.
- Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan toimintakate toteutui lähes suunnitellusti. Toimintakulut ylittyivät hieman.

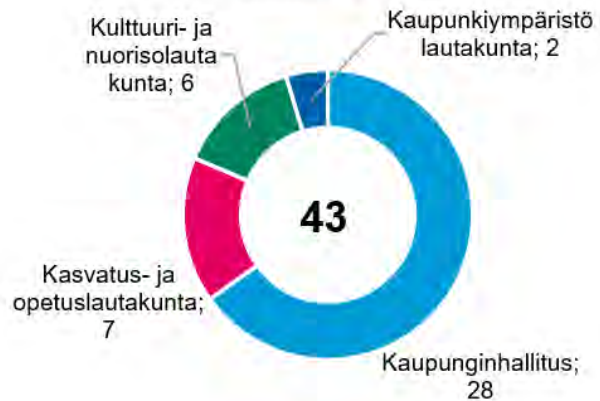
Merkittävät poikkeamat talousarvioon esitetään tarkemmin talousarvion toteutumisvertailu -osiossa.

Kaupungin toimielimillä oli vuonna 2023 yhteensä 152 kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa toiminnan tavoitetta. Pormestariohjelman toimenpiteitä oli 109 ja talousarviolausekkeita oli 43. Alla huomioita palvelukokonaisuuksien toiminnan tavoitteista.

Pormestariohjelman toimenpiteet palvelukokonaisuuksittain

Talousarviolausekkeet lautakunnittain

Kärkihankkeet

Kärkihankekokonaisuudessa tehtiin vuoden 2023 aikana tarkennuksia kärkihankkeiden tavoitteisiin sekä kehitettiin toimintamallia osana kaupungin organisaatiomuutosta.

Kaikissa kärkihankkeissa raportoitiin osittaista viivästyistä, vaikka pääosin edettiin toimintasuunnitelman mukaisesti. Viivästykset johtuivat pääosin Matkakeskuksen suunnitelmien viivästyisestä sekä kestävän liikenteen suunnitelmien ja pilottien siirtymisestä vuodelle 2024. Myöhästymisistä huolimatta suurin osa tavoitteista toteutui suunnitellusti. Vuoden 2023 aikana onnistuttiin saamaan paljon ulkoista rahoitusta tukemaan kaupungin ja kärkihankkeiden työtä, mikä säästi kaupungin ja kärkihankkeiden määrärahoja.

Vuonna 2023 toteutettiin useampi uusi onnistunut kokeilu. Esimerkiksi kulttuurin välitila -malli kokeilu toi paljon positiivisia palveluja ja kumppanuuksia. Kokeilua kehitetään edelleen vuoden 2024 aikana.

Konsernihallinto

Konsernihallinnolla oli 82 strategista tavoitetta, joista 54 tavoitetta toteutti pormestariohjelman painopistealueita ja 28 tavoitetta talousarviolausekkeita. Tavoitteiden toteuttaminen eteni vuoden aikana suurelta osin suunnitellusti.

Tunnin junan toteuttamisesta tehtiin investointipäätös. Lääkekehityskeskukseen toimintamalli käynnistyi ja lääke- ja diagnostiikka-alasta odotetaan yhtä uutta Suomen talouden kivijalkaa. Saaristomeren suojelun osalta hallitusohjelmaan saatiin useita tavoiteltuja kirjauksia. Kaupungin ilmastotavoitteita toteutettiin onnistuneesti maan-

käytön, energian, rakentamisen ja liikkumisen suunnitelmassa ja toimenpiteissä. Lisäksi ilmastobudjetointi toteutui osana talousarvion 2023 toimeenpanoa. Työllisyyden kuntakokeilun tavoitteita toteutettiin onnistuneesti ja valmistauduttiin yhdessä työllisyysalueen kuntien kanssa TE-palveluiden siirtoon kunnille.

Uuden Turun toimintamallista ja pormestarihallinnon toteutettiin arvioinnit pormestaristolle, luottamushenkilöille sekä virkamiehille. Tähän liittyen lasten ja nuorten muutoshanke asetettiin kesäkuussa ja samalla perustettiin lasten ja nuorten palvelukokonaisuus. Uusi elinvoiman palvelukokonaisuus käynnistyi niin ikään kesällä 2023.

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden seitsemän talousarviolauseketta ovat toteutuneet suunnitellusti, vaaditut selvitykset ja toimenpiteet ovat tehty tai toiminta on käynnissä. Toimenpiteet pormestariohjelman viiden tavoitteen saavuttamiseksi ovat pääosin toteutuneet vuoden 2023 toimintasuunnitelman mukaisesti. Työ tavoitteiden saavuttamiseksi jatkuu vuonna 2024 esimerkiksi kehittämällä edelleen koulukiusaamisen ja väkivalan ehkäisemisen toimintamalleja ja Varhan henkilöstön kanssa tehtävää monialaista opiskeluhoito-yhteistyötä, tukemalla varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutuksiin osallistumista sekä jatkamalla Taito-kampanjan suunnittelua.

Kulttuurin palvelukokonaisuus

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoiduiksi 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyivät osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuutta. Kulttuurin palvelu-

kokonaisuus koostuu kirjasto- ja museopalveluista sekä Turun filharmonisesta orkesterista.

Kulttuuripalveluiden kiinnostava tarjonta houkutteli runsaasti kävijöitä. Käyntimäärät nousivat koronapandemiaa edeltäville, jopa ennätysellisille tasoille. Kulttuurin palvelukokonaisuudessa toteutettiin kahdeksaa pormestariohjelmaan linkitettyä strategista tavoitetta. Asiakaspalvelua ja asiakasymmärrystä kehitettiin mm. kirjastopalvelujen hankkeen, museopalvelujen Kaikkien museo-hankkeen ja filharmonisen orkesterin asiakaskyselyjen avulla. Harrastamisen Turun mallin harrastustoimintaa toteutettiin lapsia ja nuoria kuullen. Musiikkitalo Fuugan toteutussuunnittelu saatettiin päätökseen. Historian ja tulevaisuuden museo -hankkeessa käynnistyi kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu. Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä, kaupunkilaisten hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa edistettiin yhdessä kulttuurin kärkihankkeen kanssa.

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoi 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyivät osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshanketta. Muutoshanke tuo yhteen ja näkyväksi lapsiin ja nuoriin kohdistuvat resurssit. Tavoitteena on kasvattaa kaupungin kyvykkyyttä tukea lasten ja nuorten hyvinvointia, toteuttaa palveluja yhteisvaikuttavasti ja ihmiskeskeisesti sekä tarttua haasteisiin ketterämmin uudella ja innovatiivisella tavalla.

Nuoret ovat löytäneet koronaviruspandemian aikaisten sulkujen jälkeen takaisin harrastuksiin sekä taide- ja musiikitoimintaan. Nuorisopalveluissa toteutettiin neljää pormestariohjelmaan linkitettyä strategista tavoitetta sekä kuutta talousarviolauseketta. Harrastamisen Turun mallin etsivää harrastustoimintaa toteutettiin lapsia ja nuoria kuullen. Etsivää ja liikkuvaa nuorisotyötä vahvistettiin. Kesällä toiminnan painopiste siirrettiin nuorisotaloista liikkuvaan nuorisotyöhön. Kesänuki 2023 -toimintamallia toteutettiin nuorille kesäloma-ajan. Toiminta tavoitti uusia nuoria ja tarjosi myös työntekijöille uuden tavan tehdä nuorisotyötä. Nuorten häiriökäyttäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi on tiivistetty yhteistyötä poliisin kanssa. Yhteisöllinen Turku -kärkihankkeessa käynnistyi kolmen projektin kokonaisuus Kohti turvallisempaa Turku. Projekteissa keskitytään nuorten häiriökäyttäytymisen ehkäisyyn niin kouluissa ja oppilaitoksissa kuin nuorisotyössä.

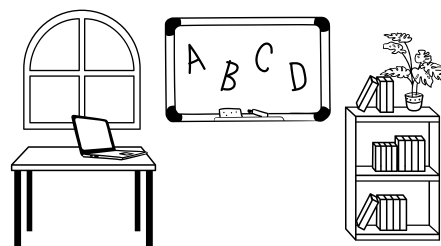
Liikunnan palvelukokonaisuus

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoi 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyivät osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuutta.

Liikuntapaikkojen käyntimäärät sekä ohjattujen palveluiden käyttäjämäärät olivat pääsääntöisesti korkeammalla tasolla kuin koronaviruspandemiaa edeltäneenä ennätysvuotena 2019. Kaikkien ikäryhmien liikuntapalveluiden osallistujamäärien ja liikuntapaikkojen käyttömäärien kasvu ovat vauhdittaneet laajentunut palvelutarjonta, tehostunut vuorojako sekä liikunta- ja urheiluseurojen harrastajamäärien kasvu. Liikuntapalveluiden palvelukykyä on tehostettu jatkuvalla palveluiden kehittämisellä ja Yhteisöllinen Turku -kärkihankkeeseen sisältyvillä Liikkuva Turku -toimilla. Liikunnan palvelukokonaisuudessa toteutettiin kolmea pormestariohjelmaan linkitettyä strategista tavoitetta. Liikunnan avustusjärjestelmän ja kunnallisten liikuntatilojen hinnoittelun uudistus sekä liikuntapaikkaverkon kehittäminen etenivät päätettyjen linjausten mukaan. Harrastamisen Turun mallin liikunnalliset kerhot, KouluPT- ja etsivää harrastustoimintaa sekä välituntiliikuttamista toteutettiin lapsia ja nuoria kuullen. Koulujen loma-ajan toimintaa järjestettiin yhdessä kulttuurin sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuuksien kanssa.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus

Herttuankulma, Kirstinpuisto ja Pukkilan alue olivat isoja käynnissä olevia aluerakentamiskohteita vuonna 2023. Asuntorakentaminen alkoi kuitenkin hiljentyämään Turussa vuoden 2023 keväästä lähtien. Rakennusvalvonnan lupatulot kääntyivät laskuun. Elinkustannusindeksiin sidotut maanvuokratulot kasvoivat. Musiikkitalo Fuugan toteutussuunnitelmat valmistuivat ja rakentaminen käynnistyi suunnitelman mukaisesti loppuvuodesta 2023. Fölin matkamäärä kasvoi 16 % vuoteen 2022 verrattuna ja asiakastytyväisyys oli edelleen hyvä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi luonnon monimuotoisuusohjelman kesäkuussa 2023 ja sitä ryhdyttiin toteuttamaan.

1.4. Kaupungin henkilöstö

Henkilöstö

Henkilötyövuosina mitattu työvoiman käyttö (koko henkilöstö) aikajaksolla 1.1.–31.12.2023 oli 6 191,4. Työvoiman käyttö vuonna 2023 laskettuna ilman työllistettyjä, oppilaita ja harjoittelijoita, uudelleensijoituskokeilijoita ja ns. vajaakuntoisten työllistämistöissä olevia oli 5 781,0.

Organisaatiomuutokset huomioiden koko henkilöstön työvoiman käyttö nousi 388,3 henkilötyövuodella

Työvoiman käyttö (koko henkilöstö)	2022	2023	Muutos
Keskusvaalilautakunta	1,4	1,7	-0,3
Revisiotoimisto	4,6	4	0,6
Konsernihallinto	715,9	558,3	157,6
Työllisyyden palvelukokonaisuus (31.8.2023 asti)	334,2	297	37,2
Elinvoiman palvelukokonaisuus (1.9.2023 lukien)	564,5	151,2	-151,2
Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos	564,5	0	564,5
Hyvinvoinnin palvelukokonaisuus	4 098,8	0	4 098,8
Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus	3 983,2	4211,3	-228,1
Vapaa-ajan palvelukokonaisuus (30.5.2023 asti)	621,3	241,9	379,4
Kulttuurin palvelukokonaisuus (1.6.2023 lukien)		234,7	-234,7
Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus (1.6.2023 lukien)		61,5	-61,5
Liikunnan palvelukokonaisuus (1.6.2023 lukien)		70	-70
Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	352,0	359,7	-7,7
Työvoiman käyttö yhteensä	10 675,9	6 191,4	-4 484,5
Työvoiman käytön muutos edelliseen vuoteen organisaatiomuutokset huomioituna yhteensä			+388,3

Edellä olevassa taulukossa on otettu huomioon seuraavat organisaatiomuutokset, yhteensä -4 872,8 henkilötyövuotta:

- Hyvinvoinnin palvelukokonaisuuden koko henkilöstön siirto Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien (-4 098,8 htv)
- Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksen koko henkilöstön siirto Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien (-564,5 htv)
- Konsernihallinnon ja työllisyyspalveluiden henkilöstösiirrot Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien (-194 htv)
- Vapaa-ajan palvelukokonaisuuden matkailupalveluiden liikkeenluovutus Visit Turku Archipelagolle 1.1.2023 lukien (-15,5 htv)

Työvoiman käytössä suurin kasvu on kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuudessa, jossa työvoiman käyttöön on vaikuttanut varhaiskasvatuksessa kesällä 2022 voimaan tullut lapsen tukea koskeva lakimuutos, alle 3-vuotiaiden lasten määrä ja palvelun kysynnän

(+6,7 %) edeltävään vuoteen verrattuna. Työvoiman käyttö vuonna 2023 laskettuna ilman työllistettyjä, oppilaita ja harjoittelijoita, uudelleensijoituskokeilijoita ja ns. vajaakuntoisten työllistämistöissä olevia nousi 270,1 henkilötyövuodella (+4,9 %). Jos kevään 2022 kuntalan lakot huomioidaan vuoden 2022 vertailuvuonna, nousua oli 180,8 henkilötyövuotta.

kasvu sekä perusopetuksen että valmistavan opetuksen osalta.

Konsernihallinnon sekä kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuksien työvoiman kasvu on henkilöstösuunnitelmaa vähäisempää, mikä johtuu pääosin suunniteltujen rekrytointien viivästyemisestä sekä henkilöstön saatavuushaasteista.

Turun kaupungin palveluksessa oli vuoden viimeisen päivän tilanteessa yhteensä 6 849 henkilöä, kokoaikaisia 5 682 ja osa-aikaisia 1 167.

Henkilöstökulut vuonna 2023 olivat yhteensä 329,3 milj. euroa, josta palkat ja palkkiot oikaistuna sairausvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja muilla henkilöstömenojen korjauseurilla olivat 262,8 milj. euroa ja henkilösivukulut yhteensä 66,4 milj. euroa. Organisaatiomuutokset huomioiden henkilöstökulut nousivat 29,3 milj. euroa (+9,8 %) edellisestä vuodesta, palkkojen ja palkkioiden nousu oli 24,3 milj. euroa (+10,2 %).

Palkkamenojen kehitykseen vaikuttavat henkilötyö-

vuosien muutosten lisäksi kunta-alan virka- ja työehtosopimuksissa määritellyt sopimuskorotukset. Kunta-alan palkankorotusten sopimuskauden 1.5.2022-30.4.2025

kustannusvaikutus vuodelle 2023 on +4,85 %, 11,8 milj. euroa. Vaikutus henkilösivukuluineen on yhteensä 14,3 milj. euroa.

Sairauspoissaolot ja työtapaturmat

Sairauspoissaolojen määrässä oli laskua vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2022. Vuonna 2023 sairauspoissaoloja oli keskimäärin 16,5 päivää henkilötyövuotta kohden, kun vastaava luku vuodelta 2022 oli 19,2 päivää henkilötyövuotta kohden. Vuoden 2022 vertailuluku ilman Varsinais-Suomen aluepelastuslaitosta ja hyvinvoinnin palvelukokonaisuutta oli 17,6 päivää henkilö-

työvuotta kohden. Henkilöiden määrä, joilla ei ole lainkaan terveysperusteisia poissaoloja, oli lisääntynyt vuoteen 2022 nähden. Tapaturmapoissaoloprosentti oli hieinan noussut edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2023 poissaoloprosentti oli 0,15 %, kun vastaava luku vuonna 2022 ilman hyvinvoinnin palvelukokonaisuutta ja Varsinais-Suomen aluepelastuslaitosta oli 0,13 %.

Henkilöstöstrategia

Henkilöstöstrategia on yksi kaupungin strategisista ohjausasiakirjoista, joka tukee koko kaupungin strategian ja vision toteuttamista. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.4.2022 henkilöstöstrategian vuosille 2022–2025. Henkilöstöstrategia pyrkii selkiyttämään työnantajan ja koko henkilöstön tavoitteita ja vastuita siitä, minkälainen työpaikka Turun kaupunki on.

Henkilöstöstrategian visiona on: Turku on vetovoimainen työnantaja. Tätä visiota strategia toteuttaa kolmen

painopisteen kautta:

1. Työ lisää hyvinvointia
2. Osaaminen ja uudistuminen
3. Parempi johtaminen

Kolmelle painopisteelle on määritelty alatavoitteita mittareineen. Näiden toteutumista ja kehittymistä seurataan vuosittaisen henkilöstöraportin yhteydessä sekä palvelukokonaisuuksittain henkilöstövastaavan ja palvelukokonaisuuksien johdon yhteistyönä.

Henkilöstöraportti

Turun kaupunki tekee erillisen vuotuisen henkilöstöraportin, jossa tarkastellaan Henkilöstöstrategian toteu-

tumisen lisäksi kattavasti keskeisimpien henkilöstöä koskevien tunnuslukujen toteutumista ja kehitystä.

1.5. Ympäristötekijät

Kohti johtavaa ilmasto- ja luontokaupunkia

Turun kaupunkistrategiassa (Kv 14.2.2022 § 20) on asetettu tavoitteeksi, että Turusta kehittyy yksi maailman johtavista ilmasto- ja luontokaupungeista. Tavoitteeseen sisältyy hiilineutraaliuden saavuttaminen, kestävä luonnonvarojen käyttö sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen, sisältäen myös Saaristomeren. Toimintalinjat tavoitteen saavuttamiseen sisältyvät pääosin Turun kaupungin ilmastosuunnitelmaan 2029 (päivitetty, Kv 16.5.2022 § 103), Resurssiviisaan kiertotalouden tiekarttaan (Kh 22.11.2021 § 518) ja Luonnon monimuotoisuusohjelmaan (Kv 19.6.2023 § 145) sekä soveltuvin osin myös muihin strategisen tason ohjaaviin asiakirjoihin, kuten esimerkiksi Yleiskaavaan ja Itämeri-toimenpideohjelmaan. Toimeenpano ohjelmoidaan palvelukokonaisuuksien ja konserniyhteisöjen talouden ja toiminnan

suunnitelmissa ja siihen on osallistunut laajasti myös kaupunkikonsernin ulkopuolisia kumppaneita kuten korkeakouluja ja muita julkisyhteisöjä sekä erityisesti Turun alueen yrityksiä.

Pormestariohjelma (Kv 23.8.2021 § 180) sisältää useita valtuustokauden aikana toteutettavia merkittäviä ilmasto- ja ympäristötoimenpiteitä, joita seurataan vuosineljännesraportoinnissa sekä tilinpäätöksen yhteydessä erikseen. Erityisen merkittävänä ohjausvaikutukseltaan ja kattavuudeltaan on muodostunut pormestariohjelman mukainen ilmastobudjetointi, jolla on vaikutettu ilmasto-, kiertotalous ja luontotavoitteiden toteuttamiseen erityisesti kaupunkiemon omissa investoinneissa sekä soveltuvin osin myös konsernin.

Ilmastotoimet

Ilmastosuunnitelman toimeenpano on edennyt pääosin hyvin. Vuoden 2021 välitavoite, Turun alueen kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 1990 tasosta, toteutui ja ylitettiin jo vuonna 2020. Sen sijaan vuosina 2021 ja 2022 päästöt vähenivät verrattain hitaasti, johon myöskin kaupunkikonsernin ulkopuolisista tekijöistä kuten sodan aiheuttamasta energiakriisistä ja liikenteen kansallisten päästövähennystoimien aikataulusta. Vuoden 2023 osalta tilanne näyttää kuitenkin paremmalta ja päästöjä on taas saatu vähennettyä nopeammin. Parantunut kehitys on ilmeisesti pääosin seurausta energiasektorin toimista. Päästölaskenta valmistuu osana Ilmastoraporttia 2023 ja raportoidaan tarkemmin myöhemmin keväällä.

Erityistä vauhtia yhteiset ilmastotoimet saivat vuoden 2023 aikana aktiivisesta työstämme Euroopan 100 hiilineutraalin kaupungin missiossa. Missiovaatimusten mukainen ilmastokaupunkisopimus valmisteltiin onnistuneesti. Sopimukseen sisältyivät kaupungin oma ja alueellisten kumppaniemme (22) sekä valtion ja Euroopan Komission sitoumukset tavoitella yhteisillä ja kunkin omilla toimilla hiilineutraalia Turku vuoteen 2029 mennessä. Kaupungin osalta sopimuskokonaisuuteen kuuluvat myös toiminta- ja investointisuunnitelmat vuoteen 2030 asti. Tarkoitukseen saadulla rahoituksella käynnistettiin missiopilottihankkeemme ”1,5 Degree City”

Itämeren suojeleminen ja luonnon monimuotoisuus

Turku toimi kaupunkistrategian mukaisesti aktiivisesti Itämeren ja Saaristomerien suojelussa. Turun ja Helsingin Itämeri-toimenpideohjelman toimenpiteet etenivät. Turun ja Helsingin kaupunkien yhteisessä Itämeri-toimenpideohjelmassa 2019–2023 on yhteensä 113 Turun kaupunkia koskevaa toimenpidettä, joista vuoden 2023 lopussa oli aloitettu, käynnissä tai valmistunut 105 toimenpidettä kaupungin palvelukokonaisuuksissa ja konserniyhtiöissä. Toisin sanoen ohjelman toimenpiteet ovat toteutuneet varsin hyvin.

Vuoden 2023 aikana valmisteltiin Itämeri-toimenpideohjelman päivitystä yhdessä Helsingin kaupungin kanssa vuosille 2024–2028. Uusi päivitetty toimenpideohjelma hyväksyttiin Turun kaupunginhallituksessa marraskuussa 2023. Uudessa toimenpideohjelmassa on listattu kuuden vesiensuojelua koskevan tavoitteen alla yhteensä 27 toimenpidettä toteutettavaksi seuraavan viiden vuoden aikana. Itämerihaasteen kumppaniverkosto kasvoi edelleen vuoden 2023 aikana ja verkostossa on tällä hetkellä yli 330 jäsentä.

yhdessä Turun Yliopiston kanssa. Hanke vahvistaa merkittävästi ilmastotyön tietopohjaa ja osallistumista hyödyntäen erityisesti uusinta psykologista tutkimustietoa.

Kaupunkikonsernissa ilmastotoimia vahvistettiin edelleen. Esimerkiksi uusiutuvan energian panostukset jatkuivat ja energiatehokkuustoimet sekä kestävä liikuttamisen vahvistaminen etenivät. Myös varautuminen ja sopeutuminen muuttuvaan ilmastoon ja riskeihin etenivät erityisesti konserniyhtiöiden infrastruktuuri-investointien kautta. Kehitystyö Ylioppilaskylän energiaposiitiivisen alueen kehittämiseksi jatkui laajassa yhteistyössä osana Horisontti 2020 Response -hanketta. Ilmastojoukkue laajeni käsittäen jo noin 200 yritysten ja yhteisöjen ilmastotekoa. Yli 20 alueen johtavaa yhteisöä ja yritystä liittyi Turun ilmastokaupunkisopimukseen – suurimpina Varsinais-Suomen hyvinvointialue ja Meyer.

Turun ilmastotyö oli vuoden aikana vahvasti esillä myös kansainvälisesti. Pormestari Minna Arve toimi ICLEI:n varapresidenttinä ja osallistui aktiivisesti useisiin merkittäviin globaaleihin ja eurooppalaisiin ilmastokokouksiin, mukaan lukien YK:n Dubain ilmastokokous. Turun ilmastopolitiikka arvioitiin globaalissa CDP-raportoinnissa jälleen parhaaseen Leadership A-luokkaan.

Kakolanmäen seudullinen jätevedenpuhdistamo toimi laitoksen toiminnalle asetettuja ympäristölupaehtoja paremmin. Orgaanisen aineksen osalta laitoksen puhdistustehon vuosikeskiarvo oli 99 %, kokonaisfosforin 98 % sekä kokonaistypen 87 % vuonna 2023. Puhdistamon aiheuttama vuotuinen fosforikuorma merialueelle oli 3,6 tn ja typpikuorma 211 tn. Aurajoen valuma-alueen kaikki yhdyskuntajätevedet johdetaan Kakolanmäen seudulliseen jätevedenpuhdistamoon.

Turku on kaupunkistrategiassa asettanut tavoitteekseen kehittyä yhdeksi maailman johtavista luontokaupungeista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää luontoloikan tekemistä monimuotoisuuden huomioimisessa kaupungissa. Yhtenä keinona tavoitteeseen pääsemiseksi hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa 2023 kaupunkistrategian mukainen luonnon monimuotoisuusohjelma vuosille 2023–2029. Ohjelman kuusi teemaa ovat suojelualueet, luonnonhoito ja ennallistaminen, monimuotoisuuden aktiivinen lisääminen, Turun arvokkaan lajiston elinolosuhteiden parantaminen, selvitykset sekä toimintamallit ja organisoituminen. Ohjelmassa on edellä olevien

teemojen alla yhteensä 21 toimenpidettä, jotka on tarkoitettu toteuttaa vuoteen 2029 mennessä. Ohjelman toimenpiteet ovat konkreettisia ja käytännönläheisiä toimia, joilla on selvät tavoitteet ja seuranta. Vuoden 2023 aikana ohjelman toimenpiteistä oli 13 kpl aloitettu tai käynnissä. Monimuotoisuuden edistämistä koskevia toimenpiteitä tehtiin pääsääntöisesti kaupungin omalla rahoituksella, mutta myös hankerahoituksella kuten EU:n Life- ja Ympäristöministeriön Kunta-Helmi -rahoituksella. Luonnonhoitoa ja ennallistamista koskevat toimenpiteet ovat mm. kallioketojen raivauksia, jalopuumetsissä toteutettavia tammea ja pähkinäpensasta suosivia hoito-

toimenpiteitä, metsien lahoppuun lisäämistä, lintulahtien ja rantaniittyjen laidunnusta, ruovikon raivauksia sekä vieraslajien torjuntaa. Monimuotoisuuden aktiivisen lisäämisen osalta on aloitettu mm. uusioniittyjen perustamista esimerkiksi Pahanien sillan alueelle. Lajien elinolosuhteita parantavat toimenpiteet ovat koskeneet erakkokuoriaisen sekä juurilasiivien esiintymiä sekä metsäekologisen verkon parantamista. Myös Lumo-ohjelman selvitysten laadintaa koskevat toimenpiteet etenevät koko kaupungin alueen luontotyypiselvitysten osalta.

Kestävät investoinnit ja ympäristövastuun toteuttaminen

Turun kaupunki ja Euroopan Investointipankki (EIP) valmistelivat ja käynnistivät yhdessä 405 miljoonan euron ”Turku Education Infrastructure” -investointikokonaisuuden vuonna 2022. Rahoitettavat investoinnit kohdistuvat Turun kaupungin kouluihin, päiväkoteihin ja liikuntapaikkoihin. EIP rahoittaa investointipakettia 190 miljoonalla eurolla. Rahoituslimiitistä on nostettu 70 miljoonan euron rahoituserä vuonna 2023. Rahoitussopimusta neuvoteltaessa olivat keskeisiä kohtia pankin kannalta kohteiden energiatehokkuus, kohteiden ilmastolliset vaikutukset (Climate Action) ja sosiaalinen ulottuvuus. Kaupungin eriyksiköt ovat osallistuneet kohteiden taustatietojen antamiseen. Rahoitusyhteistyö EIP:n kanssa mahdollistaa Turulle merkittävät ilmastoinvestoinnit ja on merkittävästi tukenut kaupungin valmiutta arvioida, suunnitella ja perustella investointejaan ilmastonäkökuulmasta.

Pormestarisopimuksen mukaisesti Turku on ottanut käyttöön ilmastobudjetoinnin osana ilmastotavoitteiden toteutuksen näkyvyyden ja tavoitteiden seurannan kehitystä vuodesta 2023 alkaen. Ilmastobudjetin arviointikikkona käytetään EU:n kestävän rahoituksen taksonomialuokitusta, joka mahdollistaa kaupunkistrategiaan kirjattujen ilmasto- ja kestävyystavoitteiden moniulotteisen tarkastelun ja vihreän rahoituksen hyödyntämisen. Talousarvion 2023 osalta tehty ilmastoinvestointien luokittelu perustuu investointien ensisijaiseen taksonomian mukaiseen tavoitteeseen. Vuoden 2023 ilmastobudjetin investointeja ei vielä systemaattisesti arvioitu taksonomian teknisten arviointikriteerien avulla.

Turun ilmastobudjetoinnin mallia on kehitetty edelleen ja vuoden 2024 ilmastobudjetti on selkeämpi, tarkempi ja realistisempi kuvaus taksonomian mukaisista kaupungin hankkeista. Taksonomian mukaisuuden tarkempi arviointi aloitettiin vuoden 2023 alussa kaupunkiemon yli miljoonan euron suuruisten toimitila- ja infrahankkeiden osalta. Arvioinnissa on käytetty ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen pää-

kriteereitä sekä näihin kytkeytyviä Ei merkittävää haittaa (DNSH) -kriteereitä.

Turku käyttää EU-taksonomian arviointikriteerejä työkaluna arvioidessaan tarveselvityksen jälkeen tapahtuvaa hankkeiden suunnittelua ja toteutusta. Taksonomia ei ota kantaa siihen, että olisiko ympäristön kannalta kestävämpää jättää hanke kokonaan toteuttamatta. Näin ollen Turun ilmastobudjetoinnin mallia on haluttu täydentää hankkeiden tosiasiallisia ympäristövaikutuksia kuvaavilla indikaattoreilla. Taksonomian kriteereiden mukaisuus ja indikaattorit yhdessä kuvaavat ovatko hankkeet linjassa Turun kaupungin ilmastotavoitteiden kanssa. Vuoden 2024 ilmastobudjetissa indikaattorit esitetään case-hankkeiden avulla. Indikaattoreiden kehitystyö jatkuu.

Vuoden 2024 ilmastobudjettia varten tehtävä hankkeiden tarkentunut taksonomian mukaisuuden arviointi aloitettiin alkuvuodesta 2023 peruskaupungin toimitila- ja infrakohteiden osalta. Samanaikaisesti Turku lanseerasi kurssimuotoisen taksonomiakoulutuksen kaupunkiympäristön palvelualueella työskenteleville suunnittelijoille, projektipäälliköille, rakennuttajille sekä kunnossapidon henkilöstölle ja kaavoittajille. Investointiprosessin ympäristötavoitteiden kehitystyötä on tehty taksonomiakurssin ja investointien arvioinnin havaintojen perusteella. Taksonomiakurssin ja arviointityön edetessä investointiprosessia kehitetään havaittujen pullonkaulojen ratkaisemiseksi.

Strategiset konserniyhteisöt ovat vuodesta 2019 alkaen kirjanneet tuloskortteihin ilmastotavoitteet, joiden mukaan yhteisöt toteuttavat Turun Ilmastosuunnitelmaa omilla toimillaan tavoitellen samalla myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä. Yhteisenä tavoitteena nämä yhteisöt ovat sitoutuneet kehittämään liikkumisratkaisunsa ja/tai työmaansa hiilineutraaleiksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Ilmastotavoitteiden lisäksi konserniyhdistykset ovat kirjanneet vuodesta 2024 alkaen tulokortteihinsa myös luonto- ja kiertotaloustavoitteet.

Ympäristövastuun toteuttamista kaupungin yksiköissä tuettiin edelleen Ekotuki-verkoston avulla. Kevään 2023 teemana oli kestävä liikkuminen. Aiheesta järjestettiin ekotukihenkilöille koulutus. Tämän lisäksi heille lähetettiin kestävän työmatkaliikkumisen kysely. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa kaupungin eri toimipisteiden pyörrien pysäköintipaikat. Kyselyssä tiedotettiin myös kestävään liikkumiseen liittyvistä työsuhte-educista kuten Fölin

matkakortti ja työsuhdetopolukypöry. Pyörrien pysäköinti-kartoitus suunniteltiin yhteistyössä tilapalveluiden kanssa ja kyselyn tulokset lähetettiin heidän hyödynnettäväkseen. Syksyn teemana oli ekotuen viestintä. Turun kaupungin ja Valonian, joka on Varsinais-Suomen kuntien yhteinen puolueeton kestävä kehityksen asiantuntijaorganisaatio, kanssa järjestettiin viestintäkoulutus ekotukihenkilöille. Tarkoituksena oli tarjota työkaluja ympäristöviestintään ja pohtia yhdessä Ekotuesta viestittäviä aiheita. Vuoden 2023 aikana järjestettiin vaihtuvien teemoin myös perinteiset peruskoulutukset sekä aamukahvit.

Ympäristövahingot

Vuoden 2023 aikana ei tapahtunut merkittäviä ympäristövahinkoja kaupungin alueella.

1.6. Muut ei-taloudelliset asiat

Ihmisoikeudet, korruptio ja lahjonta sekä harmaa talous

Kaupungin toimintaa ohjaavat yhteiset eettiset periaatteet vahvistettiin Turun kaupunginhallituksessa 10.12.2018 § 483. Periaatteet laadittiin yhteistyössä kaupungin lakiasioiden ja yhteistyötoimikunnan välillä. Huomiota kiinnitettiin sekä kuntalaisten että kaupungin työntekijöiden oikeuksiin, toiminnan oikeudenmukaisuuteen ja päätöksentekijöiden riippumattomuuteen. Periaatteisiin sisältyvät asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja suvaitsevaisuus sekä uudistuminen ja yhteistyö. Päätöksenteossa huomioidaan yhdenvertaisuus- ja ympäristövaikutukset. Viestinnässä korostetaan avoimuutta, ajankohtaisuutta ja totuudenmukaisuutta sekä tietojen riittävyyttä ja asianmukaisuutta koskien kaupungin päätöksentekoa ja palveluita. Kaupungin työntekijä ei saa vaatia, ottaa vastaan tai hyväksyä lahjaa tai muuta etua, jolla vaikutetaan tai pyritään vaikuttamaan taikka joka on omiaan vaikuttamaan hänen toimintaansa palvelussuhteessa.

Kaupunginjohtaja hyväksyi 7.5.2018 § 93 Turun kaupungissa noudatettavaksi ”Vieraanvaraisuuden etujen ja lahjojen vastaanottamisen hyvät käytännöt”. Ohjeiden lähtökohdaksi on henkilön oma arvio toiminnan hyväksyttävyydestä. Vaikka etujen vastaanottaminen ei täyttäisi rikoksen tunnusmerkistöä, saattaa tulkinnanvaraisten etujen vastaanottaminen aiheuttaa negatiivista julkisuutta. Ohjeessa korostetaan sitä, että tarjotun etuuden, vaikka se olisi kuinka pieni, vastaanottaminen ei saa asettaa viranomaisen toiminnan puolueettomuutta tai luotettavuutta kyseenalaiseksi.

Pormestariohjelman myötä kaupunkiin asetettiin viisi

kärkihanketta, jotka vahvistettiin kaupunginhallituksessa 17.1.2022. Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke (Yhteisöllinen Turku) panostaa asuinalueiden tasapainoiseen kehittämiseen tiiviissä yhteistyössä järjestöketän, asukkaiden ja yritysten kanssa, sekä tukee kaikkien, myös heikoimassa asemassa olevien turkulaisten mahdollisuuksia lisätä hyvinvointiaan.

Kärkihankkeen ydinaluetta on työskentely haastavien yhteiskunnallisten kokonaisuuksien kanssa. Vuoden 2023 osalta aluetyö (alueolohuoneet), nuorten häiriökäyttäytyminen erityisesti jengiytymisen ja väkivallan ehkäisyssä aloitettiin 3 projektia ulkoisen rahoituksen turvin, mielenterveyttä tukeva työ, ehkäisevä päihdetyö (yksi projekti aloitettiin ulkoisen rahoituksen turvin), segregoation kaupunkitasoinen haltuunotto sekä liikkumisen ja harrastamisen teemat muodostivat kärkihankkeen keskeiset toimintakokonaisuudet. Yhteistyö kaupungin pysyvätoimintojen kanssa on kärkihankkeen tavoitteiden onnistumisen edellytys. Kärkihanke tekee aktiivista horisontaalista työtä, kooten asioita yhteen yhteisvaikuttavuuden lisäämiseksi sekä jaetun johtamisen mallin vahvistamiseksi. Useat kärkihankkeen toimenpiteet kohdistuvat lasten ja nuorten ikäluokkiin. Näiltä osin kärkihanke on tukemassa ja vahvistamassa lasten ja nuorten muutoshankkeen kokonaisuutta. Erityispanostus nuorten häiriökäyttäytymisen ehkäisemiseksi linkittyy kaupunginhallituksen 6.9.2021 § 413 hyväksymään vuosien 2021–2024 Turun kaupungin turvallisuussuunnitelmaan sekä kaupunginhallituksen 20.6.2022 § 299 hyväksymään keskustan turvallisuussuunnitelmaan, joka

muodostuu yhteensä yli 70 konkreettisesta toimenpiteestä.

Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- terveystoimen palvelujen sekä pelastustoimen palveluiden järjestämisestä siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Muutos aiheutti jonkin verran haasteita myös tietosuojan osalta. Siirron jälkeen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päätti lakkauttaa Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle siirtyneet henkilötietojen käsittelytoimiin liittyvät henkilörekisterit. Organisaatorakenteen muutoksen takia päivitettiin Turun kaupungin hallintosääntö. Tietosuojan osalta oleellinen muutos uudessa hallintosäännössä oli rekisterinpitäjyyden siirtyminen lautakunnilta kaupunginhallitukselle. Hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksen toimivaltaan 1.6.2023 alkaen kuuluu vastata kaupungin tietosuojalainsäädännön mukaisen velvoitteiden täyttämistä sekä valvoa velvoitteiden noudattamista ja toimia henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjälle kuuluvia tehtäviä on siirretty eri viranhaltijoille sekä hallintosäännössä että konsernihallinnon järjestämissä päätöksessä.

Kaupungin tietohallintostrategiassa on linjattu, miten tietohallinto vastaa kaupungin ja kansallisen toimintaympäristön muutoksiin mm. tiedon saatavuuden, laadun ja yhteen toimivuuden näkökulmista vuosina 2022 - 2025. Turun kaupungin pilvipalveluiden käytön tietoturva- ja tietosuojaperiaatteiden mukaan tietoturvasuus varmistetaan monella eri tasolla mm. noudattamalla ohjeistuksia, Turun kaupungin tietohallintostrategiaa, julkishallinnon pilviinjouksia ja periaatteita sekä alan standardeja ja viitekehysjä. Vuonna 2023 kaupungin tietoturvasuutta uhkasi lähinnä erilaiset tietojenkalastelukampanjat. Pilvipalveluiden käytön yleistymisen on luonut kyberrikollisille entistä laajemman hyökkäyspinnan. Vuoden aikana kaupungin tietoturvasuutta tehostettiin entisestään kytkeväällä monivaiheinen tunnistautuminen (MFA) päälle, mikä koski koko Turun kaupungin henkilöstöä sekä kasvatus- ja opetuspalveluiden oppilaita. Henkilöstölle laadittiin uusia ohjeita mm. henkilötietojen käsittelyyn sekä lisättiin uusia tietoturvakoulutuksen osioita kaupungin intranettiin. Lähijohtajat seuraavat koulutusten suorituksien omien alaistensa osalta.

Tietosuojaloukkauksia ilmoitettiin tietosuojavastaavalle vuotta 2022 vähemmän. Tämä saattaa johtua henkilöstön tietosuojatietoisuuden vahvistumisesta ja tietoturvan ja tietosuojan huomioimisesta käytännön työssä, hankkeissa ja projekteissa. Henkilöstön kynnys kysyä neuvoa tietosuoja-asioissa selkeästi madaltui ja yhteydenotot eri tietosuojaan liittyvissä asioissa lisääntyivät. Vuoden 2022 pilvipalveluiden tietojensiirtohaasteisiin saatiin 10.7.2023 odotettu ratkaisu kun Euroopan komissio hyväksyi päätöksen Yhdysvaltojen tietosuojan riittävästä

tasosta. Riittävyyspäätöksen nojalla henkilötietoja voidaan siirtää niille sertifioiduille yhdysvaltalaisille yrityksille, jotka ovat sitoutuneet EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä tietosuojakehyksessä sovittuihin suojatoimiin.

Yksi voimakkaasti kehittyvä teknologinen ilmiö vuonna 2023 oli tekoäly (artificial intelligence, AI). Tekoälypalveluiden kehittämisessä on digitaalinen turvallisuus (tietosuoja, tietoturva, kyberturvallisuus, riskienhallinta ja jatkuvuudenhallinta) huomioitava yhtä vakavasti kuin muisakin palveluissa. Tekoälyä tullaan jatkossa jossain määrin hyödyntämään Turun kaupungissa, mutta tekoälyn hyödyntäminen edellyttää, että tunnetaan riittävän hyvin sen mahdollisuudet ja uhat. Euroopan komissio on julkaissut tekoälysäädöksen (AIA), jossa ehdotetaan, että tekoälyjärjestelmiä arvioidaan ja luokitellaan niiden käyttäjille aiheuttaman riskin perusteella. Jos lakiesitys hyväksytään, kyseessä on maailman ensimmäinen tekoälylaki. Euroopan parlamentti saavutti alustavan sovun tekoälysäädöksestä neuvoston kanssa 9. joulukuuta 2023. Sovittu teksti täytyy vielä hyväksyä virallisesti sekä parlamentissa että neuvostossa, jotta siitä voi tulla EU-laki.

Tekoälysäädöksen lisäksi EU komissio on julkaissut neljä muuta lainsäädäntöehdotusta, jotka yhdessä muodostavat niin kutsutut Big Five -ehdotukset. Toisin kuin direktiivit, asetukset ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä ilman lainsäädännön täytäntöönpanoa kansallisella tasolla. Komission esittämät muut ehdotukset tekoälysäädöksen lisäksi ovat: Datanhallinta-asetus (DGA), digipalvelusäädös (DSA), digimarkkinasäädös (DMA) ja datasäädös (DA). Kaikki em. ehdotukset ovat edelleen EU:n lainsäädäntöprosessin eri vaiheissa.

Turun kaupungin hankintastrategiasta laadittiin tarkennettu toimenpidesuunnitelma vuodelle 2023. Toimenpidesuunnitelmassa on strategian mukaisesti painotus hankintojen vastuullisuudessa sekä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vaikuttavissa hankinnoissa. Konkreettisia toteutettuja toimenpiteitä olivat muun muassa hankintojen kategorialinjausten laatiminen, Vastuullinen hankkija -koulutusohjelmakokonaisuuden käynnistyminen, hankintojen innovatiopotentialin arviointityökalun käyttöönotto ja hankintojen viestintäsuunnitelman laadinta. Lisäksi valmistui osallisuus hankinnoissa -raportti, uudistettiin innovatiivisten hankintojen tiekartta, valittiin hankintamenettelyksi useammin innovaatioita edistäviä hankintamenettelyjä ja edistettiin hankinnoilla työllistämistä.

Koko kaupunkia koskevan Turun kaupungin hankintojen menettelytapaohje päivitettiin. Hankintojen menettelytapaohje tukee hankintojen oikeellista ja lainmukaista toteuttamista kaikissa hankintaprosessin vaiheissa.

Hankintapalvelut antoi tukea sähköisten kilpailuttamisjärjestelmien sekä hankintasopimusten osalta sopimus-hallintajärjestelmän käytössä. Hankintapalvelut tuki käyttäjiä SAP toiminnanohjausjärjestelmän käytössä. Pienhankintojen toteuttamisessa avustettiin eri organisaatioyksiköitä. Tavoitteena on varmistaa tilaajavastuu- ja hankintalain periaatteiden toteutuminen hankinnan arvosta ja hankkivasta yksiköstä riippumatta. Hankintastrategian toteuttaminen, hankintaohjeiden uudistaminen ja päivittäminen sekä hankintaprosessin toteuttaminen järjestelmissä edesauttavat kaupungin varojen käytön seuranta hankinnoissa sekä tehostavat hankintasopimusten valvontaa ja ohjausta.

Suomen perustuslain 6 §:ssä määritellään kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus sekä kielletään kaikenlainen syrjintä. Turun kaupungin erityiset velvoitteet edistää toiminnassaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta määritellään laissa miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (1329/2014) sekä yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014). Turun kaupunki on lisäksi sitoutunut eurooppalaiseen tasa-arvon peruskirjaan ja Turun pormestariohjelman mukaan Turku haluaa edistää kaikkien ihmisten yhdenvertaista kohtelua ja tasa-arvoa kaupunkilaisten keskuudessa ja kaupungin toiminnassa sisältäen valtuustoryhmien sitoumuksen rasismiin vastaiseen työhön.

Sukupuolten välisen tasa-arvolain mukaan viranomaisen velvollisuus on kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Yhdenvertaisuuslain mukaisesti viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja

1.7. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kuntatalous on ollut poikkeustilassa viimeisten vuosien aikana. Koronapandemian vaikutukset ovat pääosin poistuneet ja palvelujen käyttö on normalisoitunut. Heijasteita palvelujen käyttöön ja palvelutarpeisiin joiltain osin on edelleen, mutta huomattavasti vähäisemmässä määrin. Sen sijaan Varsinais-Suomen hyvinvointialue- eli soteuudistuksen vaikutukset ovat voimistuneet ja ne tulevat näillä näkymin heijastumaan voimakkaasti tuleviin vuosiin.

Vuoden 2023 marraskuussa valtiovarainministeriö ilmoitti kuntien valtionosuuksiin kohdistettavasta lisäleikkauksesta. Leikkauksen perusteena on sote-uudistukseen liittyvät siirtyneiden toimintojen kustannusten ja

ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Viranomaisen on lisäksi tehtävä asianmukaiset kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoritua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Turun kaupungin tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma -Turku kuuluu kaikille- vuosille 2022–2023 sisälsi tavoitteet koskien henkilöstöä, esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä palvelutuotantoa ja päätöksentekoa. Vuonna 2023 on kehitetty yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotoiminnan tietopohjaiseen johtamiseen seuranta-mittaristoa. Painopistealueena yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyössä on ollut heikommassa asemassa olevien väestöryhmien huomioiminen niin päätöksenteossa kuin palveluiden suunnittelussa. On parannettu eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia kehittämällä palveluiden saavutettavuutta ja viestintää. Kulttuuri- ja nuorisotoimen palvelukokonaisuuteen perustettu yhdenvertaisuus ja tasa-arvo- eli lyhyesti yhtä-ryhmä on toiminut aktiivisesti. On toteutettu useita kasvatus- ja opetustoimen hankkeita, joissa on edistetty myös yhdenvertaisuutta. Vuosille 2022–2023 suunnitelma tehtiin vahvasti kaupunkistrategiaan ja pormestariohjelman nojautuen. Kun edelleen kaupungin työtä ohjaavat samat asiakirjat, ei ole vuosille 2024–2025 lähdetty rakentamaan kokonaan uutta suunnitelmaa, vaan on päivitetty toteutuman 2022–2023 pohjalta toimenpidesuunnitelma vuosille 2024–2025.

siirtolaskelmissa arvioitujen tuloerien epätasapaino. Oletettua voimakkaammin kasvaneet menot olisivat edellyttäneet suurempaa tulonsiirtoa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan kunnille on vuoden 2023 aikana maksettu ylimääräistä tuloa, joka tullaan viimeisten linjausten mukaan leikkaamaan kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta vuodesta 2025 lukien. Turun kaupungille lisäleikkauksen vaikutuksen on arvioitu olevan noin 18 miljoonaa euroa, mikä siirtyy suoraan lisäsopeutus-paineeksi voimassa olevaan taloussuunnitelmaan.

Soteuudistuksen verorahoitukseen kohdistuneiden muutosten seurauksena kaupungin tulorahoitus on aiempaa suhdanneherkempi. Yhteisöverojen suhteellinen osuus

verorahoituksen sisällä kasvoi merkittävästi ja yleisessä taloustilanteessa tapahtuvat muutokset heijastuvat nopeasti myös yhteisöverokertymään. Voimassa olevan taloussuunnitelman tuloennusteet on laadittu syksyn 2023 tilanteen mukaan. Yleinen talouden tilannekuva on heikentynyt tämän jälkeen ja tästä syystä syksyn veroennusteisiin tulee suhtautua varauksella. Tulorahoitukseen liittyvä riski on hyvä tiedostaa. Kaupungin omilla toimenpiteillä tulee pyrkiä vahvistamaan alueen elinvoimaa.

Turun kaupunki rikkoi viime vuonna 200 000 asukkaan rajan. Väestö kasvoi lähes neljällä tuhannella ja kuntien välinen nettomuutto säilyi vahvana. Väestöprofiili muuttuu jatkuvasti ja kaupungin palvelukokonaisuuksien tuoleekin kiinnittää huomiota muuttuviin palvelutarpeisiin. Kaupungin vuoropuhelua kuntalaisten kanssa on syvennetty ja vuoden 2024 aikana käynnistyvä kuntalaispaneeli antaa uudenlaisen mahdollisuuden vuorovaikutukseen. Palvelutuotannon kehittämisessä onkin syytä varmistaa niin kustannustehokkuuteen, tuottavuuteen kuin myös asiakaskokemukseen liittyvät tavoitteet.

Kaupungin talouteen liittyvien tavoitteiden valmistelua ohjataan pormestariohjelmaan kirjattujen linjausten avulla. Valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomiota toimintakatteen ja oikaistun lainakannan kehitykseen. Kaupungin antolainoilla oikaistu lainakanta asukasta kohden on kehittynyt maltillisesti ja hyväksytyin taloussuunnitelman mukaan pysyy asetetun raja-arvon alapuolella. Sen

sijaan toimintakatteen kehitys on ylittänyt asetetut tavoitteet erityisesti kahden viimeisen vuoden aikana. Palkkaratkaisuun tai hintojen kehitykseen kaupungilla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa. Toimet talouden tasapainottamiseen eivät ole olleet riittäviä. Hyväksytyy taloussuunnitelma sisältää runsaasti taloudellista asemaa tasapainottavia sopeutustoimenpiteitä ja näiden toteuttamista tulee edistää suunnitelman mukaan.

Julkisen talouden epätasapaino on noussut yhä voimakkaammin julkiseen keskusteluun. Valtioneuvoston kehysriihi pidetään huhtikuussa 2024, jolloin saataneen selvyttä mahdollisista kuntatalouteen kohdistuvista linjauksista. Kuntien toiveena on ollut, että valtio keventäisi kuntien tehtäviä tai niihin kohdistuvia vaatimuksia ja antaisi siten mahdollisuuksia talouden tasapainottamiseen. Tulossa on kuitenkin myös työllisyyspalvelujen eli TE-palvelujen siirto valtiolta kunnille vuoden 2025 alusta alkaen sekä rahoitusjärjestelmän uudistus, joiden molempien osalta yksityiskohtia ei ole vielä tiedossa.

Kuntatalouden tilannekuva on tällä hetkellä valitettavan synkkä. Viimeisten vuosien tavoitteena on ollut saattaa kaupungin talous pysyvästi kestäväälle tasolle. Tärkeimpänä tekijänä on toiminnan nettomenojen maltillinen kehitys. Tästä tavoitteesta ei tule tinkiä. Kaupungin tulee huolehtia talouden kantokyvystä, jotta laadukkaista palveluista sekä kaupungin vetovoimasta voidaan huolehtia jatkossakin.

1.8. Arvio kaupungin ja kaupunkikonsernin merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä

Vuoden 2023 riskien arviointi

Vuosi 2023 oli riskienhallinnan osalta hieman edellistä vuotta maltillisempi, mutta edelleen melko haasteellinen. Hyvinvointialueiden toiminta käynnistyi vuoden 2023 alussa ja siirsi merkittävän osan kaupungin henkilöstöä ja tehtäviä hyvinvointialueille. Lisäksi Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan jatkui ja siitä aiheutuneet vaikutukset, kuten itärajan turvapaikanhakijakriisi, ovat lisänneet kaupungin toimintaympäristön epävarmuustekijöitä.

Vuonna 2023 riskien arvioinnissa käytettiin kolmannen kerran riskienhallintasovellus Granite erm -ohjelmaa. Ohjelma sisältää kokonaisvaltaisen riskienhallinnan, riskien tunnistaminen, riskien arvioinnin ja hallintakeinojen seurannan. Riskiarvioiden laatiminen on sidottu vuosikelloon siten, että se tulee tehdä vähintään kerran vuodessa. Riskien arvioijia on lisäksi ohjeistettu arvioimaan riskit uudelleen aina, kun toimintaympäristössä tapahtuu

muutoksia tai jokin riski, johon tulee reagoida, toteutuu. Riskien arvioinnin laativat kaupungin eri palvelukokonaisuudet ja vastualueet sekä keskeiset strategiset yhteisöt. Riskienhallintaohjelmassa on oma osionsa toteutuneille riskeille, johon kirjataan muun muassa tiedot siitä milloin riski toteutui, mitä häiriöitä se aiheutti toiminnalle ja mitkä olivat riskin toteutumiseen johtaneet syyt. Vuoden 2023 riskien arvioinnin ohjeeksi annettiin, että toteutuneet riskit tulee kirjata ylös edellä mainituin tiedoin. Tavoitteena on riskienhallinnan parantaminen, toteutuneiden riskien toistumisen ehkäiseminen sekä vaikutusten minimoiminen. Vuoden 2023 aikana päivitettyjä toteutuneita riskejä oli ohjelmaan kirjattu yhteensä viisi. Toteutuneiden riskien vaikutukset ja syyt olivat moninaiset. Riskien arvioinneissa keskeisimmiksi riskeiksi nousivat henkilöstöön liittyvät riskit (avainhenkilöriskit, saatavuus, riittävyys, vaihtuvuus), kyberuhat, kiinteistöihin liittyvät

riskit sekä vahinkoriskit henkilöstön turvallisuuden osalta. Keskeiset riskit olivat osaltaan samoja kuin vuonna 2022. Palvelukokonaisuuksien ja vastuualueiden riskien arviointien lisäksi arvioitiin riskejä myös kaupunkitasolla. Palvelu- ja vastuualueiden riskeistä muodostuu luonnollisesti pääosa myös kaupunkitasoisista riskeistä, mutta niiden lisäksi kaupunkitasoisiksi riskeiksi nostettiin lainsäädäntömuutokset, verokertymien hidas kasvu ja valtionosuuksiin liittyvät muutokset.

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ja eskalaatoriski aiheutti edelleen yleistä epävarmuutta globaalisti, kansallisesti ja paikallisesti. Sodan seurauksia ovat muun muassa kohonnut inflaatio, yleinen kustannusten kasvu ja rahoituksen ongelmat, korkotason nousu, talouden taantuma sekä energiakriisi. Vuoden 2022 korkea turvapaidan hakijoiden määrä sekä jatkossa kotipaikkaoikeuden myöntäminen ukrainalaisille tulee kasvattamaan muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tarvetta. Venäjän hyökkäyssota näkyi myös kaupungin varautumisessa valmiussuunnitelmia ja henkilövarauksia päivitettyä ja väestönsuojien kuntotarkastuksissa.

Kaupungin tarjoamien palveluiden tarpeen kasvuun vaurdutaan yhteistyöllä eri osapuolten kesken, muun muassa maahanmuuttoviraston, Suomen Punaisen Ristin, seurakuntien sekä muiden suurten kaupunkien kanssa. Vuoden 2023 aikana tuli myös ajankohtaiseksi arvioida entistä tarkemmin kaupungin avoimessa rajapinnassa olevien tietojen, esimerkkinä paikkatietoaineistojen jakamisen avoimuutta ja sitä, voidaanko kaupungin avoimesti jakamia tietoja hyödyntää väärin tarkoituksiin. Tätä arviointia tehtiin järjestelmällisesti.

Henkilöstön saatavuus, riittävyys ja vaihtuvuus on arvioitu edellisten vuosien tapaan yhdeksi keskeisimmistä riskeistä. Uusia osaavia työntekijöitä ei saada riittävästi ja henkilöstön vaihtuvuus on tiheää, minkä takia vanha henkilöstö kuormittuu ja palvelujen saatavuus ehkä heikkenee. Perus- ja tukitehtäviä voi jäädä siitä syystä hoitamatta. Henkilöstön vaihtuvuus voi aiheuttaa avainhenkilöriskin. Hallintakeinoina ovat muun muassa henkilöstöjohtamisen kehittäminen, palkkatasojen kriittinen arviointi, työsuhte-etujen esiin tuominen, työnantajakuvan parantaminen ja tehtävänkuvien arviointi sekä jatkokoulutautumisen tukeminen. Avainhenkilöriskin toteutumisen seurauksena voi olla työn sujuvuuden heikkeneminen ja hiljaisen tiedon menettäminen. Hallintakeinoja ovat mm. ennakointi, tehtäväkuvausten limittäminen, pari- ja tiimityöskentely, sijaisten ja varahenkilön nimeäminen sekä heidän hyvä perehdytyksensä.

Kiinteistöihin liittyvät riskit nousivat jälleen vuoden 2023 riskien arvioinnissa keskeisiksi riskeiksi. Kiinteistöjen riskeiksi arvioitiin sisäilmaongelmat, tilojen

määrällinen tai laadullinen riittämättömyys, peruskorjauksista tinkiminen vuosien ajan sekä väistötilojen vähäisyys. Hallintakeinoja ovat mm. hankkeiden suunnittelun aikataulujen realistisuus ja poikkihallinnollisuus, kiinteistöjen kunnosta huolehtiminen ja korjausvelan syntyneen estäminen sekä sisäilmaongelmien seuranta ja ehkäisy.

Kyberuhat on tunnistettu yhdeksi keskeiseksi riskiksi myös Turussa. Toteutuessaan niiden seurauksena voi olla sähköisen ja verkotetun yhteiskunnan turvallisuuden häiriintyminen tai pysähtyminen. Palveluiden saatavuus, luottamuksellisuus ja eheys vaarantuvat ja verkon yli tapahtuva viestintä pysähtyy tai selkeästi heikentyy. Seurauksena voi olla myös tietosuojarikkomukset. Hallintakeinoina ovat verkkoliikenteen aktiivinen suojaus, kriittisten toimintojen kahdentaminen, aktiivisten haittaohjelmistojen torjunta- ja havaitsemisjärjestelmä palvelimille ja päätelaitteille, ajantasaiset tietosuoja- ja lokienhallintapolitiikka sekä ohjeistukset, tietosuojaosaamisen kasvattaminen kaupungissa.

Operatiiviset riskit, jotka liittyvät henkilöstön turvallisuuteen nousi uudeksi keskeiseksi riskiksi vuoden 2023 aikana. Erityisesti asiakaspalvelutilanteissa ilmeni riskejä väkivallalle ja turvallisuuden tunteen heikkenemiselle. Hallintakeinoja ovat mm. turvallisuus- ja vartiointipalvelujen lisääminen, toimitilaturvallisuuden kehittäminen sekä henkilöstön kouluttaminen.

Kaupunkitason keskeisiksi riskeiksi nousivat edellä mainittujen lisäksi lainsäädäntömuutokset. Kunnille osoitetaan uusia tehtäviä, joille ei myönnetä valtion rahoitusta, mikä johtaa talouden alijäämään ja toiminnallisiin haasteisiin. Taustalla voi olla mm. lainsäädäntöhankkeiden huono valmistelu ja vaikutusten arvioiden puutteellisuus. Hallintakeinoja ovat muun muassa yhteistyö ja edunvalvonta erikseen ja yhdessä Kuntaliiton ja kuusikkokuntien kanssa sekä omien lausuntojen huolellinen valmistelu.

Verorahoitukseen valtion taholta kohdistuva epävarmuus vaarantaa myös palvelujen tason. Suunnitelma-kauden aikana talous painuu vuosittain alijäämäiseksi ilman toimenpiteitä. Hallintakeinoja ovat koko kaupunkiin vaikuttava talouden sopeuttamisohjelma ja talouden enustettavuuden parantaminen.

Yhteisöjen keskeiset riskit painottuvat pääsääntöisesti heidän omaan toimintaansa kohdistuviin operatiivisiin ja taloudellisiin riskeihin. Yhteisinä keskeisinä riskeinä tunnistettiin sopimuksiin liittyvät taloudelliset riskit, esimerkiksi mainittiin myynti- ja ostosopimukset, kannattamattomat ja kalliit sopimukset sekä sopimusten jatkuuus.

Vahinkoriskit

1.1.2021 alkaen kaikki vahinkovakuutukset ovat olleet LähiTapiolassa. Vuoden 2023 aikana ei tapahtunut merkittäviä vahinkoja, jotka olisi korvattu vahinko-

vakuutuksesta. Kaupungin vastuulle jäävien omaisuus- tai muiden vahinkojen korvaamisesta aiheutuvia menoja katetaan tarvittaessa vahinkorahastosta.

Näyttelyvakuudet

Kaupunginhallituksen päättämät näyttelyvakuudet vuonna 2023 olivat vakuusarvoltaan 710 270 euroa. Lisäksi kulttuuri- ja nuorisolautakunnan myöntämiä oli 205 500 euroa ja kansliapäällikön sekä kulttuurijohtajan myöntämiä 370 922 euroa. Näyttelyvakuuksia kaupun-

gilla oli yhteensä 1 256 770 euroa tilikauden lopussa. Näyttelyvakuudet eivät aiheuttaneet kustannuksia vuoden 2023 aikana Turun kaupungille.

Rahoitusriskit

Korkoriskit

Kaupunki määrittää kaupunginvaltuuston hyväksymässä talousarviossa riskienhallinnan välineiksi tarkoitettujen konsernin pitkäaikaisten valuutan- ja koronvaihtosopimusten enimmäismäärän vuoden aikana. Johdannaisinstrumentteja käytetään pääasiassa konsernivelele riskienhallintaan. Kaupunginhallitus on asettanut rajat kaupungin korkosuojauksille (kiinteän koron osuudelle) eli kaupungin suojausaste pyritään pitämään 50-80 %:n vaihteluvälin sisällä suhteessa vuodenvaihteen pitkäaikaiseen lainakantaan. Kassavarojen pitkistä korkosijoituksista on luovuttu kokonaan, minkä vuoksi myös sijoitukseen liittynyt korkoriski on poistunut.

Valuuttariskit

Pääsääntöisesti kaikki kaupungin ottolainat nostetaan nykyisin euromääräisenä. Muita kuin euromääräisiä lainoja saa olla enintään kolmasosa pitkäaikaisesta lainakannasta ja kaikki muun valuutan määräiset lainat muutetaan koron- ja valuutanvaihtosopimuksilla euroiksi välittömästi lainan noston yhteydessä, mikäli niitä on. Avointa valuuttariskiä ei ylläpidetä lainojen osalta.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskiä valvotaan laatimalla konsernitilejä koskeva rullaava kolmen kuukauden kassaennuste, josta ilmenee periodin likviditeettitarve. Lisäksi likviditeetin hallintaa pyritään parantamaan tehostamalla konsernitilijärjestelyjä sekä lisäämällä yhteistyötä tilijärjestelyssä mukana olevien yhtiöiden kanssa. Lyhytaikaisia rahoitustarpeita varten kaupungilla tulee olla käytettävissä riittävä määrä kotimaisia kuntatodistusohjelmia ja ei-sitovia luotolimiittejä.

Varainhankintariskit

Varainhankintariskiä hallitaan hajauttamalla nostettavia ottolainoja sekä ajallisesti että vastapuolittain. Lainojen erääntymisessä pyritään tasaiseen maturiteettikaumaan eli erääntymisaikatauluun. Kaupunki hajauttaa rahoituslähteitä ja ylläpitää kaupungin hyvää nimeä pääomamarkkinoilla. Varainhankintariskiä hallitaan myös hajauttamalla kaupungin ottolainasta eri periodeihin eli lyhyeen varainhankintaan (alle vuoden, kuntatodistukset), keskipitkään varainhankintaan (1–10 vuotta) ja pitkään varainhankintaan (10–30 vuotta), mikäli tämä on markkinatilanne huomioiden perusteltua. Nykyisessä korkoympäristössä kaupungin varainhankinta pyritään toteuttamaan pääosin kiinteäkorkoisena ja mahdollisimman pitkässä maturiteetissa kuitenkin markkinatilanne huomioiden, jotta voidaan varmistaa kaupungin alhainen varainhankintakustannus ja -marginaali pitkälle tulevaisuuteen.

Luottoriskit

Kaupungin sijoitusperiaatteet määrittävät sijoitusten osapuoliriskien enimmäismäärät sekä vaadittavat vähimmäisluottokelpoisuudet. Näitä periaatteita tarkennetaan vielä kaupunginhallituksen vuosittain hyväksymässä lainannosto- ja sijoitussuunnitelmassa. Kaupungin sijoitusomaisuuden luottoriskejä on alennettu merkittävästi luopumalla kokonaan kassavarannon pitkistä korkosijoituksista ja kaupungin rahastojen suorista osakesijoituksista. Oman pääoman sijoitukset (osakesijoitukset) rahoituksissa toteutetaan kustannustehokkailla indeksiosuus tai ETF-rahastoilla.

2. Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kaupunginhallituksen tehtävänä on huolehtia kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Kaupunginvaltuuston 14.2.2022 § 28 hyväksymissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa todetaan seuraavaa:

- Kaupunginvaltuusto päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla tulee olla riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.
- Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaa kaupunginhallitus. Sisäisen valvonnan toteuttamisesta vastaavat kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä tai jotka toimivat viranomaisina.
- Sisäisen valvonnan ohjaamisesta ja riskienhallinnasta vastaa keskitetysti kaupunginhallitus, joka antaa tarkempia ohjeita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen toimeenpanoista.
- Lautakuntien tulee valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa omalla vastuualueellaan. Kukin lautakunta vastaa oman vastuualueensa osalta riittävien ja toimivien menettelytapojen hyväksymisestä ja niiden toimeenpanon valvonnasta ja varmentamisesta.
- Palvelukokonaisuuksien johtavien viranhaltijoiden tulee toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan.

Hallintosäännön 84 §:n mukaan kaupungin toiminnot on järjestettävä ja johtamistehtävät hoidettava siten, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta, riskienhallinta ja sopimushallinta. Johtamansa toiminnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaa kunkin toimielimen tehtäväalueen johtava viranhaltija.

Sisäisen valvonnan toimeenpano dokumentoidaan vuosittain palvelukokonaisuuksien, -alueiden sekä joidenkin toimintayksiköiden itsearviointina laatimissa sisäisen valvonnan selonteoissa. Lautakunnat hyväksyvät selonteot oman vastuualueensa osalta. Pääosin selonteot on laadittu sisäisen tarkastuksen laatimaa selontekopohjaa käyttäen Granite-tietojärjestelmässä. Selontekopohjassa on huomioitu Kirjanpitolautakunnan hyvinvointi- ja

kuntajaoston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevan yleisohjeen 2020 sisäisen valvonnan selonteon sisältövaatimukset ja lisäksi pohjassa on huomioitu COSO-viitekehyksen sisältöä. Itsearviointeina laadituissa selonteoissa käydään läpi sisäisen valvonnan toteuttamista osa-alueittain. Laatijoilla on ollut mahdollisuus kirjata tietojärjestelmään varsinaisen selonteon lisäksi sisäisen valvonnan suunnitellut kehitystoimenpiteet aikatauluineen ja vastuuhenkilöineen ja osa laatioista on näin tehnytkin.

Henkilöstön ja luottamushenkilöiden sisäisen valvonnan osaamista on pyritty syventämään sisäisellä ohjeistuksella, sisäisellä koulutuksella sekä kaupungin intranetistä löytyvän koulutusmateriaalin avulla. Epäilyistä väärinkäytöksistä raportoidaan kaupungin sisäisten ohjeiden mukaisesti lähijohtajalle tai tarvittaessa tämän lähijohtajalle. Esihenkilö ilmoittaa epäilyistä palvelualueen tai yksikön johtajalle, joka ilmoittaa edelleen palvelukokonaisuuden johtajalle. Esihenkilön tulee olla yhteydessä kaupungin lakipalveluihin. Väärinkäytösepäilyistä voi ilmoittaa lisäksi kaupungin ilmoituskanavan kautta. Edellä mainittujen keinojen yhtenä tavoitteena on väärinkäytösten ehkäisy.

Ilmoittajansuojelulaki (1171/2022) astui voimaan 1.1.2023. Kaupunginhallitus hyväksyi maaliskuussa 2023 tahot, jotka käsittelevät ilmoittajansuojelulain tarkoittamaan ilmoituskanavaan saapuvat ilmoitukset kaupungissa. Ilmoituskanava, joka otettiin käyttöön kaupungissa vuonna 2020, täyttää ilmoittajansuojelulain vaatimukset. Vuonna 2023 ilmoituskanavassa vastaanotettiin erilaisia ilmoituksia yhteensä 71 kpl.

Sisäisen valvonnan järjestämistä koskeva raportointi kaupungin johdolle tapahtuu pääosin hyödyntäen aiemmin mainittuja itsearviointeina tehtyjä selontekoja. Muu tiedonvälitys sisäisestä valvonnasta on tapauskohtaista, harkintaan ja tarpeeseen perustuvaa. Valvontakeinojen kehittämisessä lähtökohtana ovat kunkin toiminnon ydinprosessit ja niiden kuvaukset. Kehittämisen tarkoituksena on tunnistaa järjestelmällisesti toiminnan edellyttämät olennaiset valvontakeinot ja varmistaa niiden toimivuus.

Palvelukokonaisuuksien, -alueiden sekä toimintayksiköiden itsearviointina laatimien selontekojen perusteella, kehittämistä vaativiksi asioiksi nousivat riskien hallintakeinojen tehokkuuden systemaattinen arviointi ja vastuutahon määrittely niille riskeille, joista se vielä puuttuu. Lisäksi kehittämiskohteiksi tunnistettiin tietojärjestelmien käyttöoikeuksien ajantasainen seuranta, keskeisten

prosessien kuvaaminen ja keskeiset valvontakeinot sekä niiden sisällyttäminen kuvauksiin, vastuiden ja tehtäväjakojen täsmentäminen eri toimijoiden välillä, tilakysymykset, irtaimiston hallinta, avainhenkilöriskit sekä henkilöstön saatavuus, osaaminen ja koulutus. Sopimushallintaa ollaan kehittämässä, Cloudian Sopimus -järjestelmää ollaan ottamassa kaupunkitasoiseen käyttöön. Käyttöönotto edistää mm. kokonais kuvan saamista sopimusten arvosta ja sopimuksiin liittyvistä riskeistä.

Riskien arviointi ja hallintakeinojen määrittely on tehty vuosikellon mukaisesti palvelukokonaisuuksien ja konsernihallinnon ylimmän johdon toimesta. Arvioitavat riskit on jaettu operatiivisiin, taloudellisiin, strategisiin ja vahinkoriskeihin. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on esitetty toimintakertomuksen kohdassa 1.8. Turvallisuus- ja riskienhallintajohtajan ja tietoturvapääällikön tehtäväkentän hoitamisessa on haasteita aiheuttanut loppuvuodesta tapahtuneet henkilövaihdokset ja kyseisten tehtävien hoito uusien henkilöiden rekrytoinnin aikana.

Kaupungin sisäisen valvonnan toimeenpanon arvioinnissa kansliapäällikköä avustaa sisäinen tarkastus. Tarkastukset kohdennetaan aihealueiden mukaan joko yksittäisiin toimintoihin tai laajempiin kokonaisuuksiin. Valmistuneiden tarkastusten lukumäärä vaihtelee vuosittain niiden laajuuden mukaan.

Tarkastusten keskeisimpiä havaintoja vuonna 2023 olivat seuraavat:

- prosesseja ei ole kuvattu kaikkien keskeisten toimintojen osalta tai kuvauksia ei ole päivitetty. Kuvauksiin ei ole aina sisällytetty keskeisiä sisäisen valvonnan valvontakeinoja ja vastuutahoja. Toiminta ei aina vastaa esimerkiksi valvonnan osalta prosessikuvauksissa esitettyä
- ostolaskuprosessissa on kehitettävää
- poikkeamia koskevan tiedonkulun varmistamiseen tulee kiinnittää huomioita
- käteistulojen täsmäyttämässä on edelleen kehitettävää
- sopimuksia on tallennettu useaan eri järjestelmään, tämä on osittain vaikeuttanut kokonais kuvan saamista sopimusten arvosta ja sopimusvalvontaa. Sopimushallintaa tehostetaan ottamalla Cloudian Sopimus -järjestelmä kaupunkitasoiseen käyttöön vuonna 2024
- avustusten valvontatoimissa on edelleen kehitettävää
- vastuunjakoa tulee edelleen selkiyttää
- tietosuojaa ja -turvaa sekä it-käyttövaltuushallintaa tulee kehittää jatkossakin

Sisäistä valvontaa tulee kehittää taloussuunnittelukaudella palvelukokonaisuuksien, -alueiden ja yksiköiden tunnistamat heikkoudet ja puutteet sekä yllä mainitut havainnot huomioiden. Lisäksi kehityskohteena on itsearviointina tehtävien selontekojen tietosisältöjen syventäminen ja yhdenmukaistaminen.

3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma 2023 ei ole vertailukelpoinen edelliseen vuoteen

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	205 947	318 442
Myyntituotot	63 773	98 652
Maksutuotot	24 401	76 366
Tuet ja avustukset	29 558	57 306
Vuokratuotot	60 835	52 066
Muut toimintatuotot	27 379	34 052
Valmistus omaan käyttöön	1 771	1 337
Toimintakulut	-748 141	-1 545 167
Henkilöstökulut	-329 295	-564 796
Palkat ja palkkiot	-262 849	-447 948
Henkilösivukulut	-66 446	-116 848
Eläkekulut	-55 192	-97 983
Muut henkilösivukulut	-11 253	-18 865
Palvelujen ostot	-269 487	-773 541
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-45 622	-72 097
Avustukset	-45 047	-61 208
Vuokrakulut	-54 539	-69 135
Muut toimintakulut	-4 150	-4 390
Toimintakate	-540 423	-1 225 387
Verotuotot	519 220	947 964
Kunnan tulovero	325 659	697 531
Kiinteistövero	73 263	69 684
Osuus yhteisöveron tuotoista	120 298	180 748
Valtionosuudet	80 774	319 666
Rahoitustuotot ja -kulut	37 030	35 303
Korkotuotot	22 027	17 032
Muut rahoitustuotot	27 078	29 228
Korkokulut	-11 501	-6 518
Muut rahoituskulut	-574	-4 439
Vuosikate	96 601	77 546
Poistot ja arvonalentumiset	-66 127	-61 513
Suunnitelman mukaiset poistot	-58 374	-60 504
Arvonalentumiset	-7 753	-1 009
Tilikauden tulos	30 474	16 033
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	2 034	2 198
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	32 508	18 231

Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	27,6	20,6
Vuosikate / Poistot, %	146,1	126,1
Vuosikate € / asukas	478	392
Asukasmäärä	201 889 *	197 900

* ennakkotieto

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen palvelujen siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille muutti merkittävästi kuntien tuloja ja menoja vuonna 2023. Turun toimintaympäristöön vaikuttivat lisäksi Venäjän hyökkäyssodan negatiivinen vaikutus suhdannekehitykseen ja yleiseen taloustilanteeseen.

Turun kaupungin tilikauden tulos oli 30,5 milj. euroa. Tilikauden 30,5 milj. euron tuloksesta on kirjattu poistoeron vähennyksenä 2,0 milj. euroa, minkä jälkeen ylijäämäksi muodostui 32,5 milj. euroa. Tulokseen vaikuttivat merkittävästi vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet kertaluonteiset poikkeusverotilitykset eli niin sanottu sote-uudistuksen verohäntä ja 7,8 milj. euron arvonalennus pääosin koulurakennuksista. Kuntien verotulot tilitettiin tammiukuussa vielä leikkaamattomilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla. Turun osalta niin sanotut verohännät olivat noin 48 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna tulos pieneni 57,0 milj. euroa ja tilikauden ylijäämä oli 57,2 milj. euroa poistoeron lisäyksen jälkeen.

Analyyssissa on vuoden 2022 tilinpäätös muutettu vertailukelpoiseksi.

Vuosikatetta kertyi 96,6 milj. euroa, joka kattaa vuotuiset 66,1 milj. euron käyttömaksuuden poistot ja arvonalentumiset. Vuosikate väheni 50,0 milj. euroa (34,1 %) ja asukaskohtainen vuosikate väheni 247,8 euroa. Toimintakatetta (nettokäyttömenoja) kertyi -540,4 milj. euroa. Kasvu edelliseen vuoteen oli 51,6 milj. euroa (10,6 %). Toimintatuotoilla katettiin toimintakuluista 27,5 prosenttia (20,6 % tilinpäätös 2022). Verotuloilla ja valtionosuuksilla jäi rahoitettavaksi 72,5 prosenttia (79,4 % tilinpäätös 2022). Tunnusluku vuosikate prosenttia poistoista oli 146,1 % (126,1 % tilinpäätös 2022).

Tuotot

Toimintatuottoja kertyi 205,9 milj. euroa, mikä on 13,9 milj. euroa (7,2 %) edellisvuotta enemmän. Myyntituotot kasvoivat 10,3 milj. euroa (19,3 %). Suurin yksittäinen kasvuun vaikuttanut tekijä oli joukkoliikenteen tuottojen kasvu 5,0 milj. euroa. Maksutuotot vähenivät 3,1 milj. euroa (11,1 %). Suurin vähennys oli maankäytösopimuskorvauksissa 1,8 milj. euroa.

Tuet ja avustukset 29,5 milj. euroa vähenivät edellisvuoteen verrattuna 2,0 milj. euroa (6,4 %). Eniten vähenystä oli joukkoliikenteen koronatuissa 2,9 milj. euroa. Vuokratuotot kasvoivat 14,7 milj. euroa (31,7 %) sisältäen 11,6 milj. euroa hyvinvointialueelta laskutettuja vuokria. Muut toimintatuotot pienenivät 6,0 milj. euroa eli 18,0 % pääasiassa pysyvien vastaavien luovutusvoittojen pienenemisen takia.

Verotuloja toteutui yhteensä 519,2 milj. euroa. Muutos edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,8 milj. euroa (0,1 %). Kunnallisverotulon muutos edelliseen vuoteen verrattuna oli -2,6 milj. euroa (-0,8 %). Yhteisöverotulojen muutos edellisvuoteen verrattuna oli -0,2 milj. euroa (-0,2 %). Kiinteistöverotuloja tilitettiin 3,6 milj. euroa (5,1 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Valtionosuustuloja toteutui yhteensä 80,8 milj. euroa. Muutos edelliseen vuoteen verrattuna oli -0,8 milj. euroa (-1,0 %).

Rahoitustuottoja kertyi 49,1 milj. euroa ja ne kasvoivat 2,8 milj. euroa. Antolainojen, kassavarojen ja vahinkorahaston korkotuottoja saatiin yhteensä 22,0 milj. euroa (17,0 milj. euroa tilinpäätös 2022). Korkotuottojen kasvu johtui pääasiassa nopeasti nousseesta korkotasosta vuoden 2023 aikana. Muita rahoitustuottoja oli yhteensä 27,1 milj. euroa, joista suurin yksittäinen osinkotuotto oli Oy Turku Energialta 20 milj. euroa. Loppuosa oli osinkotuottoja tytär-, osakkuus- ja muilta yhtiöiltä.

Kulut

Toimintakuluja 748,1 milj. euroa kertyi 65,9 milj. euroa (9,7 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintakulut oikaistuna valmistuksella omaan käyttöön olivat 746,4 milj. euroa.

Henkilöstökulut olivat 329,3 milj. euroa. Kaikki organisaatiomuutokset huomioiden kulut nousivat 29,3 milj. euroa (9,8 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Palkkojen ja palkkioiden nousu oli 24,3 milj. euroa (10,2 %). Sopimuskorotusten yhteisvaikutus vuoden 2023 palkkoihin oli noin 11,8 milj. euroa (4,85 %) ja henkilöstökuluihin 14,3 milj. euroa. Lisäksi kasvuun vaikutti henkilötöyövoiman käytön nousu noin 270 henkilötyövuodella (+4,9 %)

edeltävään vuoteen verrattuna. Eniten kasvua oli kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuudessa, jossa varhaiskasvatuksen lakimuutos, lasten määrän ja palvelun kysynnän kasvu vaikuttivat henkilöstön määrään.

Palvelujen ostoihin käytettiin 269,5 milj. euroa, mikä on 6,8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Asiakaspalvelujen ostot olivat 46,2 milj. euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 3,9 milj. euroa (9,2 %). Varhaiskasvatuksen palvelusetelimenot kasvoivat 5,3 milj. euroa ja työllisyyspalveluiden muiden asiakaspalveluiden ostot vähenivät 1,2 milj. euroa.

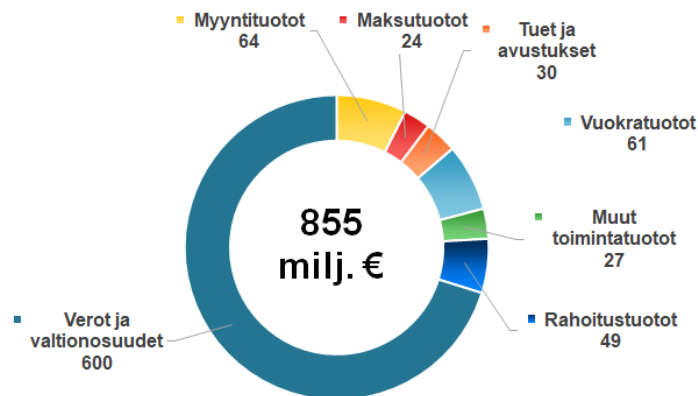
Muiden palveluiden ostot olivat 223,3 milj. euroa. Kasvu oli 13,2 milj. euroa (6,3 %). Lisäksi taseen pysyviin vastaaviin on aktivoitu muiden palveluiden ostoja 113,1 milj. euroa. Muiden palveluiden asiantuntijapalvelut kasvoivat 10,5 milj. euroa. ICT-palvelut pienenevät edellisvuodesta 4,7 milj. euroa, varhaiskasvatuksen työvoiman vuokraus kasvoi 2,4 milj. euroa, rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalvelut kasvoivat 2,4 milj. euroa, alueiden

rakentamis- ja kunnossapitopalvelut kasvoivat 6,3 milj. euroa ja joukkoliikenteen kuljetuskustannukset kasvoivat 2,6 milj. euroa.

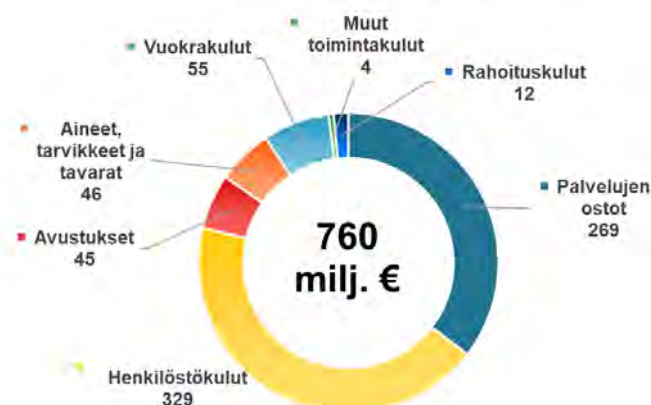
Aineiden ja tarvikkeiden ostot lisääntyivät 0,9 milj. euroa (2,0 %). Lisäksi taseen pysyviin vastaaviin on aktivoitu aineita ja tarvikkeita 5,6 milj. euroa. Avustuksia annettiin 45,0 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vähennistä oli 2,8 milj. euroa eli 6,6 %.

Korkokulut olivat yhteensä 11,5 milj. euroa, josta 7,6 milj. euroa oli pitkäaikaisen velan ja kuntatodistusten korkokuluja sisältäen velan suojauskustannukset (6,5 milj. euroa tilinpäätös 2022). Loppuosa 3,9 milj. euroa korkokuluista tuli tytäryhteisöjen talletuksista konsernitilille. Korkokulujen kasvu johtui nopeasti nouseesta korkotasosta. Muut rahoituskulut olivat 0,6 milj. euroa (4,4 milj. euroa tilinpäätös 2022). Vähennys johtui edelliseen vuoteen sisältyvistä vahinkorahaston korkosijoitusten pääoma-arvojen arvonalennuksista.

Tuottojen jakauma 2023

Kulujen jakauma 2023

Verorahoituksen toteutuminen ja kehitys

Verotulot

Turun verotulojen määräytymisen perusteet

	2019	2020	2021	2022	2023
Tulovero -%	19,50	19,50	19,50	19,50	6,86
Kiinteistövero -%:					
Yleinen	1,00	1,00	1,15	1,15	1,15
Vakituinen asuinrakennus	0,41	0,41	0,45	0,45	0,45
Muuhun asumiseen käytettävät rakennukset	0,93	0,93	1,10	1,10	1,10
Rakentamattoman rakennuspaikan vero-%	3,00	4,00	4,00	4,00	4,00

Verotuloja toteutui yhteensä 519,2 milj. euroa. Vertailukelpoinen muutos edelliseen vuoteen oli 0,8 milj. euroa (0,1 %). Verotuloja kertyi 29,2 milj. euroa talousarviota enemmän. Kunnallisveron kertymä ylittyi talousarviosta 16,5 milj. euroa. Yhteisöveron tuotto ylittyi 9,4 milj. euroa ja kiinteistöverotulot ylittyivät 3,3 milj. euroa talousarvion merkitystä.

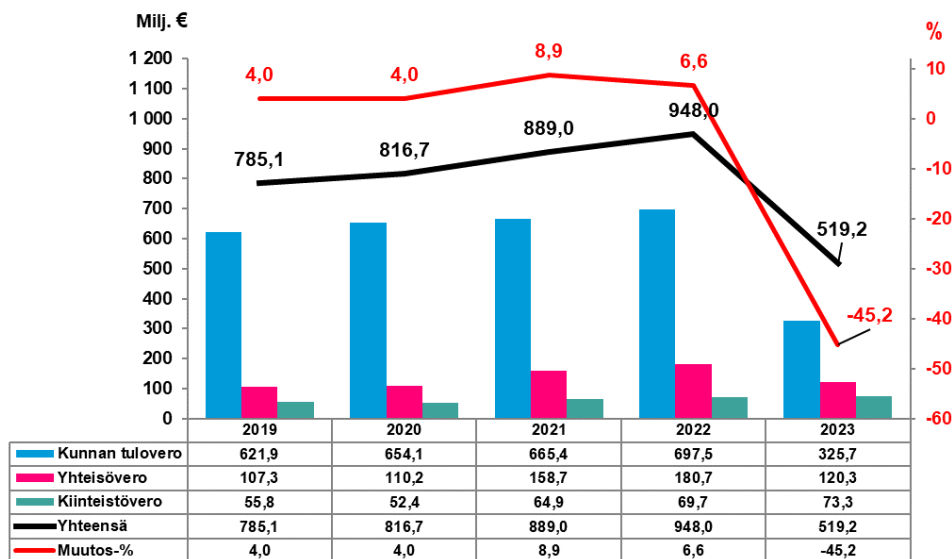
Kunnallisveron tuotosta siirrettiin hyvinvointialueelle 12,64 %-yksikön tuottoa vastaava osuus noin 369 milj. euroa. Vertailukelpoinen muutos edelliseen vuoteen oli -2,6 milj. euroa (-0,8 %).

Yhteisöveron tuotosta siirrettiin hyvinvointialueelle 33,3 %-yksikön tuottoa vastaava osuus noin 60 milj. euroa. Yhteisöverotulojen vertailukelpoinen muutos edelliseen vuoteen oli -0,2 milj. euroa (-0,2 %).

Kiinteistöveron tuotto säilyi kunnilla täysimääräisesti, eikä sitä otettu huomioon soten siirtolaskelmissa. Kiinteistöverotuloja tilitettiin 3,6 milj. euroa (5,1 %) enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kuntien verotulot tilitettiin tammikuussa vielä leikkaamattomilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuukilla ja nämä ns. verohännät olivat Turun osalta noin 48 milj. euroa.

Verotulojen tilitykset ja niiden kehitys tilinpäätösten mukaan vuosina 2019–2023

Valtionosuustulot

Valtionosuustuloja toteutui yhteensä 80,8 milj. euroa ja niitä kertyi 0,4 milj. euroa talousarvion merkittyä vähemmän. Vertailukelpoinen muutos edelliseen vuoteen oli -0,8 milj. euroa (-1,0 %).

Peruspalvelujen valtionosuutta kertyi 9,3 milj. euroa ja

opetus- ja kulttuuritoimen muita valtionosuuksia kertyi 42,8 milj. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus -2,7 milj. euroa ja verotulomenetysten korvaukset 31,4 milj. euroa toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti.

Peruspalveluiden valtionosuudesta siirrettiin hyvinvointialueelle 96,2 % eli kaupungille jäi valtionosuudesta 3,8 % kattamaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen menoja. Vertailukelpoinen muutos edelliseen vuoteen oli 2,6 milj. euroa (39,2 %).

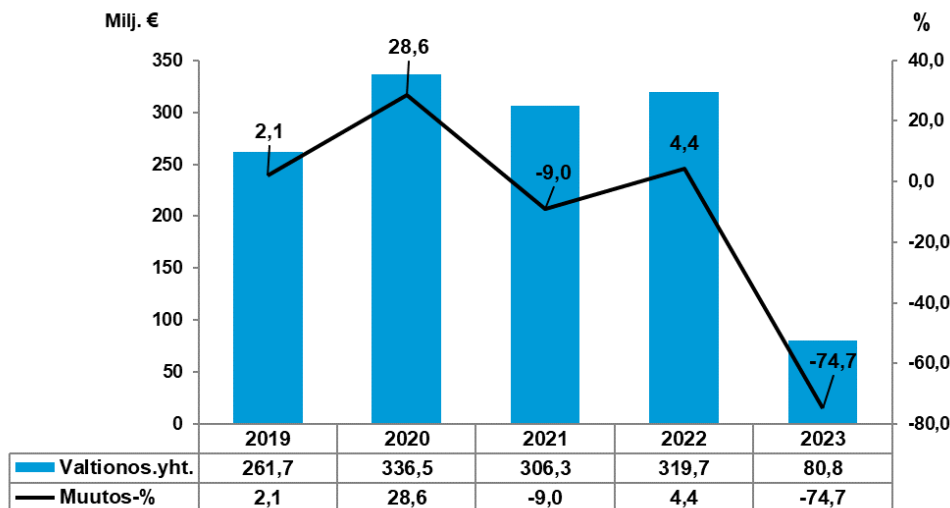
Opetus- ja kulttuuritoimen muista valtionosuuksista ei siirretty osuuksia kattamaan hyvinvointialueen kustannuksia. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien vertailukelpoinen muutos edelliseen vuoteen oli -3,7 milj. euroa (-7,9 %).

Verotulomenetysten korvausten vertailukelpoinen taso pysyi samana ja muutosta edellisvuoteen ei ollut.

Turku maksoi verotulotasausta muille kunnille 2,7 milj. euroa ja vähennystä edelliseen vuoteen oli 0,4 milj. euroa.

Valtiovarainministeriön viimeisimmän tiedon mukaan vuotta 2023 koskeva jälkikäteinen valtionosuusvähennys siirrettäisiin vuosien 2024 ja 2025 sijasta tehtäväksi vuodesta 2025 lukien ja jaettaisiin kolmelle vuodelle 2025–2027. Kaupungille tulevasta maksuosuudesta saataneen lisätietoa vuoden 2024 puolella.

Valtionosuustulot ja niiden kehitys tilinpäätösten mukaan vuosina 2019–2023

3.2. Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta	78 971	48 812
Vuosikate	96 601	77 546
Tulorahoituksen korjauserät	-17 630	-28 734
Investointien rahavirta	-150 083	-74 180
Investointimenot	-182 342	-120 994
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 087	3 220
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 172	43 594
Toiminnan ja investointien rahavirta	-71 112	-25 367
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	10 779	6 172
Antolainasaamisten lisäykset	-18 802	-27 256
Antolainasaamisten vähennykset	29 581	33 429
Lainakannan muutokset	146 805	-79 334
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	130 000	130 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-54 240	-124 240
Lyhytaikaisten lainojen muutos	71 045	-85 094
Muut maksuvalmiuden muutokset	-82 095	56 105
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-229	-65
Vaihto-omaisuuden muutos	-23	61
Saamisten muutokset	-18 954	28 427
Korottomien velkojen muutokset	-62 889	27 683
Rahoituksen rahavirta	75 489	-17 056
Rahavarojen muutos	4 377	-42 424
Rahavarojen muutos	4 377	-42 424
Rahavarat 31.12.	85 891	81 515
Rahavarat 1.1.	81 515	123 938
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., 1000 €	-226 427	-229 979
Investointien tulorahoitus, %	56,1	65,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,9
Kassan riittävyys, pv	31	16
Asukasmäärä	201 889 *	197 900

* ennakkotieto

Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille vaikutti kuntien rahoituslaskelmien vertailukelpoisuuteen. Rahoituslaskelman toiminnan rahavirran vuosikate sekä muiden maksuvalmiuden muutoksien vaihto-omaisuuden ja korottomien velkojen muutos eivät ole vertailukelpoisia.

Toiminnan rahavirta oli 79,0 milj. euroa positiivinen (48,8 milj. euroa tilinpäätös 2022). Tulorahoituksen

paranemiseen vaikutti vuosikatteen 96,6 milj. euroa edellisvuotta parempi kehitys (77,5 milj. euroa tilinpäätös 2022). Vertailukelpoinen vuoden 2022 vuosikate oli 146,5 milj. euroa ja toiminnan rahavirta 117,8 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserissä on oikaistu investointien rahavirrassa esitettäviä pysyvien vastaavien luovutusvoittoja ja -tappioita yhteensä 21,2 milj. euroa.

Kaupungin investointimenot olivat 182,3 milj. euroa ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot

22,2 milj. euroa. Edellisvuoteen verrattuna investoinnit kasvoivat 61,3 milj. euroa (50,7 %) ja luovutustulot pienivät 21,4 milj. euroa (49,1 %). Rahoitusosuuksia investointimenoihin saatiin 10,1 milj. euroa, minkä jälkeen investointien omahankintamenoksi jää 172,3 milj. euroa. Investointien tulorahoitusprosentti 56,1 % heikkeni edellisvuodesta 9,7 prosenttiyksikköä (2022 tilinpäätös 65,8 %). Pääomarahoituksella jäi katettavaksi 43,9 % investointien omarahoitussuudesta.

Tilikauden 2023 toiminnan ja investointien rahavirta -71,1 milj. euroa toteutui edellisvuotta huonommin (- 25,4 milj. euroa tilinpäätös 2022). Vuosien 2019-2023 toiminnan ja investointien toteutunut rahavirran kertymä oli 226,4 milj. euroa negatiivinen, kun se edellisvuonna oli - 230,0 milj. euroa.

Vuoden aikana pitkäaikaisia antolainoja lyhennettiin

Suurimmat investoinnit ja omaisuuden luovutustulot

Kaupungin investointimenot olivat 182,3 milj. euroa vuonna 2022 (121,0 milj. euroa vuonna 2022). Rahoitusosuuksia investointikohteille saatiin 10,1 milj. euroa (3,2 milj. euroa vuonna 2022). Omaisuuden luovutustuloja toteutui 22,2 milj. euroa (43,6 milj. euroa vuonna 2022). Investointimenot alittivat talousarvion 52,0 milj. eurolla. Rahoitusosuudet alittivat talousarvion 0,5 milj. eurolla ja luovutustulot ylittivät 0,2 milj. eurolla.

Vuonna 2023 suurimmat edelleen jatkuvat rakennuttamiskohteet olivat Turun ratapihat ja Kupittaaan kaksoisraide -infrahanke sekä Turun musiikkitalo Fuuga -tilahanke. Muita mittavia infran rakennuttamiskohteita olivat Kirstinpuiston, Herttuankulman ja Pukkilan kaava-alueiden katu- ja puistoalueet sekä Itäisen Rantakadun jalankulku- ja pyörävylien parantaminen. Muita merkittäviä tilainvestointikohteita olivat Suikkilan koulu ja Talinkorven päiväkotijäädösrakennushanke, Sirkkalan koulun uudisrakennus ja saneeraushanke, Pääskyvuoren koulun laajennus ja osittainen peruskorjaus sekä Nummen koulutalon tekninen peruskorjaus. Hyvän rakentamisen yleisöäänestyksen voittajapalkinto myönnettiin Sirkkalan koulu -hankkeelle.

Omaisuuden luovutustulojen toteutuminen

Kaupunki sai kiinteistöomaisuuden, osakkeiden ja kaluston luovutustuloja yhteensä 22,2 milj. euroa. Luovutustulot ylittivät talousarvion 0,2 milj. eurolla (TA 22,0 milj. euroa). Omaisuuden myyntivoittoja saatiin 21,1 milj. euroa (28,9 milj. euroa vuonna 2022). Maaomaisuuden myynneistä saatiin myyntivoittoa 20,0 milj. euroa ja osakkeista 1,1 milj. euroa. Myyntivoittojen osuus ylitti talousarvion

29,6 milj. euroa ja myönnettiin 18,8 milj. euroa. Lähes kaikki uudet antolainat myönnettiin TVT Asunnot Oy:lle.

Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 130,0 milj. euroa ja vähennettiin 54,2 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen muutos oli 71,0 milj. euroa, josta 60 milj. euroa oli lyhytaikaisten kuntatodistuslainojen nostoa. Kaupungin lainakanta kasvoi 146,8 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen palvelujen siirtymisen vaikutus vaihto-omaisuuden muutokseen oli 0,4 milj. euroa ja korottomien velkojen muutokseen 39,3 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirta toteutui päättyneellä tilikaudella 75,5 milj. euroa positiivisena. Kassan riittävyys päivissä oli 31 päivää ja muutos edelliseen vuoteen oli 15 päivää.

3,1 milj. eurolla (TA 18,0 milj. euroa). Myyntyjen kiinteistökohteiden hankintameno on ollut arvioitua pienempi, mikä on vaikuttanut myyntivoiton osuuden kasvuun. Lisäksi osakkeiden myyntivoittoa ei ole budjetoitu talousarvioon.

Asuntorakentamisen vaikea suhdannetilanne on hidastanut myös tonttikauppaa edelliseen vuoteen verrattuna. Suurimpina esteinä rakennusteollisuuden mukaan ovat nopeasti kohonneet korot ja kysynnän riittämättömyys sekä rahoitusongelmat kiristyneen luottopolitiikan myötä. Pitkään jatkunut rakennuskustannusten nousu ja myynnissä olevien valmistuneiden asuntojen suuri varanto vaikuttaa myös rakennusliikkeiden liikkumatilaan.

Maankäyttösopimuskorvauksia kirjattiin yhteensä 8,2 milj. euroa (10,0 milj. euroa vuonna 2022). Maankäyttösopimustulojen osuus ylittyi talousarviosta 1,2 milj. euroa. Taloudellisesti merkittävä maankäyttösopimus solmittiin Senaatti-kiinteistöjen kanssa maaliskuussa 2022 Pihlajaniemen alueesta. Samalla allekirjoitettiin maakauppojen esisopimukset Lauttarannasta ja Pihlajaniemen määrääloista. Asemakaava sai lainvoiman marraskuussa 2023, minkä jälkeen joulukuussa 2023 toteutettiin kirjanpitoon 4,3 milj. euron arvojen siirrot maankäyttösopimusta vastaan. Jäljelle jäänyt 26,5 milj. euron sopimuskorvaus maksetaan jaksotetusti ja siitä ensimmäinen 10,0 milj. euron erä saadaan vuonna 2024.

Infrainvestointiohjelman toteutuminen

Vuonna 2023 kaupunkiympäristön rakennuttamisen investointimenot olivat yhteensä 64,7 milj. euroa (62,1 milj. euroa vuonna 2022). Investointimenoista kohdistui strategiaan kärkihankkeisiin 47 %. Kiinteistökehityskohteiden osuus investointimenoista oli 22 %. Korjausvelkaa alentavien infran saneerauskohteiden osuus investointimenoista oli 20 %. Asukasviihtyvyyttä parantaviin kohteisiin, kuten puistoihin, ulkoliikuntapaikkoihin ja leikkipuistoihin kohdistui 8 % investointimenoista. Toimintoja tukeviin investointeihin, kuten kaupungin maamassojen läjitysalueisiin, kohdistui 2 % investointimenoista. Liikenteen toimivuuteen ja turvallisuuteen kohdistui 1 % investointimenoista, jotka sisälsivät muun muassa liikevaloihin ja liikenneverkon toimivuuteen tehdyt investoinnit.

Kaupungin yleisten alueiden peruskorjaus- ja korvausinvestointitaso ei kattanut vuonna 2023 infraomaisuuden suunnitelman mukaisten poistojen 26,9 milj. euroa osuutta (24,2 milj. euroa vuonna 2022). Infran kunnossapidossa tehdään investointien lisäksi korjausvelkaa alentavia toimenpiteitä.

Rakennuttamisen investointimenojen toteutuma 64,7 milj. euroa alitti 53,7 milj. eurolla talousarvion. Merkittävimmät poikkeamat olivat strategisissa kohteissa ja kiinteistökehityskohteissa. Maankäytön hankkeissa viiveet kaavoituksen ja infran suunnitteluvaiheessa heijastuvat investointien ajoitukseen ja tonttien luovutukseen.

Merkittävimmät rakennuttamisen strategiset kohteet, joissa määrärahaa jäi tilikaudella käyttämättä:

- Kupittaa 3-kentän rakentaminen 2,8 milj. euroa, koska hankkeen toteuttaminen siirtyi vuodelle 2024,
- Aurajoen rantaväylä väli: Agricolankatu – Tehtaankatu 2,9 milj. euroa, koska toteutussuunnittelu on vasta alkamassa,
- Ferry Terminal Turku 2,7 milj. euroa, koska suunnittelu on käynnistynyt vuonna 2023 ja etenee aikataulussa,
- Kulttuurijokilautta 1,4 milj. euroa, koska kaavavalitus ja suunnittelu kesken,
- Aurajoen rantamuuri, Manillalaituri 2,4 milj. euroa, koska suunnittelu on kesken,
- Itäinen Rantakatu kevyen liikenteen väylä Kirjastoilta – Sotalaistenkatu 2,6 milj. euroa, koska suunnittelu ja rakentamisen aloitus ovat viivästynyt,
- Kupittaaan kärjen kumppanuushanke 12,9 milj. euroa, koska vuonna 2023 käynnissä ainoastaan vasta kehitysvaihe, ja
- Voimakatu 1,0 milj. euroa, koska kaavoitus on kesken.

Merkittävimmät rakennuttamisen kiinteistökehityskohteet, joissa määrärahaa jäi tilikaudella käyttämättä:

- Kirstinpuiston kaava-alue 1,3 milj. euroa, koska vastaanotto siirtynyt ja maksueriä jää maksettavaksi vuoteen 2024,
- Itä-Skanssi 1,3 milj. euroa, koska kaavamuutoksen viivästymisen takia suunnittelu on osin kesken (kaava kuulutettiin voimaan 25.3.2023),
- Skanssin keskuspuisto 1,5 milj. euroa, koska Itä-Skanssin viivästyminen on vaikuttanut myös keskuspuisto -hankkeeseen,
- Karhunahde 1,65 milj. euroa, koska kaava on tullut voimaan vasta alkuvuonna 2023, minkä takia suunnittelun ja rakentamisen aloitus viivästynyt,
- Kaupunginpuutarhan alue 1,96 milj. euroa, koska kaavoitus on kesken,
- Topinojan kiertotalouspuisto -kaava-alue 2,8 milj. euroa, suunnittelu on valmistunut, mutta urakan uudelleenkilpailutus on kesken,
- Pihlajaniemi 1,0 milj. euroa, kaava kuulutettu voimaan vuoden 2023 lopussa, suunnittelu aikataulussa,
- Kylänkulma kaava-alue 1,5 milj. euroa, koska suunnittelu viivästynyt,
- Fabriikin alue (VR-konepaja) 1,75 milj. euroa, koska ajoitukseen tullut muutos,
- Raunistulan silta ja pyörätie -kaavan joukkoliikennekatu 1,0 milj. euroa, suunnitelmat valmiit, mutta urakan kilpailutus on vasta alkuvuodesta 2024, ja
- Raunistulan silta ja pyörätie 6,7 milj. euroa, koska hankkeen hankintamenettely jouduttiin keskeyttämään ja aloittamaan uudelleen. Tämän vuoksi sillan valmistuminen vuoden 2023 aikana ei ollut enää mahdollista ja näin ollen kohteen tukirahoitus olisi jäänyt saamatta. Traficomien rahoituksen määräajan jatko vuodelle 2024 varmistui 16.11.2023.

Tilainvestointiohjelman toteutuminen

Kaupungin toimitilojen rakennuttamisen investointimenot olivat yhteensä 45,5 milj. euroa (29,2 milj. euroa vuonna 2022). Uudisrakentamisen kohteisiin käytettiin noin puolet investointimäärärahoista vuonna 2023. Uudisrakentamiskohteita on lisäksi tehty hyödyntämällä Turku-konsernin toteutusratkaisuja. Kaupunki voi antaa yhtiöiden hankkeille rakennusaikaisen väliaikaisen rahoituksen konserttitilin limiitin kautta tai antaa omavelkaisen takauksen hankkeiden rahoitukselle.

Kaupungin palvelurakennusten peruskorjaus- ja korvausinvestointitaso kattoi rakennusten suunnitelman mukaisten poistojen 21,4 milj. euron osuuden (22,6 milj. euroa vuonna 2022). Arvonalennuksia tehtiin lisäksi

yhteensä 7,5 milj. euroa (1,0 milj. euroa vuonna 2022), johtuen suurimmaksi osaksi käytöstä poistetuista koulurakennuksista, jotka odottavat purkua. Investointien lisäksi toimitilojen kunnossapidossa tehdään korjausvelkaa alentavia toimenpiteitä.

Toimitilojen rakennuttamiseen varattu investointimäärärahan käyttö alitti talousarvion 24,7 milj. eurolla.

Merkittävimmät toimitilarakennuttamisen kohteet, joissa määrärahaa jäi tilikaudella käyttämättä:

- Sirkkalan koulun uudisrakennus ja saneeraus 2,3 milj. euroa, koska hanke valmistuu lopullisesti vasta 2024 vuoden aikana,
- Pääskylvuoren koulun laajennus ja osittainen peruskorjaus 1,0 milj. euroa, koska hanke valmistuu lopullisesti vasta 2024 vuoden aikana,
- Kaupungintalon pihapiiri 1,4 milj. euroa, hankesuunnitelmatarkennuksia ja piha-alueen selvityksiä tehty, mutta hankkeen kumppanien kilpailutus alkaa keväällä 2024,
- Turun Musiikkitalo, 5 milj. euroa, koska hankkeen toteutus on alkanut lokakuussa 2023, sen ajoitus muuttuu. Rahan käyttö ollut ennakoitua vähäisempää,
- Raunistulan koulu, tekninen peruskorjaus, 3,8 milj. euroa, koska työt alkoivat vasta lokakuussa 2023, sen ajoitus muuttuu.
- Wäinö Aaltosen koulu, Ylikylän korvaava uudisrakennus, 1 milj. euroa, koska rahankäyttö ollut vuoden 2023 aikana ennakoitua vähäisempää, ja

4. Rahoitusasema ja sen muutokset

Kaupungin maksuvalmius säilyi vuoden aikana hyvänä. Kaupungin kassavaranto ilman omien rahastojen sijoituksia oli vuoden 2023 lopussa 44,0 milj. euroa (42,9 milj. euroa tilinpäätös 2022). Kassavaranto kasvoi 1,1 milj. euroa vuoden 2023 aikana. Kassavaranto koostui käteisvaroista, maksuliiketilien talletuksista ja muista talletuksista sekä sijoituksesta yhteen lyhyen koron rahamarkkinarahastoon. Alimmillaan kassavaranto oli vuoden aikana 7,6 milj. euroa ja ylimmillään 145,5 milj. euroa. Keskimääräinen kassavaranto oli 51,6 milj. euroa. Konsernirahoitus ja tytäryhtiöiden maksuliikenne ovat lisänneet kassavarannon vaihteluita kaupungin omien rahoitustapahtumien lisäksi.

Vuoden 2023 lopussa kaupungin pitkäaikaisten lainojen määrä ml. seuraavan vuoden lyhennykset oli 691,5 milj. euroa (615,8 milj. euroa vuonna 2022). Pitkäaikaisten lainojen määrä lisääntyi vuoden aikana 75,7 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset vuonna 2023 olivat

- Pienet investointihankkeet kokonaisuus alittaa toteutuman yhteensä 6,3 milj. euroa. Suurin yksittäinen poikkeama on Puopellon koulun keittiön peruskorjaus 1,6 milj. euroa. Hankkeen aloitus on siirtynyt lokakuulle 2023 ja ajoitus muuttuu.

Muut investoinnit

Kaupunki käytti maanhankintaan yhteensä 51,4 milj. euroa, (1,2 milj. euroa maanhankintaan vuonna 2022). Kiinteän omaisuuden hankintameno ylitti talousarvion 47,9 milj. euroa (TA 3,5 milj. euroa). Merkittävin kiinteistöhankinta oli ratapiha-alue VR-Yhtymä Oy:ltä 42,5 milj. euroa (Kv 19.6.2023 § 129).

Osakkuusyhteisöjen osakkeiden hankintamenot, sijoitukset tytäryhtiöosakkeisiin ja muihin osakkeisiin olivat yhteensä 10,3 milj. euroa (18,9 milj. euroa vuonna 2022). Osakkeiden hankintameno alitti talousarvion 0,7 milj. euroa (TA 11,0 milj. euroa).

Tietojärjestelmiin ja toiminnan kehittämiseen panostettiin 5,4 milj. euroa (4,6 milj. euroa vuonna 2022). Hankintameno alitti talousarvion 3,0 milj. euroa (TA 8,4 milj. euroa). Koneiden ja kaluston sekä muiden aineellisten hyödykkeiden hankintameno oli yhteensä 5,0 milj. euroa (3,1 milj. euroa vuonna 2022). Hankintameno alitti talousarvion 3,1 milj. euroa (TA 8,1 milj. euroa). Suunnitelman mukaisia poistoja tilikaudella tehtiin tietojärjestelmistä sekä koneista ja kalustosta yhteensä 10,1 milj. euroa vuonna (11,1 milj. euroa vuonna 2022).

54,2 milj. euroa ja uusia lainoja nostettiin yhteensä 130,0 milj. euroa. Näiden lisäksi lyhytaikaiseen korolliseen velkaan kuuluvat tytäryhtiöiden talletukset 111,7 milj. euroa. Lyhytaikaisia kuntatodistuksia käytettiin talousarvion ja kaupunginhallituksen lainannosto-suunnitelman mukaisesti tasoittamaan kassavarannon vaihteluita vuoden aikana. Lyhytaikaisia kuntatodistusliimittejä tai muita ei-sitovia limiittejä kaupungilla oli vuoden lopussa 500 milj. euroa. Kuntatodistuksia oli laskettu liikkeeseen vuoden lopussa yhteensä 60,0 milj. euroa (0 euroa vuonna 2022).

Lainakanta eli korollisen kokonaisvelan määrä oli siten 863,2 milj. euroa vuoden 2023 lopussa (716,4 milj. euroa vuonna 2022) ja velka kasvoi 146,8 milj. euroa vuoden aikana. Kasvu johtui pääasiassa pitkäaikaisten lainojen lisääntymisestä (+75,7 milj. euroa) ja lyhytaikaisiin velkoihin sisältyvien kuntatodistusten kasvusta (+60,0 milj. euroa). Velanotolla korvattiin myös konserniyhteisöjen

talletusten vähenemistä konsernitilillä. Pitkäaikaisten lainojen (ml. suojauskustannukset) ja kuntatodistusten suoriteperusteiset korkokulut olivat 7,6 milj. euroa ja efektiivinen keskikorko 1,22 %. Tuloslaskelman korkokulut yhteensä olivat 11,5 milj. euroa, sisältäen konserniyhtiöiden talletusten korkokulut. Kaupunki on suojannut pitkäaikaisia lainoja korkojen nousulta kiinteäkorkoisten lainojen lisäksi koronvaihtosopimuksilla, joita oli voimassa yhteensä 375 milj. euroa vuoden lopussa. Suojausaste oli vuoden vaihteessa noin 86 % pitkäaikaisissa lainoissa, minkä takia kaupungin korkomenot eivät merkittävästi nouse korkojen nousun myötä.

Yhteensä kaikkien solmittujen koronvaihtosopimusten nimellisarvo oli 475 milj. euroa. Suojausasteeseen liittyvien koronvaihtosopimusten käypä arvo oli vuoden lopussa 47,7 milj. euroa. Vuonna 2023 toteutettiin seuraavat koronvaihtosopimusjärjestelyt: purettiin kaksi pääomaltaan yhteensä 100 milj. euron sopimusta ja tehtiin yksi uusi 25 milj. euron sopimus. Lisäksi muokattiin yhtä vuonna 2031 alkavaa 50 milj. euron sopimusta alkamaan jo vuonna 2024 pääoman pysyessä samana. Kaikki transaktiot tehtiin suojaustarkoituksessa ja kaupungin suojausasteen pitämiseksi halutulla tasolla.

Pitkäaikainen antolainakanta oli vuoden vaihteessa 552,6 milj. euroa (563,4 milj. euroa tilinpäätös 2022). Kaupungin antolainaus lisääntyi 18,8 milj. euroa ja vähentyi 29,6 milj. euroa vuoden 2023 aikana. Lähes kaikki uudet antolainat myönnettiin TVT Asunnot Oy:lle ja myös lyhennyksistä suurin osa (24,1 milj. euroa) tuli TVT Asunnoilta. Kaupungin antolainat tytär- ja osakkuusyhtiöille vähenivät nettomääräisesti 10,8 milj. euroa vuonna 2023, mikä johtui pääasiassa normaalista, velkakirjojen mukaisesta lyhennysohjelmasta sekä ylimääräisistä ja vapaaehtoisista lyhennyksistä, joita yhtiöt tekivät omasta aloitteestaan. Lyhytaikainen konsernitiliiin liitetty luottoliittävelka tytäryhtiöille oli 73,1 milj. euroa (25,4 milj. euroa tilinpäätös 2022) eli lyhytaikainen velka kasvoi 47,7 milj. euroa. Pitkäaikaisiin antolainoihin on saatu kuntalain mukaiset riittävät ja turvaavat vastavakuudet tai yhtiöt ovat sitoutuneet ne kaupungille toimittamaan.

Takausvastuut olivat yhteensä 237,5 milj. euroa eli vähenivät vuoden aikana 13,0 milj. euroa (250,5 milj. euroa vuonna 2022). Suurimmat takausvastuut ovat Turun Seudun Vesi Oy:lle 87,5 milj. euroa ja Turun Seudun Puhdistamo Oy:lle 73,2 milj. euroa. Takausvastuiden vähennys johtui normaalista lainapääomien lyhennyksistä, joille takaus on alun perin myönnetty. Leasingvastuut

vuoden 2023 lopussa olivat yhteensä 63,7 milj. euroa eli kasvua yhteensä 7,7 milj. euroa. (56 milj. euroa vuonna 2022).

Kaupungin rahastojen tuotto oli hyvä vuonna 2023 johdun pääosin kiihtyneen inflaation ja Venäjän hyökkäyssodan negatiivisten vaikutusten lieventymisestä osake- ja korkomarkkinoille. Vahinkorahaston kirjanpidollinen pääoma oli vuoden lopussa 53,1 milj. euroa ja tulos 3,4 milj. euroa positiivinen. Kirjanpidollisessa tuloksessa ei huomioida mahdollisia realisoitumattomia arvonnousuja. Vahinkorahaston markkina-arvo oli 56,5 milj. euroa vuoden lopussa. Vahinkorahaston käypä eli markkinatuotto oli 4,3 milj. euroa positiivinen, mikä vastasi 9,5 %:n positiivista vuosituottoa. Lahjoitusrahastojen kirjanpidollinen pääoma olivat 29,6 milj. euroa ja tulos 2,0 milj. euroa positiivinen. Lahjoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 32,3 milj. euroa ja markkinatuotto oli 2,7 milj. euroa positiivinen, mikä vastasi noin 10,0 %:n vuosituottoa. Lahjoitusrahastojen tulosta ei yhdistellä kaupungin emon tulokseen.

Vahinkorahaston allokaatio vuoden lopussa oli seuraava: osakerahastot ja ETF-sijoitukset 38 % ja korkosijoitukset 62 % rahaston markkina-arvosta. Lahjoitusrahastojen vastaava allokaatio oli seuraava: osakerahastot ja ETF-sijoitukset 49 % ja korkosijoitukset 51 % rahaston markkina-arvosta. Käytännössä molemmissa rahastoissa on luovuttu suorista osakesijoituksista ja siirretty passiivisten ja kustannustehokkaiden pörssinoteerattujen osakeindeksirahastojen eli ETF käyttöön.

Kaupungin omien ja lahjoitusrahastojen sijoitustoiminnassa noudatetaan kaupunginvaltuuston 18.3.2019 hyväksymiä sijoitustoiminnan periaatteita ja erityisesti rahastojen sijoitustoimintaa ohjaavaa kohtaa 4. Erityiskatteisten rahastojen varojen hoidon periaatteet. Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi 28.11.2022 lainannosto- ja sijoitussuunnitelman vuodelle 2023, mikä ohjasi tarkemalla tasolla rahastojen allokaatiota ja sijoitusinstrumenttien valintaa. Lähtökohtaisesti kaupungin rahastojen osakeinstrumenttien maksimipaino salkuissa saa olla enintään 50 % rahaston pääomasta. Lisäksi rahastojen sijoitustoiminnan ohjaamista varten on perustettu sijoitustoimikunta, jonka tehtävänä on antaa suosituksia muun muassa rahastojen allokaatiosta ja riskiprofiilista. Sijoitustoimikunta on kokoontunut säännöllisesti vuoden 2023 aikana.

Taseen analyysi 31.12.

	2023	2022		2023	2022
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 688 497	1 661 072	OMA PÄÄOMA	843 402	838 766
Aineettomat hyödykkeet	19 744	21 123	Peruspääoma	574 083	601 956
Aineettomat oikeudet	2 517	1 572	Muut omat rahastot	23	23
Muut pitkävaikutteiset menot	11 704	15 748	Edellisen tilikauden ylijäämä (alijäämä)	236 788	218 556
Ennakkomaksut	5 523	3 803	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	32 508	18 231
Aineelliset hyödykkeet	851 372	766 167	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	27 534	29 568
Maa- ja vesialueet	151 787	140 318	VARAUKSET		
Rakennukset	207 027	200 475	Poistoero	26 858	28 893
Kiinteät rakenteet ja laitteet	327 526	330 251	Vapaaehtoiset varaukset	675	675
Koneet ja kalusto	11 101	22 573			
Muut aineelliset hyödykkeet	3 919	3 765	PAKOLLISET VARAUKSET	19 601	16 175
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	150 012	68 784	Eläkevaraukset	1 482	1 879
Sijoitukset	817 382	873 782	Muut pakolliset varaukset	18 119	14 296
Osakkeet ja osuudet	264 640	310 262	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	41 591	41 323
Muut lainasaamiset	552 577	563 350	Valtion toimeksiannot	11 999	13 716
Muut saamiset	165	170	Lahjoitusrahastojen pääomat	29 592	27 607
			Muut toimeksiantojen pääomat		0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	40 713	40 217			
Valtion toimeksiannot	11 999	13 716	VIERAS PÄÄOMA	1 006 369	961 739
Lahjoitusrahastojen varat	28 715	26 501			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	209 286	186 284	Pitkäaikainen	701 303	575 548
Vaihto-omaisuus	1 394	1 723	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	687 283	561 523
Aineet ja tarvikkeet	318	707	Saadut ennakot	815	815
Keskeneräiset tuotteet	1 059	895	Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	13 205	13 161
Ennakkomaksut	17	120	Siirtovelat	0	49
Saamiset	122 001	103 047	Lyhytaikainen	305 066	386 192
Pitkäaikaiset saamiset	1 492	212	Joukkovelkakirjalainat	60 000	0
Lainasaamiset	183	195	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 240	54 240
Muut saamiset	1 309	17	Lainat muilta luotonantajilta	111 707	100 662
Lyhytaikaiset saamiset	120 508	102 834	Saadut ennakot	245	232
Myyntisaamiset	12 060	18 961	Ostovelat	58 337	108 833
Lainasaamiset	73 146	25 530	Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	10 505	13 887
Muut saamiset	17 361	24 564	Siirtovelat	60 032	108 338
Siirtosaamiset	17 942	33 780			
Rahoitusarvopaperit	45 823	42 533			
Osakkeet ja osuudet	22 013	21 663			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	23 810	20 870			
Rahat ja pankkisaamiset	40 068	38 981			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 938 497	1 887 572	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 938 497	1 887 572

Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	45,0	46,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	124,7	60,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	269 296	236 788
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	1 334	1 197
Lainakanta 31.12. 1000 €	863 230	716 425
Lainakanta 31.12. € / asukas	4 276	3 620
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	1 096 880	1 132 778
Lainat ja vuokravastuut, € / asukas	5 433	5 724
Lainasaamiset 31.12. 1000 €	552 577	563 350
Asukasmäärä	201 889*	197 900

* ennakkotieto

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen palvelujen siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille vaikutti

kuntien taseen vertailukelpoisuuteen. Varsinais-Suomen hyvinvointialueille siirtyneiden kuntayhtymien jäsen-

osuudet ja irtaimen omaisuuden siirrot sekä hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka kirjattiin taseen peruspääomaa vastaan. Taseesta on siirretty hyvinvointialueelle muita pitkävaikutteisia menoja 0,4 milj. euroa, pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden koneita ja kalustoa 11,3 milj. euroa, sijoitusten osakkeita ja osuuksia 55,1 milj. euroa, vaihto-omaisuutta 0,3 milj. euroa ja siirtovelkoja 39,3 milj. euroa. Kirjausten yhteisvaikutus pienensi taseen loppusummaa 67,2 milj. euroa. Hyvinvointialueen muutosten jälkeen avaavan taseen 1.1.2023 loppusumma oli 1 820,4 milj. euroa.

Taseen loppusumma oli 1 938,5 milj. euroa tilikauden päättyessä. Edelliseen vuoteen verrattuna lisäystä oli 50,9 milj. euroa (2,7 %). Vuoden 2023 avaavaan taseeseen verrattuna lisäystä oli 118,1 milj. euroa (6,5 %).

Pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet kasvoivat 85,2 milj. euroa. Muutokseen vaikutti pääasiassa ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen 81,2 milj. euron kasvu. Pysyvien vastaavien sijoitukset vähenivät 56,2 milj. euroa. Sijoituksista hyvinvointialueelle siirtyi osakkeita ja osuuksia 55,1 milj. euroa.

Vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisten saamisten lainasaamiset olivat 73,1 milj. euroa. Saamiset ovat lyhytaikaiseen konsernitiliin liitettyä luottolimiittivelka tytäryhtiöille. Kasvu edellisvuoteen oli 47,6 milj. euroa eli 187 % (25,4 milj. euroa tilinpäätös 2022).

Oman pääoman peruspääoma 1.1.2023 oli 574,1 milj. euroa hyvinvointialueelle siirtyneiden erien kirjauksen jälkeen. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 27,9 milj. euroa.

Kertyneisiin yli-/alijäämiin sisältyy aikaisemmilta tilikausilta poikkeuksellisia kertaluonteisia eriä, joiden vaikutus yhteensä on 173,8 milj. euroa. Näistä olennaisimmat ovat seuraavat erät: Turun Puhelimen liiketoiminnan myynnistä vuonna 1997 kertyi myyntivoittoa 45,5 milj.

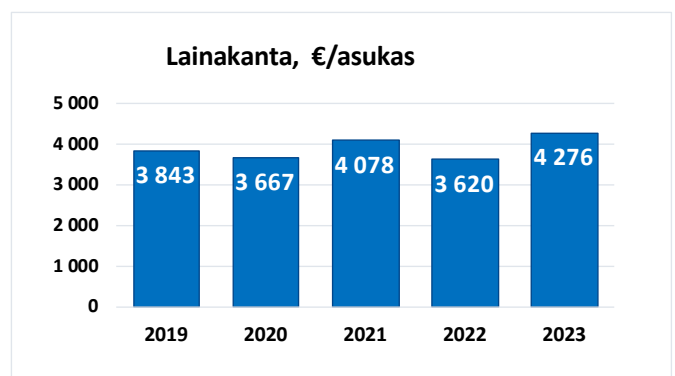
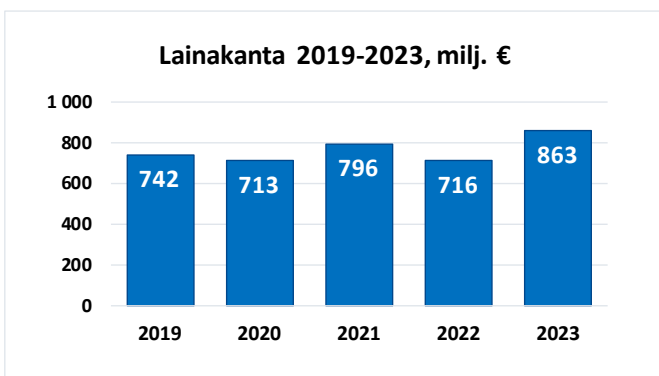
euroa. Liittymismaksurahasto lakkautettiin vuonna 2004 ja kertyneet yli-/alijäämät lisääntyivät 13,1 milj. euroa. Vuonna 2008 rahoitusarvopaperimarkkinoiden kriisin takia kirjattiin arvonalennuksia 31,9 milj. euroa vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista. Turku Science Park Oy konsernin fuusion yhteydessä vuonna 2010 pysyvien vastaavien sijoituksista kirjattiin arvonalennusta 14,1 milj. euroa. Turun Sataman liiketoiminnan yhtiöittämisestä saatiin myyntivoittoa 30,9 milj. euroa vuonna 2013. Sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen yhtiöittämisestä vuonna 2015 saatiin myyntivoittoa 87,5 milj. euroa. Turun Vesiliikelaitoksen yhtiöittämisestä vuonna 2017 saatiin myyntivoittoa 23,7 milj. euroa.

Muita pakollisia varauksia kirjattiin 3,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Muutos johtuu ympäristövastuuvараuksien kasvusta.

Omavaraisuusaste 45,0 prosenttia heikkeni 1,0 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta (46 % tilinpäätös 2022). Kuntatalouden yleisenä tavoitetasona voidaan pitää 50 prosentin ylittävää tasoa.

Lainakanta vuoden lopussa oli 863,2 milj. euroa ja lisäystä edelliseen vuoteen oli 146,8 milj. euroa. Lainakanta asukasta kohden oli 4 276 euroa (3 620 euroa tilinpäätös 2022). Kasvu johtui pääasiassa pitkäaikaisten lainojen lisääntymisestä 75,7 milj. eurolla ja lyhytaikaisten velkojen lisääntymisestä 60,0 milj. eurolla.

Suhteellinen velkaantuneisuus oli 124,7 prosenttia, joka käyttötuloista (toimintatuotoista, verotuloista ja valtionosuuksista) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus heikkeni 64,1 prosenttiyksikköä edellisvuodesta (60,6 tilinpäätös 2022). Lainat ja vuokravastuut olivat yhteensä 1 096,9 milj. euroa, jossa vähennystä edelliseen vuoteen on 36,9 milj. euroa (3,2 %). Asukasluvun ennakkotiedon mukaan lainat ja vuokravastuut asukasta kohden olivat 5 433 euroa, jossa vähennystä edelliseen vuoteen on 291 euroa.

5. Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma sisältää vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistuloissa on esitetty rahanlähteinä toimintatuotot ja investointitulot sekä antolainasaamisten vähennykset ja uusien pitkäaikaisten lainojen nostot. Kokonaismenoissa rahankäyttönä on esitetty toimintakulut ja investointi-

menot sekä antolainasaamisten lisäykset, pitkäaikaisten lainojen lyhennykset ja lyhytaikaisten lainojen vähennykset.

Tilikauden kokonaistulot olivat 86,5 milj. euroa kokonaismenoja suuremmat.

KOKONAISTULOT JA -MENOT 2023

TULOT	€
Toiminta	
Toimintatuotot	205 946 597
Verotulot	519 220 372
Valtionosuudet	80 773 647
Korkotuotot	22 026 638
Muut rahoitustuotot	27 078 198
Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-21 111 941
Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 086 645
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 172 312
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	29 580 946
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	130 000 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	71 045 023
Oman pääoman lisäykset	
Kokonaistulot yhteensä	1 096 818 436

MENOT	€
Toiminta	
Toimintakulut	748 140 542
- Valmistus omaan käyttöön	-1 770 966
Korkokulut	11 500 816
Muut rahoituskulut	573 982
Tulorahoituksen korjauserät	
Pakollisten varausten muutos	
- Pakollisten varausten lis. +, väh. -	-3 425 798
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-55 691
Investoinnit	
Investointimenot	182 341 681
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten lisäykset	18 802 250
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	54 240 216
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Oman pääoman vähennykset	
Kokonaismenot yhteensä	1 010 347 034

6. Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

6.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä

Turun kaupungin määräysvaltaan kuuluu 67 tytäryhteisöä, joista 58 on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Yhdistellyistä tytäryhteisöistä 3 on säätiöitä ja 27 on asunto- ja kiinteistöyhtiöitä. Osakkuusyhteisöjä on yhdistelty 28 ja kuntayhtymä 1. Yhdistelemättä on jätetty osakkuusyhteisöistä 2 ja kuntayhtymistä 1.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätöksen yhdistellyistä tai yhdistelemättä jätetyistä yhteisöistä on kaupungin tilinpäätöksen liitetiedoissa kohdassa 20.–22. omistukset muissa yhteisöissä.

6.2. Konsernissa tapahtuneet muutokset

Osana hyvinvointialueuudistusta Turun kaupungin konsernista siirtyivät Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle Vasso Oy:n (14,63 % yhtiön osakkeista), Myllykoti Oy:n (100 %), 2M-IT Oy:n (4,47 %), Kaiku24 Oy:n (1,00 %) osakeomistukset. Osakeomistusten lisäksi Varsinais-Suomen Erityishuoltopiirin, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ja Kärkällä Samkommun toiminnot sulautettiin osaksi Varsinais-Suomen hyvinvointialuetta.

Kaupunginhallitus päätti (5.12.2022 § 516) osana Turku Science Park Oy:n sidosyksikköjärjestelyjä ostaa Green Park Industry Oy:n (27 % yhtiön osakkeista) ja Turun Teknologia- ja Tiedepuisto Oy:n (100 %) osakkeet Turku Science Park Oy:ltä. Osakeomistukset siirtyivät Turun kaupungille 1.1.2023. Patentti- ja rekisterihallitus on rekisteröinyt Turku Science Park Oy:n uudeksi nimeksi Business Turku Oy Ab 16.2.2024.

YH-kodit Oy:n osakkeet (1,19 % yhtiön osakkeista) myytiin kansliapäällikön päätöksellä 20.1.2023 Länsi-Suomen Yleishyödyllinen Asuntosäätiölle.

Logomo Oy:n osakkeet (39,00 %) myytiin kaupunginhallituksen päätöksellä (26.9.2022 § 400) Sunborn Events Oy:lle. Kaupparijat allekirjoitettiin 28.2.2023.

Aboa kongressi- ja tapahtumapalvelut Oy:n osakkeet (25 %) myytiin kansliapäällikön päätöksellä 2.3.2023 Certia Oy:lle. Myös Turun ammattikorkeakoulu Oy myi omistamansa osakkeet (5 %) Certia Oy:lle.

Turun kaupungin Työterveyshuolto Oy:n nimi muutettiin kansliapäällikön päätöksellä 27.4.2023 Turun Taitokampus Oy:ksi.

Turun Seudun Puhdistamo Oy:ssä tehtiin maksuton osakeanti, missä toteutettiin 23.12.2022 mukaisen yhtiöosapimuksen osakeomistusten tarkastus. Turun kaupungin omistusosuus nousi 59,31 prosentista 62,09 prosenttiin.

Turku Energia Oy:n omistusosuus laski 1,27 prosentista 0,82 prosenttiin.

Kiinteistöosakeyhtiö Turun Syvälahden koulun nimi muutettiin Kiinteistöosakeyhtiö Turun monitoimitilaksi. Samalla tehtiin osakeanti, jossa osakkeiden lukumäärää korotettiin 2 500:sta 5 000:een. Kiinteistöosakeyhtiö Turun Yli-Maarian koulu sulautettiin Kiinteistöosakeyhtiö Turun monitoimitilaan.

Kiinteistöosakeyhtiö Turun Autopihan kaupungin omistamat osakkeet (40,24 % yhtiön osakkeista) myytiin Skanska Oy:lle. Kaupungin omistamat osakkeet oikeutivat 33 pysäköintipaikan hallintaan. Kaupunki tarvitsee nykyisen pysäköintipaikkakapasiteetin käyttöönsä lähitulevaisuudessakin ja siksi kaupparajaan on neuvoteltu myytäviä pysäköintipaikkoja koskeva käyttöoikeuden luovutus takaisin kaupungille.

Visit Turku Archipelago Oy:n osakkeita myytiin Paraisten (62 kpl) ja Naantalien (83 kpl) kaupungeille osakassopimuksen mukaisesti (Kh 12.6.2023 § 255). Turun kaupungin omistusosuus osakekauppojen jälkeen on 94,20 % yhtiön osakkeista.

Turun Seudun Vesi Oy:n osakkaiden osakeomistuksia tarkistettiin vastaamaan nykyistä kustannusjaon mukaista suhdetta. Turun kaupunki myi Kaarinan kaupungille K-osakesarjan osakkeita 23 kpl (Kh 27.2.2023 § 72). Samalla myytiin A-, B1-, B2-, C- ja D-sarjan osakkeita samassa suhteessa kuin K-sarjan osakkeita. Osakekauppojen jälkeen kaupungin omistusosuus yhtiöstä on 64,38 %. Yhtiössä järjestettiin myös maksuton suunnattu osakeanti F-sarjan osakkeille, jotka luotiin Halisten varavoimalaitosinvestointia varten (Khkon 11.12.2023 § 74). Turun kaupunki merkitsi osakkeita veden kulutustaan vastaavan määrän (64,81 %).

Turku Touring Oy asetettiin ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksellä selvitystilaan 27.9.2023. Selvitystilan

tarkoitus on osakeyhtiölain 20 luvun 7 §:n mukaan yhtiön varallisuusaseman selvittäminen, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen sekä ylijäämän suorittaminen osakkeenomistajille

6.3. Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupunginvaltuuston 13.12.2021 § 286 hyväksymää konserniohjetta sekä Turun kaupungin omistajapolitiikkaa 2022–2025 koskevaa asiakirjaa (päivitetty 13.2.2023 § 30) on noudatettu vuoden 2023 ajan.

Kaupunkikonsernia johtaa ja ohjaa kaupunginhallitus. Kaupunginhallituksen konsernijaosto huolehtii kaupunkikonsernin konserniohjauksen ja -valvonnan täytäntöpanosta sekä niiden toimivuudesta. Konsernijaosto tekee esityksiä omistajapolitiikan linjauksista ja konserniohjauksen periaatteista, tytäryhteisöille ja -säätiöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista

Strategiset yhteisöt vuonna 2023 ovat:

Tytäryhteisöt

Arkea Oy
Blue Industry Park Oy
Forum Marinum -säätiö
Oy Turku Energia - Åbo Energia Ab
Turku City Data Oy
Turku Science Park Oy
Turun Aikuiskoulutussäätiö
Turun Kaupunginteatteri Oy
Turun ammattikorkeakoulu Oy
Turun Kaupunkiliikenne Oy
Turun Satama Oy

Osakkuusyhteisöt

Turun Teknologikiinteistöt Oy
Kaarea Oy
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy

Konsernijaosto nimeää strategisten yhteisöjen hallitusten jäsenet eli toimii hallitusten strategisten yhtiöiden nimitysvaliokuntana. Jaosto myös antaa ennakonäkemysensä strategisten yhtiöiden toimitusjohtajien ottamisesta sekä toimitusjohtajasopimuksista. Jaosto ohjaa ja valvoo strategisia tytäryhteisöitä ja osakkuusyhtiöitä. Strategisissa yhteisöissä yhteiskuntapoliittisilla näkemyksillä on merkittävä rooli yhteisön ohjauksessa ja päätöksenteossa. Muut tytäryhteisöt, eli operatiiviset yhteisöt, toteuttavat pääosin saamaansa toiminnallista tehtävää ja niiden tavoitteena on hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja taloudellisesti.

Valtuuston yhtiöille asettamien toimintaa ja taloutta koskevien tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu kau-

tai muille sen mukaan kuin yhtiöjärjestyksessä määrätään. Turun kaupunki omistaa 72,55 % yhtiön osakkeista.

sekä muista yhteisöjen sekä säätiöiden toimintaan ja talouteen liittyvistä asioista. Lisäksi konsernijaosto ohjaa, seuraa ja valvoo kaupungin tytäryhteisöjen ja -säätiöiden toimintaa sekä niille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Omistajaohjausjohtaja tukee kansliapäällikköä vastaten osaltaan erityisesti konserniyhteisöjen omistajaohjauksesta ja valvonnasta.

Konsernin tytäryhteisöt on jaettu strategiaan ja operatiivisiin tytäryhteisöihin.

Kuntec Oy
Turun musiikinopetus Oy
Turun Seudun Puhdistamo Oy
Turun Seudun Vesi Oy
Turun Vesihuolto Oy
TVT Asunnot Oy
Turun Ylioppilaskyläsäätiö
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy
Turku 2029 –säätiö sr.
Turun Taiteen talo Oy
Visit Turku Archipelago Oy

pinginvaltuustolle, kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle kerran talousarviovuoden aikana eli tilanteesta 30.6.2023. Asetettujen tavoitteiden toteutuminen 1.1.–31.12.2023 esitetään kaupungin tilinpäätökseen sisältyvissä yhtiöiden tuloskorteissa eli toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisvertailussa.

Kuntalain (410/2015) 48 §:n mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja tai pormestari ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Hallintosäännössä määrätään konsernijohdon tehtävistä ja toimivallan jaosta. Konsernijohto vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.

Konserniohjauksen järjestäminen

Kaupungin omistajapolitiikka vuosille 2022–2025 hyväksyttiin 14.2.2022 § 24 kaupunginvaltuustossa (päivitys 13.2.2023 § 30) ja noudatettiin vuonna 2023. Kaupunginvaltuuston hyväksymät omistajapolitiittiset linjaukset ovat osa kaupunkistrategiaa. Omistajapolitiikan mukaisesti kaupunkikonsernin keskitetyt tukipalvelut perustuvat toiminnoille, joista saadaan yhteisen käytön kautta synergioita. Tukipalvelut ja niiden käyttö määritellään konserniohjeissa 13.12.2021 § 286, kuten myös konsernijaoston valvontavastuu kaupunkikonserniin kuuluvasta ja muun yhteisön ja säätiön valvontavastuusta.

Strategisten yhteisöjen osalta konsernijaosto valvoo ja ohjaa sitä, että yhteisöt toimivat kaupunginvaltuuston toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden, kaupunkistrategian sekä omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti. Konserniohjeessa todetaan edelleen, että keskitettyjen konsernitoimintojen osalta noudatetaan konsernijohtoon ohjeistusta. Kaupunkikonsernin keskitettyjä yhteisiä tukipalveluja ovat rahoitus- ja sijoitustoiminta, maksuvalmiuden hoito, palvelussuhdeneuvonta, hankinnat, vakuuttaminen, konserniyhtiöiden tuottamat palvelukokonaisuudet ja IT-toiminnot. Konserniyhtiöillä ei ole velvollisuutta käyttää keskitettyjä IT-palveluita, mutta ne voivat halutessaan hyödyntää IT-palveluiden tuottamia palveluita, mikäli ne soveltuvat yhtiöiden tarpeisiin ja käytölle ei ole lainsäädännöllisiä esteitä.

Tytäryhteisön hallituksen tulee huolehtia siitä, että yhteisö noudattaa Turun kaupunginvaltuuston päättämiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita sekä soveltuvin osin sopimushallinnan ohjeita. Hallitus ohjaa, tukee ja valvoo yhteisön sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sopimushallinnan toteuttamista. Riskienhallinta sisältää riskien tunnistamisen, analysoinnin ja

priorisoinnin, hallinnan toimenpiteiden määrittelyn ja valvonnan sekä tuloksellisuuden arvioinnin. Strategisilla yhteisöillä tulee olla hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet.

Strategiset yhteisöt raportoivat toimintansa ja taloutensa kehityksestä kaupungin toiminnan ja talouden raportoinnin yhteydessä kaupunginhallituksen konsernijaostolle ja edelleen kaupunginvaltuustolle. Näiden yhteisöjen toiminnasta ja taloudesta raportoidaan vähintään kerran vuodessa tilinpäätöksen lisäksi sekä aina kun yhteisön toimintaan tai talouteen liittyy olennaisia poikkeamia jaoston määrittämistä tavoitteista. Operatiivisten yhteisöjen toiminnan ja talouden raportointi tapahtuu yhteisön valvontavastuuhenkilölle.

Toiminnan ja talouden seurantatiedot raportoidaan kaupunginvaltuustolle kaksi kertaa vuodessa, ajalta 1.1–30.6.2023 raportointi tapahtui strategisten yhteisöjen osalta 2. osavuositarkastuksen yhteydessä 11.9.2023.

Vuoden 2023 toimintaan vaikutti edelleen Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset. Inflaation kiihtyminen vaikutti kustannuksiin etenkin energian hinnanvaihtelun takia.

Strategisille yhteisöille asetettujen tavoitteiden seurantatiedot esitetään kohdassa Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen/Strategiset yhteisöt.

Tytäryhteisöille annettiin tilikauden aikana konserniohjeita mm. yhtiökokouksia varten sekä yhteisöjen hallituksissa päätettävistä asioista ennakonäkemyksen muodossa. Käytettävissä olevien tietojen mukaan konserniohjeita ja ennakonäkemyksiä on noudatettu.

6.4. Konsernivalvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, pormestari ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernissa konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä. Hallintosäännössä (kv 17.4.2023 § 73) todetaan konsernivalvonnasta seuraavaa:

- Kaupunginhallituksen konsernijaosto huolehtii kaupunkikonsernin konserniohjauksen ja -valvonnan täytäntöönpanosta sekä niiden toimivuudesta.

- Kaupungin toiminnot on järjestettävä ja johtamistehävä hoidettava siten, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta, riskienhallinta ja sopimushallinta.

Kaupungin konserniohjeiden (kv 13.12.2021 § 286) mukaan:

- Kaupunginvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

- Kaupunginhallitus huolehtii sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginhallituksen konsernijaosto huolehtii kaupunkikonserniin kuuluvan ja muun yhteisön ja säätiön valvontavastuusta. Konsernijaosto ohjaa ja valvoo kaupungin strategisia yhteisöjä sekä kaupungin sidosyksiköinä toimivia yhtiöitä kuten omia toimipaikkojaan.
- Tytäryhteisön hallituksen tulee huolehtia siitä, että yhteisö noudattaa kaupunginvaltuuston päättämiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita. Strategisilla yhteisöillä tulee olla hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet.
- Yhteisön hallitus käsittelee ja hyväksyy osana tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen hyväksymistä selonteot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, havaituista puutteista, merkittävimmistä riskeistä ja kehittämistarpeista. Hallituksen tulee raportoida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehokkuutta ja toimivuutta vuosittain konsernijohtolle ja sisäiselle tarkastukselle.

Konserniohjaus on toteutettu käytännössä seuraavasti:

- valvontavastuuhenkilöt huolehtivat keskusteluyhteydestä ja toiminnan seurannasta tytäryhteisöissä
- omistajaohjausyksikkö vastaa osaltaan talouden suunnittelun ja seurannan koordinoinnista sekä konsernijaostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta. Strategisille tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan osavuositasausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.
- strategisten tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta ja taloudellista asemaa seurataan osavuositarkastuksissa, jotka tuodaan säännöllisin väliajoin kaupunginhallituksen konsernijaoston käsiteltäväksi
- strategisten tytäryhteisöjen yhteiset omistajapolitiittiset linjaukset on määritelty kaupungin omistajapolitiikassa
- omistajan ennakonäkemyksiä edellytetään mm. yhteisön toimialaan ja liikevaihtoon nähden merkittävistä hankkeista ja muutoksista

Konserniohjeiden tavoitteena on kaupunkikonsernin ohjauksen määrämuotoinen yhdenmukaistaminen siten, että konsernia ohjataan yhtenäisillä toimintaperiaatteilla kaupunkikonsernin kokonaisuuden huomioiden.

Lähtökohtana on, että strategiset tytäryhteisöt ja niiden

tytäryhteisöt hyödyntävät ensisijaisesti konsernin omia tukipalveluita ja toissijaisesti konsernin ulkopuolisia palveluntuottajia keskinäisten synergioiden hyödyntämiseksi. Mikäli strateginen tytäryhteisö kilpailuttaa jonkun keskitetyksi määritellyistä tukipalveluista, tulee tytäryhteisön pyytää tarjous konsernin sisäiseltä palveluntuottajalta ennen kuin se hankkii palvelun konsernin ulkopuoliselta taholta. Tytäryhteisöillä ei ole varsinaista sisäistä tarkastusta omana toimintana, mutta konserniohjeen mukaan niiden tulee järjestää toiminnan laajuuden edellyttämä sisäinen valvonta ja tarkastus. Lisäksi tytäryhteisöt voivat hyödyntää sisäisessä tarkastuksessa kaupungin sisäisen tarkastuksen yksikköä. Keskitettyjä yhteisiä palveluita, joissa on pyritty yhtenäisiin linjauksiin, ovat mm. rahoitus- ja sijoitustoiminta, maksuvalmiuden hoito, hankinnat, vakuuttaminen ja IT-toiminnot.

Vuoden 2023 aikana on käynnistetty hankintoja ja IT-palveluita koskevat kehityshankkeet. Hankintojen osalta käydään yhdessä konserniyhteisöjen ja hankintapalveluiden kanssa läpi mm. yhteistyötä, kilpailutuspalveluiden prosessikuvauksia erillis- ja yhteishankinnoista, hankintojen suunnittelua ja kilpailutuksiin osallistumista. IT-palvelut selvittävät kunkin strategisen yhteisön palvelutarpeen, mahdollisuudet tarjota palvelua konsernin sisäisesti sekä avustavat sellaisten IT-palveluiden ja järjestelmien hankinnan kilpailuttamisessa, joita ei ole toiminnallisesti tarkoituksenmukaista tai taloudellisesti järkevää järjestää konsernin sisäisesti. Kategorista veloitetta hankkia IT-palveluita tai tarjota IT-palveluita yhteisöille ei enää ole, vaan ratkaisut tehdään yhteisöittäin tarkoituksenmukaisuusperiaatteella kaupungin IT-palveluiden ja kunkin yhteisön yhteistyössä.

Toimivallan ja vastuun jako konserniohjauksessa on toiminut asianmukaisesti ja tilikaudella annettu ohjeistus on ollut riittävää. Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanossa ja nimittämisessä on noudatettu konserniohjeita sekä kuntalain 47 § 2. momentin asettamia vaatimuksia. Yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus on huomioitu, kuten myös sen toiminnan luonne, koko ja kehitysvaihe.

Tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toteuttamista koskeva raportointi perustuu samoihin periaatteisiin, aikataulutukseen ja itsearviointeihin kuin emokaupungissa. Tytäryhteisöt laativat itsearviointit pääosin Granite-järjestelmän riskienhallintaja selontekomoduulin avulla.

Sisäisen valvonnan itsearviointien laatiminen on pääsääntöisesti ollut yhteisöjen toimitus-, talous- ja hallintojohtajien vastuulla, jonka jälkeen itsearviointeihin perustuvat selonteot on viety yhteisöjen hallitukseen hyväksyttäväksi. Hallituskäsittelyn jälkeen itsearviointina laadittu

selonteko on toimitettu sisäisen tarkastuksen käyttöön. Sisäinen tarkastus sai yhtä tytäryhteisöä lukuun ottamatta selonteot kaikilta tytäryhteisöiltä, joilta sitä pyydettiin. Joidenkin tytäryhteisöjen ilmoituksen mukaan, sisäisen valvonnan toimivuutta on tarkastettu joitakin osin myös tilintarkastusyhteisön tai laatujärjestelmän auditoijan toimesta.

Itsearviointien perusteella ei ole havaittu merkittäviä puutteita yhteisöjen sisäisen valvonnan toiminnan asianmukaisuudessa. Itsearvioinneissa esiin nostettuja seikkoja olivat mm. tietosuojaan ja -turvaan liittyvät koulutukset ja kehittämissuunnitelmat. Lisäksi esille nousi muutamissa arvioinneissa se, ettei vaarallisia työhdistelmiä ole kartoitettu. Tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toteuttamista koskevaa muuta laajempaa raportointia ei ole ollut tilikauden aikana. Tilikaudella 2024 tullaan kiinnittämään huomiota siihen, että strategisilla yhteisöillä on ajantasaiset konserniohjeissa edellytetyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet. Omistajaohjaus on lähettänyt loppuvuodesta 2023 strategisille yhteisöille hyödynnettäväksi esimerkinomaisen sisäisen valvonnan ohjeen pohjan. Tarkoituksena on, että laatiessaan omat ohjeensa yhteisöt huomioivat toimialansa erityispiirteet, lainsäädännön vaatimukset sekä konsernin antaman konserni- ym. ohjeistuksen.

Tytäryhteisöjen vuosikellon mukaiset riskiarvioinnit ohjeistettiin päivittämään tarvittaessa erikseen tilikauden aikana. Merkittävimmistä riskeistä raportoitiin tarpeen mukaan ajantasaisesti. Tytäryhteisöissä ei ole toteutunut

sellaisia ennakoimattomia riskejä, joista tulisi ohjeistuksen mukaan raportoida viivytyksettä omistajaohjaukselle. Konsernin riskienhallinnan ja seurannan vastuutus on kuvattu selkeästi kaupungin sisäisessä ohjeistuksessa. Riskienhallinnan asiantuntemusta ja riittävyttä on pyritty varmistamaan mm. ohjeistuksella ja säännöillä, erillisellä riskikartoitusohjelmalla sekä säännöllisesti järjestettävillä valmiusharjoituksilla. Emokaupungin osalta lokakuussa lopettaneen riskienhallintapäällikön tehtävään rekrytoitiin loppuvuodesta turvallisuus- ja riskienhallintajohtaja, joka aloitti tammikuussa 2024. Tietoturvapäällikön rekrytointi on ollut kesken tilikauden päättyessä.

Konsernivalvonnan osalta ei ole tapahtunut vuonna 2023 merkittäviä muutoksia ilmoittajansuojelulain mukaisten ilmoituskanavien ja johdon digitaalisen raportointijärjestelmän käyttöönottoa lukuun ottamatta. Tytäryhteisöjen lain mukaisten ilmoituskanavien raportoinnista valvontavelvollisille ei ole muodostettu vielä yhdenmukaista toimintatapaa tai ohjeistusta. Tytäryhteisöjä koskevien ilmoitusten määrämuotoinen käsittelyprosessi ja raportointi konsernivalvonnan vastuuhenkilöille on osin määrittelemättä. Tarkennukset käsittelyprosessiin ja ohjeistuksiin toteutetaan taloussuunnittelukaudella 2024. Tytäryhteisöistä muutama hyödyntää ostopalveluna emokaupungin käytössä olevaa ilmoituskanavaa. Muut tytäryhteisöt, joiden ilmoittajansuojelulain mukaan on perustettava ilmoituskanava, ovat hankkineet käyttöönsä omat ilmoituskanavat.

6.5. Konsernitilinpäätös ja tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	856 125	1 190 227
Myyntituotot (+)	726 001	961 235
Maksutuotot (+)	24 059	83 040
Tuet ja avustukset (+)	33 330	64 882
Vuokratuotot (+)	46 392	38 201
Muut toimintatuotot (+)	26 343	42 868
Valmistus omaan käyttöön (+)	3 849	2 777
Toimintakulut	-1 310 724	-2 320 723
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot (-)	-386 205	-704 971
Henkilösivukulut		
Eläkekulut (-)	-76 496	-124 533
Muut henkilösivukulut (-)	-16 428	-51 405
Palvelujen ostot (-)	-256 881	-700 467
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-366 386	-492 258
Avustukset (-)	-41 243	-60 557
Vuokrakulut (-)	-63 046	-79 273
Muut toimintakulut (-)	-104 039	-107 260
Osuus osakkuusyhtiön voitosta/tappiosta	5 090	8 929
TOIMINTAKATE	-445 661	-1 118 791
Verotulot	513 469	942 646
Valtionosuudet (+)	147 463	382 796
Rahoitustuotot- ja kulut	-10 501	-16 089
Korkotuotot (+)	7 181	3 245
Muut rahoitustuotot (+)	8 071	4 478
Korkokulut (-)	-24 486	-17 933
Muut rahoituskulut (-)	-1 268	-5 878
VUOSIKATE	204 769	190 562
Poistot ja arvonalentumiset	-155 042	-184 735
Suunnitelman mukaiset poistot (-)	-143 360	-163 865
Omistuksen eliminointierot	509	171
Arvonalentumiset	-12 191	-21 041
TILIKAUDEN TULOS	49 727	5 828
Tilikauden verot	-4 405	-3 985
Laskennalliset verot	-2 421	-2 976
Vähemmistöosuudet	-1 034	-1 912
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	41 867	-3 045
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	65,5	51,3
Vuosikate/Poistot,%	131,6	103,1
Vuosikate, € / asukas	1 014	963
Asukasmäärä	201 889 *	197 900
*ennakkotieto		

Vuoden 2023 konsernitilinpäätökseen vaikuttaa sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palveluiden siirtyminen Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023. Hyvinvointialueelle siirtyivät konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän konserni, Varsinais-Suomen Erityishuoltopiirin kuntayhtymä, Kärkulla Samkommun ja Myllykoti Oy. Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan oli -227,6 milj. euroa, pysyviin vastaaviin -193,8 milj. euroa ja omaan pääomaan -26,8 milj.

euroa sekä rahoituslaskelman rahavaroihin -14,4 milj. euroa.

Muutos palveluiden järjestämisvastuussa vuoden alussa vaikuttaa konsernista hyvinvointialueelle siirtyneiden yhteisöjen omaisuusjärjestelyjen lisäksi myös konsernitilinpäätöksen tuloslaskelman ja rahoituslaskelman muodostumiseen sekä oikaisu- ja eliminointikirjauksiin. Vuoden 2023 konsernitilinpäätös ei ole vertailukelpoinen edelliseen tilikauteen.

Konsernin tilikauden tuloksen muodostuminen

Konsernin tilikauden ylijäämää kertyi 41,9 milj. euroa (2022 tilinpäätös alijäämää -3,0 milj. euroa). Hyvään toteumaan vaikuttivat eniten emokaupungin ylijäämää 32,5 milj. euroa ja Turku Energia Oy:n tulos 24,6 milj. euroa.

51 euroa (963 euroa tilinpäätös 2022). Vuoden 2023 asukaskohtainen euromäärä on laskettu Tilastokeskuksen asukasmäärästä antaman ennakkotiedon 201 889 mukaan.

Konsernin vuosikate oli 204,8 milj. euroa (190,6 milj. euroa tilinpäätös 2022), joka jäi juoksevien menojen jälkeen käytettäväksi konsernin investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Konsernin vuosikate asukasta kohden 1 014 euroa parani edellisestä vuodesta

Vuosikatteen osuus poistoista ja arvonalennuksista oli 131,6 prosenttia (103,1 prosenttia tilinpäätös 2022). Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa ne. Konsernin toimintakate oli -445,7 milj. euroa (-1 118,8 milj. euroa tilinpäätös 2022).

Konsernin toiminnan rahoitus ja investoinnit

Konsernin investointimenot olivat yhteensä 350,1 milj. euroa (365,8 milj. euroa tilinpäätös 2022). Konsernin investointimenoista on eliminoitu konsernin sisäisiä eriä 10,3 milj. euroa. Merkittävimmät yhteisöjen erillistilinpäätöksiin sisältyvät investoinnit konsernissa olivat

- Turun kaupunki 182,3 milj. euroa
- TVT Asunnot Oy konserni 92,1 milj. euroa
- Turku Energia Oy konserni 29,9 milj. euroa
- Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy 11,8 milj. euroa
- Turun Vesihuolto Oy 10,7 milj. euroa
- KKOY Runosmäen monitoimitalo 9,9 milj. euroa

TVT Asunnot Oy konsernin merkittävimpiä investointikohteita olivat Pääskyvuoreen, Mäntymäkeen, Raisioon ja Kaarinaan valmistuneet asuintalokohteet sekä Kärsmäkeen, Hirvensaloon, Varissuolle, Satamaan, Mäntymäkeen ja Iso-Heikkilään rakenteilla olleet asuintalokohteet että perusparannushankkeet Vaalassa ja keskustassa.

Turku Energia Oy:n varsinaiset investoinnit olivat 24,9 milj. euroa (23,5 milj. euroa tilinpäätös 2022). Investoinnit kohdistuivat pääosin verkostojen siirtokyvyn sekä toimintavarmuuden parantamiseen ja ylläpitämiseen.

Lämpöliiketoiminnan investoinnit kohdistuivat lämpöverkostojen laajentamiseen ja laitteistohankintoihin. Investoinnit olivat yhteensä 9,0 milj. euroa (12,5 milj. euroa tilinpäätös 2022). Sähköverkkoyhtiön investoinnit kohdistuivat sähköverkostojen siirtokyvyn ja toimitusvarmuuden parantamiseen ja ylläpitämiseen. Investoinnit olivat yhteensä 14,4 milj. euroa (10,3 milj. euroa tilinpäätös 2022). Pitkäaikainen sijoitus tehtiin Suomen Hyötytuuli Oy:öön 4,7 milj. euroa.

Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy:n asumisoikeusasuntojen kysyntä on ollut pandemian alusta lähtien kasvavaa ja kysyntätilanne näyttää jatkuvan korkeana. Tilikauden aikana valmistui 124 asuntoa, joista 48 Raision Kerttulaan ja 76 Turun Pääskyvuorenrinteelle. Rakenteilla oli 77 asuntoa. Vaso investoi olemassa olevaan kiinteistökantaan mm. perusparannusten kautta. Vuonna 2023 perusparannettiin Tavastinmäen Mamselli -niminen kiinteistö Turussa.

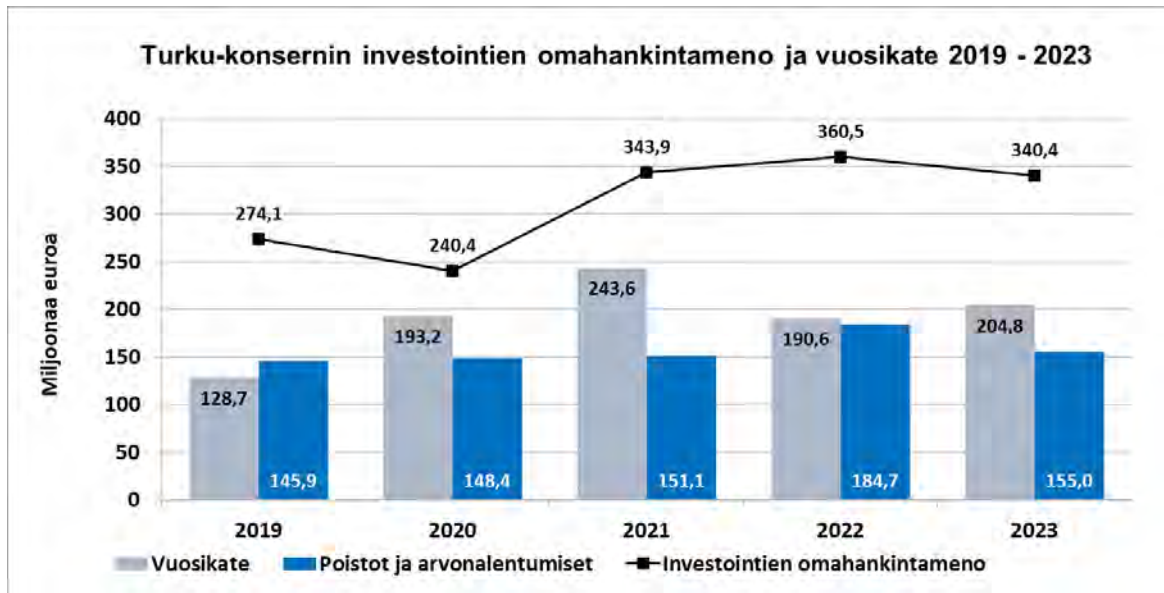
Turun Vesihuolto Oy:n merkittävimmät investoinnit kohdistuivat vesijohto- ja viemäriverkoston toimintavarmuuden ylläpitoon, sekä verkostojen laajentamiseen.

KKOY Runosmäen monitoimitalon investoinnit

kohdistuivat Runosmäestä puretun koulu tilalle rakennettavaan monitoimitaloon. Tiloja tullaan käyttämään kaupungin ja seurakunnan palvelutoiminnassa.

Turun kaupungin investointeja on selvitetty toimintakertomuksen kohdassa 3.2. Toiminnan rahoitus.

Investointien omahankintameno oli 340,4 milj. euroa ja toiminnan rahavirta 184,2 milj. euroa (151,2 milj. euroa tilinpäätös 2022). Toiminnan rahavirta ei riittänyt investointien omahankintameno kattamiseen. Investointien tularahoitusprosentti oli 60,2 (52,9 % tilinpäätös 2022), joten investoinneista jäi rahoitettavaksi pääomarahoituksella 39,8 %.

Omaisuuksien luovutustuloja kertyi 42,1 milj. euroa (52,1 milj. euroa tilinpäätös 2022). Konsernin toiminnan ja investointien rahavirta oli 114,1 milj. euroa negatiivinen (-157,2 milj. euroa tilinpäätös 2022). Tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden yhteenlaskettu konsernin toiminnan ja investointien rahavirran kertymä oli -507,6 milj. euroa (-483,2 milj. euroa tilinpäätös 2022). Kertymä heikkeni edellisvuodesta 24,5 milj. euroa ja investointimenoja on jouduttu kattamaan joko kassavaroja vähentämällä, ottamalla lisää lainaa tai omaisuutta myymällä.

Konsernin pitkäaikaisia lainoja nostettiin tilikauden aikana 185,4 milj. euroa. Nostot koostuivat pääasiassa

emokaupungin ja TVT Asuntojen lainoista. Pitkäaikaisia lainoja vähennettiin 73,1 milj. euroa. Lyhytaikaiset lainat lisääntyivät 60,1 milj. euroa, mikä johtui emokaupungin kuntatodistuslainojen nostoista.

Laskennallinen lainanhoitokate oli 1,0 (1,0 tilinpäätös 2022). Laskennallista lainanhoitokatetta käytetään yhtenä tunnuslukuna kuntalain mukaisessa kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa. Raja-arvona tällöin on 0,8. Kassan riittävyys päivissä oli 34 (33 päivää tilinpäätös 2022).

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	204 769	190 562
Tilikauden verot	-4 405	-3 985
Tulorahoituksen korjauserät	-16 124	-35 339
	184 240	151 239
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-350 508	-365 782
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 087	5 271
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	42 057	52 067
	-298 364	-308 444
Toiminnan ja investointien rahavirta	-114 124	-157 205
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0	-1 112
Antolainasaamisten vähennys	1 025	1 416
	1 025	304
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	185 405	282 123
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-73 087	-221 446
Lyhytaikaisten lainojen muutos	60 130	-53 855
	172 448	6 822
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	54	1 784
Muutokset vähemmistön osuudessa	38	1 312
	92	3 096
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-901	132
Vaihto-omaisuuden muutos	72	-1 706
Saamisten muutos	48 645	1 771
Korottomien velkojen muutos	-189 729	145 544
	-141 912	145 740
Rahoituksen rahavirta	31 653	155 962
Rahavarojen muutos	-82 470	-1 243
Rahavarojen muutos	-82 470	-1 243
Rahavarat 31.12.	166 412	263 249
Rahavarat 1.1.	248 883	264 492
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Investointien tulorahoitus, %	60,2	52,9
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	1,0
Lainanhoitokate	2,3	0,9
Kassan riittävyys, pv	34	33
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., 1 000 €	-507 630	-483 153

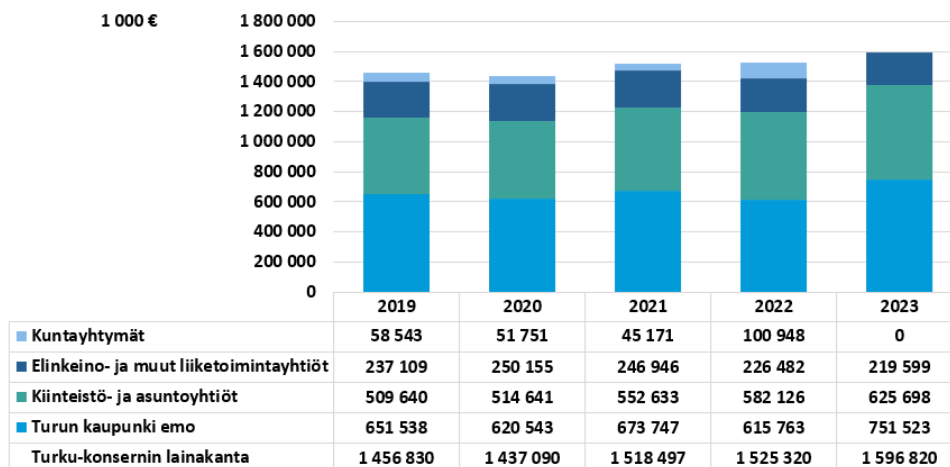
Konsernin rahoitusasema ja sen muutokset

Kaupungilta hyvinvointialueelle siirtyneet taseen omaisuus- ja pääomaerät on kirjattu alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Aloittava konsernitase on laadittu sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyjen aiheuttamien siirtoerien ja konsernirakennemuutosten selvittämiseksi. Konsernin avaava tase 1.1.2023 muutosvertailuineen on esitetty liitetiedoissa.

Konsernitaseen loppusumma 31.12.2023 oli 3 323,0 milj. euroa, josta pysyvät vastaavat olivat yhteensä 2 956,8 milj. euroa (2 989,3 milj. euroa tilinpäätös 2022). Oma pääoma oli 1 202,2 milj. euroa (1 187,1 milj. euroa tilinpäätös 2022). Vähennystä edelliseen vuoteen oli 15,1 milj. euroa. Omaan pääomaan sisältyvä peruspääoma pieneni 27,9 milj. euroa sote-uudistuksessa emokaupungilta hyvinvointialueelle kirjattujen omaisuus-

siirtojen vuoksi. Konsernin kertynyt ylijäämä oli 519,6 milj. euroa (476,7 milj. euroa tilinpäätös 2022) ja asukasta kohden 2 574 euroa (2 409 euroa tilinpäätös 2022). Kasvua edellisestä tilikaudesta oli 165 euroa.

Turku-konsernin lainakanta tilikauden päättyessä oli 1 596,8 milj. euroa (1 525,3 milj. euroa tilinpäätös 2022). Lainakanta kasvoi 71,5 milj. euroa (tilinpäätös 2022 kasvua 6,8 milj. euroa). Kasvu johtui pääasiassa emokaupungin, TVT Asunnot Oy:n ja Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy:n lainojen lisäyksistä. Konsernin lainat asukasta kohden olivat 7 909 euroa (7 708 euroa tilinpäätös 2022) väestömäärästä vuodelle 2023 annetun ennakkotiedon mukaan. Asukaskohtaiset lainat kasvoivat 201 euroa asukasta kohden edellisvuodesta.

Konsernin lainakannasta kohdistuu kiinteistö- ja asunto-liiketoimintaan 39 prosenttia (38 prosenttia tilinpäätös 2022) ja muuhun elinkeino- ja liiketoimintaan 14 prosenttia (15 prosenttia tilinpäätös 2022). Kuntayhtymien osuus lainakannasta on 0 prosenttia (7 prosenttia tilinpäätös 2022) ja Turun kaupungin osuus on 47 prosenttia (40 prosenttia tilinpäätös 2022). Turun kaupungin velkaosuuteen sisältyy kaupungin tytäryhteisöille edelleen myönnettyjä antolainoja 540,7 milj. euroa. Konsernin lainasaamiset olivat 28,6 milj. euroa (29,6 milj. euroa tilinpäätös 2022).

Kun kaupungin antolainasaamisia vastaava määrä tytäryhteisöille ja kuntayhtymille oikaistaan Turun kaupungin konsernin velkaosuudesta, jää Turun kaupungille konserninelasta noin 200,5 milj. euroa (54,4 milj. euroa tilinpäätös 2022) ja konsernin tytäryhteisöille 1 396,3 milj. euroa (1 470,9 milj. euroa tilinpäätös 2022). Tytäryhteisöjen osuus oikaistusta lainakannasta on pienentynyt 74,6 milj. euroa ja kaupungin osuus on kasvanut noin 146,1 milj. euroa edellisestä vuodesta.

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 956 805	2 989 322	OMA PÄÄOMA	1 202 196	1 187 103
Aineettomat hyödykkeet	28 958	31 581	Peruspääoma	574 083	601 956
Aineettomat oikeudet	3 787	2 907	Säätiöiden		
Muut pitkävaikutteiset menot	19 611	24 855	peruspääomat	29 003	29 016
Ennakkomaksut	5 560	3 818	Muut omat rahastot	79 519	79 457
Aineelliset hyödykkeet	2 683 415	2 705 173	Ed. tilikauden yli-/alijäämä	477 724	479 719
Maa- ja vesialueet	258 106	251 187	Tilikauden yli-/alijäämä	41 867	-3 045
Rakennukset	1 311 734	1 405 151			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	630 854	619 166	VÄHEMMISTÖOSUUDET	79 311	78 917
Koneet ja kalusto	71 246	93 989			
Muut aineelliset hyödykkeet	112 924	116 315			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	298 552	219 365	PAKOLLISET VARAUKSET	20 058	27 687
			Eläkevaraukset	1 482	1 915
Sijoitukset	244 431	252 569	Muut pakolliset varaukset	18 577	25 772
Osakkuusyhteisöosuudet	137 738	151 517			
Osakkeet ja osuudet	77 722	71 060	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	40 056	37 639
Joukkovelkakirjasaamiset	3 258	3 724	Valtion toimeksiannot	4 813	4 516
Muut lainasaamiset	25 392	25 835	Lahjoitusrahastojen pääomat	29 662	28 091
Muut saamiset	322	433	Muut toimeksiantojen pääomat	5 581	5 033
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	40 187	36 869			
Valtion toimeksiannot	4 813	4 516	VIERAS PÄÄOMA	1 981 346	2 185 841
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	28 715	26 915			
Muut toimeksiantojen varat	6 659	5 439	Pitkäaikainen	1 582 652	1 496 245
			Lainat rah. ja vak.laitoksilta	1 472 960	1 383 837
VAIHTUVAT VASTAAVAT	325 976	490 996	Lainat julkisyhteisöiltä	26 541	30 820
Vaihto-omaisuus	7 334	11 558	Lainat muilta luotonantajilta	0	25
Aineet ja tarvikkeet	6 172	9 437	Saadut ennakot	3	42
Keskeneräiset tuotteet	1 137	1 981	Liittymismaksut ja muut velat	54 595	54 381
Valmiit tuotteet	8	20	Siirtovelat	0	49
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	17	120	Laskennalliset verovelat	28 553	27 091
Saamiset	152 230	216 188	Lyhytaikainen	398 694	689 596
Pitkäaikaiset saamiset	4 024	3 325	Joukkovelkakirjalainat	60 000	0
Lainasaamiset	1 383	1 404	Lainat rah. ja vak.laitoksilta	31 373	103 762
Laskennalliset verosaamiset	691	1 159	Lainat julkisyhteisöiltä	5 805	6 876
Muut saamiset	1 944	761	Lainat muilta luotonantajilta	141	0
Siirtosaamiset	7	0	Saadut ennakot	13 463	11 342
Lyhytaikaiset saamiset	148 205	212 863	Ostovelat	94 568	173 689
Myyntisaamiset	99 708	122 492	Liittymismaksut ja muut velat	74 987	197 553
Lainasaamiset	225	185	Siirtovelat	97 344	175 771
Muut saamiset	21 570	35 821	Laskennalliset verovelat	21 014	20 603
Siirtosaamiset	26 703	54 365			
Rahoitusarvopaperit	78 589	68 201			
Osakkeet ja osuudet	27 987	27 127			
Sijoitukset rahamarkkinainstr.	392	392			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	25 233	22 706			
Muut arvopaperit	24 977	17 976			
Rahat ja pankkisaamiset	87 823	195 048			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 322 967	3 517 187	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 322 967	3 517 187

Konsernitaseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	38,7	36,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	129,7	86,4
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	519 591	476 674
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 574	2 409
Lainakanta 31.12., 1000 €	1 596 820	1 525 320
Lainakanta 31.12., €/asukas	7 909	7 708
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	2 125 014	2 191 930
Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas	10 526	11 076
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	28 649	29 559
Asukasmäärä	201 889*	197 900

*ennakkotieto

Konsernin koko vieraan pääoman määrä vuoden lopussa oli 1 981,3 milj. euroa (2 185,8 milj. euroa tilinpäätös 2022). Vähennystä edelliseen vuoteen oli 204,5 milj. euroa. Konsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä oli 2 125,0 milj. euroa (2 191,9 milj. euroa tilinpäätös 2022) ja asukasta kohden 10 526 euroa (11 076 euroa tilinpäätös 2022).

Konsernin omavaraisuusaste, joka mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä, oli 38,7 prosenttia.

Tunnusluku parani edellisvuodesta vähän (36,1 % tilinpäätös 2022).

Suhteellinen velkaantuneisuus 129,7 % kasvoi merkittävästi edellisestä vuodesta (86,4 % tilinpäätös 2022). Konsernin käyttötuloista tarvittaisiin 129,7 prosenttia konsernin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

6.6. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen sekä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen

Turku Science Park Oy:n nimi muuttui 16.2.24 Business Turku Oy:ksi, muutoksella ei ole vaikutusta yhtiön toimintaan.

Ei muita tiedossa olevia olennaisia muutoksia.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Ei tiedossa olevia olennaisia tulevia muutoksia.

7. Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen 30 473 663,24 euron käsittelystä seuraavaa:

- kertynyttä poistoeroa vähennetään investointivaroilla toteutettujen investointien hankintamenoista tehtyjen suunnitelmapoistojen määrällä, yhteensä 2 034 425,27 euroa ja
- kaupungin vuoden 2023 ylijäämä 32 508 088,51 euroa siirretään kaupungin taseen omaan pääomaan tilikauden yli-/alijäämäriiville.

Taloussuunnitelmakauden 2023–2026 talouden tasapainottamista on käsitelty kohdassa 1.7.

8. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

8. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnan ja talouden seuranta 1.1. – 31.12.2023 -raportissa annetaan kuntalain mukainen selvitys kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Talousarvion sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hallintosäännön 77 §:n mukaan kaupunginvaltuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset siitä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupungin viranomaisia. Kaupunginhallitus antaa määräykset siitä, miten strategiaan sopimuksiin kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet sitovat kaupungin viranomaisia.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita ovat kaikki toimintasuunnitelmakirjassa olevat pormestariohjelman tavoitteet ja lausekkeet sekä määrärahat ja tuloarviot, ellei alla toisin ole määrätty.

Toimielinten kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat mukana kaupunginhallituksen ja toimielimen välisissä toimintasuunnitelmissa. Ne toimintasuunnitelman tavoitteet ja kohdat, jotka eivät ole kaupunginvaltuustoon nähden sitovia, ovat kaupunginhallitukseen nähden sitovia tavoitteita tai tiedoksi annettavia tietoja.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita eivät ole kaupunginvaltuuston vahvistaman talousarvion yleisperustelut, toimielimen kokonaiskuva toimialan kehittämisen suunnasta ja palvelun tarvetta tai toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Kaupunginvaltuuston, keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet esitetään palvelukokonaisuuskohtaista toimintasuunnitelmaa suppeammassa muodossa osana kaupungin

toimintasuunnitelmaa. Näiden toimielinten kuvaus toiminnasta ja sen kehittämisestä sekä toimintaympäristön muutostekijät eivät ole sitovia tavoitteita.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta perustettiin 1.6. ja sille on asetettu toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuodesta 2024 alkaen. Vuoden 2023 osalta lautakunnan toimintakate on raportoitu taloudellisten tavoitteiden toteutumisvertailun kohdassa 9.1.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt määrätä toimielimille käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot nettositoviksi (toimintakate) talousarviossa sovittuihin käyttötarkoituksiin. Toimintakatteen positiivinen poikkeama ei anna toimielimelle oikeutta päättää uusista toiminnoista/käyttötarkoituksista, joista ei ole talousarviossa päätetty.

Investoinneista kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat talousarviokirjaan merkityt investointimenot, rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien luovutustulot sekä kaupunginvaltuuston erikseen päättämät hankekohtaiset kustannusarviot.

Toimielimen käyttötalousosan ja investointiosan määrärahat ovat kumpikin erikseen sitovia. Määrärahan säästöä käyttötalousosassa ei voi käyttää investointiosan määrärahan ylityksen katteena tai päinvastoin.

Kaupungin tilahankkeiden tarveselvityksissä ja hanke-suunnitelmissa noudatetaan hallintosäännön määräyksiä. Hallintosäännössä on määrätty myös päätösvallasta investoinneissa ja muissa pitkävaikutteisissa menoissa.

Kaupungin tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat rahoitustulot ja – menot. Rahoituslaskelmaosan sitova erä on lainakannan muutos.

Tytäryhteisöjen kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita ovat lausekkeet sekä ”Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet” -kohtaan merkityt tavoitteet.

Kaupungin toimintasuunnitelman toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen

Kaupunginhallitus ja konsernihallinto

Pormestariohjelman tavoitteiden osalta toimenpiteet ovat pääsääntöisesti toteutumassa suunnitelmien mukaisesti. Kärkihankkeiden: kulttuurin, osaamisen, yhteisöllisyyden, keskustan kehittämisen ja Turun tiedepuiston kärkihankkeiden toimeenpano on edennyt hyvin.

Ilmastosuunnitelman toteutus eteni hyvin koko konsernissa sekä vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Työtä vauhditti osaltaan Turun valinta vuonna 2022 Euroopan komission ”100 hiilineutraalia ja älykästä kaupunkia vuoteen 2030 mennessä” -missioon, jossa Turku on työskennellyt aktiivisesti. Keväällä käynnistettiin 1,5 asteen kaupunki -pilottiohjelma.

Tunnin juna -hankkeen osalta Espoon kaupunkiradasta ja Turku-Kupittaa-kaksoisraiteesta on laadittu toteuttamissopimukset valtion ja kaupunkien kesken. Joulukuussa 2020 perustettiin Turun Tunnin Juna Oy. Sen tehtävänä on Espoo-Salo-oikoradan ja Salo-Turku-kaksoisraiteen ratasuunnitelmien laatiminen uuden radan rakentamisvalmiuteen saakka. Hallitusohjelmaan sisältyy investointipäätös Turun tunnin junasta.

Kaupungin uuden johtamis- ja toimintamallin mukaiset johtoryhmät ovat aloittaneet työnsä. Uudet palvelukokonaisuudet sekä Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshanke on perustettu. TE-palveluiden siirtoa kunnille valmisteleavassa projektissa on käynnistetty palvelusuunnitelman työstö.

Konsernihallinnosta siirtyi vuoden alusta käynnistyneelle hyvinvointialueelle yhteensä 194 henkilöä.

Kärkihankkeet

Kärkihankekokonaisuus on edennyt toimintasuunnitelman mukaisesti. Joitakin viivästymisiä on ollut, mutta suurin osa korjaantui loppuvuoden aikana.

Kärkihankkeiden etenemisestä on raportoitu Pormestariolle 21.3 ja 29.8 sekä 20.12.2022 ja 19.06.2023. Pormestari ohjaa kärkihankkeita kaupunginhallituksen päätöksen asettamissa rajoissa. Kaupunginhallitukselle on raportoitu 6.3.2023 aamukoulussa ja Kaupungin johtoryhmän kokouksessa 13.6.2023.

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus

Kasvatuksen ja opetuksen toimenpiteet ovat toteutuneet tavoitteiden ja suunnitellun aikataulun mukaisesti. Myös pormestariohjelma toteutuu kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuudessa suunnitellulla tavalla.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus

Rakennusvalvonnan ja kaavoituksen asiakaskyselyjen tulosten perusteella on ryhdytty kehittämistöimiin. Rakennusvalvonnan lupahakemusten käsittelyaika 56 vrk on alittanut tälle vuodelle asetetun käsittelyaikatavoitteen 60 vrk.

Luonnonmonimuotoisuusohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 19.6.2023 ja ohjelman toimenpiteitä ollaan käynnistämässä. Samoin Itämerihaasteen uuden ohjelmakauden valmistelu on käynnissä.

Sähköbussiliikenteen osuus Fölin kalustosta on vuonna 2023 noin kolmasosa, ja liikennöintikilometreistä noin puolet. Fölläri-kaupunkipyöriä on käytetty kesäkaudella 2023 noin 2,5 kertaa päivässä pyörää kohden (edellisenä vuotena 1,0 kerta / pv / pyörä). Kupittaa-Turku (KUTU) -ratahanke sekä allianssimuotoisina toteutettavat Kupittaaan kärki ja Musiikkitalo etenevät suunnitelmien mukaisesti.

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoi 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyivät osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuutta. Tilinpäätös raportoidaan kaupunginvaltuuston hyväksymän (Kv 14.11.2022 § 232) vuoden 2023 vapaa-ajan palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelmaan perustuen.

Vapaa-ajan palvelukokonaisuuden strategiset tavoitteet pohjautuvat kaupunkistrategiaan ja linkittyvät 16:een pormestariohjelman linjauksiin, joita jokaista on toteutettu alkuvuoden aikana, ja poikkeamia ei ole raportoitu. Myös käynti- ja kävijämäärät ovat palautuneet tai palautumassa koronaa edeltävälle tasolle.

KAUPUNGINVALTUUSTO

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Käyttötalouso- sivuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 050	0	-1 050	-835	215
TOIMINTAKATE	-1 050	0	-1 050	-835	215

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Tilivelvolliset viranhaltijat: Keskusvaalilautakunnan sihteerit, kaupunginjuristi Noora Syysvirta ja juristi Katariina Jokinen

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Keskusvaalilautakunta on vaalilakiin perustuva lakisääteinen toimielin. Sen toimintaympäristöön vaikuttavat muutokset ovat vaalilaissa (714/1998) ja kuntalaissa (410/2015). Keskusvaalilautakunnan keskeisin tehtävä on järjestää kulloinkin toimitettavat vaalit Turun kaupungissa. Keskusvaalilautakunnan tulee ottaa toiminnassaan huomioon voimassa oleva lainsäädäntö ja oikeusministeriön antamat ohjeistukset vaalijärjestelyihin liittyen.

Vuoden 2023 huhtikuussa järjestettiin eduskuntavaalit ja syksyllä 2023 keskusvaalilautakunta aloitti vuoden 2024 presidentinvaalin ja sen mahdollisen toisen kierroksen vaalijärjestelyt. Vaalilain 188 §:n mukaan kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, yleisten ennakkoonäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Yleinen hintojen nousu vaikuttaa myös vaalijärjestelyistä aiheutuneiden kustannusten määrään.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Oikeusministeriö on suorittanut 17.10.2023 kunnalle vaalilain 188 §:n mukaisena kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vuoden 2023 eduskuntavaalien lainvoimaiseen äänioikeusrekisteriin otetulta kunnan asukkaalta. Kertakorvaus on ollut vähemmän kuin on alun perin arvioitu talousarvioon, jossa on huomioitu myös ulkosuomalaiset äänioikeutetut, joita ei kuitenkaan oikeusministeriöstä saadun selvityksen mukaan huomioida kunnille maksetussa korvauksessa.

Vuoden 2024 presidentinvaalin valmistelut on aloitettu syksyllä 2023, josta on aiheutunut henkilöstön palkkaukseen liittyviä kustannuksia, joita ei ole voitu täysimääräisesti arvioida etukäteen. Keskusvaalilautakunta on tehnyt presidentinvaalin vaalijärjestelyihin liittyen vuoden 2023 puolella myös tarpeellisia palvelu- ja tavarahankintoja.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Käyttötalouso-sa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	358	0	358	400	41
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-550	0	-550	-549	1
TOIMINTAKATE	-191	0	-191	-149	42

Lisätietoja:

2023 Eduskuntavaalit

2024 Presidentinvaali (& mahdollinen toinen vaali) ja europarlamenttivaalit

2025 Alue- ja kuntavaalit

2026 Vaaliton vuosi, ei säännönmukaisia vaaleja

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunginreviisori Kari Koivuluhta

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Tarkastuslautakunnan tehtäväkenttään vaikuttavat vaatimukset talouden tasapainottamisesta, tasapainottamista koskevien suunnitelmien sisällön ja toimenpiteiden toteutuksen ja riittävyyden arvioinnin tarve.

Toimintaan vaikuttavat myös kuntakonsernin toiminnan ja palvelutuotannon organisointi, järjestämistapa ja johtaminen sekä näissä tapahtuvat muutokset.

Lisäksi lautakunnan toiminnassa tulee ottaa huomioon kulloinkin voimassa olevien ohjausasiakirjojen rakenne ja sisältö sekä ne muutostekijät, jotka vaikuttavat kaupunkikonsernin ja sen eri osien toimintaan ja tulokseen.

Toimintaympäristössä tapahtuu jatkuvia muutoksia muun muassa lainsäädännöstä sekä lisääntyvästä kuntarajat ylittävästä yhteistyöstä johtuen.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Ei olennaisia poikkeamia.

Tarkastuslautakunta jatkoi arviointia ja tarkastusta laaditun arviointisuunnitelman pohjalta.

Kuntalain 121 §:n mukaan ”Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheutta”.

Tarkastuslautakunta on kokouksessaan 26.1.2023 päättänyt hyväksyä raportin Turun kaupungin hyvinvointipalvelujen arvioinnista. Raportissa käsiteltiin hoitoon pääsyä Turun kaupungin terveysasemilla vuonna 2022, vanhuspalveluja sekä lastensuojelua. Raportti oli valtuuston käsiteltävänä 13.3.2023.

Keväällä 2023 tarkastuslautakunta järjesti johdon kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia vuoden 2022 arviointia varten. Tilaisuuksissa kaupungin johdon edustajia kuultiin vuoden 2022 tilinpäätöksestä ja talousarviotavoitteiden toteutumisesta sekä henkilöstötavoitteiden toteutumisesta ja raportoinnista. Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2022 arviointikertomuksen 23.5.2023. Arviointikertomuksessa 2022 käsiteltiin erityisesti kaupunkikonsernin johtamista, tilinpäätöstä, taloudellista tilannetta ja investointeja sekä rakennusvalvonnan lupaprosessia. Kaupunginvaltuusto käsiteli arviointikertomuksen 19.6.2023. Kaupunginvaltuusto päättää merkitä raportin tiedoksi ja lähettää sen kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten ja, että kaupunginhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto 31.10.2023 mennessä toimenpiteistä, joihin vuoden 2022 arviointikertomus antaa aiheutta. Kaupunginvaltuusto päätti 23.10.2023 merkitä tiedoksi kaupunginhallituksen lausunnon vuoden 2022 arviointikertomuksesta. Vuoden 2023 aikana tarkastuslautakunnan edustajat kuulivat arviointia varten yhteensä 37 henkilöä.

Kaupungin tilintarkastaja KPMG Oy Ab on keväällä 2023 tehnyt lakisääteistä vuoteen 2022 kohdistunutta tilintarkastusta. Tilintarkastaja on raportoinut tarkastustyön etenemisestä. Tilintarkastaja antoi vuotta 2022 koskevat tilintarkastuskertomuksen 27.4.2023. Tarkastuslautakunnan tilintarkastuskertomusta koskevassa valmistelussa valtuustolle käsiteltiin talousarviopoikkeamia, joihin tilintarkastuskertomuksessa oli kiinnitetty huomiota. Tilintarkastuskertomus oli valtuuston käsittelyssä 19.6.2023.

Tilintarkastaja antoi 27.4.2023 raportin kaupungin tilinpäätöksen 31.12.2022 tilintarkastuksesta. Tarkastuslautakunta päätti 23.5.2023 lähettää Turun kaupungin tilinpäätöksen 2022 tilintarkastusta koskevan tilintarkastajan raportin kaupunginhallitukselle tiedoksi ja toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus antoi 22.6.2023 selvityksen tilintarkastajan raportin aiheuttamista toimenpiteistä tarkastuslautakunnalle.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot					
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	563	0	563	459	-104
TOIMINTAKATE	-563	0	-563	-459	104

KONSERNIHALLINTO

KAUPUNGINHALLITUS

ELINVOIMAN PALVELUKOKONAISUUS

TYÖLLISYSPALVELUT

KAUPUNGINHALLITUKSEN OMARAHOITUSOSUUDET

Tilivelvollinen viranhaltija: kansliapäällikkö Tuomas Heikkinen

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2023 Turun kaupungin konsernihallinnon tilinpäätösraportti sisältää tiedot Konsernihallinnon yhteisten palvelujen, integraatiotoiminnon, maahanmuuttopalvelujen, elinvoiman palvelukokonaisuuden, kärkihankkeiden, työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen valmistelun (TE24), lasten ja nuorten palveluiden palvelukokonaisuuden sekä kaupungin yhteisten toimintojen osalta.

Dokumentissa kuvataan Turun kaupungin toiminnan ja talouden toteumaa sekä toimintaympäristön keskeisiä muutostekijöitä, joista merkittävimmät liittyvät väestönkasvuun, maahanmuuttoon, sote-uudistukseen ja organisaattiorakenteen muutoksiin. Kaupungin väestönkasvu jatkui nopeasti, erityisesti maahanmuuton vaikutuksesta, rikkoon 200 000 asukkaan rajapyykin. Sote-uudistuksen myötä kaupungin organisaattiorakenne muuttui ja palvelukokonaisuudet uudistuivat vastaamaan paremmin asukkaiden tarpeita. Lisäksi keskustan elinvoiman vahvistaminen ja työllisyyspalveluiden uudistaminen olivat keskeisiä vuoden 2023 toiminnassa.

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Turun väkiluku ylitti 200 000 asukkaan rajan vuoden 2023 aikana ja kaupungissa asui Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuoden lopussa 201 889 asukasta. Vuonna 2022 alkanut kova väestönkasvu jatkui myös vuonna 2023 ja kaupungin väestö kasvoi ennätyksellisesti 3 989 ihmisellä vuodesta 2022 vuoteen 2023. Väestön kasvun veturina toimi maahanmuutto, joka kasvatti väestöä 3 166 ihmisellä nettomuuton muista Suomen kunnista ollen yli puolet pienempää (1 430). Vuoden 2023 lopussa 15,3 prosenttia turkulaisista puhui äidinkielenään jotain muuta kuin suomea tai ruotsia ja muunkielisten osuus on kasvanut vuoden aikana 1,5 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2023 syntyvyys oli historiallisen alhainen, vuoden aikana syntyi 1 505 lasta, joka oli vähemmän, kuin kertaakaan lähes 80 vuoteen. Vuonna 2023 Turussa kuoli 588 henkeä enemmän kuin syntyi. Turkuun vuonna 2022 muualta Suomesta muuttava on useammin nuori aikuinen, kun taas Turusta useammin poismuuttajissa korostuvat työikäiset. Muuttaneiden taustoista ei ole saatavilla ennakkotietoja vuodelta 2023.

Vuoden 2023 alusta toteutunut Sote-uudistus muutti kaupungin organisaatiota merkittävästi, kun hyvinvointialueelle siirtyi yli 4 800 henkilöä. Hyvinvointialueen muodostumisen vuoksi konsernihallinnon henkilöstömenot ovat vuonna 2023 noin 8 milj. euroa vuotta 2022 pienemmät. Konsernihallinnosta siirtyi hyvinvointialueelle yhteensä

182 henkilöä ja työllisyyden palvelukokonaisuudesta 12 henkilöä. Hyvinvointialueen muodostuminen jälkeen Kasvatus ja opetus muodostavat kaupungin henkilöstöstä yli 70 %. Muutoksen yhteydessä kaupungin henkilöstön keski-ikä nousi hieman, ja miesten osuus henkilöstöstä nousi lähes 25 %:iin. Vuokratyövoiman käyttö väheni, vaikka sitä toki edelleen kasvatuksen ja opetuksen puolella käytetään lyhytaikaisten sijaisuuksien täyttämiseen.

Vuonna 2023 lakkautettiin sosiaali- ja terveyslautakunta ja uutena toimielimenä aloitti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Lautakunnan tehtävät ja toimivalta on määritelty hallintosäännössä. Kokoonpano säilyi saman kuin aiemmin toimineella sosiaali- ja terveyslautakunnalla. Ylimenokauden takia lautakunnalla ei ensimmäisenä toimintavuotenaan ollut erikseen laadittua toimintasuunnitelmaa.

Turun kaupungin organisaattiorakennetta päivitettiin kesäkuussa 2023, että Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio muodostuu konsernihallinnosta, palvelukokonaisuuksista, palvelualueista, vastuualueista ja yksiköistä. Palvelukokonaisuuksia ovat kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus, kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus, kulttuurin palvelukokonaisuus, liikunnan palvelukokonaisuus, elinvoiman palvelukokonaisuus ja lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkömyksen palvelukokonaisuus. Edellä mainituista elinvoiman palvelukokonaisuus sisältyy kokonaisuudessaan kaupunginhallituksen toimielimen alaisuuteen ja lasten ja nuorten yhteisvaikuttavan kokonaisnäkömyksen palvelukokonaisuus toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa muutos-hankkeen osalta.

Konsernihallinnon uudet toimitilat Yliopistonkatu 27 toimitistorakennuksessa saatiin käyttöön keväällä 2023, minkä jälkeen työskentelyä on jatkettu hybridimallissa eli etä- ja toimistotyötä yhdistäen. Toiminta on normalisoitumassa perusvuosien tasolle koronan jälkeen.

Turun kaupungin tilapalveluiden näkökulmasta keskeisin toimintaympäristön muutostekijä liittyy Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle vuokrattujen toimitilojen (yht. 58 596 m²) tulevaisuuteen. Kaupunki on vuokrannut tilat hyvinvointialueen käyttöön valtioneuvoston asetuksen mukaisesti siten, että vuokra-aika päättyy 31.12.2025. Laki määrää, että tämän siirtymäkauden jälkeen kaupunkien tulee yhtiöittää rakennukset, joiden osalta vuokraaminen hyvinvointialueelle jatkuu. Vuoden 2024 aikana hyvinvointialue tulee tekemään palveluverkkopäätöksiä, joiden

pohjalta kaupunki saa tiedon siitä, missä kohteissa hyvinvointialue haluaa jatkaa toimintaansa ja mistä kohteista tullaan luopumaan siirtymäkauden jälkeen. Niiden kohteiden osalta, joissa hyvinvointialue lopettaa toimintansa, kaupungin tulee toteuttaa ratkaisut tilojen muokkaamisesta toisen vuokralaisen käyttöön, kohteen myymisestä tai purkamisesta.

Turun kaupungin IT-palvelut jatkoi vuoden aikana palvelunsa sopeuttamista Hyvinvointialueen muodostumisen jälkeen. Osa Hyvinvointipalveluista siirtyi Varhan vastuulle ja Turun kaupungille jääneet tai muuten tarpeettomat palvelut lakkautettiin vuoden aikana. Vuoden alussa Varhan kanssa solmittiin käyttösopimus vuoden 2023 osalle, jolla Varha turvasi palvelutuotantoaan.

Vuoden 2023 aikana jatkettiin tietoturvatason nostoa valitseevia olosuhteita vastaaviksi. Tietoturva vaatimusten kasvaessa, myös muiden sovellusten lisenssikustannukset nousivat. Turun kaupungin keskitettyjen ICT-palvelujen käyttäjien vähentyessä, ovat muille palvelua käyttäville kohdistuvat yksikkökustannukset nousseet. Lisäksi kehittämistoimien kautta tulevat uudet palvelumallit ja sovellukset nostavat omalta osaltaan ICT-kustannuksia kaupunkitasolla.

Konsernihallinnon Integraatiotoiminto

Uuden Turun yhteisvaikuttava toiminta- ja johtamismalli otettiin käyttöön keväällä perustamalla neljä johtamisfoorumia eli elinvoiman-, hyvinvoinnin-, integraation- ja kaupunkiympäristön poikkialalaiset johtoryhmät. Integraatiotoiminto tuki Uuden Turun kehittämistyötä ja toimintamallia arvioitiin ensimmäisen kerran kevään päätteeksi.

Konsernihallinnon integraatiotoimintoon kuuluvat yksiköinä kaupunkitasoiset ydinprosessit: asiakasohjaus, palvelujen ja palveluverkkojen hallinta sekä toiminnanohjaus. Yksiköjä ovat myös maahanmuuttopalvelut ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Integraatiojohtaja toimii myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan esittelijänä.

Palvelujen hallinnan toimintamallia, palvelukuvauksia ja palveluverkon palvelutarjouksia on määritelty asiakastarvelähtöisesti ja yhteismitallisesti huomioiden sekä palvelutietojen, että palvelujen elinkaaren hallinta. Tilastrategia on osana palveluverkon hallintaa. Kaupunkitasoisessa asiakasohjeuksessa aloitettiin hankkeet liittyen nuorten ohjaukseen mm. häiriökäyttäytyvät nuoret ja yleiseen neuvontaan, joihin sisältyy myös asiointitilien kehittäminen. Lisäksi alkoi yrityspalvelu- ja yritysasiakastiedon hallintamallin kehittäminen – hanke. Lisäksi asiakasohjeuksen kehittämiseen liittyi mm. tietosuojakysymysten ratkomista ja digipalvelujen kehittämistä. Toiminnanohjauksessa edistettiin mm. kaupunkitasoisista resurssisuunnittelumallia. Integraatiotoiminto oli osaltaan tuke-
massa työllisyysuudistusta (TE2024), lasten ja nuorten muutoshanketta sekä kaupunkitasoisen segregaaion ja sen vaikutusten vähentämisen mallin luomista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikkö koordinoi hyte-kokonaisuutta ja yksikköön kuuluu mm. osallisuuden edistäminen, ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö, aluetyön ja asumisneuvonnan koordinointi, seudullinen esteettömyyden edistäminen, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö. Turussa hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan

laajasti hyte-tiimin ja palvelualueiden toimesta ja niiden yhteistyössä sekä myös yhteistyössä eri toimijatahojen, kuten järjestöjen, tutkimuslaitosten, oppilaitosten ym. kanssa. Hyvinvointikertomus valmistui alkusyksyllä. Siinä kuvataan turkulaisten hyvinvoinnin kehitystä: haasteita ja positiivisia asioita sekä toimenpiteitä, joilla hyvinvointia ja terveyttä kaupungissa edistetään. Yksikkö teki tiivistä yhteistyötä Varhan hyte-toimijoiden kanssa. Lisäksi yksikkö sai useita merkittäviä ulkoisia rahoituksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä ruoka-apu –toimintaan.

Maahanmuuttopalvelut

Turussa on tapahtunut merkittävä muutos maahanmuuttajien osalta vuonna 2023. Turkuun muutti 2000-luvun aikana kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana 500–1 000 maahanmuuttajaa, mutta vuonna 2021 noin 1 500, vuonna 2022 noin 2 200 ja 2023 yli 3 000. Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan muunkielisen väestön osuus turkulaisista kasvoi 1,5 %-yksikköä vuoden aikana 13,8 prosentista (31.12.2022) 15,3 prosenttiin (31.12.2023 ennakkotieto). Alle kouluikäisistä turkulaisista jo lähes joka neljäs (24,2 %) on muun kuin suomen- tai ruotsinkielinen. Suurin yksittäinen kasvua selittävä tekijä oli tilapäisellä suojelulla olleiden ukrainalaisten hakeminen kotikuntaa Turusta. Tätä Turku tuki Ryhdy turkulaiseksi projektilla. Pelkästään kotikunnan saanut ukrainalaiset toivat Turulle lisätuloja noin 700 000 euroa vuonna 2023. Mikäli he pysyvät Turussa, he tuovat vuosina 2024 ja 2025 Turulle lisätuloja yli 1,5 milj. euroa vuodessa. Turkuun on lisäksi muuttanut merkittävästi uusia asukkaita Etelä-Aasiasta (Intia, Sri Lanka, Bangladesh, Filippiinit ja Pakistan).

Kasvun ansiosta Turussa on ollut lapsia ennätysmäärä peruskoulun valmistavassa opetuksessa (VALMO). Työperäisen maahanmuuton ja kv-opiskelun lisääntymiseen Turku vastasi aloittamalla Welcome to Turku -ohjelman, joka tukee kokonaisvaltaisesti ohjelmassa olevien kotoutumista.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen Turulla säilyi vastuu työvoimaan kuulumattomien kotoutumissuunnitelmista ja kotoutumisesta sekä pakolaisten vastaanotosta. Lisäksi työllisyyden kuntakokeilun myötä Turun työnjohdon alaisuudessa tehdään kotoutumissuunnitelmat työnhakijoiksi ilmoittautuneille. Vuoden 2023 kesällä Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi Turun päivitetyn suunnitelman kotoutumisen edistämiseksi. Sen lähtökohdaksi tuli maahanmuuttajien kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen.

Elinvoiman palvelukokonaisuus

Elinvoiman palvelukokonaisuuden tehtävänä on kaupunginhallituksen alaisuudessa vastata kaupungin kasvuun ja kehittämiseen tähtäävistä toiminnoista. Elinvoiman palvelukokonaisuuden palvelualueita ovat Yrityspalvelut, Kärkihankkeet, Tapahtumapalvelut, Vihreä siirtymä, Strateginen maankäyttö, liikkuminen ja asuntopolitiikka sekä Työllisyyspalvelut.

Tapahtuma- ja vetovoimatoiminnan edistäminen siirrettiin osaksi uuden Elinvoiman palvelukokonaisuutta.

Toiminnan painopisteenä on ympärivuotisen tapahtuma- ja palvelutoiminnan edistäminen sekä matkailun ja alue- taloudellisten vaikutusten kasvattaminen. Vuoden 2023 joulukuussa käynnistyi tapahtumastrategian kokoaminen. Tapahtumakaupungin kokonaistarjonta kasvoi ja syys- kaudelle saatiin uusia avauksia. Kesäkauden kärkenä oli ruokakaupungin tunnettuuden vahvistuminen ja Michelin tapahtumakokonaisuus. Ruokakaupungin monialainen kehittämisohjelma koottiin yhdessä laajan alan toimijaver- koston kanssa keväällä 2023.

Toimintaympäristön muutoksessa, erityisesti asuntora- kentamista koskeva suhdannetilanne kaippaa arviointia kaupungin mahdollisuudesta tukea alan elinvoimaa. Hal- linnollisesti Strategisen maankäytön, strategisen liikkumi- sen ja asuntopolitiikan tehtäväkokonaisuuden rooli on tar- peen arvioida uudelleen ja tarvittaessa resursoida tarve- lähtöisesti.

Yrityspalveluiden osalta vuoden 2024 aikana on tarpeen päivittää toimintavaltuudet vastaamaan nykyisiä palvelu- kokonaisuuksia.

Vihreän siirtymän palvelualue vastaa ilmasto- ja ympäris- töpolitiikan ohjauksesta ja edistää kestävyysmuutosta laajassa yhteistyössä. Turun alueen kasvihuonekaasu- päästöjen vähentäminen etenee tavoitteiden mukaisesti ja sitä onnistuttiin nopeuttamaan edellisvuodesta (las- kenta tarkentuu ja ilmastoraportti julkistetaan touko- kuussa). Siirtymä vähähiiliseen kestäväan yhteiskuntaan on vauhdittunut ja yhteistoiminta alueen yritysten ja yhtei- söjen kanssa vahvistunut. Yhtenä tekijänä muutoksessa on ollut aktiivinen osallistuminen EU:n hiilineutraalien kaupunkien missioon.

Kärkihankkeet

Keskustan kärkihanke vahvistaa keskustan alueen elin- voimaa ja kehittää kaupallista keskustaa, Aurajoen kult- tuurirantaa ja Vanhaa kaupunkia. Kärkihankkeen paino- pisteenä on muun muassa Turun Ratapihan kehittämi- nen. Aurajoen itärannalle rakentuu Musiikkitalo, joka on osa laajempaa Kulttuuriranta-konseptia. 2025 vuoden ai- kana toteutuu kansainvälinen arkkitehtikiilpailu Linnannie- men alueelle rakentuvalla Historian- ja tulevaisuuden mu- seolle.

Turun Tiedepuisto kärkihankkeella tavoitellaan alueen ke- hittymistä kansainvälisesti kiinnostavana ja rohkean ko- keilevana osaamiskeskittymä. Kehittämisen painopiste- alueet luovat pohjan alueen kilpailukyyn ja vetovoiman vahvistamiselle kansainvälisesti merkittävänä osaamisin- tensiivisen yritystoiminnan keskuksena ja vetovoimai- sena asuinympäristönä.

Osaamisen kärkihankkeen tavoitteena on nostaa turku- laisten koulutustasoa sekä vahvistaa Turun alueen osaa- mis- ja innovaatiokykyä. Hankkeessa vastataan työelä- män osaajatarpeisiin mahdollistamalla jatkuva oppimi- nen. Kärkihankkeessa panostetaan kansainvälisten osaajien houkutteluun alueelle sekä tukemalla Internati- onal House Turun toimintaa.

Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapai- noisen kehityksen kärkihanke pureutuu syrjäytymisen eh- käisyyn, alueiden välisen eriytymiskehityksen kääntämi- seen, osallisuuteen sekä e nuorten hyvinvointiin Turussa. Nuorten pahoinvointia ja häiriökäyttäytymistä ehkäistään

laajalla ja moniammatillisella yhteistyöllä. Tavoitteena on myös liikuttaa kaiken ikäisiä turkulaisia kehittämällä lähi- liikuntamahdollisuuksia.

Kulttuurin kärkihanke kehittää ja edistää taiteen sekä kult- tuurin toimintaedellytyksiä Turussa yhteistyössä alan toi- mijoiden, sidosryhmien ja kumppaneiden kanssa. Kärki- hankkeen toiminnalla tuetaan kaupunkilaisten hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa. Kärkihankkeen luomat uudet toimintamallit, esim. Kulttuurin välitila, Pop up Turku ja Kulttuurin kutsuvieras ovat saavuttaneet laajaa huomiota ja niitä jatketaan 2024. Taidetta ja kulttuuria tuodaan kau- punkitilaan laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen valmistelu (TE24)

Turun kaupunki käynnisti Varsinais-Suomen kuntien yh- teisen valmistelun tammikuussa 2023. Alkuvaiheessa val- mistelun tehtävänä oli selvittää kuntien vaihtoehdot orga- nisoitumisessa lakisääteisten työvoimapalvelujen järjes- tämistehtävän vastaanottoon vuoden 2025 alusta. Turun kaupungin tavoitteena oli ratkaisu, joka huomioi työmark- kinoiden toiminnan, työssäkäynnin ja alueen työnantajien tarpeet. Valmistelutyön tuloksena maakunnassa käynnis- tettiin kahden, Turun ja Salon, työllisyysalueen valmistelu. Turun kaupunginhallitus hyväksyi aiesopimuksen Turun työllisyysalueen valmistelusta kesäkuussa 2023. Aiesopi- muksen mukaiseen valmisteluun osallistuivat Turun li- säksi 22 muuta varsinaissuomalaista kuntaa.

Lokakuussa 2023 valmisteluun osallistuneet kunnat päät- tivät Turun työllisyysalueen perustamisesta. Kyse on kun- talain mukaisesta lakisääteistä yhteistoiminnasta. Yhteis- toimintasopimuksen mukaan Turun kaupunki toimii työllis- yysalueen vastuukuntana. Osa lakisääteisistä tehtävistä keskitetään vastuukunnalle ja osa tehtävistä (lähipalvelut) delegoidaan sopimuksiin.

Yhteistoimintasopimuksen jälkeen käynnistettiin Turun työllis- yysalueen toimeenpanon valmistelu. Toimeenpanosta vuoden 2024 laaditaan erillinen sopimus.

Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen valmistelussa saavutettiin sille asetetut toiminnalliset tavoitteet. Valmis- telu toteutettiin sille osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Turun työttömyysasteen keskiarvo vuodelle 2023 oli 12,0 %. Työttömyysaste laski 0,4 %-yksikköä ja työttö- mien lukumäärä 200 henkilöä vuoden 2022 keskiarvoon verrattuna. Kuusikkokaupunkien vertailussa vuosikes- kiarvoissa oli laskua vain Turussa ja Vantaalla, jossa kes- kiarvo pieneni Turkuä vähemmän. Varsinais-Suomen työttömyysasteen keskiarvo oli sama vuosina 2022 ja 2023, ja koko maan tilanne heikkeni 0,3 %-yksikköä vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna.

Pitkäaikaistyöttömien lukumäärän keskiarvo Turussa laski 9,3 % vuoteen 2022 verrattuna, huomattavasti koko maan ja Kuusikkokaupunkien keskiarvoja enemmän. Myös alle 25-vuotiaiden työttömien lukumäärän keskiarvo pieneni 1,5 % edeltävään vuoteen verrattuna. Ulkomaai- laisten työttömien lukumäärä kasvoi 3,1 %, mutta samalla ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaisesta työvoi- masta laski. Avoimien työpaikkojen lukumäärä laski voi- makkaasti vuoteen 2022 verrattuna, vuoden lopussa lu- kumäärä oli 52 % joulukuun 2022 luvusta.

Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksukertymä oli 22,1 milj. euroa. Talousarvio ylittyi kuntaosuusmaksujen osalta noin 2,1 milj. eurolla. Kuntaosuusmaksua kasvattivat sekä päiväkohtaisen maksusumman korotus vuodesta 2022 että määräaikainen 20 %:n lapsikorotus.

Lasten ja nuorten palveluiden palvelukokonaisuus

Lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkemyksen palvelukokonaisuuden tehtävänä on johtaa muutoshanketta, jossa luodaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvat palvelut kokonaisvaltaisesti huomioiva johtamismalli. Palvelukokonaisuus vastaa siitä, että resurssit kohdistetaan tietoon ja tarpeisiin perustuen tuottaen lapsille ja nuorille hyvinvointia ja kaupungille elinvoimaa.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Kaupunginhallituksen toimielin (Kaupungin yhteiset toiminnot, Konsernihallinto ja Elinvoiman palvelukokonaisuus) alitti sille vuoden 2023 talousarviossa sitovaksi määritetyn nettomenoja kuvaavan toimintakatteen 14,6 milj. eurolla (TAM -68,8 milj. euroa). Toimintatuotot toteutuivat 16,2 milj. euroa talousarviota (TAM 180,9 milj. euroa) suurempana ja toimintakulut 1,7 milj. euroa talousarviota suurempana (TAM 249,7 milj. euroa). Alituksesta kaupungin yhteisten toimintojen osuus oli 18,6 milj. euroa (TAM -24,4 milj. euroa) ja Elinvoiman palvelukokonaisuuden osuus 3 milj. euroa (TAM -33,0 milj. euroa). Konsernihallinnon kokonaisuuden osalta toimintakate ylitettiin 7 milj. eurolla (TAM -11,4 milj. euroa).

Kaupungin yhteisten toimintojen osalta merkittävimmät poikkeamat toimintakatteeseen muodostuvat kaupunkitasoisista eristä (+ 8,8 milj. euroa), omarahoitussuosuksista (+ 5,1 milj. euroa) sekä omaisuudenhallinnasta (+4,7 milj. euroa). Kaupunkitasoisten erien osalta merkittävin poikkeama muodostui realisoitumatta jääneestä suhdannevarauksesta (+6,2 milj. euroa) ja hyvinvointialuemuutokseen liittyvästä ICT-varauksesta (+1,7 milj. euroa), työterveyden nettomenojen arvioitua paremmasta toteumasta (+1,4 milj. euroa) sekä kotoutumislain kuntakorvausten talousarviota suuremmasta toteumasta (+0,6 milj. euroa). Ylitystä talousarvioon nähden muodostui työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuista, jotka toteutuivat 2,1 milj. euroa talousarviota suurempina (20 milj. euroa TA23).

Omarahoitussuosuksiin sisältyvä eläkemenoperusteisia eläkemaksuja koskeva kaupunkitasoinen 5 milj. euron varaus jäi realisoitumatta, koska eläkemenoperusteiset eläkemaksut korvaantuivat tasausmaksuilla, jotka on käsitelty palvelukokonaisuuksien menoina.

Omaisuuden hallinnan toimintakate toteutui 4,7 milj. euroa talousarviota (TAM 19,6 milj. euroa) parempana, koska kiinteän omaisuuden myyntivoitot ja maankäyttösovimuskorvaukset toteutuivat talousarviota suurempana ja ruoppausmassojen vastaanottomaksut ja niihin kohdistuvat kulut jäivät suunniteltua pienemmäksi.

Elinvoiman palvelukokonaisuudessa merkittävimmät alitukset muodostuivat kärkihankkeista (+1,2 milj. euroa) ja työllisyyspalveluista (+1,4 milj. euroa). Kärkihankkeissa Aninkaisten kokonaisuudesta ei resurssipulan takia toteutunut lainkaan kuluja vuoden 2023 aikana. Liikenne ja liikuminen kokonaisuudesta jäi kestävän liikkumisen selvitystyö ja kaksi kokeilua sekä muutamia toimenpiteitä

tekemättä. Ulkoista rahoitusta saatiin vuoden 2023 aikana odotettua enemmän ja näille projekteille allokoitiin kustannuksia maksimaalisesti, jolloin kaupungin määräraha jäi käyttämättä. Kaikkia suunniteltuja rekrytointeja ei saatu tehtyä vuoden 2023 aikana. Työllisyyspalveluissa työllisyysmäärärahan ostopalveluiden kulut jäivät 0,7 milj. euroa arvioitua pienemmiksi ja valtionkorvaukset palkkatukityöllistämiseen oli arvioitu yläkanttiin. Palkkatukiuudistus lisäsi valtion korvauksen määrää, mutta lakimuutos alkoi vaikuttaa vasta kesällä 2023. Työllisyyden kuntakokeilun menot jäivät arvioitua vähäisemmäksi. Työllisyyspalveluiden henkilötyövoiman käyttö alitti 2,4 htv kuntakokeilun jatkumisen ja Varhaan siirtymisen aiheuttamien henkilövaihdojen ja rekrytointien vuoksi.

Konsernihallinnon kokonaisuuden osalta merkittävimmät poikkeamat toimintakatteeseen muodostuivat yhteisistä palveluista, joiden osalta toimintakate toteutui 9 milj. euroa talousarviota (8,5 milj. euroa TAM23) heikompana. Yhteisten palvelujen ylityksestä 8,6 milj. euroa muodostuu Tilapalveluista ja 1,0 milj. euroa IT-palveluista. Alitusta talousarvioon nähden muodostui henkilöstöpalvelujen (+0,4 milj. euroa) ja Tietopalveluiden (+0,25 milj. euroa) vastuualueilla. Määrärahasäästöä muodostui lisäksi konsernihallinnon kokonaisuuteen sisältyvien edelleen kohdistettavien määrärahojen varausmäärärahoista, joista jäi käyttämättä 0,5 milj. euroa.

Tilapalvelujen Tilahallinnan toimintakate toteutui 2,6 milj. euroa talousarviossa arvioitua heikompana (83,3 milj. euroa TA23). Vuokratulot toteutuivat noin 8,7 milj. euroa ja vuokra- ja vastikemenot noin 12 milj. euroa talousarviota suurempana. Vuokratuloja- ja menoja kasvattivat vuonna 2023 poikkeuksellisen suuret indeksikorotukset. Ulkoiset tulot ovat 4,9 milj. euroa suuremmat kuin talousarviossa, mitä selittää muun muassa arvioitua suuremmat tulot Varhalla. Sisäiset tulot ovat 3,7 milj. euroa suuremmat kuin talousarviossa. Vuokra- ja vastikemenot toteutuivat talousarviossa arvioitua suurempina muun muassa Koy Yli-Maarian, Koy Syvälahden ja Koy Kaupunginteatterin vastikemenoja kasvun vuoksi. Näiden lisäksi vuokramenojen kasvua toteutui myös usean muun kohteen osalta.

Tilapalvelujen Kohdejohtamisen nettomenot toteutuivat 6,1 milj. euroa talousarviossa arvioitua (-41,8 milj. euroa TA23) suurempina. Merkittävin kustannuksia lisännyt tekijä on energian hinnannousu sekä Varhalle siirtyneiden kohteiden sähkön ja veden maksun siirtyminen Tilapalveluille, joiden osalta ylitys talousarvioon nähden on noin 2,8 milj. euroa. Lisäksi kustannuksia nostivat mm. kiinteistöjenhoidon hintojen nousu, jota ei oltu huomioitu vuoden 2023 talousarviossa. Kustannuksia nostivat myös tietyt kunnossapitoon ja kiinteistöjenhoitoon liittyvät toimet, joista olennaisimmat ovat: Kulunvalvonnan ostaminen kaupungille 0,5 milj. euroa, Nunnakadun kiinteistöjenhoito ja kunnossapito 0,5 milj. euroa, tilaelementtien kiinteistöjenhoito ja kunnossapito 0,5 milj. euroa.

IT-palvelujen toimintamenoja karsittiin vuoden 2023 talousarvion valmistelun yhteydessä, mutta palvelutuotanto/toiminta ei kuitenkaan ole supistunut talousarviossa arvioitua määrää vastaavasti. Palvelutuotannon kokonaismenot ylittivät 1,1 milj. euroa, mutta ylitystä kompensoivat osaltaan säästöt ICT-palveluista sekä IT-laitteiden hankinnoista.

Konsernihallinnon kokonaisuuden henkilöstökulut alittavat talousarviomäärärahan yhteensä 0,67 milj. euroa. Työvoiman käyttö oli vuonna 2023 yhteensä 43 henkilötyövoiman alle suunnitellun johtuen henkilöstön vaihtuvuudesta sekä viivästyneistä rekrytoinneista niin määräaikaisen hankehenkilöstön kuin vakituisen henkilöstön osalta. Konsernihallinnon toteutunut htv-määrä uuden organisaatorakenteen mukaisesti (huomioiden henkilöstösiirrot 1.9.2023) oli vuonna 2023 545,8 htv.

Työllisyyspalvelut ja TE2024 uudistus

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Työllisyystilanne parani vuoden 2023 aikana viimeistä vuosineljänneistä lukuun ottamatta. Uusien avoimien työpaikkojen lukumäärä oli kuitenkin tammikuun jälkeen merkittävästi vuotta aiempaa matalammalla tasolla. Korkea energian hinta, nousseet korot ja korkea inflaatio vähensivät uusien avoimien työpaikkojen lukumäärää yritysten heikentyneiden talousnäkyvien kautta koko maassa.

Sekä työllisyyskuntakokeilu että TE24-uudistuksen valmistelu Varsinais-Suomen kuntien kanssa ovat jatkuneet vuoden 2023 ajan. Turun työllisyysalueen muodostamisesta 22 muun kunnan kanssa päätettiin loppuvuodesta. Turku tulee toimimaan alueen vastuukuntana, jolloin Turkuun keskitetään työllisyysalueen yhteiset palvelut ja tehtävät. Hyvinvointialueen syntyminen vuoden alussa vaikutti työllisyyspalveluiden rakenteeseen erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten saamien palveluiden osalta, koska esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen siirtyi Varhan vastuulle. Yhteistyö työllisyyspalvelun ja hyvinvointialueen välillä on vielä muotoutumisvaiheessa.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Työllisyyspalvelu on pystynyt toteuttamaan toiminnallisia sekä taloudellisia tavoitteitaan suunnitelman mukaisesti ilman olennaisia poikkeamia.

Toiminnan tavoitteet

Talousarviolausekkeet

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
Kaupunginhallitus	Pormestariohjelman linjauksista pidetään kiinni ja ohjelmassa sovitut selvitykset ja ohjelmat tuodaan päätettäväksi.	Pormestariohjelman linjausten toteutumista seurataan ja niistä raportoidaan jokaisen osavuositarkastuksen yhteydessä.
Kaupunginhallitus	Vuonna 2023 tulee panostaa palvelukokonaisuuksittain kohdennettuihin työhyvinvointitoimiin henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi.	Kunta 10 tulosten käsittely on tehty johtoryhmittäin ja ohjeistettu yksikkökohtaiseen käsittelyyn. HR on tarvittaessa ollut tukena käsittelyssä ja jatkotoimien määrittelyssä. Tarjolla on ollut keskitettyä tukea väkivaltauhkatilanteisiin, mielenterveyteen, palautumiseen, työn ja stressin hallintaan ja työhyvinvointiin. Lisäksi on ollut kohdistettuja yhteisöllisiä tukitoimia sekä pyydä apua-nappi.
Kaupunginhallitus	Tuodaan päätettäväksi liikkumistapajakauman ja päästövähennystavoitteiden asettamiseksi ilmastosuunnitelman mukaiset sekä henkilö- että tavaraliikennettä koskevat kestävän kaupunkiliikunnan ohjelmat (SUMP, SULP) ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.	Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman (SUMP) valmistelu on käynnissä. SUMP:n alustavat tavoitteet ja toimintamalli on hyväksytty kaupunginhallituksessa 20.3.2023.
Kaupunginhallitus	Kiinteistöhuollon kytkeminen vahvemmin tilojen käyttäjään. Tilojen ylläpito ja hallintomalli uudistetaan 2023 aikana uusimalla sisäisen vuokrauksen malli.	Sisäisen vuokrauksen malli uudistuu osana tilastrategiatyötä. Kansliapäällikkö asetti tilastrategiahankkeen päätöspöytäkirjallaan 17.4.2023.
Kaupunginhallitus	Resurssitehokas toiminta kiertotalouden osana säästää luonnonvaroja ja kustannuksia. Sisällytetään hankesuunnitteluohjeisiin kestävän, resurssitehokkaan rakentamisen tavoitteet rakennushankkeissa.	Infra: Tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohjeet on päivitetty ja hyväksytty valtuustossa 13.2.2023 ja ne sisältävät ohjeistuksen myös resurssitehokkaan rakentamisen osalta. Tila: Tilahankkeiden hankesuunnitteluohjeet on päivitetty ja hyväksytty valtuustossa 13.2.2023 ja ne sisältävät ohjeistuksen myös resurssitehokkaan rakentamisen osalta.
Kaupunginhallitus	Uudistetaan työllisyyspalveluiden toimintaa vastaamaan TE25 tavoitteita ja tukemaan vahvemmin erityisryhmien kuten nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja maahanmuuttajataustaisten työllistymistä. Varmistetaan nuorten pudokkaiden toiminnan jatkuminen osana työllisyyspalveluita.	Sisäisiä ja ulkoisia prosesseja on uudistettu TE25-muutosta silmällä pitäen. Asiakasohjausta työttömyyden varhaisessa vaiheessa on parannettu, ja palvelutarjontaa muokattu erityisryhmät huomioiden. Hallituksen kaavailemat työllisyyteen liittyvät lakimuutokset voivat vaikuttaa palveluiden toimeenpanoa jo vuoden 2024 aikana. Yhteistyömallin rakentamista jatketaan Varhan kanssa.
Kaupunginhallitus	Selvitetään mahdollisuuksia vahvistaa maahanmuuttajataustaisten turkulaisten suomen kielen osaamista osana kotouttamisohjelmää.	Suomen kielen oppimismahdollisuuksia on lisätty mm. Turun suomenkielisen työväenopiston Ops-hankkeen kautta (kotoajan ylittäneiden Suomen kielen osaamisen vahvistaminen). Suomen kielen oppimismahdollisuudet on koottu yhteen paikkaan

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
		Finnish Courses sivustolle. Lisäksi Welcome to Turku -ohjelmassa tarjotaan Puhutaan suomea ja myös Puhutaan ruotsia keskusteluryhmiä.
Kaupunginhallitus	Jatketaan keskustan turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä.	Keskustan turvallisuussuunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden toteuttamista jatketaan. Suunnitelmassa mainittujen lisäksi toteutetaan myös muita toimenpiteitä yhdessä viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, keskustan turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantamiseksi. Keskustan turvallisuussuunnitelman laadintaan osallistuneet tahot kokoontuvat säännöllisesti.
Kaupunginhallitus	Kiinnitetään huomiota henkilöstöpolitiikassa henkilöstön diversiteetin vahvistamiseen sekä koulutukseen tunnistaa rasismia, epätasa-arvoa ja syrjintää työyhteisössä.	Diversiteettiä tukeva tilaisuus järjestetty, lisäksi kohtaamisoppaan osalta tiedottamista tehostettu. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus on liitetty osaksi hyvinvoinnin edistämistä vaikuttavuuden lisäämiseksi.
Kaupunginhallitus	Otetaan koulujen pihoja aktiivisempaan ja laajempaan yleiseen käyttöön ilta-, viikonloppu- ja loma-aikoina. Osallistetaan lapsia ja nuoria suunnittelemaan niiden kunnostamista.	Uusien koulujen hankesuunnitelmissa mm. Linna-kaupungin monitoimitalon, Karhunaukion yhtenäiskoulun ja Pääskylvuoren koulun hankkeissa on esitetty koulujen piha-alueiden kehittämistä motorisia taitoja kehittäviksi sekä kaikkia kuntalaisia liikuttaviksi kokonaisuuksiksi osana lähiliikuntapaikkaverkon kehittämistä.
Kaupunginhallitus	Laaditaan Turulle oma ruoka-avun malli, jonka osana vähennetään hävikkiruokaa laitosruokailussa.	Ruoka-avun mallin toteutus etenee Turussa yhdessä hyvinvointialueen ja järjestöjen, yritysten sekä eri sidosryhmien kanssa STM:n ruoka-aputoiminnan rahoituksen avulla. Ulkoista rahoitusta haetaan myös yhteiskehittämisen syventämiseen.
Kaupunginhallitus	Tarjotaan tilat ns. Senioriolkkarille joko kaupungin tai jonkun järjestön jo olemassa olevien tilojen puitteissa.	Alueolohuone-konseptia rakennetaan yhteistyössä järjestötoimijoiden kanssa ja olohuoneisiin viedään erilaista toimintaa niin Turun kaupungin kuin yhteistyökumppanien järjestämänä. Senioriolkkari toimii osana olohuonetoimintaa.
Kaupunginhallitus	Lisätään kh:n avustusbudjettiin 50 000 € kohdentamattomana kustannusten nousuun varautumiseksi.	Toteutunut.
Kaupunginhallitus	Huomioidaan osana Uuden Turun valmistelua kaksikielisen viestinnän tarpeet.	Viestintään on lisätty sisäisin siirroin kopasta ruotsinkielinen resurssi. Tekoälyä käytetään soveltuvin osin. Vuoden 2025 alkupuolella uudistuvilla verkkosivuilla huolehditaan siitä, että tieto on kattavasti edelleen ruotsiksi, ja myös englanniksi.
Kaupunginhallitus	Selvitetään yhdessä VS-kuntien kanssa lähijunaliikenteen aloittamisen kustannukset ja aikataulu. Käynnistetään yhteistyössä laajempi selvitys osana Tunnin junan hanketta lähijunaliikenteen mahdollisuudet tiivistää seudun rakennetta ratojen varsille ja rakentaa uusia asemapaikkoja tukemaan kasvua.	Asian edistämiseksi ollaan radanvarsikaupunkien ohjaukseen käynnistämässä rekrytointi lähijunien selvityshenkilön palkkaamiseksi. Sijoituspaiikkana Turun kaupungin Kaupunkiliikuttamisen ratkaisut -yksikkö.
Kaupunginhallitus	Aloitetaan osana Yhteisöllisyyden kärkihanketta yhteistyön pilotti, jolla pyritään tukemaan perheitä koulujen ulkopuolella.	Toiminta käynnissä. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittanut kokonaisuutta yhteensä 800 000e:lla vuosiksi 2023–2025.
Kaupunginhallitus	Osana kärkihankkeiden liikkumisen kokonaisuutta selvitetään pyöräilyn lisäämisen ja aktivoimisen kansainvälisiä malleja ja toteutetaan kehittämiskokeiluja.	Asiaa aloitettu kartoittamaan kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa.
Kaupunginhallitus	Sopeuttamisohjelmatyötä seurataan puheenjohtajatoimikunnassa.	Puheenjohtajatoimikunta toimi sopeuttamisohjelmatyön ohjausryhmänä. Säännöllinen seuranta toteutettiin sovitun aikataulun mukaan.
Kaupunginhallitus	Selvitetään palveluiden tuottamisen kustannuserojen syyt verokkikaupunkeihin, erityisesti Tampereeseen verrattuna ja ryhdytään toimenpiteisiin tulosten perusteella.	Selvitystyö käynnistetty maaliskuussa. Ensimmäisessä vaiheessa paneuduttiin varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lukiokoulutukseen. Vertailulaskelmat laadittiin FCG Oy:n toimesta. Tarkastelun johdopäätökset sisältyvät sopeuttamisohjelman toimenpiteisiin.
Kaupunginhallitus	Digitalisaation vauhdittaminen otetaan osaksi sopeuttamistavoitteita. Digitalisaatiossa keskitytään erityisesti tuottavuutta lisääviin toimiin. Toimet vahvistetaan osana digistrategiaa.	Uudistetun tietohallintostrategiassa on automaation lisäämisen tavoite ja useita muita digitalisaation mahdollistamisen tavoitteita. Toimenpiteiden toteuttaminen on aloitettu. Vuoden 2023 aikana on tehty tekoälykokeiluja mm. tiedonhaun automatisoinnissa ja kielenkääntämisessä. Tekoälyssä nähdään suurta potentiaalia eri toimintojen automatisoinnissa.
Kaupunginhallitus	Hankintaprosessien läpikäynti otetaan osaksi sopeuttamisohjelmaa. Hankinnoissa tulee hyödyntää	Hankintaprosessi käytiin läpi ja toteutettiin hankintastrategiaa. Tuottavuusmittareina käytettiin

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
	entistä tehokkaammin kaupungin hankintajärjestelmää. Tälle asetetaan tuottavuusmittareita.	hankintastrategiaan määritellyjä mittareita. Syksyllä 2023 käynnistyneen Vastuullinen hankkija -koulutusohjelman tavoitteena on, että organisaatio osaa toimia hankintastrategian ja hankintaprosessin mukaisesti ja käyttää kilpailutusjärjestelmää sekä SAP S4 Hanaa tilauksiin ja ostoihin.
Kaupunginhallitus	Yksi Uuden Turun tavoitteista on selkeyttää johtamismallia ja palvelukokonaisuuksia tasapainoisemmiksi kokonaisuuksiksi ja madaltaa hallinnon tasoja.	Uuden Turun toiminta- ja johtamismalli on käytössä ja vuoden alussa perustetut johtoryhmät toimivat koko vuoden. Toimintamallia on arvioitu ja sen päivitys on käynnissä.
Kaupunginhallitus	Selvitetään kannustinjärjestelmän käyttöönottoa osana sopeuttamisohjelmaa.	Suurten kaupunkien toimintamallit eivät tuottaneet toimivia ja innovatiivisia malleja, mutta kertapalkkion käyttöä sopeuttamisohjelman tueksi on lähdetty valmistelevaan sopeuttamisohjelman etenemisen myötä.
Kaupunginhallitus	Tarkastellaan kriittisesti asiantuntijapalveluiden käyttöä.	Asiantuntijapalveluita käytetään vain silloin kun omat resurssit eivät riitä taikka kaupungilla ei ole ko. tehtävää varten organisaatiossa tarvittavaa osaamista taikka palvelut on yleisesti linjattu ostettavaksi ulkopuoliselta palveluntuottajalta.
Kaupunginhallitus	Luonnonmonimuotoisuusohjelma ja keskustan pyöräilyn tavoiteverkko tuodaan päätettäväksi vielä kuluvan vuoden aikana suunnitelman mukaan. Osana lumo-ohjelmaa päätetään Mälikkälä-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamisesta.	Luonnon monimuotoisuusohjelma on hyväksytty valtuustossa 19.6.2023 ja toimenpiteiden toteutus on käynnistetty. Varsinais-Suomen ELY-keskus on perustanut Mälikkälän metsän luonnonsuojelualueen 19.5.2023. Keskustan pyöräiliikenteen tavoiteverkko 2035 on hyväksytty kaupunginhallituksessa 20.3.2023.
Kaupunginhallitus	Musiikkitalon hankesuunnitelmasta pidetään kiinni.	Toteutussuunnitelma tehtiin hyväksytyhän hankesuunnitelman pohjalta.
Kaupunginhallitus	Hyvinvointilautakunnan budjetista päätetään osansa tehtävien hyväksymistä.	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta on aloittanut toimintansa helmikuussa 2023 ja sen tehtävät on päivitetty hallintosääntöön.

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
1	Lääkekehityskeskukseen saaminen Turkuun vahvistamaan lääke- ja diagnostiikka-alan kehittymistä Suomen yhdeksi talouden kivijalaksi	Tavoite toteutunut.	Toimintamalli on käytössä siten, että järjestöyhteistyö ja Varha-yhteistyö jatkuu osana normaalia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä.
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauden ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Vaikutetaan yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton ja ELY-keskuksen kanssa tulevan hallituksen ohjelmaan, jotta siinä linjattaisiin Saaristomero-ohjelman jatko sekä ohjelmalle riittävä rahoitus.	Hallitusneuvottelut saatiin päätökseen kesäkuussa. Saaristomeren osalta ohjelmassa on useita kirjauksia, mm. Saaristomero-ohjelman jatkuminen. Budjettiesityksessä vuodelle 2024 hallitus esittää ohjelman rahoitukseksi 2 miljoonaa euroa, mitä voidaan pitää oikean suuntaisena, mutta riittämättömänä.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle ratayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030.	Hallitusohjelmassa linjataan investointipäätös. Turku-Kupittaa-yhteyden ja Espoon kaupunkiradan toteutus käynnissä, Espoo-Salo- ja Salo-Turku rata-suunnittelu valmis.	Hallitusneuvotteluissa Turun tunnin junasta tehtiin investointipäätös. Hanke aloitetaan Espoo-Lohja ja Salo-Turkuvälisen rakentamisella. Hallitus päätti yhdessä omistajakuntien kanssa hakea hankkeelle EU:n liikennehanketukea ja toteutti muita muutoksia, kuten yhtiön nimen muuttamisen Länsirata Oy:ksi.

Teema: Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Ilmastoperusteet tuodaan tehostetusti valmisteltaviin maankäytön, energian, rakentamisen ja liikkumisen suunnitelmiin, investointeihin ja esityksiin/päätöksiin hyödyntäen myös	Ilmastosuunnitelmassa (päivitetty kv 16.5.2022 § 103) asetettuja tavoitteita toteutettiin onnistuneesti maankäytön, energian, rakentamisen ja liikkumisen suunnitelmissa ja toimenpiteissä.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		ilmastobudjetointia. Vapaa-aika: Kirjaston kiertotalouskehittäminen, Ilmastolupaus-hanke ja ekokompassin käyttöönotto museopalveluissa.	Kaupungin investointien valmistelussa sovellettiin EU:n Vihreän rahoituksen taksonomiaa kaikkiin yli miljoonan euron arvoisiin hankkeisiin. Kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelman (SUMP) valmistelu eteni (kts. myös kh 20.3.2023 § 102), keskustan pyöräiläkenteen tavoiteverkko 2035 (kh 20.3.2023 § 100) ja kävelyn ja oleilun kehittämissuunnitelma 2029 (kh 20.3.2023 §101) hyväksyttiin. Uudesta rakentamisesta yli 90 % sijoittui kestävän kaupunkirakenteen vyöhykkeelle.
5	Edistetään siirtymää kohti kiertotaloutta ja laaditaan toimenpideohjelman tueksi.	Resurssiviisauden periaatteita ja kiertotalouden käytäntöjä toteutetaan ja seurataan koko konsernissa sekä kehitetään ja edistetään laajassa yhteistyössä alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kiertotalousratkaisuilla tavoitellaan vaikuttavuutta ilmastomuutoksen hillintään, luonnon monimuotoisuuden sekä alueen vetovoimaan ja kilpailukykyyn.	Resurssiviisaan kiertotalouden tietokartan (kh 22.11.2021 § 518) toimeenpanoa jatkettiin konsernissa ja vahvassa yhteistyössä sidosryhmien ja yhteistyökumppanien kanssa. Työn koordinaatioon liittyvää resurssivajetta saatiin korjattua määräajaksi Wisefood-hankkeen käynnistyttyä ja mahdollistettua kiertotalousprojektipäällikön rekrytoinnin (aloittanut 1.11.). Osallistuimme myös aktiivisesti kansalliseen kiertotalouden Green Dealin valmisteluun sekä ICLEI:n kiertotaloustyöhön ja toteuttaneet kiertotaloushankkeita (esimerkiksi ICLEI-verkostossa Sasakawa-säätiön rahoituksella).
6	Selvitetään päästöbudjetointia tavoitellen sen ottamista osaksi talousarvioprosessia.	Ilmasto/päästöbudjetti on toiminnassa yhdistäen ilmasto- ja talousjohtamisen ja ohjaten erityisesti konsernin ilmastoinvestointeja.	Ilmastobudjetointi toteutui osana TA2023 toimeenpanoa ja sitä kehitettiin merkittävästi edelleen sisällöllisesti/laadullisesti osana TA2024 valmistelua. Arviointikehikkona toimii EU:n Vihreän rahoituksen taksonomia ja kehitystyön merkittävänä tukena oli YM:n osarahoittama VÄKI-hanke. Investoinneista vastaavien kokonaisuuk-sien ja konserniyhteisöjen osaamista vahvistettiin taksonomiavalmennuksella.
7	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä koskien Turun hiilineutraalisuus 2029 -ohjelmaa. Päivitetään toimenpideohjelman huomioiden, että suhteellisesti suurin päästövähennystavoite kohdistuu tulevalle kaudella liikenteeseen.	Ilmastosuunnitelmaa toteutetaan koko konsernin toimesta vahvistetuilla hillinnän ja sopeutumisen toimenpitein kaupunginhallituksen ja -valtuuston seurannassa. Kansalaisten, yritysten, yhteisöjen ja kehityskumppanien osallistumista ja yhteiskehittämistä vahvistetaan. Ilmasto/päästöbudjetti on toiminnassa yhdistäen ilmasto- ja talousjohtamisen ja ohjaten erityisesti konsernin ilmastoinvestointeja.	Ilmastosuunnitelman (päivitetty kv 16.5.2022 § 103) toteutusta jatkettiin vahvasti koko konsernissa ja vuorovai-kutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Ilmastotyötämme vauhditti myös Euroopan 100 Hiilineutraalin kaupungin missio, jonka puitteissa valmistelimme EU Komission hyväksyttäväksi Turun ilmastokaupunkisopimus-kokonaisuuden, johon sisältyvät myös toimenpiteet ja investointisuunnitelma. Sopimukseen liittyi 22 kumppaniamme (mm. Varha, Meyer, korkeakoulut, seurakunnat ja useita konserniyhtiöitä) sekä valtio omalla sitoumuksellaan. Toteutimme myös aktiivisesti 1,5 Asteen Kaupunki -missiopilottihanket-tamme yhteistyössä Turun Yliopiston kanssa sekä muita merkittäviä ilmastohankkeita. Ilmastobudjetointi toteutui ja sitä kehitettiin edelleen.
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	Tehdään päätös LUMOsta. Käynnistetään toimenpiteet LUMOssa päätetyn suunnitelman mukaan.	Yhteiseen luontotavoitteeseen ja -tekoihin osallistettiin mukaan yrityksiä, yhteisöjä ja kansalaisia ja tekoja koottiin Turun ilmastojooukkueen tietokanta/alustalle. Useat Turun alueen keskeiset toimijat, kuten esim. Meyer, Bayer ja Turku Energia sekä seurakunnat käynnistivät omia vaikuttavia

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
			luontotoimiaan. Luontotavoitteiden toteuttamista tukivat myös korkeakoulujen kehitys- ja tutkimushankkeet sekä laaja yhteistyö alueen toimijoiden välillä. Turun ilmastofoorumin (8/23) yhtenä teemana oli ilmasto ja luonnonmonimuotoisuus ja Turun Luontokaupunkiseminaari pidettiin 12.12.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 30.12.2023
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistötilatarpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen on Tilapalvelujen ja Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden perustoimintaa. Koulu- ja päiväkotiverkon tilannetta ja tarpeita tarkastellaan laaja-alaisessa yhteistyössä dynaamisesti ja muutostarpeita saatetaan päätöksentekoon. Järjestämisessä kehitetään edelleen taktisen palveluverkkosuunnittelun prosessia. Tilastrategia saatetaan päätöksentekoon.	Palveluverkkosuunnittelun prosessia kehitetään integraatiotoiminnossa. Koulu- ja päiväkotiverkko on aktiivisen tarkastelun alla ja konkreettisia muutos- ja päivitystarpeita saatetaan päätöksentekoon tarpeen mukaan. Tilastrategiatyö on käynnissä.
11	Kaupunkilaisten valinnanvapautta lisätään.	Palvelustrategia valmistuu päätöksentekoon.	Esiselvitys palvelustrategian sisällön ja roolin määrittämisen pohjaksi on valmistunut.
12	Laaditaan palvelustrategia, jossa määritellään millaista laatua palveluilta odotetaan ja mitkä tuottamisen tavat voivat olla mahdollisia.	Palvelustrategia valmistuu päätöksentekoon.	Taustaselvitys palvelustrategian sisällön ja roolin määrittämisen pohjaksi on valmistunut.
13	Selvitetään mahdollisuudet koota ruotsinkieliset palvelut yhteen kokonaisuuteen.	Ei toimenpiteitä.	
14	Yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa luodaan kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistämisen toimintamalli vuoden 2023 alkuun mennessä.	Toimintamalli otetaan käyttöön. Yhdyspintatyötä käynnistyvän hyvinvointialueen kanssa jatketaan.	Toimintamalli on käytössä siten, että järjestöyhteistyö ja Varha-yhteistyö jatkuu osana normaalia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
38	Edistetään hyvää tiedolla johtamisen kulttuuria. Perustetaan yhteistyössä alueen yliopistojen kanssa arviointipaneeli arvioimaan kärkihankkeiden toimenpideohjelmia, toteutumista ja vaikuttavuutta.	Arviointipaneelin toiminta vakiinnutettu ja toimenpideohjelmientietoisuus sekä tukea saadaan laajasti.	Arviointipaneelista keskusteltu, muttei vielä saatu operationaaliseen käyttöön. Mittaristoa käyty yhdessä läpi.
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katu- ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Asiakkuuksien hallintaa kaupunkitasolla sekä asiointitilin kattavuutta ja digitaalista asiakaspalvelua laajennetaan kattamaan yleisneuvonnan ja ohjauksen sekä nuorten segmentin asiakasohjaukseen. Yritysassiointien osalta on käynnistynyt kaupunkitasoinen yritysasiakkuuksien ja asiointien hallinnan hanke. Rakennetaan kaupunkitasoinen yhteinen toimintamalli ja asiakkuuksien ja asiointien hallinnan teknologiat tukemaan mallia. Ensimmäinen vaihe valmis. Kaikkien tukipalveluiden ja palvelukokonaisuuksien palvelut tuotteistettu ja toimintamalli otettu käyttöön. Palvelu- ja tuotetietoa sisältävien esijärjestelmien osalta määriteltä jatkokehitys sekä priorisoidut muutokset. Pääalueina palvelutietojen hallinnan määrittely yhdessä HVA:n kanssa, SAP:in jatkokehitys tukemaan myynnin ja hankinnan prosesseja,	Asiointitilin esiselvitys ja vaatimusmäärittelyn kilpailutus aloitettu. Arkkitehtuuria kuvattu ja asiakasprosessien tavoitetilan kuvaaminen aloitettu kaupungin asiakaspalvelutoiminnossa. Hankepäällikkö rekrytoitu ja roadmap MVP 2-tuotokselle suunniteltu. Julkaisu vaiheistettu H2 / 2025. Hankeorganisaatio kuvattu ja asiointitilin toimintaan vaadittavat taustajärjestelmät hahmoteltu.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		<p>asiakkuuden hallinnan tukeminen nuorten palve-lutietojen osalta kattaa kaikki palvelukokonaisuudet. Tässä yhteydessä rakennetaan integraatiot tuleviin uusiin ratkaisuihin esim. kasvatusta ja koulutusta tukevat uudet järjestelmät, asiakkuuden hallinta järjestelmät, asiointitili ja yhteydet kansalliseen palvelutietovarantoon. Rakennusvalvonnan sähköistä järjestelmää (ePermit) kehitetään edelleen yhdessä muiden Trimble-kuntien kanssa. Lisäksi rakennusvalvonnassa selvitetään mahdollisuutta chatin/botin käyttöönottoon asiakasneuvonnassa. Jatketaan tietomallien käyttöönoton valmistelua rakennusvalvonnassa. Kunnossapito osallistuu Infraomaisuuden tietovirrat -hankkeeseen, joka saa VM:n digikannustinrahaa. Seurataan aktiivisesti katuverkon ja opastuksen digitalisaation kehityshankkeita KEHTO-foorumin yhteydessä. Fölin CRM käytössä ja sitä kehitetään.</p>	
40	<p>Rakennuttamisessa siirrytään malliin, jossa rakennuttaminen ja uusien kaupungin tilojen omistaminen siirretään perustettavaan tai olemassa olevaan yhtiöön. Yhtiö ottaa vastuulleen myös kiinteistöjen ylläpidon.</p>	<p>Syvennetään tarkastelua.</p>	<p>Koy Turun Monitoimitilat on perustettu ja uusien investointikohteiden toteuttaminen kiinteistöyhtiön omistukseen voidaan käynnistää. Rakennuttamista ja ylläpitoa varten perustettavan sidosyrittäjämuotoisen osakeyhtiön valmistelu toteutetaan päätettäväksi viimeistään talousarvion yhteydessä. Valmistelusta vastaavat tilapalvelut ja kaupunkirakentaminen.</p>
41	<p>Resursoidaan ja vakiinnutetaan asukkaiden osallisuuteen liittyviä toimintamalleja, kuten kansalaispaneelit. Asukasbudjetoinnin osuutta kasvatetaan. Huolehditaan erityisesti nuorten osallisuudesta.</p>	<p>Käynnistetään kansalaispaneelit-toimintamalli. Asukasbudjetin toteutus laajennettuna. Selvitetään mahdollisuus kasvattaa nuorisovaltuuston ja nuorten osallistuvan budjetoinnin resurssointia.</p>	<p>Ensimmäinen kansalaispaneeli toteutetaan keväällä 2024. Asukasbudjetin toinen kierros laajennetulla budjetilla on äänestysvaiheessa huhtikuussa 2024.</p>
42	<p>Varmistetaan, että ikäkaarimallin mukainen palveluajattelu tulee osaksi toimintaa.</p>	<p>Ensimmäinen versio toimintamallista käytössä. Arviointia ja toimintamallin edelleen kehittämistä ja tarkentamista tarkennetaan.</p>	<p>Lasten ja nuorten muutoshanke asetettiin kesäkuussa ja samalla perustettiin lasten ja nuorten palvelukokonaisuus. Palvelualuejohtajista koostuva taktisen tason ydinryhmä toimi syksyn ajan. Ydinryhmä määritteli yhteisvaikuttavan johtamisen toimintamallia, jota pilotoidaan muutoshankkeessa, mutta tullaan soveltamaan myös muihin ikäkausisiin ja ilmiöihin.</p>
43	<p>Seurataan johtamisjärjestelmän muutoksen vaikutuksia ja onnistumista säännöllisesti valtuustokauden aikana ja asetetaan muutokselle tarkempia osatavoitteita.</p>	<p>Seurataan ja arvioidaan Uuden Turun toimintamallin käyttöönottoa ja parannetaan toimivuutta yhteisvaikuttavan johtamismallin piloteilla. Arviointi kolmannella vuosineljänneksellä ja parantamistoimet arvioinnin perusteella vuodelle 2024. Samalla rakennetaan Uuden Turun visiota 2025.</p>	<p>Uuden Turun toimintamallista ja pormestarmallista toteutettiin arvioinnit pormestarihallinnolle, luottamushenkilöille sekä virkamiehille. Alkuvuonna perustetut johtoryhmät jatkoivat koko vuoden. Integraatiojohtoryhmä yhdistyy vuoden 2024 alussa perustettavaan kansliapäällikön johtoryhmään. Visio 2025 valmistelua jatkettiin.</p>
44	<p>Tavoitteena on, että Turku on vetovoimainen työnantaja. Henkilöstön osaamista arvostetaan ja kannustetaan ja tuetaan oman osaamisen kehittämiseen. Panostetaan henkilöstön hyvinvointiin.</p>	<p>Kunta 10 -tulosten sekä omien kyselyiden pohjalta tuetaan työhyvinvointitoimia kaupunkitasoisesti sekä palvelualueilla niin, että tavoite ”työ lisää hyvinvointia” on elävä kirjaus. Osaamisen kehittämisessä ensisijaiset välineet ovat päivitetty koulutussuunnitelma ja tavoite- ja kehityskeskustelu, jossa tavoitteet tekemiselle ja</p>	<p>Osaamissuunnitelmasta tehty vuodelle 2023 selkeämpi ja pitkäjänteisempi, valmistelua tuettu keskitetysti. Kunta 10- käsittelyssä keskitetty tuki ollut saataville, lisäksi aktiivista tukea on tarjottu tulosten nojalla. Tavoite- ja kehityskeskustelut päivitetty tukemaan kaupungin strategiaa ja arvoja.</p>

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		osaamisen kehittämiseksi sidotaan kaupungin strategisiin tavoitteisiin.	
45	Toiminnan kantavana periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jonka tuloksena turkulaisten ja Turussa toimivien tulee saada parempaa palvelua nopeammin.	Järjestämisjohtamisen vakiinnuttaminen kaupungin johtamisessa huomioiden sote-uudistuksen vaikutukset. Asiakasohjauksen ekosysteemin ensimmäinen versio valmis, käytössä ja tunnistettu jatkokehitystarpeet. Palvelukokonaisuuksien palvelut yhteensovitettu yli palvelukokonaisuuksien ja palvelutarjonta varmistettu ja liitetty asiakasohjauksen ekosysteemiin.	Integraatiotoiminnon (ent. järjestäminen) kaupunkitasoiset ydinprosessit ovat käynnissä: palvelujen kuvauksia tehdään, palveluverkkotyö, asiakkuuden hallinta mm. nuorten palveluohjauksessa ja yritysten osalta ja toiminnanohjauksessa.
46	Toteutetaan omistajapolitiikan linjauksia määrätietoisesti ja loogisesti siten, että yhtiöt voivat toimia tehokkaasti valitulla toimintatavalla toimintaympäristön haasteet huomioiden.	Omistajapolitiikan linjaukset ovat ensisijaisesti poliittisia periaatelausekeita, jotka muodostavat omistajien asettamat strategiset reunaehdot kaikkiaan 26 strategisen yhtiön yhtiöiden toiminnalle. Niitä toteutetaan määrätietoisesti ja loogisesti, mutta linjaukset eivät sisällä sellaista toimenpideohjelmia, jota olisi mahdollista jalkauttaa vuosisuunnitelmassa konkreettiseksi keskitetyksi yhden sarakkeen toimenpidesuunnitelmaksi. Kyseinen lauseke jalkautuu operatiivisesti konserniyhtiöiden talousarvioiden vuosisuunnitelussa.	Yhtiöt noudattavat edelleen toiminnassaan päivitetyn omistajapolitiikan linjauksia, joista raportoidaan pääsääntöisesti osavuosikatsausten yhteydessä. Kaupunkiomon päätöksentekoa edellyttävät omistajapolitiittisen linjaukset valmistellaan erillisestä valmistelusta päätettäväksi toimivaltaiselle tasolle.

Teema: Kansainvälisyys ja verkostot – Turku, kokoaan suurempi maailmalla

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
48	Huolehditaan kansainvälisen koulun jatkosta ja siirrosta keskustan lähistölle (esimerkiksi Itäharjulle).	KV-koulun hankesuunnitelma on valmis ja vuokrasopimus tuodaan hyväksyttäväksi KH/KV.	Kansainvälisen koulun hankesuunnitelma ja vuokrasopimus on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 18.9.2023.
49	Toimitaan aktiivisesti sellaisissa kansainvälisissä verkostoissa, jotka tukevat Turun omien tavoitteiden saavuttamista.	Määrittely valmiina ja hyväksytty pormestarilla keväällä 2023.	Toiminta aktiivista kansainvälisissä verkostoissa kuten ICLEI, Eurocities, UBC, Scandria alliance, IASP. 2023 haettiin jäsenyyttä Unicef Creative cities of Gastronomy. Vuoden 2023 aikana liitettiin Cities changing diabetes -verkostoon. 2024 vuoden aikana evaluoidaan kansainvälisten verkostojen tavoitteita ja rooleja kaupungin strategisen tavoitteiden saavuttamiseen.
50	Turku on kansainvälinen kaupunki ja toivotamme kaikki uudet asukkaat tervetulleiksi. Huolehditaan uusien maahanmuuttajataustaisten turkulaisten kotoutumisesta kotouttamisohjelman mukaisesti.	Sotepalvelujen siirrettyä hyvinvointialueelle toteutetaan kaikki kotoutumista tukevat palvelut yhdessä yksikössä, jossa asiakkaita ei erotella enää maahantulosyyn perusteella, vaan koko vieraskielinen väestö yritetään saada tukemaan Turun kasvua.	Turun konsernihallinnon integraatiossa olevat maahanmuuttajapalvelut vastaavat koko kaupungin kotoutumisohjelman toteutumisesta. International House Turku palvelee kaikkia maahanmuuttajia maahantulosyystä riippumatta. Turussa on aloitettu uusi kaikkia myös työperäisiä maahanmuuttajia palveleva Welcome to Turku -ohjelma, joka tukee monipuolisesti maahanmuuttajien kotoutumista.

Teema: Kestävän Kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Kaavoitusaloitteet käsitellään 3 kk kuluessa aloitteen saapumisesta. Jalkautetaan kaavoituksen keston lyhentämiseksi tehdyn toimenpidesuunnitelman toimenpiteitä, jonka avulla vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavojen läpimenoajan mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on jatkossa enintään 24 kk. Kaavoituksen ruuhkan purkamisella pyritään myös kaavan käynnistämisen	Kaavoituksen sujuvoittamistoimet ja palvelulupaukset on hyväksytty kaupunginhallituksessa 6.2.2023. Toimeenpanon seurauksena esiselvitysruehkaa on purettu tehokkaasti, vähäisiä kaavoja on päästy käsittelemään nopeasti, kaavojen luokitusjärjestelmä S-XL on käytössä, asemakaavojen käsittelyaikojen lyheneminen tulee näkyvään ajan kanssa, vaiheasemakaavoja on käynnistetty,

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		odotusaikaa lyhentämään kohti 2 vuotta. Kaavahankkeista vähintään 40 %:ia valmistellaan kumppanuus/konsulttityönä. Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaikavoite vuodelle 2023 on 60 vrk.	poikkeamispäätösten ruuhkaa on purettu, uudet puitesopimuskonsultit on valittu ja tilauksia tehty, uusia henkilöitä on rekrytoitu ja rekrytoidaan edelleen lisää, lisäksi uusien henkilöiden perehdytystä on järjestelmällistetty. Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaika on 58 vrk (31.12.2023).
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Uusi päivitetty sopimus ja uusi toimitusjohtaja Forum Marinumiin: käynnistetään seuraava vaihe, jossa Forum Marinum koordinoi operatiivista yhteistyötä ja kehittämisen linjoja: tieteen popularisointi, merellisen luonnon ja ympäristön suojelu, saaristomatkaillen edistäminen ja oppimisympäristön kehittäminen.	Visiotyö edennyt suunnitellusti, aika-aulun mukaan ja vahvasti eri osapuolia osallistaen.
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Uusi päivitetty sopimus ja uusi toimitusjohtaja Forum Marinumiin: käynnistetään seuraava vaihe, jossa Forum Marinum koordinoi operatiivista yhteistyötä ja kehittämisen linjoja: tieteen popularisointi, merellisen luonnon ja ympäristön suojelu, saaristomatkaillen edistäminen ja oppimisympäristön kehittäminen.	Merikeskuksen kumppanuuspäällikkö aloitti työnsä kesäkuussa 2023. Merikeskuksen aluetta käytettiin monipuolisesti tapahtumissa ja pilotoitiin erilaisia tapahtumamalleja, esim. Michelinviihköllä toteutettiin Chef's Lunch kutsuvierastilaisuus, jossa alueen eri tiloja käytettiin monipuolisesti ja elämyksellisesti. Merikeskuksen sesonkia on pidentetty viikkaan tapahtumallisuuden keinoin.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Asunto- ja maapoliittisten periaatteiden mukaan huolehditaan vähintään kahden makuuhuoneiden asuntojen määrän toteutumisesta uusien kaavojen mukaisessa asutokannassa. Lisäksi pyritään vähentämään kaupungin toimenpitein tuetun vuokra-asumisen osuutta.	Asuntorakentamisen suhdannetilanteesta johtuen on perheasuntojen suhteellisen osuuden kasvattamisvelvoitteen käyttöönottoa siirretty vuodelle.

Teema: Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
58	Hankintaperiaatteiden päivittämisen yhteydessä varmistetaan, että pk-yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.	Kaupungissa toteutetaan vastuullinen hankkija koulutus kaikille hankintaprosessiin osallistuville.	Vastuullinen hankkija -koulutuskokous käynnistyi syksyllä 2023. Koulutuksessa käydään läpi myös hankintastrategia, jossa on otettu huomioon eri kokoisten yritysten osallistuminen kilpailutuksiin.
59	Resursoidaan työllisyyskokeilu ja asetetaan vaikeimmin työllistyville selkeä työllistymistavoite.	Työllisyyden kuntakokeilu toteuttaa v. 2022 voimaan tullutta lakisääteistä työvoiman palvelumallia. Suunnitelmaan kokeilun jatkoa. Sosiaalipalvelu siirtynyt hyvinvointialueelle.	Vaikeimmin työllistettyjen kohdalla käynnistetty oman toiminnan rinnalla ostopalvelu ja yhteistyö yksityisten toimijoiden kanssa. Yhteistyömalli ei ole kaikilta osin lähtenyt toimimaan tehokkaasti. Myös palvelutuottajilla ollut vaikeuksia työllistää vaikeimmassa tilanteessa olevia. Pitkäaikaistyöttömyys lähtenyt kuitenkin laskuun, 9 % alhaisempi vuoden takaiseen.
60	Tehdään päätöksenteon yhteydessä yritysvaikutusten arviointi, kun asia koskettaa elinkeinoelämää. Kaikessa valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan asiakaslähtöisyys. Selkeytetään kaupunkiorganisaation vastuu ns. yhden luukun periaatteen mukaisesti.	Työ etenee aikataulussa pois lukien CRM-työkalun käyttöönotto. Ongelmia esiintynyt sekä sisäisissä prosesseissa että palveluntuottajan kanssa. Edelleen ensimmäinen pilotointivaihe toteutetaan Turku Science Park Oyn ja työllisyyspalveluiden välillä.	Elinvoiman palvelualue käynnistyi kesällä 2023. Toteutettu mm. yrityspalveluiden kehittämismallia osana Bloomberg/Harvard kehittämisohjelmaa. Yritysvaikutusten arviointia toteutettu erityisesti osana isompien hankkeiden päätöksentekoa (mm. Ratapihanhanke). Elinvoima palvelualueen rakentaminen on vielä kesken ja jatkuu vuoden 2024 aikana.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
61	Turulle yhteistyö on tärkeää ja asemamme alueen yhteiset isot elinkeinopolitiikan tavoitteet yhdessä eri toimijoiden kanssa.	Ekosysteemisopimusta toteutetaan kärkialoja ja kärkihankkeita tukien. Nykyiset kärkialat vahvistavat kansallista ja kansainvälistä roolia. Opiskelijakouppunkki Turku yhteistyössä keskitytään opiskelijoiden houkutteluun ja opiskelijoiden työllistymiseen/yrittäjyyteen. Turku Science Park Oy toimii yritys- ja innovaatiopalveluiden ja -toiminnan alustana.	Ekosysteemisopimusten toimeenpano etenee, koordinaatiohanke Innoboost aloittanut 1.1.2023.
62	Vaikutetaan aktiivisesti osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseen.	Painopisteet valitaan yhdessä yritysten ja korkeakoulujen kanssa ottaen huomioon valtakunnalliset painotukset. Vakiinnutetaan International House Turku –palvelumalli.	Toimeenpannaan KV-osaamisen palveluita yhdessä Turun seudun Talent Hub-toimijoiden kanssa, ml. korkeakoulu.
63	Valmistellaan uusi työllisyyden hanke varmistamaan, että Turku hyödyntää työllisyyden kokeilua tuloksettaasti ja valmistautuu työllisyyspalveluiden järjestämistä vastuun siirtoon vuonna 2024.	Työllisyyden kuntakokeilun arviointi ja tarvittavien muutosten tekeminen vuoden 2023 aikana.	Toteutettu kuntakokeilun tavoitteita ja valmistauduttu yhdessä työllisyysalueen kuntien kanssa TE-palveluiden siirtoon kunnille. Palvelusuunnitelman valmistelu käynnistetty ja jalostettu ja työllisyysalueen muodostaminen hyväksyttävänä kunnissa 2024 vuoden aikana. Yritys CRM valmistelua viety tuotantovaiheeseen.
64	Tehdään päätöksenteon yhteydessä yritysvaikutusten arviointi, kun asia koskettaa elinkeinoelämää. Kaikessa valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan asiakaslähtöisyys. Selkeytetään kaupunkiorganisaation vastuut ns. yhden luukun periaatteen mukaisesti.	Jatkamme Talent boost - toimintaa yhdessä alueen korkeakoulujen ja elinkeinoyhtiön kanssa ulkomaisten osajien houkuttelussa. Kohdemarkkinat painottuvat Aasiaan. Palvelu on osa International house Turku - palvelukonaisuutta.	Talent Boost-toiminta jatkuu suunnitellusti.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2023 aikana käynnistetään Kupittaa kärjen asemakaavoitus ja viedään eteenpäin kärjen kumppanuushanketta. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita.	Tiedepuiston vision päivitys valmis ja tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn Q1/2024. Kupittaa kärjen kumppanuushankkeen toteutusta allianssimallilla edistetään palvelusopimuksen kautta (Turun kaupunki - Turun Teknologia ja Tiedepuisto oy). Tiedepuiston kiertotalouden tiekartta laadittu ja resursoitu.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Keskustan kehittämisen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Keskustan kehittämisen kärkihanketta on toteutettu toimenpidesuunnitelman mukaisesti viidellä eri osakokonaisuudella (Kaupallinen keskusta, Vanhakaupunki, Aninkainen, Merellinen keskusta, liikkuminen keskustassa). Kulttuuriranta nousemassa vahvasti mukaan.
67	Osaamisen kärkihanke, Valmistellaan uusi Osaamisen kärkihanke, jonka tavoitteena on Turun seudun alueellisen kilpailukyvyyn vahvistaminen pitkäjänteisesti osaamiseen ja tutkimukseen panostamalla sekä vastaaminen megatrendeihin kuten digitalisaatioon, kaupungistumiseen sekä ilmastonmuutokseen.	Osaamisen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Osaamisen kärkihankkeen toimenpiteet on projektoitu ja konkretisoitu, etenee suunnitellusti.
68	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Kärkihankkeen alla toteutetaan yksinäisyyden vähentämisen ja mielenterveyden tukemisen toimenpideohjelmat valtuustokaudelle. Varmistetaan, että kotouttamis- ja syrjäytymisen ehkäisyn ohjelmilla on oikeat	Kärkihanke etenee toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Syrjäytymisen ja yksinäisyyden vähentämisen toimenpideohjelman laatiminen käynnissä kärkihankkeen Hyvän mielen hankeosiossa.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
	mittarit ohjelman tulokselliseksi toteuttamiseksi.		
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaaion vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Kärkihanke tukee integraatiotoimintoja segregatiotyössä. Kaupunkitasoinen segregaaion toimintamalli päätökseen alkuvuodesta 2024. Kärkihankkeen omat toimenpiteet Uudistuvien lähiöiden hankeosioissa rakentavat toimenpiteitä yhdessä kaupungin muiden toimijoiden (mm aluetyö) kanssa.
70	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Asetetaan liikumisen toimenpideohjelman tavoitteet yhdessä seurojen ja järjestöjen kanssa. Ohjelmaan yhdistetään kaikkien lasten harrastamismahdollisuuden tavoite ja seurojen avustusten uudistaminen lajien välisen-, sukupuolten-, ja alueiden tasa-arvon turvaamiseksi.	Kärkihanke etenee toimenpidesuunnitelman mukaisesti ja tukee liikuntapalveluiden vetämää liikumisohjelmaa, sekä avustusuudistusta.	Ikäryhmäkohtaiset tavoitteet laadittu ja avustusuudistuksen sekä siihen liittyvien järjestelmien hankinnat/käyttöön-otto etenee. Tavoitteisiin liittyvät ikäryhmäkohtaiset toimenpiteet käynnissä. Avustusjärjestelmän uudistus etenee suunnitellusti osana pormestariohjelmaa ja sen tavoitteita.
71	Kulttuurin kärkihanke; Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuurin kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Kulttuurihyvinvointityön rakenteita ja verkostotyötä sidosryhmien sekä Varhan kanssa vahvistettu. Kulttuurihyvinvointituotteiden palvelutarpeen ja nykytilan analyysi valmis ja kehittämistoimenpiteet laajasti käynnissä niin kokonaisuuden kuin kohderyhmienkin osalta. Selvitystyön kautta pystytty reagoimaan palveluvajeisiin esim. Kulttuuria 2.asteella pilotilla. Kulttuurin kutsuvieras pilotti käynnissä ja keväällä toteutettava vaikuttavuuden arvioinnin suunnitelma laadittu. Saavutettavuutta, esteettömyyttä ja asukkaiden osallisuutta palveluissa ja kehitystyössä on edistetty usein projektein ja koulutuksin. Kaupunkitilaan ja asuinalueille on tuotu kulttuuria ja taidetta teos- ja ohjelmahakujen sekä uusien toimintamallien kautta, esim. kirjastoautokierteellä. Kulttuuri tiiviisti mukana aluetyön ja segregaaion ehkäisyn poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Runosmäen purkutaideprojektin etenee ja projektiin osallistamisen toimenpiteet käynnistymässä.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
72	Matkailun toiminnossa tavoitellaan laajempaa seudullista yhteistyötä ja tavoitteet ja rakenteet kytketään aiempaa paremmin kansalliseen Visit Finland -kokonaisuuteen.	Käynnistetään Visit Turku Archipelago Oyn strategian mukaiset toiminnot. Otetaan käyttöön ympärivuotisuutta edistävä tapahtumien ja vetovoimateemojen vuosikello. Vahvistetaan ympärivuotisuutta erityisesti syksyllä ja talvella, ja pyritään varmistamaan useamman tapahtuman toistuminen vuosittain. Pyritään käyttämään kaupunkia laajasti tapahtumatilana. Tuetaan elämyskeskuksen toteutumista. Otetaan käyttöön uusi tapahtuma- ja harrastekalenteri. Edistetään strategisten vetovoimateemojen mukaisia suur tapahtumia, joilla on merkittäviä matkailu-, imago- ja aluetalousvaikutuksia.	Uusi matkailuyhtiö käynnistänyt toimintansa 2023 aikana yhdessä Paraiset ja Naantalin kaupunkien kanssa. Uusi markkinointipanostuksia luotu. Strategiaa hyväksytty yhtiön hallituksessa. Strategian pohjalta organisaatio muodostettu uudelleen. Lentoliikennestrategia uudistettu ja käynnistetty toimenpiteet.
73	Tavoitellaan, että kiinnostavia, vahvoja tapahtumia niin kulttuurin, urheilun kuin tieteen aloilla on ympäri vuoden.	Toteutetaan vuosikellon mukaisia toimenpiteitä. Käynnistetään Visit Turku Archipelagon Strategian mukaiset toimenpiteet. Toteutetaan yhteistyömalli	Panostettu tapahtumien ympärivuotisuuteen. Tapahtumien määrä kasvanut. Isojen tapahtumien kilpailutilanne haastava. Käynnistetty

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		seudullisesti markkinoinnin, digitaalisten alustojen, incoming-toiminnan ja yritysten kehittämisen osalta. Tavoitteen mukaan kaksinkertaistetaan matkailutulo.	tapahtumatoiminnan kehittäminen pitkällä tähtäyksellä yhdessä tapahtumatalojen ja -toimijoiden kanssa.
73	Tavoitellaan, että kiinnostavia, vahvoja tapahtumia niin kulttuurin, urheilun kuin tieteen aloilla on ympäri vuoden.	Orkesteri: ulosvuokraustoiminnan kehittämistä asiakaslähtöiseksi jatketaan. Vetovoima ja tapahtuma: Tapahtumien vaikuttavuuden arviointi 2022–2023. Elämyskalenterin uudistaminen 2022–2023. Vetovoiman vuosikellon kehittäminen 2022–2023.	Orkesteri: ulosvuokraustoiminnan kehittämistä asiakaslähtöiseksi on jatkettu. Konserttitalon hinnastoa tarkistetaan ja narikkamaksut sisällytetään lipun hintoihin porrastetusti; TFO:n konserteissa syyskaudella 2023 ja ulosvuokrausten osalta kevätkauteen 2024 mennessä. Ulosvuokraajien markkinointimahdollisuuksia on laajennettu. Tapahtumien aluetaloudellisen vaikuttavuuden tutkimusmalleja on pilotoitu erilaisissa tapahtumissa, tiedolla johtamisen kehys rakentuu joulukuussa 2023 alkavan tapahtumastrategiaprosessin myötä. Tapahtumakalenterin käyttöönotto jatkuu.
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Lentoliikennestrategian toimenpiteet toteutetaan lentoyhteyksien osalta ja resursoidaan logistista aseman parantamisen toimenpiteet. Toteutetaan Ferry-termiinali –kokonaisuutta, jonka yhteydessä toteutetaan malli risteilyvierailijoiden saamiseksi Turkuun.	Panostettu kansainvälisten kohderyhmien markkinointiin yhdessä Visit Finlandin kanssa ja toimittajavierailujen saapumiseen Turkuun. Mm. Berliinin messuilla. Lisäksi neuvoteltu uusista lentoyhteyksistä sekä markkinoitu voimakkaasti nykyisiä yhteyksiä. Turun kentän matkustusmäärät suuremmat kuin Tampereella. Lentoliikennestrategiaa ja pitkän tähtäimen tavoitteita valmistunut.
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Museopalveluiden kehittäminen osana matkailutoimintaa: vuoden 2022 analyysin pohjalta kehittämiskohteen projektointi. Tapahtumatoiminnon yhteistyö keskustan kehittämisen kärkihankkeen sekä kirkon kanssa.	Museopalvelut: Toiminnan kehittämistä osana matkailupalveluja on jatkettu.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
77	Jo päätetty sopeutusohjelma toteutetaan.	Keskustan pysäköintivirhemaksun korottaminen 80 euroon (nyk. 60 €).	Keskustan pysäköintivirhemaksu on korotettu 80 euroon.
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Laaditaan investointikokonaisuuden kannattavuuslaskelmat pormestariohjelmassa linjattujen periaatteiden mukaisesti ja tehdään tarvittavat päätökset investointien aikatauluttamisesta.	Infrainvestointiohjelma TA2024 valmisteltu prosessissa siten, että se sisältää tuloarviot, jotka perustuvat kaavakohtaisiin tuloarvioihin ja aikatauluihin. Infrainvestointien priorisoinneissa hyödynnetään tuloarvioita.
83	Kaupungin taloutta ja hallintoa sopeutetaan uudistusta vastaavien siirtyvien tehtävien verran (sote-uudistus).	Sopeutus käynnissä.	Hyvinvointialueiden syntymisen johdosta toteutettu henkilöstön sopeutus ja siihen liittyvät tehtäväjärjestelyt on toteutettu. Toiminnan tuottavuuden parantamista on kuitenkin jatkettu toiminnan uudistamisen suunnittelun ja HTV-vähennysten kautta.
84	Talouden kestävä perusura.	Laaditaan talouden tavoitteet siten, että toimintakate kasvaa keskipitkällä aikavälillä verotuloja hitaammin.	Kaupungin talouteen kohdistuu tällä hetkellä useiden ulkoisten tekijöiden vaikutuksia, jotka haastavat tavoitteen saavuttamista. Kirjaus on huomioitu talousarvion valmistelussa ja hyväksytyt taloussuunnitelma sisältää useita sopeuttamistoimenpiteitä.
85	Valmistautuminen sote-uudistuksen vaikutuksiin kaupunkitaloudessa.	Yksilöidään talouteen kohdistuvat vaikutukset.	Vuonna 2022 yksilöitiin välittömät vaikutukset. Vuoden 2023 osalta on havaittu tarpeita vielä eräiden it-

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
			<p>palvelujen osalta. Toimintamalli näiden osalta on sovittu yhteistyössä Varhan kanssa. Joidenkin toimintojen osalta on jouduttu toteamaan, että kustannusten siirtäminen tai skaalaaminen ei onnistu täysimääräisesti suunnitellulla tavalla. Marraskuussa valtiovarainministeriö ilmoitti merkittävästä lisäleikkauksesta, jonka vaikutus Turun kaupungille on käytettävissä olevien tietojen mukaan n. 18 miljoonaa euroa. Lisäleikkaus tulee leikkaamaan kaupungin valtionosuuksia vuodesta 2025 lukien. Voimassa oleva taloussuunnitelma hyväksyttiin ennen tietoa lisäleikkauksesta, joten tätä ei ole huomioitu ja se tulee huomioida vuoden 2025 talousarviovalmistelussa.</p>
86	Turku tavoittelee työttömyysasteen laskua 11,2 prosenttiin.	Mittariseuranta.	<p>Työttömyysasteen vuosikeskiarvo oli 0,4 %-yksikköä lähempänä 11,2 %:n tavoitetta kuin vuonna 2022. Vuoden 2023 aikana työttömyysaste kävi useasti lähellä tavoitetta, kuten maaliskuussa (11,3 %) ja toukokuussa (11,4 %). Työnantajayhteistyön resursseja on lisätty sekä uudistettu työnhaku- ja työhönvalmennusta. Vaikeimmin työllistyville suunnattujen palvelujen saatavuuden varmistamista on rakennettu yhteistyössä Varhan kanssa.</p>
87	Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa.	Aktiivinen seuranta talouden seuranta-prosessissa sekä huomiointi toiminnan ja talouden suunnittelussa.	<p>Taloussuunnuste laadittiin jokaisen osavuosikatsauksen yhteydessä, minkä lisäksi joulukuussa laadittiin tilinpäätössuunnuste. Talouteen liittyviä riskejä arvioidaan osana jatkuvaa toimintaa. Ennustetarkkuutta pyritään jatkuvasti parantamaan. Vuonna 2023 ei päädytty yllättävään negatiiviseen poikkeamaan.</p>
88	Velkakatto.	Aktiivinen seuranta talouden seuranta-prosessissa sekä huomiointi toiminnan ja talouden suunnittelussa.	<p>Taloussuunnuste laadittiin jokaisen osavuosikatsauksen yhteydessä, minkä lisäksi joulukuussa laadittiin tilinpäätössuunnuste. Talouteen liittyviä riskejä arvioidaan osana jatkuvaa toimintaa. Ennustetarkkuutta pyritään jatkuvasti parantamaan. Vuonna 2023 pysyttiin asetetun velkakaton raameissa.</p>
89	Verolinjaus.	Huomioidaan toiminnan ja talouden suunnittelussa.	Verolinjaus huomioitiin talouden suunnittelussa.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Kaupunginhallitus

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	180 891	0	180 891	197 082	16 191
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	105	105
Toimintakulut	-257 591	7 935	-249 656	-251 381	-1 725
TOIMINTAKATE	-76 700	7 935	-68 765	-54 194	14 571

Investointiosa sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-213 942	-13 213	-227 154	-178 253	48 901
Rahoitusosuudet	10 448	0	10 448	10 087	-361
Luovutustulot	22 000	0	22 000	22 171	171
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-181 494	-13 213	-194 706	-145 995	48 711

Konsernihallinto

Käyttötalouden osa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	143 314	-121	143 193	153 394	10 201
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	90	90
Toimintakulut	-167 082	12 522	-154 560	-171 908	-17 348
TOIMINTAKATE	-23 768	12 401	-11 367	-18 424	-7 058

Investointiosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-8 150	0	-8 150	-5 388	2 762
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-8 150	0	-8 150	-5 388	2 762

Kaupungin yhteiset toiminnot

(sisältää kaupungin yhteisiä menoja sekä maa-, tila- ja infraomaisuuteen liittyvät menot ja tulot)

Käyttötalouden osa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	31 802	0	31 802	38 394	6 592
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	15	15
Toimintakulut	-62 956	6 735	-56 222	-44 206	12 015
TOIMINTAKATE	-31 154	6 735	-24 420	-5 798	18 622

Investointiosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-205 792	-13 213	-219 004	-172 866	46 139
Rahoitusosuudet	10 448	0	10 448	10 087	-361
Luovutustulot	22 000	0	22 000	22 171	171
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-173 344	-13 213	-186 556	-140 608	45 949

Elinvoiman palvelukokonaisuus

Käyttötalousosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	5 775	121	5 896	5 295	-601
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-27 553	-11 321	-38 875	-35 266	3 608
TOIMINTAKATE	-21 778	-11 200	-32 979	-29 972	3 007

Työllisyyspalvelut

Käyttötalousosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	5 775	0	5 775	4 134	-1 641
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-20 895	0	-20 895	-17 873	3 022
TOIMINTAKATE	-15 120	0	-15 120	-13 740	1 380

Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet

Käyttötalousosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-5 824	0	-5 824	-677	5 147
TOIMINTAKATE	-5 824	0	-5 824	-677	5 147

TYÖLLISYYSPALVELUT

Tilivelvollinen viranhaltija: Riitta Uitto

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Työllisyystilanne on parantunut viime vuoden aikana. Työllisyysaste oli 74,7 %, mikä on yli prosenttiyksikön korkeampi kuin vuosi sitten vastaavana aikana. Kuitenkin avoimien työpaikkojen määrä kääntyi laskuun, eli koronajan jälkeinen patoutuma purkautuu. Käännös on tapahtumassa ja työttömyysaste uhkaa nousta. Tämä johtuu heikentyneestä taloustilanteesta, jossa korkea energian hinta, nousseet korot ja korkea inflaatio ovat yhdessä heikentäneet yritysten kasvunäkymiä. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt aikana Turun seudulla noin kolmanneksella. Tämä sama tilanne koskee myös maakuntaa, sekä koko maata. Tuoreessa VM:n ennusteessa talouden uskotaan pirstyvän hieman vuoden lopulla työllisyys alkaa myös kasvaa ensi vuodesta lähtien. Hyvinvointialueen syntyminen vuoden alussa on vaikuttanut

työllisyyspalveluiden rakenteeseen. Yhteinen tekeminen ja yhteistyö Varhan kanssa etsii muotoaan. Tällä on vaikutusta etenkin pitkäaikasityöttömien ja osatyökykyisten saamiin palveluihin. Työllisyyden kuntakokeilu jatkuu, ja yhteistyössä TE-toimiston kanssa työskentelemme sekä valtion että kaupungin tavoitteet huomioiden.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Talousarvion alitus aiheutuu siitä, että ostopalveluiden kulut jäivät varausta pienemmiksi, samoin työllisyyden kuntakokeiluun ja henkilöstön koulutukseen varattu meno jäi arvioitua pienemmäksi valtion tarjoaman perhdytyksen ja henkilöstökoulutuksen vuoksi.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Työllisyyspalvelut

Käyttötalousosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	5 775	0	5 775	4 134	-1 641
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-20 895	0	-20 895	-17 873	3 022
TOIMINTAKATE	-15 120	0	-15 120	-13 740	1 380

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA**Tilivelvollinen viranhaltija: kasvatus- ja opetusjohtaja Timo Jalonen****Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta****Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät**

Turun kaupungin asukasluku kasvoi voimakkaasti vuoden 2023 aikana. Vain varhaiskasvatukseen määrää laski hieman, mutta varhaiskasvatuksen osallistumisaste pysyi korkealla. Palvelutarve lisääntyi erityisesti voimakkaana jatkuneen maahanmuuton vuoksi. Muiden kuin suomen tai ruotsinkielisten oppilaiden määrä nousi peruskouluissa yli 20 prosentin. Varhaiskasvatuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa vastaava määrä oli ylittänyt tuon rajan jo aikaisemmin. Kysyntä kasvoi kaikissa koulutusmuodoissa esiopetuksesta työväenopistojen toimintaan.

Huomattava osa perusopetuksesta toimi väistötiloissa vuoden 2023 aikana. Koulu- ja päiväkotien rakennuskaa ollaan merkittävästi uudistamassa 2020-luvulla.

Vuoden 2023 aikana ei toteutettu merkittäviä lainsäädäntömuutoksia, joilla olisi ollut huomattavia taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia.

Kasvatuksen ja opetuksen hyvästä laadusta päättäjät halusivat pitää huolta.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Kasvatuksen ja opetuksen alkuperäiset taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet ja kustannukset nousivat yli 10 prosenttia. Myös henkilöstökulut ja muut kustannukset nousivat vuosien 2022 ja 2023 aikana merkittävästi. Lisähaasteita tuottivat myös kysynnän kasvu ja väistötiloista aiheutuneet kustannukset sekä erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuusongelmista syntyneet haasteet.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat hyvin ja se saatiin toteutettua pääpiirteissään annetun aikataulun puitteissa. Joitakin osin asioiden päätöksenteko siirtyi vuoden 2024 alkukuukausiin.

Toiminnan tavoitteet**Talousarviolausekkeet**

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Palvelukokonaisuudelle kohdennettu tuottavuustavoite tulee kohdistaa siten, että se ei vaikuta ryhmäkokoihin. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää kiinteistöjen hoitoon, hankintojen tarpeellisuuteen ja palveluprosessien sujuvuuteen.	Ryhmäkoot toteutettu lv 23-24 aiemmalta pohjalta. Hankinnoissa on käytetty tarveharkintaa.
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Käynnistetään aktiivinen työ varhaiskasvatuksen henkilöstön muuntokouluttamisesta ja edistetään koulutuksen vetovoimaisuutta ja määrää. Mahdollistetaan koulutuksen sisällyttäminen osittain osaksi työaika.	Koulutuksia on käynnistetty ja neuvotteluja muuntokoulutusten järjestämiseksi on käyty korkeakoulujen kanssa.
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Kiinnitetään erityistä huomiota varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuteen ja parannetaan työhyvinvointia ja työn houkuttelevuutta. Selkeytetään varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmää.	Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus on jonkin verran parantunut, mutta ei-kelpoisen henkilöstön osuus on kasvanut. Johtamisjärjestelmän uudistamiseksi on apulaisjohtajien vakanssien perustaminen vuoden 2024 henkilöstösuunnitelmassa.
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Koronan aiheuttamien oppimis- ja hyvinvointivajeiden korjaamista jatketaan suunnitelmallisesti.	Toteutettu annetun määrärahan puitteissa varhaiskasvatuksessa ja kaikilla kouluasteilla.
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Lasten ja nuorten mielenterveysongelmiin vastaimiseksi vahvistetaan varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten tukea sekä moniammatillista yhteistyötä yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Panostetaan oppilashuollon kehittämiseen hyvinvointialueiden toiminnan alkaessa.	Uudet yhteistyön rakenteet käynnissä, oppilas- ja opiskelijahuolto vahvistettu.
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Selvitetään maksuttoman välipalan kustannus sen mukaisesti, jos koulupäivä jatkuu yli 3 tuntia lounaan jälkeen.	Asia on selvitetty ja käsitelty lautakunnassa.
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Kasvatuksen- ja opetuksen palvelutasoa seurataan osavuositarkastuksissa riittävät resurssit turvaten.	Palvelutasoa seurataan osavuositarkastuksissa ja lautakunnassa kuukausittain.

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
23	Laajennetaan peruskoulun erikoisluokkatoimintaa. Lisätään kielipainotteisen varhaiskasvatuksen tarjontaa.	Lähiökoulujen vetovoiman vahvistamista tukevat toimenpiteet. Toteutuksen vaikuttavuuden seuranta.	Selvitys erikoisluokista tehty, päätöksentekoon 11/2023, varhaiskasvatuksen kielikartoitus tehty.
24	Selvitetään varhaiskasvatushenkilöstön mahdollisuudet täydennyskoulutukseen.	Tuetaan varhaiskasvatushenkilöstön osallistumista täydennyskoulutukseen.	Varhaiskasvatuksen tutkintoon johtavat koulutukset Turun kaupungissa ja lähiopetuspäivien palkallisuus päätetty kh 19.12.2022 § 521. Toteutuu päätöksen mukaisesti. Koulutuksiin osallistunut 20 varhaiskasvatuksen henkilöstön edustajaa. Aloitettu oppisopimuskoulutus lastenhoitajakoulutukseen (lähihoitajatutkinto).
25	Turku on Suomen paras toisen asteen kouluttaja. Jokainen nuori valmistuu vähintään 2. asteen tutkintoon. Selvitetään lukiokoulutuksen laajentamista, jotta entistä useammalla turkulaisnuorella on mahdollisuus lukio-opintoihin Turussa.	Taito-kampuksen hankesuunnitelman hyväksyminen. Oppivelvollisuuden toteutumisen seurannan ja valvonnan toimintamalli käytössä. Säännöllinen, kaksi kertaa lukuvuodessa tehtävä vakiokysely kouluille huolta-aiheuttavista oppilaista. Lukio-koulutuksen aloituspaikkojen määrän kasvattaminen 100:lla, tavoitekeskiarvoja 7,6 Toisen asteen läpäisyn seuranta.	Taito-kampuksen suunnittelu kesken. Oppivelvollisuuden, poissaolojen ja läpäisyn seurannat tehty. Lukiokoulutuksen aloituspaikkoja kasvatettu +50, loput kasvusta toteutuu 2024.
26	Työkennellä tinkimättä turvallisen koulunkäynnin eteen mm. ehkäisten koulukiusaamista ja -väkivaltaa.	Koulukohtaisten suunnitelmien seuranta. Uusien, tarvittavien toimintamallien suunnittelu ja käynnistäminen. Kouluterveyskyselyn tulosten seuranta ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet.	Suunnitelmat koulukohtaisen turvallisuuden lisäämiseksi on tehty ja kaksi turvallisuusvastaavaa on palkattu.
27	Vahvistetaan oppilaiden oppimisen tukea ja oppilashuoltoa. Huolehditaan ns. positiivisen diskriminaation rahoituksesta tavoitellen jatko-opinnot mahdollistavan kielitaidon oppimista kaikille. Vahvistetaan vanhempien ja oppilaiden osallisuutta koulupolkuun.	Yhdyspintasuunnitelmat valmiit ja käytössä. Oppimisen tuen ja oppilashuollon vahvistaminen monialalaisen yhteistyön ja koulutuksen keinoin. Arvioidaan nykyisen positiivisen erikoiskohtelun rahoituksen vaikuttavuutta ja jatketaan rahoituksella tehtävien toimien toteuttamista tarvittaessa uusien perusteiden.	Yhteistyö monialaisessa oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmässä toimii, neuvolan ja esiopetuksen (varhaiskasvatuksen palvelualue) yhteistyön suunnittelu käynnissä, suomenkielisessä työväenopistossa lisätty maahanmuuttajanuorten koulutusta. Kouluterveyskyselyn tulokset on käyty laajalti läpi ja niiden pohjalta on käynnistetty toimenpiteitä eri toimijoiden taholta. Positiivisen erikoiskohtelun rahan käytön selvitys on valmis ja toimeenpano aloitetaan 8/2024.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Käyttötalouso- sivuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	23 290	0	23 290	25 670	2 380
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	24	24
Toimintakulut	-365 884	-26 333	-392 217	-403 301	-11 084
TOIMINTAKATE	-342 594	-26 333	-368 927	-377 608	-8 680

Investointiosa sivuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-5 080	0	-5 080	-2 778	2 302
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-5 080	0	-5 080	-2 778	2 302

KULTTUURI- JA NUORISOLAUTAKUNTA

LIIKUNTALAUTAKUNTA

Tilivelvollinen viranhaltija: Anu Laitila

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoiutui 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyi osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuutta. Kulttuurin palvelukokonaisuus koostuu kirjasto- ja museopalveluista sekä Turun filharmonisesta orkesterista. Vetovoima- ja tapahtumavastuualue, nykyinen tapahtumapalvelut, siirtyi uudistuksessa osaksi elinvoiman palvelukokonaisuutta.

Yksi keskeisistä kulttuurin palvelukokonaisuuden toimintaympäristön muutoksista vuonna 2023 oli Varsinais-Suomen hyvinvointialueen aloittaminen 1.1.2023. Kulttuuri-palveluihin kohdistuu odotuksia hyvinvointivaikutuksista. Palvelualueiden tulee kiinnittää huomiota yhteiskunnan polarisoitumiseen, maahanmuuttoon sekä monikulttuurisuuden kasvamiseen. Myös nuorten pahoinvoinnin lisääntymisen tuomat haasteet edellyttävät uudenlaisia yhteistyökäytäntöjä.

Kulttuurilla on merkittävä rooli kaupungin elinvoima- ja vetovoimatekijänä. Koronarajoitusten poistuminen on palauttanut museoiden ja konserttien kävijämäärät ennalleen. Museopalveluissa asiakaskäyntejä oli lähes 404 000, joka on hieman enemmän kuin vuonna 2022. Suosituin museokohde oli aiempien vuosien tapaan Turun linna, jossa vieraili yli 140 000 kävijää. Museokortilla maksaneiden kävijöiden määrä jatkoi kasvuaan.

Kirjastopalvelujen toimintaympäristön suurin muutos oli kirjaston käytön palaaminen koronapandemiaa edeltävälle tasolle. Aineistoja lainattiin yli 3,2 miljoonaa kappaletta. Määrä jäi hieman edellisvuoden ennätyksestä, mutta on korkeampi kuin vuonna 2019. Varissuon kirjasto oli alkuvuodesta 3,5 kuukautta kiinni remontin takia, mikä vaikutti kirjaston lainamääriin. Ilman sulkemista lainausluvut olisivat olleet todennäköisesti vuoden 2022 tasolla. Kirjastoissa oli yli 1,7 miljoonaa käyntikertaa, joka on 13,3 % korkeampi kuin edellisenä vuonna.

Turun filharmonisen orkesterin vuosi oli menestyksenkäs. Orkesteri järjesti ennätykselliset 233 tapahtumaa, joka on suurin määrä kahteenkymmeneen vuoteen. Kävijämäärä orkesterin tilaisuuksissa oli yli 70 000, joka ylittää edellisen huippuvuoden 2019 kävijäluvut, ja jää vain

parituhatta henkilöä 2000-luvun ennätyslukemista. Viimeisimmässä Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n ei-kävijätutkimuksessa 2023 suurimpia syitä konserteissa käymättömyydelle olivat taloudelliset haasteet, konserttilippujen hinnat ja/tai mielikuva niistä, yksinäisyys sekä muut sosiaaliset syyt.

Digitalisaatio on edesauttanut orkesterin toiminnan saatavuutta erityisesti palvelutalo- ja vanhainkotiympäristössä. Orkesterin päivittäistoiminnoissa pyritään ympäristöllisesti yhä kestävämpiin ratkaisuihin, joita on kehitetty mm. yhteistyössä paikallisliikenteen kanssa.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Kulttuuripalvelujen osalta nettokäyttömenot alittuivat 0,3 miljoonaa euroa ja kasvua edelliseen vuoteen oli 0,1 miljoonaa euroa (0,3 %). Vuoden 2023 toteuma ei ole täysin vertailukelpoinen vuoden 2022 tilinpäätökseen, koska tapahtumayksikkö siirtyi 1.9.2023 alkaen elinvoiman palvelukokonaisuuteen. Vaikutus vuoden 2023 toteumaan oli -0,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 tilinpäätökseen vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli 0,8 %.

Kulttuuripalvelujen henkilötövuoden kasvoivat edellisen vuoden tasosta 2,8. Kun kulttuuripalveluiden henkilöstömenoista poistetaan hankerahoituksella palkattu työvoima, henkilöstömenot kasvoivat vuoteen 2022 verrattuna 0,6 miljoonaa euroa (3,3 %).

Kulttuuripalvelujen palvelusuoritteiden määrä kasvoi vuoden 2022 tasosta. Palvelutuotannon kasvu näkyi lähinnä tuottojen kasvuna. Tuotot kasvoivat 0,5 miljoonalla eurolla.

Palvelukokonaisuuden saamat valtionavustukset ja muut tuet olivat vuonna 2023 noin 0,7 miljoonaa euroa. Saatuihin avustuksiin liittyvät omarahoitusosuudet olivat hankkeiden kokonaiskustannuksista 9 prosenttia.

Palvelualuekohtaisista henkilöstömenojen kustannustasonousuista huolimatta koko kulttuuripalveluiden nettomenojen kasvu pysyi erittäin maltillisena. Muissa tiliryhmissä vuoden 2023 ulkoisten menojen toteuma oli 0,2 miljoonaa euroa vuoden 2022 toteumaa pienempi.

Tilivelvollinen viranhaltija: Annina Lehtiö-Vainio**Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta****Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät**

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoiu 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyi osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuutta. Kulttuurin palvelukokonaisuus koostuu kirjasto- ja museopalveluista sekä Turun filharmonisesta orkesterista. Vetovoima- ja tapahtumavastuualue, nykyinen tapahtumapalvelut, siirtyi uudistuksessa osaksi elinvoiman palvelukokonaisuutta.

Myös vuonna 2023 lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteita loivat mm. koronaviruspandemian aiheuttama pitkä poikkeusaika sekä Ukrainan kriisi ja siitä aiheutuva yleinen kustannusten nousu. Poikkeusajasta johtuva oireilu vaatii nuorten tukea vielä pitkän aikaa. Lisäksi kilpailuyhteiskunnan vaatimukset ja epävarma tulevaisuus haastavat nuorten hyvinvointia monin eri tavoin. Vuoden 2023 alussa aloittaneen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vaikutukset nuorisopalveluiden osalta kohdentuivat mm. tehtävään monialaiseen yhteistyöhön, käytäntöihin sekä lasten, nuorten ja perheiden saumattoman palvelupolkujen turvaamisen osalta.

Nuorisotyön luonne moniosaamista vaativana työnä on osittain muutoksessa ja nuorisotyössä erilaista erityisosaamista tarvitaan yhä enemmän. Digitalisaation monimuotoisuus kasvattaa odotuksia digitaalisten palvelujen toteuttamisesta. Toisaalta kasvokkain kohtaamisille sekä kohdentuvalle pienryhmä-/harrastustoiminnalle ja erityisnuorisotyölle on selkeä tarve. Uudet työmuodot vaativat työn ja resurssien uudelleen järjestelyjä. Myös kumppanuuksien vahvistaminen on tärkeässä roolissa, erityisesti etsivässä nuorisotyössä. Lisäksi oppivelvollisuuden

Tilivelvollinen viranhaltija: Markus Kalmari**Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta****Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät**

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus uudelleenorganisoiu 1.6.2023 liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuuksiksi. Samalla nuorisopalvelut siirtyi osaksi uutta lasten ja nuorten palvelukokonaisuutta. Kulttuurin palvelukokonaisuus koostuu kirjasto- ja museopalveluista sekä Turun filharmonisesta orkesterista. Vetovoima- ja tapahtumavastuualue, nykyinen tapahtumapalvelut, siirtyi uudistuksessa osaksi elinvoiman palvelukokonaisuutta.

Liikunnan palvelukokonaisuudessa myös vuonna 2023 keskeisiä toimintaympäristön muutostekijöitä olivat

laajentumisen vaikutukset heijastuvat myös nuorisotyöhön, erityisesti nuorten työpajatoimintaan.

Nuoret ovat löytäneet koronaviruspandemian aikaisten sulkujen jälkeen takaisin harrastuksiin sekä taide- ja musiikitoimintaan. Myös uusia kävijöitä ja eri-ikäisiä harrastajia on tullut mukaan toimintoihin, esityksiin ja tapahtumiin.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Nuorisopalvelujen osalta nettokäyttömenot alittuivat 0,1 miljoonaa euroa ja kasvua edelliseen vuoteen oli 0,4 miljoonaa euroa (4,9 %). Vertailtavuutta heikentää 1.6. tehty organisaatiomuutos, joka aiheutti joidenkin kustannusten siirtymisen vapaa-ajan palvelukokonaisuuden yhteisistä menoista suoraan nuorisopalveluille. Myös asukasbudjetointikohteiden toteuttaminen heikentää vertailtavuutta. Vertailukelpoinen kasvu vuoden 2022 tilinpäätökseen oli noin 2,5 prosenttia.

Nuorisopalveluiden henkilötyövuodet alenivat edellisen vuoden tasoon verrattuna 2,8. Kun nuorisopalveluiden henkilöstömenoista poistetaan hankerahoituksella palkattu työvoima, henkilöstömenot kasvoivat vuoteen 2022 verrattuna 0,2 miljoonaa euroa (5,5 %).

Nuorisopalvelujen saamat valtionavustukset ja muut tuet olivat vuonna -23 noin 0,4 milj. euroa. Saatuihin avustuksiin liittyvät omarahoitusosuudet olivat hankkeiden kokonaiskustannuksista 67 prosenttia. Omarahoitusosuuteen on laskettu pajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Näihin palveluihin tulee valtion rahoitus avustuksena. Jos kyseisiä hankkeita ei oteta mukaan omarahoitusosuuteen, osuus oli 14 prosenttia.

liikkumattomuus kaikissa ikäryhmissä, kunnallisen liikuntapaikkaverkon supistuminen, väestörakenteen muutoksen vaikutukset liikuntapalveluiden järjestämiseen, taloudellisen eriarvoisuuden lisääntyminen, liikuntakäyttäytymisen polarisoituminen ja nuorten korkea drop out seuratoiminnassa. Ukrainan kriisin taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset haastavat liikuntapalvelujen toimintaympäristöä, mm. ylläpitokustannusten kasvun ja maahanmuuttajien määrän kasvun seurauksena.

Liikuntapaikkojen käyntimäärät sekä ohjattujen palveluiden käyttäjämäärät olivat pääsääntöisesti korkeammalla tasolla kuin koronaviruspandemiaa edeltäneenä

ennätysvuotena 2019. Tämä näkyi myös merkittävänä tuolennusteen ylityksenä. Vuonna 2023 seurannan piirissä olevien liikuntapaikkojen kävijämäärä oli 1 536 409, joka on n. 18 % suurempi vuoteen 2022 verrattuna. Erityisesti uimalaitoksissa tilastoitiin ennätykselliset 847 670 käyntiä.

Kaikkien ikäryhmien liikuntapalveluiden osallistujamäärien ja liikuntapaikkojen käyttömäärien kasvua ovat vauhdittaneet laajentunut palvelutarjonta, tehostunut vuorojako sekä liikunta- ja urheiluseurojen harrastajamäärien kasvu. Liikuntapalveluiden palvelukykyä on tehostettu palvelukokonaisuuden jatkuvalla palveluiden kehittämisellä ja Yhteisöllinen Turku -kärkihankkeeseen sisältyvillä Liikkuva Turku -toimilla.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Liikuntapalveluiden nettokäyttömenot ylittyivät 76 786 eurolla. Nettokäyttömenojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,3 miljoonaa euroa (10,6 %). Vuoden 2023 toteuma ei ole täysin vertailukelpoinen vuoden 2022 tilinpäätökseen, koska Ruissalon leirintäalue siirtyi 1.1.2023 alkaen liikuntapalveluihin. Siirron vaikutus vuoden 2023 toteumaan oli 0,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 tilinpäätökseen vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli 9,3 %.

Viime vuonna koko liikuntapalveluiden henkilötyövuodet olivat 111,6. Henkilötyövuosien kasvu oli edelliseen vuoteen 3,7. Ruissalon leirintäalueiden palvelujen osuus kasvusta oli 1,8 henkilötyövuotta. Kun liikuntapalveluiden henkilöstömenoista poistetaan organisaatiomuutoksesta johtuva henkilöstömeno ja hankerahoituksella palkattu työvoima, henkilöstömenot kasvoivat vuoteen 2022 0,15 miljoonaa euroa (2,9 %).

Vuonna 2023 tilastoitiin lähes 18 % enemmän käyntejä liikuntapaikoilla kuin edellisvuonna. Palvelutuotannon kasvu näkyi lähinnä tuottojen kasvuna. Myynti-, maksu- ja muut tuotot kasvoivat 0,9 miljoonaa euroa. Palvelukokonaisuuden saamat valtionavustukset ja muut tuet olivat vuonna -23 noin 0,5 milj. euroa. Saatuihin avustuksiin liittyvät omarahoitusosuudet olivat hankkeiden kokonaiskustannuksista 22 prosenttia.

Sisäiset erät ja konsernin sisäiset ostot kasvoivat 1,7 miljoonaa euroa (10,9 %). Ukrainan kriisin seuraukset energian hinnan nousuna kasvattivat liikuntapaikkojen ylläpitokuluja samaan tapaan kuin vuonna 2022. Energiahinta ja yleinen inflaatio näkyivät kohonneina menoina. Sähkömenot ovat kasvaneet kohonneiden energiahintojen vuoksi vuoden 2021 tasosta noin 400 000 euroa ja IT-menot kasvoivat yli 100 000 eurolla, siitä huolimatta, että palvelutaso pysyi samana.

Toiminnan tavoitteet

Talousarviolausekkeet

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Palvelukokonaisuudelle kohdennettu tuottavuustavoite tulee kohdistaa siten, että se ei kohdistu nuorten kanssa tehtävään työhön.	Tilinpäätökseen verrattuna nuorisopalvelualueeseen ei ole kohdennettu tuottavuustavoitetta. TA 2023 kasvu TP 2022 verrattuna 3,3 %. ilman palkankorotuksia ja kustannustasokasvun huomioimista. Toimintaa saatu toteutettua nuorille suunnitellusti.
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Vahvistetaan etsivää ja liikkuvaa nuorisotyötä.	<ul style="list-style-type: none"> • Valo Valmennus ry:lle on annettu lisäresurssia etsivään nuorisotyöhön. • Konsernihallinto on solminut sopimuksen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yökahvila-toiminnan toteuttamisesta vuoden 2024 aikana. Toiminnan operatiivisesta ohjauksesta vastaa nuorisopalvelut. Toiminnan taloudesta vastaa konsernihallinto. • Nuorten juhlapäivien jalkautuminen toteutunut vapun, koulunpäätöksen ja koulun aloituksen osalta onnistuneesti työntekijöiden, kumppaneiden ja yhteistyötahojen kanssa. • Perustettu jalkautuvaa työtä tekevien operatiivisten työntekijöiden WhatsApp-rinki nuorten ajankohtaisten ilmiöiden havainnoille. • Etsivän nuorisotyön uuden toimintamallin käyttöönotto aloitettu syksyn aikana.
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Vahvistetaan yhteistyötä poliisin kanssa nuorten häiriökäyttäytymisen vähentämiseksi.	Tilannekuvajohtamista on toteutettu säännöllisesti. Ankkurin nuorisotyöntekijä vaihtunut. Rekrytointi toteutettu loppuvuodesta. Kaupunkitasoisesti haettu OKM-rahaa kolmeen nuorten häiriökäyttäytymiseen liittyvään hankkeeseen, josta yksi kohdentuu seutukunnalliseen Ankkuritoimintaan.

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Päätetään paikka skeittipuistolle, hyvien joukkoliikenneyhteyksien lähellä.	<ul style="list-style-type: none"> Nuorisopalvelut on osallistunut palveluverkkojohtajan koolle kutsumaan valmisteluun. Valmistelu jatkuu. Liikuntapalvelut: Liikuntapalvelujohtaja on kutsunut koolle nuorisopalvelut sekä skeittiharrastajat valmisteluun. Liikuntapalvelut valmistelivat skeittipuistosta hankekortin, josta kaupunkiympäristöjohtaja teki päätöksen 7.9.2023. Skeittipuistoa esitetään toteutettavaksi Kupittaa puistoon joko laajentamalla vanhaa skeittipaikkaa tai sijoittamalla se muulle kaavan valtuuttamalle alueelle puistossa. Hanke esitetään toteutettavaksi hankekorttipäätöksen mukaan suunnittele ja toteuta mallilla vuosien 2026–2028 välillä. Hankkeelle tulee varata määrärahat.
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Kesäaikana toiminnan painopiste siirretään nuorisotaloista liikkuvaan nuorisotyöhön.	<ul style="list-style-type: none"> Kesällä toteutettu liikkuvaa pääosin ulkona tapahtuvaa nuorisotoimintaa, mm. Kupittaaalla, asuinalueilla, uimarannoilla ja puistoissa. Konseptoitu Kesänuki-toimintamallia, jota on arvioitu elokuussa. Kokemukset ovat olleet pääosin positiivisia. Kupittaa ei ollut alueena toimiva, mutta konseptia jatketaan kesällä 2024 muilla alueilla. Nuorisopalvelut toteutti uusille aloitteleville bändeille omana toimintana kahden päivän ikärajatoman musiikkifestivaalin Taiteen Talon pihalla. Myös Logomon kesässä saatiin yhteistyönä toteutettua TRA-bändien ilta. Vimman Taidepajatoiminta jalkautui Kupittaaanpuistoon ja Pääkirjaston pihalle, jossa tehtiin yhteistyötä myös Varhan kanssa. Lastenkulttuurikeskus Seikkailupuisto on tehnyt yhteistyötä kauppakeskus Hansakorttelin kanssa. Pikku Hansassa on toteutettu perhemuskareita.
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Lisätään nuorisopalveluihin 20 000 € nuorten pahoinvointia ehkäiseviin hankkeisiin omana toimintana ja avustuksilla.	Avustussummaa on kasvatettu vuodelle 2023. Musiikkitoimintaan on lisätty räätälöityä palveluja erityistarpeisiin.

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
16	Edistetään nuorisotyön ja kolmannen sektorin yhteistoimintaa ja vuoropuhelua, jotta kolmas sektori olisi aktiivisesti edistämässä nuorten oloja koronasta toipumisessa.	Kumppanuuden vahvistaminen mm. etsivässä nuorisotyössä, nuorten hyvinvoinnin tukeminen monialaisella yhteistyöllä.	<p>Kohdennettuun nuorisotyöhön palkattu uusi toiminnanjohtaja, jonka vastuualueella mm. jalkautuva nuorisotyö.</p> <p>Asukasbudjetin kautta tulut oppilaitosyhteistyö Vamoksen toteuttamana käynnissä, työpajayhteistyö Sosped kanssa alkamassa sis. mm. ruotsinkielistä palvelua.</p> <p>Nuorten juhlapäivien jalkautuminen toteutunut vapun, koulunpäättöksen ja koulun aloituksen osalta onnistuneesti työntekijöiden, kumppaneiden ja viranomaisyhteistyötahojen kanssa.</p> <p>Perustettu jalkautuvaa työtä tekevien operatiivisten työntekijöiden WhatsApp-rinki nuorten ajankohtaisten ilmiöiden havainnoille.</p> <p>Vimman toimintakonseptia on kehitetty ja kehitetään edelleen ja käyttöönottoa seurataan mahdollistamaan monimuotoisempi toiminta-alusta kumppaneille.</p> <p>Nuorten yökahvilatoiminnan konseptoinen käynnistetty kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kahvila avautuu helmikuussa 2024.</p>

Kulttuurin, liikunnan sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
			Nuorisojärjestön avustuksia vuodelle 2024 anonut loppuvuodesta aikaisempaa useampi nuorisojärjestö. Nuorisopalvelut osana toteuttamassa järjestöfoorumeja.
17	Kouluihin toteutetaan luontaiseen liikumiseen innostavia kokeiluja, joiden suunnittelussa kuunnellaan lapsia ja nuoria.	Liikuntapalvelut: Lasten ja nuorten liikuntapalvelutuotteiden ja harrastamisen Turun mallin, sekä liikkuvakoulu ohjelman (Kärkihankekytkös Yhteisöllinen Turku (TP) kehittämistä jatketaan toiminta- ja hankesuunnitelmien mukaisesti.	Harrastamisen Suomen mallin liikunnalliset kerhot, kouluPT, etsivää harrastustoimintaa ja välituntiikuttamista on toteutettu lapsia ja nuoria kuullen. Harrastamisen Suomen mallin kehittämishankkeessa tunnistettu haasteita lasten ja nuorten harrastuspoluissa kaupungin matalan kynnyksen liikuntapalveluiden ja seuratoiminnan välillä. Käynnistetty yhteiskehittäminen suurten kaupunkien välillä ja paikallisesti haasteiden ratkaisemiseksi.
18	Tavoitteena on, että jokaisella turkulaisella on mahdollisuus osallistua ja tehdä sekä kokea kulttuuria iästä tai elämäntilanteesta riippumatta.	Kirjaston asiakaspalvelun kehittäminen -projekti, jossa panostetaan vuorovaikutteiseen palvelukulttuuriin, jatkuu vuonna 2023. Elämyspolun laajeneminen kirjastopalveluissa (toinen aste, varhaiskasvatus). Museopalvelut: Osallisuuden ja vuorovaikutuksen vahvistaminen museopalveluissa. Kokoelmakeskushankkeen edistäminen. Museon toiminta helposti saavutettavana, laajasti palvelevana sekä vetovoimaisena kulttuuripalveluna toteuttaa. Ei-asiakkaiden tavoittaminen, kokoelmakeskushanke, vastuumuseotyö ja ilmastolupaus -hanke. Turun museokeskus etenee Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän käyttöön-otossa. Nuorisopalvelut: Harrastamisen edistäminen, nuorison tila- ja palveluverkkoselvitys, nuorten osallistaminen. Orkesteri: Pyritään ymmärtämään ja ennakoimaan asiakaskäyttäytymistä entistä paremmin, jotta sisällöllä ja viestinnällä voidaan tukea eri yleisöryhmien paluuta orkesterin palveluiden piiriin sekä houkutella uusia yleisöjä. Kausikorttiasiakkaille suunnataan kohdennettua viestintää ja heille järjestetään omia tilaisuuksia. 60 yleisöyötapahotumaa ja 30 Lasten- ja nuortentapahotumaa.	Kirjasto: asiakaspalvelun kehittäminen -projekti on edennyt suunnitelman mukaisesti ja toimintamalli valmistui. Toteuttaminen alkaa vuonna 2024. Elämyspolun toisen asteen kokonaisuuden suunnittelu tapahtuu osana Faksista jodeliin -projektiä ja jatkuu vuonna 2024, kirjaston kokonaisuus esiopetukselle on käytössä. Museopalvelut: Ei-asiakkaiden tavoittamiseen tähtäävä Kaikkien museo -hanke on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Kokoelmakeskushankkeessa kokoelmien pakkaaminen ja siirrot väistöiloihin jatkuivat. Maakunnallinen Ilmastolupaus -hanke on jatkunut alueen museoiden osatoteutuksien tuottamisella. Ekokompassijärjestelmässä valmistunutta ympäristöohjelmaa on jalkautettu museotoimintaan. Orkesteri: Orkesteri on tehnyt useita asiakaskyselyitä, joiden myötä asiakaskäyttäytymistä on opittu ymmärtämään entistä paremmin. Syyskauden konserteista on kerätty konserttikohdasta palautetta. Orkesterin ohjelmallisellöllä ja viestinnällä tuetaan eri yleisöryhmien mahdollisuuksia osallistua orkesterin tapahtumiin sekä houkutellaan uusia yleisöjä. Kausikorttiasiakkaille ja ryhmämyyjille on suunnattu kohdennettua viestintää ja järjestetty omia tilaisuuksia. Monipuolista yleisötyötä on lisätty kuluvan vuoden aikana. TFO järjesti kaikkiaan 233 tapahtumaa vuoden 2023 aikana, mikä on ennätysmäärä 20 vuoteen. Näistä 80 oli yleisöyötapahotumia ja 50 erityisesti lapsille ja nuorille suunnattuja tilaisuuksia.
18	Tavoitteena on, että jokaisella turkulaisella on mahdollisuus osallistua ja tehdä sekä kokea kulttuuria iästä tai elämäntilanteesta riippumatta.	Nuorisopalvelut: Harrastamisen edistäminen, nuorison tila- ja palveluverkkoselvitys, nuorten osallistaminen.	Nuorisopalvelut ovat toteuttaneet Kiva loma -toimintaa koulun loma-aikoina suunnitellusti. Nuorisopalvelut ovat vastanneet toiminnan toteuttamisesta Varissuon nuorisotilalla. Toimintamallia vuoteen 2024 valmisteltu yhteistyönä. Konsernihallinto luovuttanut palveluverkon selvittämisen osalta työn nuorisopalveluille. Esitys palveluverkosta valmistellaan lautakunnalle 2024.
19	Perustetaan Turkuun Taiteiden talo -konsepti.	Taiteen talo Oy perustettu ja hallitus aloittanut työskentelynsä. Henkilöstön	Avustus sopimukset vuosille 2024–2026 on tehty Turun kaupungin ja Turku 2029 -säätiön kanssa. OKM on

Kulttuurin, liikunnan sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		rekrytoinnit toteutettu ja konseptin kehittäminen sekä rahoitushaut jatkuvat.	myöntänyt avustuksen Digitaalinen Taiteen talo -hankkeelle. Kaupungin-hallitus hyväksyi osaltaan kulttuuritilojen peruskorjausten rahoitukset, minkä lisäksi OKM:lta on anottu investointitukea vuodelle 2024.
20	Valtuuston hyväksyttäväksi tuodaan liikuntaverkkoselvitys.	"Turku liikuttaa kaikkia" liikuntapaikkaverkkoselvitys ja uusi avustamisen malli on hyväksytty kaupunginvaltuustossa vuonna 2022 ja toimeenpano jatkuu.	Uuden avustusmallin periaatteita ja yksityiskohtia edistetty sekä päätetty kunnallisten liikuntatilojen varauskäytön hinnoittelu ja periaatteet vuodesta 2025 alkaen. Liikuntapaikkaverkon kehittäminen jatkuu suunnitelmien ja toimeenpanopäätöksen mukaan. Harrastekortin harrastustoimijoiden periaatteista ja osaamisen mallin minimitason sisällöistä päätetty loppuvuonna 2023. Lisäksi markkinavuoropuhelu käynnistettiin harrastekortin sähköisen järjestelmän kehittämiseksi ja hankkimiseksi.
21	Kulttuuri on osa hyvää elämänlaatua ja jatkuvaa oppimista, ja kulttuurilla on erityinen merkitys hyvinvoinnin edistämässä ja yksinäisyyden torjumisessa.	Kirjasto: Erityisryhmien palvelut kirjastossa. Kirjaston perustehtävään kuuluu lukemisen edistäminen sekä tarjota tukea ja ohjausta monipuoliseen lukutaitoon. Hyvä lukutaito ehkäisee syrjäytymisestä. Kansallista lukutaitostrategiaa toteutetaan Faksista Jodeliin ja Lukutuki kirjastossa -kehittämishankkeilla. Nuorisopalvelut: Kulttuurinen nuorisotyö nuorten hyvinvoinnin edistäjänä, erityisryhmille räätälöityjä nuorisopalveluita laajalla yhteistyöllä, etsivä harrastustoiminta. Orkesterin yleisö- ja kohderyhmätyö kehittää uutta matalan kynnyksen toimintaa ja yhteistyön muotoja. 9 laitosta vanhainkotikonserttia Museopalvelut: Biologisen museon uudistamisprojekti: Turun museokeskuksen museotoimipaikkoja uudistetaan suunnitelmallisesti perhe- ja kulttuurimatkailukohteina. Biologisen museon uudistamisprojekti toteutuu 2022–2024.	Kirjasto: Erityisenä kehittämiskohteena ovat olleet monikieliset palvelut: Vaski-verkkokirjastoon on avattu kokonaisuus Kirjasto eri kielillä, tuotettu materiaalia ryhmäkäyntien toteuttamiseksi, käyttäjäkoulutusten määrä kasvoi. Lukutuki kirjastossa -projekti päättyi ja toteutui suunnitelman mukaisesti. Faksista Jodeliin jatkuu ensi vuoden puolella. Museopalvelut: Biologisen museon uudistamisprojekti museo uusi ilme ja graafinen ohjeistus ovat valmistuneet. Piha-alueen, sisätilojen ja sisällöntuotannon suunnitelmat ovat valmistuneet. Osa piha-alueen muutoksista on toteutettu. Orkesteri: Yleisö- ja kohderyhmätyö on kehittänyt uutta matalan kynnyksen toimintaa ja yhteistyön muotoja. Keväällä kokonainen työviikko varattiin pienyhteiden yleisötyökonserteille, ja työehtosopimuksen päivityksen myötä erilaisia pienyhteiden esiintymisiä voidaan järjestää entistä jouhevammin. Lisäksi orkesteri on kehittänyt selkosuomi-osaamistaan. Joulukuussa ohjelmassa oli suuremman orkesterin laitos- ja vanhainkotikonserttikiertue. Tulevalle kaudelle konseptoidaan uutta usean kulttuurilaitoksen yhteistä hanketta utelialle kulttuurinnälkäisille. TFO:lla on myös omia kulttuurihyvinvointihankkeita sekä yhteistyötä kulttuurin kärkihankkeen kanssa.
21	Kulttuuri on osa hyvää elämänlaatua ja jatkuvaa oppimista, ja kulttuurilla on erityinen merkitys hyvinvoinnin edistämässä ja yksinäisyyden torjumisessa.	Nuorisopalvelut: Kulttuurinen nuorisotyö nuorten hyvinvoinnin edistäjänä, erityisryhmille räätälöityjä nuorisopalveluita laajalla yhteistyöllä, etsivä harrastustoiminta.	Vimma vol 2 eli uusi toiminnallinen tapa tuottaa palveluja enemmän yhdessä on käynnistynyt. Vimman avajaiset Turun Päivänä markkinoitiin nuorille teemalla Kaikkien yhteinen Vimma. Nuorten kävijämäärät Vimman avoimessa toiminnassa ja kahvilassa ovat nousseet merkittävästi ja moniin Taidepaja toimintoihin on jatkuvaa jonoa. Toteutetaan HTM-toimintaa, etsivää harrastustoimintaa ja erityisryhmien toimintaa on lisätty erityisesti musiikki-toiminnassa ja lasten kulttuuripalveluissa.

Kulttuurin, liikunnan sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
			Kaikille avointa, maksutonta toimintaa on lisätty.
22	Turkulaiset taiteilijat ovat kulttuurikaupungin vahvuus ja luovien alojen merkitys kasvaa myös taloudellisessa mielessä koko ajan.	Toteutetaan osana Kulttuurin kärkihanketta.	Kulttuurin välitilat toimintamallin pilotti kierros valmis ja toimintamallin vaikutukset arvioitu. Välitilojen laajennettu 2. kehityskierros tavoitteineen käynnistetty ja tilojen haku toimijoille avattu. Taidetta kaupunkitilaan -toimenpiteiden ja Pop up Turku -toimintamallin kautta tuotu taidetta ja kulttuuria kaupunkitilaan ja tehty toimijoiden työtä näkyväksi. Työ edelleen käynnissä ja etenee laajassa yhteistyössä. Reppuja seututaiteilijakokeilut sekä TAldetta amiksessa kokeilut valmiit. Toimijakentän verkostoitumiset ja koulutuskokonaisuudet saaneet hyvän vastaanoton ja työtä jatketaan ajankohtaisin teemoin. Toimijakenttää osallistettu Linnaniemen taideohjelmaan ja jatkossa Kulttuuriranta yhteiskeittämiseen. Runosmäen yhteisötaideprojekti etenee suunnitelmien mukaisesti.
36	Taide, kulttuuri ja luovat alat vahvistavat hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa.	Historian ja tulevaisuuden museo ja Taiteen talon konseptin rakentaminen. Osallistutaan Musiikkitalon ja sen toimintakonseptin suunnitteluun ja kehittämiseen. Avustukset ja kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö. Palvelualueet mukana kulttuurin kärkihankkeessa.	Historian ja tulevaisuuden museo -hankkeessa aluetaloudellisten vaikutusten arviointi tehty, kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu on käynnistynyt ja päänäyttelyiden yhteiskeittämisen laaja työpajakokonaisuus sidosryhmien kanssa on järjestetty. Musiikkitalo Fuugan toteutussuunnitteluvaihe on saatettu loppuun hyvässä yhteistyössä käyttäjän kanssa ja rakentaminen on käynnistynyt. KH on tehnyt periaatepäätöksen talon toimintamallista.
37	Liikunnan tulee olla osa lasten päivää myös kouluissa. Koulujen opetustilojen, pihojen ja koulumatkojen tulee innostaa luontaiseen liikkumiseen	Kaikki palvelualueet toteuttavat osaltaan: Liikkuvaa koulua ja Harrastamisen Turun mallia kehitetään edelleen, jotta osaaminen kehittyy tilojen hyödyntämisessä ja luontaiseen liikkumiseen innostus lisääntyy.	Kouluissa tehtiin Liikkuva koulu -mallin mukaisesti nykytilan analyysit liikuntapalveluiden ja kasvatuksen- ja opetuksen palvelukokonaisuuden tuella sekä koulukohtaiset toimintasuunnitelmat, joiden toimeenpanoon osallistettiin lapsia ja nuoria. Uusien koulujen hankesuunnitelmassa mm. Linnakaupungin monitoimitalon, Karhunaukion yhtenäiskoulun ja Pääskyvuoren koulun hankkeissa on esitetty koulujen piha-alueiden kehittämistä motorisia taitoja kehittäviksi sekä kaikkia kuntalaisia liikkuttaviksi kokonaisuuksiksi osana lähiliikuntapaikkaverkon kehittämistä.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
47	Koronan aikana olemme osoittaneet olevamme tarvittaessa nopea ja ketterä toimija.	Kirjasto: Kirjastot ja tietojohdaminen -projektin tulosten vieminen käytäntöön. Kuntien yhteiseen e-kirjastoon osallistuminen. Nuorisopalvelut: digitaalisten työmuotojen, sähköisen nuorisokortin ja palveluverkon kehittäminen. Nuoriso-passin käyttöönoton selvittäminen. Orkesteri: digitaalisilla palveluilla turvataan alueellisia kulttuuripalveluita ja ihmisten osallisuutta ja osallistumista. 10 verkkokonserttia. Museopalvelut: Verkkokaupan ja digitaalisen asiointipalvelun kehittäminen:	Kirjasto: Kirjastot ja tietojohdaminen -projekti päättyi ja toteutui suunnitelman mukaisesti. Kuntien yhteisen e-kirjaston käyttöönotto siirtyy huhtikuulle 2024. Museopalvelut: Verkkokauppajärjestelmän hankintaa on valmisteltu yhdessä it-palvelujen kanssa. Kilpailutus on valmis ja odottaa käynnistämislupaa. Opasvarausjärjestelmä on hankittu. Orkesteri: digitaalisilla palveluilla turvataan alueellisia kulttuuripalveluita ja ihmisten osallisuutta ja osallistumista. 10 verkkokonserttia, lisäksi uudet

Kulttuurin, liikunnan sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		haluttujen ominaisuuksien määrittely ja yhteistyö IT-palveluiden kanssa. Liikuntapalvelut: Digitaaliset liikuttamisen palvelut.	matalan kynnyksen virtuaalikonserttievierailut lisätty TFO Live -verkkokonserttiarkistoon. Digikiertuekonsertit ovat vakiintuneet osaksi orkesterin yleisötyötä.
47	Koronan aikana olemme osoittaneet olevamme tarvittaessa nopea ja ketterä toimija.	Nuorisopalvelut: digitaalisten työmuotojen, sähköisen nuorisokortin ja palveluverkon kehittäminen. Nuoriso-passin käyttöönoton selvittäminen.	Seutukunnallinen nuorisokorttityö loppui vuonna 2023. Nuorisopalvelut ovat valmistelleet paperiseen Turun omaan nuorisokorttiin siirtymisen väli-vaiheen vuoden 2023 lopussa ja korttiin siirrytään 2024. Sähköisen nuorisokortin tarvemäärittelyä on tehty yhdessä liikunnan harrastekortin (tulee 2025) ja konsernihallinnon kanssa osana nuorten sähköisen asioinnin kehittämistä. Tavoitteena nuorelle kaupunkiyhteinen ratkaisu lukuisten erillisten sovellusten sijaan.

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämistä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavotuksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden	Uusi päivitetty sopimus ja uusi toimitusjohtaja Forum Marinumiin: käynnistetään seuraava vaihe, jossa Forum Marinum koordinoi operatiivista yhteistyötä ja kehittämisen linjoja: tieteen polarisointi, merellisen luonnon ja ympäristön suojelu, saaristomatkailun edistäminen ja oppimisympäristön kehittäminen.	Siirretty Elinvoiman palvelukokonaisuudelle.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
73	Tavoitellaan kiinnostavia, vahvoja tapahtumia niin kulttuurin, urheilun kuin tieteen aloilla on ympäri vuoden.	Orkesteri: Olosuokraustoiminnan kehittämistä asiakaslähtöiseksi jatketaan. Vetovoima ja tapahtuma: Tapahtumien vaikuttavuuden arviointi 2022–2023. Elämiskalenterin uudistaminen 2022–2023. Vetovoiman vuosikellon kehittäminen 2022–2023.	Siirretty Elinvoiman palvelukokonaisuudelle.
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Museopalveluiden kehittäminen osana matkailutoimintaa: vuoden 2022 analyysin pohjalta kehittämis-kohteen projektointi. Tapahtumatoiminnon yhteistyö keskustan kehittämisen kärkihankkeen sekä kirkon kanssa.	Siirretty Elinvoiman palvelukokonaisuudelle.
75	Kaupungin 800-vuotisjuhlavuosi 2029 on alusta koko vuoden kestäväille tapahtumalle ja sille asetetaan selkeät tavoitteet.	Sisällytetään kaikkien kaupungin omien palvelualueiden ja 3. sektorin suunnitelmiin. Historian ja tulevaisuuden museo -hanke: museon päänäyttelyn sisältöjä yhteiskehitetään. Vuodelta 2022 siirtynyt arkkitehtuurikilpailu avataan. Vuoden aikana hankkeessa toteutetaan kaupunkiympäristöön levittäytyvä Kohtaa kaupunki, kohtaa turkulainen projekti.	Museopalvelut: Historian ja tulevaisuuden museo -hankkeessa käynnistyi arkkitehtuurikilpailu ja päänäyttelyn yhteiskehittämistä jatkettiin. Vuoden aikana toteutettiin valokuvaaja J.J.Reinbergin Kohtaa kaupunki - kohtaa turkulainen -projekti.
76	Kulttuuri on merkittävä osa kiinnostavaa ja vetovoimaista Turku.	Museopalvelut: Biologisen museon kehittämisprojektin sovitut toimenpiteet edistetään suunnitellusti. Orkesteri: ylläpitää kansainvälisen tason konserttitoimintaa ja tuottaa laajalaisesti erilaisille kohderyhmille suunnattua toimintaa. Musiikkitalolle rakennetaan korkeatasoinen julkisuuskuva.	Museopalvelut: Biologisen museon uudistamisprojektissa museo uusi ilme ja graafinen ohjeistus ovat valmistuneet. Piha-alueen, sisätilojen ja sisällöntuotannon suunnitelmat ovat valmistuneet. Osa piha-alueen muutoksista on toteutettu.

Kulttuurin, liikunnan sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		<p>20 sinfoniakonserttituotantoa ja 10 uusintaa, 8 kamarimusiikkikonserttia ja 6 teema-/viihdekonserttia.</p> <p>Vetovoima ja tapatuma: Vetovoiman ja matkailun vaikuttavuuden arvioinnin ja ennakkoinnin työkalun kehittäminen ja sen pilotointi Merellisessä Turussa ja Linnanniemessä. Ruokakaupunki Turku -kehittämislintojen syventäminen. Vanhan kaupungin elävöittäminen: Pyhiinvaelluskeskus jatkaa toimintaa tuomiokirkossa. Kaupunkiopastuksen koordinaation jatkaminen ja uusien palveluopastamisen toimintamallien kehittäminen.</p>	<p>Orkesteri tuottaa ja ylläpitää laaja-alaisesti erilaisille kohderyhmille suunnattua, kansainvälisen tason konserttitoimintaa. Musiikkitalo Fuugalle rakennetaan korkeatasoinen julkisuuskuvaa. 21 sinfoniakonserttituotantoa ja 11 uusintaa, 12 kamarimusiikkikonserttia ja 8 teema-/viihdekonserttia. Yhteistyössä Saaristo-oopperan ja Turun kaupunginteatterin kanssa 10 oopperanäytöstä.</p> <p>Vetovoiman vaikuttavuuden työkalua pilotoitiin vuonna 2022 ja sen jatkokehittäminen osaksi kaupungin järjestelmiä on käynnistetty yhdessä kärkihankkeiden kanssa. Ruokakaupunki Turku kehittämistyössä on koottu monialainen kehittämissuunnitelma ja se valmistumassa. Michelin tähtienluovutus-tilaisuuden ympärille kesäkuun alkuun on koottu monipuolinen tapahtumakokonaisuus, Turun ruokaviikot ja Michelin Gaalan suurta huomiota hyödynnetään erilaisin medially ja keittiömestareille suunnatuin oheistapahtumin.</p>

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	5 529	0	5 529	6 338	808
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-51 416	-434	-51 849	-52 289	-439
TOIMINTAKATE	-45 886	-434	-46 320	-45 951	369

Investointiosita sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-705	0	-705	-602	103
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-705	0	-705	-602	103

Kulttuuripalvelut

Käyttötalousosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	4 802	0	4 802	5 699	897
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-42 307	-197	-42 504	-43 131	-627
TOIMINTAKATE	-37 505	-197	-37 702	-37 432	270

Investointiosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-705	0	-705	-565	140
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-705	0	-705	-565	140

Nuorisopalvelut

Käyttötalousosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	727	0	727	639	-88
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-9 109	-236	-9 345	-9 157	188
TOIMINTAKATE	-8 381	-236	-8 618	-8 519	99

Investointiosa	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	0	0	0	-38	-38
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	0	0	0	-38	-38

Liikuntalautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	4 463	385	4 848	5 157	309
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-27 351	-1 243	-28 594	-28 980	-385
TOIMINTAKATE	-22 888	-858	-23 746	-23 823	-77

Investointiosa sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-550	0	-550	-297	253
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	1	1
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-550	0	-550	-296	254

KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA**RAKENNUS- JA LUPALAUTAKUNTA****LOUNAIS-SUOMEN JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA****TURUN KAUPUNKISEUDEN JOUKKOLIIKKENNELAUTAKUNTA****Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkiympäristöjohtaja Christina Hovi****Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamisesta****Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät**

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa, kustannusten ja korkojen nopea nousu varjostivat talouden näkymiä. Heikentyneen työllisyystilanteen tiedettiin heijastuvan viiveellä myös verotulojen kehitykseen. Nopea inflaatio leikkasi kotitalouksien ostovoimaa ja kasvatti yritysten kustannuksia. Korkojen nousu nosti lainanhoitokuluja ja sai yritykset viivästyttämään investointejaan. Konkurssien määrä oli marraskuussa suurimmillaan 25 vuoteen.

Turku kasvaa edelleen voimakkaasti. Vuoden 2022 tapaan väestönkasvu jatkui vahvana myös vuonna 2023, väestön määrän kasvaessa ennakkotietojen mukaan 3 989 asukkaalla (2,02 %). Turussa oli ennakkotietojen mukaan vuoden 2023 lopussa 201 889 asukasta.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat***Toiminnalliset tavoitteet***

Yleiskaava 2029 hyväksyttiin helmikuussa ja Satava-Kaksikerran osayleiskaava kuulutettiin voimaan joulukuussa. Päivitetyt asunto- ja maapoliittiset periaatteet hyväksyttiin alkuvuodesta. Kaupungin ensimmäinen liikenneturvallisuusohjelma hyväksyttiin ja raitiotien toteutus suunnitteluvaiheeseen siirryttiin syksyllä. Luonnon monimuotoisuusohjelma hyväksyttiin kesäkuussa ja Itämerihaasteen uusi toimenpideohjelma loppuvuodesta. Mälikälään perustettiin luonnonsuojelualue.

Keskustan kehittämisen ja Tiedepuiston kärkihankkeiden kaupunkiympäristön toimenpiteet ovat edenneet pääosin suunnitellusti. Musiikkitalo Fuugan rakentaminen käynnistyi syksyllä. Kupittaa-Turku (KUTU) -hankkeen toimenpiteet Turun ratapihalla ovat käynnissä. Areena- ja elämyskeskuksen toteuttamisen mahdollistama kaava sai lainvoiman. Ferry Terminal Turku asemakaava kuulutettiin voimaan 16.12.2023. Allianssisopimus Terävin kärki -ryhmän kanssa allekirjoitettiin 27.3.2023 ja Kupittaaan kärjen asemakaavanmuutoksen tavoitteet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 2.10.2023. Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke on edennyt suunnitelmien mukaan.

Asuinkerrostalotonttien kaavavarantoa on kasvatettu edelleen. Asemakaavojen sisältämä asuinkerrostalojen kerrosalan lisäys oli 232 596 k-m², noin 72 % tavoitetta suurempi. Sen sijaan pien- ja rivitalojen tonttireservi on niukka, eikä näiden tonttien kaavavarantoa kyetty kasvatamaan vuonna 2023. Pientaloasumiseen kaavoitettu kerrosala oli 34 952 k-m², tavoitteesta jäätettiin 13 %. Pientalokaavoja ei ole saatu luovutuskuntoon halutussa aikataulussa mm. kaavavalitusten ja maankäyttösopimusneuvotteluiden viivästymisten takia. Pientalotonttitarjonnan kasvattamiseen tähtäävä täydennysrakentamisselvitys hyväksyttiin syyskuussa.

Asetettuja tavoitteita konserniyhtiöille kaavoitettavasta asuinkerrosalasta ja luovutettavasta rakennusoikeudesta ei saavutettu. Konserniyhtiöille luovutettavaa rakennusoikeutta on valmisteilla kaupungin isoissa kaavahankkeissa erityisesti Tiedepuiston ja Linnakaupungin alueilla. Konserniyhtiöiden omistamille alueille kaavahankkeita oli käynnissä Moorianskunnaksessa, Pryssinkujalla, Kuralankadulla, Markulantiellä sekä Liinahaankadulla, mutta hankkeet eivät ole vuoden aikana edenneet hyväksymiskäsittelyyn asti.

Elinkeinoelämälle kaavoitettu kerrosala oli 151 490 k-m², noin 137 % tavoitetta suurempi. Edellisinä vuosina kerrosalaa on syntynyt merkittävästi tavoitteita enemmän ja tällä hetkellä tontteja erilaisiin elinkeinoelämän tarpeisiin on kohtuullisesti tarjolla.

Kaavoituksen sujuvoittamistoimet ja palvelulupaukset hyväksyttiin helmikuussa. Niiden toimeenpano on edennyt suotuisasti.

Vuonna 2023 suurimmat edelleen jatkuvat rakennuttamiskohteet olivat Turun ratapihat ja Kupittaaan kaksoisraide sekä Turun musiikkitalo Fuuga. Muita mittavia infrarakennuttamiskohteita olivat Kirstinpuiston, Herttuankulman ja Pukkilan kaava-alueiden katu- ja puistoalueet sekä Itäisen Rantakadun jalankulku- ja pyörävylien parantaminen mm. välillä Rettiginrinne-Sotalaisenkatu.

Merkittäviä tilainvestointikohteita olivat Suikkilan koulu ja Talinkorven päiväkotit -uudisrakennushanke, Sirkkalan koulun uudisrakennus ja saneeraushanke, Pääskyvuoren koulun laajennus ja osittainen peruskorjaus sekä

Nummen koulutalon tekninen peruskorjaus. Hyvän rakentamisen yleisöäänestyksen voittajapalkinto myönnettiin Sirkkalan koulu -hankkeelle.

Vuonna 2023 rakennusvalvonnassa tehtiin 1 243 lupapäätöstä, joka oli 465 päätöstä vähemmän kuin vuonna 2022. Vireille jätettyjä hakemuksia oli viime vuonna 1 329 kappaletta, joka oli 10 % vähemmän kuin vuonna 2022. Lupia uusille asuinkerrostaloille myönnettiin 21 kappaletta (sisältäen 34 asuinkerrostaloa). Uusiin asuinkerrostaloihin myönnettiin luvat 1 794 asunnolle. Lupia uusille omakoti- ja paritaloille myönnettiin 64 kappaletta, 40 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2022. Kaiken kaikkiaan vuonna 2023 rakennuslupa myönnettiin Turussa 173 uudelle rakennukselle. Kaikkien rakennuslupien käsittely-aika oli 58 vrk (mediaani) ja alitti siten vuodelle 2023 asetun tavoitteen. Asiakastytyväisyys parani.

Kaupunkiympäristö on panostanut merkittävästi kestävä liikkuamisen edistämiseen. Kestävä kaupunkiliikkuamisen suunnitelma (SUMP) on valmisteilla. Kävelyn ja oileilun kehittämissuunnitelma sekä keskustan pyöräilyn tavoiteverkko hyväksyttiin keväällä. Itäisen Pitkädun ja Lemminkäisenkadun hankesuunnitelmat hyväksyttiin syksyllä. Ensimmäinen osuus Itäisen Rantakadun saneerausvalmistui ja yksisuuntaiset pyörätiet otettiin käyttöön joulukuussa. Turun keskustaan on asennettu 281 uutta pyörätelinettä, joissa yhteensä 562 uutta pysäköintipaikkaa. Lisäksi Kupittaaalle avattiin siirrettävä pyörätalli, jossa pyöriä voi myös huoltaa ja ladata.

Kaupunkipyörien, eli Fölläreiden kausi 2023 oli onnistunut ja käyttö on kasvanut erittäin paljon vuodesta 2022. Pyörillä ajettiin kauden aikana yhteensä noin 544 000 kilometriä ja matkoja niillä tehtiin yli 364 000. Yhdellä pyörällä ajettiin keskimäärin 2,3 ajoa per päivä kauden aikana. Käyttäjien asiakastytyväisyys oli korkea (4,5/5,0).

Joukkoliikenteen matkamäärä kasvoi 16 % vuoteen 2022 verrattuna (25,4 milj. matkaa), mutta oli vielä noin 3 % vähemmän kuin normaalivuonna (vuosi 2019). Matkustus on kasvanut joka kuukausi. Jalankulun liikennemäärä on laskenut ja pyöräilyn nousut verrattuna vuoden 2022 liikennemääriin. Autoliikenteen liikennemäärä on laskenut vuodesta 2022. Vähähiilisen liikenteen osuutta Turun joukkoliikenteessä on kasvatettu 49 prosenttiin (vuonna 2022 28 % ajetuista kilometreistä).

Käyttötalous

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden talouden toteutuma oli 9,8 milj. euroa talousarviota parempi. Toimintatuotot toteutuivat 7,4 milj. euroa talousarviota suurempina ja toimintakulut 2,3 milj. euroa pienempinä.

Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus

Maa- ja vesialueiden vuokratuotot ylittivät talousarvion 2,1 milj. euroa (TA 26,1 milj. euroa) johtuen elinkustannusindeksin 6 % kasvusta (aiemmin keskimäärin 3,5 %).

Palvelujen ostojen talousarvioalituksen 0,9 milj. euroa (TAM 3,9 milj. euroa) suurin tekijä oli Turku Energian kokonaisuuden purkukustannusten siirtyminen vuodelle 2024 (KHO:n päätös 23.11.2023, kaava kuulutettu voimaan 25.11.2023).

Henkilöstökulujen alitus 0,5 milj. euroa johtuu rekrytointien viivästymisistä, johon syynä osaavan henkilöstön saatavuusongelmat.

Kaupunkirakentaminen

Infran kunnossapidon menot ylittivät n. 2,3 milj. euroa. Suurimmat erät olivat toiminnan sopimuksien mukaiset Indeksikorotukset ym. (n.1,3 milj. euroa), alueiden lämmityskulut (n. 0,7 milj. euroa),

Infran kunnossapidon tulot ylittivät 1 milj. euroa, joista suurimmat erät olivat katulupatulot (0,6 milj. euroa), puun myyntitulot (0,1 milj. euroa) ja katulämmitystulot (0,15 milj. euroa).

Muun kaupunkirakentamisen osalta menot alittuivat n. 0,4 milj. euroa ja tulot ylittivät n. 0,1 milj. euroa.

Luvat ja valvonta

Rakennusvalvontatuloja kertyi 0,8 milj. euroa talousarviossa arvioitua vähemmän. Syynä tähän oli pääasiassa uudisasuntorakentamisen merkittävä hiljentyminen.

Pysäköintimaksut jäivät talousarviosta 0,2 milj. euroa. Osittain syynä oli maksullisen pysäköinnin laajentuminen arvioitua hitaammin. Osittain myös ihmisten liikumiskäyttäytyminen on muuttunut etätöiden myötä ennakoitua pysyvämmin. Pysäköintivirhemaksut jäivät talousarviosta 0,5 milj. euroa.

Pieneläinlääkäripäivystyksen ostopalveluhinta nousi kilpailutuksen myötä 0,2 milj. euroa vuodelle 2023. Eläinlääkäripäivystyspalveluissa ei juuri ole kilpailua Turun alueella.

Liikkumispalvelut / Seudullinen joukkoliikenne

Matkamäärä oli 3 % pienempi kuin normaalina vuotena 2019. Tulojen lisäys johtuu matkamäärän lisääntymisestä ja joukkoliikenteen arvonlisäprosentin alentamisesta 0 %:iin tammi-huhtikuun ajaksi. Lisäksi lähimaksaminen lisää joukkoliikenteen keskimääräistä tulosta per matka.

Toimintatuotot liikennöinnin osalta (Turku) + 5,8 milj. euroa, josta suurten kaupunkien joukkoliikennetuki ylittyi 0,1 milj. euroa ja ilmastoperusteinen tuki 0,9 milj. euroa. Lipputulot ylittivät 4,9 milj. euroa ja Kelan koulumatkatuki 0,1 milj. euroa. Toimintakulut liikennöinnin osalta (Turku)

-1,1 milj. euroa ja joukkoliikenteen järjestämiskustannukset (Turku) + 0,3 milj. euroa.

Omaisuu- den myyntivoitot ja saadut korvaukset sekä investointiosan toteutuminen (Kh/Yhteiset, Omaisuu- denhallinta ja kaupunkiympäristön investointihank- keet)

Kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosityksikölle on varattu investointiosaan ja käyttötalousosaan talousarviomäärärahat (1602 KH/Maaomaisuus, 1603 KH/Tilaomaisuus, 1604 KH/Infraomaisuus) investointiohjelmien ja kiinteän omaisuuden myyntitavoitteiden toteutusta varten. Kaupunkiympäristön palvelukokonai- suus vastaa edellä mainittujen kokonaisuuksien toteutuk- sesta ja raportoinnista.

Kaupunkiympäristölle asetettu euromääräinen nettota- voite ylitettiin 3,6 milj. eurolla (Kh TAM 26,2 milj. euroa). Toimintatuotot toteutuivat 2,7 milj. euroa tavoitetta suu- rempana ja toimintakulut 0,9 milj. euroa pienempänä. Maaomaisuuden myynnistä saadut myyntivoitot 20,0 milj. euroa toteutuivat 2,0 milj. euroa tavoitetta suurempana. Myytyjen kohteiden hankintameno on ollut arvioitua pie- nempi, mikä on vaikuttanut myyntivoiton osuuden kas- vuun. Maankäyttösopimustuloja kirjattiin 8,2 milj. euroa, joka ylittyi 1,2 milj. euroa tavoitteeseen verrattuna. Talou- dellisesti merkittävä maankäyttösopimus solmittiin Senaatti-kiinteistöjen kanssa maaliskuussa 2022 Pihlajanie- men alueesta. Samalla allekirjoitettiin maakauppojen esi- sopimukset Lauttarannasta ja Pihlajaniemen määrä- aloista. Asemakaavan saatua lainvoiman marraskuussa 2023 toteutettiin arvojen siirrot 4,3 milj. euroa kirjanpitoon joulukuussa 2023 maankäyttösopimusta vastaan. Jäljelle jäänyt 26,5 milj. euron sopimuskorvaus maksetaan jakso- tetusti ja siitä ensimmäinen erä 10,0 milj. euroa vuonna 2024. Ruoppausmassojen vastaanottomaksut toteutuivat 0,5 milj. euroa tavoitetta pienempänä ja vastaavat käyttö- kulut alittuivat 0,5 milj. euroa. Pilaantuneiden maa-aluei- den puhdistuskustannukset toteutuivat 0,3 milj. euroa ar- vioitua pienempänä.

Omaisuu- den myynneistä saadut investointitulojen toteu- tuma oli yhteensä 20,4 milj. euroa. Luovutustulot alittivat tavoitteen 1,6 milj. euroa (Kh TA 22,0 milj. euroa). Inves- tointihankkeiden rahoitusosuuksien toteutuma 10,1 milj. euroa alitti tavoitteen 0,4 milj. euroa (Kh TA 10,5 milj. euroa), mutta kasvoi edellisen vuoden tilinpää- tökseen verrattuna 6,9 milj. euroa. Euroopan Unionin CEF Liikenne -rahoitustukea kirjattiin Turun ratapihat ja Kupittaaan kaksoisraide -hankkeelle vuonna 2023 yh- teensä 6,2 milj. euroa. Traficom:n kävelyn ja pyöräilyn in- vestointitukea kirjattiin yhteensä 2,7 milj. euroa, josta merkittävimmät tukikohteet olivat Turun Kauppatorin uu- distaminen ja sen osana tehdyt muutokset Yliopistonka- dulle ja Kauppiaskadulle sekä Itäisen Rantakadun nykyi- sen jalankulku- ja pyöräväylän laadun parantaminen. Aran infra-avustusta kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen kirjattiin yhteensä 0,8 milj. euroa ja alue- hallintoviraston avustusta ulkoliikuntapaikkahankkeille yhteensä 0,3 milj. euroa.

Kaupunkiympäristön rakennuttamisen ja toimitilojen ra- kennuttamisen investointimenojen toteutuma oli yhteensä 110,3 milj. euroa (Kh TAM 188,8 milj. euroa), poikkeama tavoitteesta 78,5 milj. euroa. Infran rakennuttamisen osalta investointimenojen toteutuma oli yhteensä 64,7 milj. euroa, joka alitti 53,7 milj. euroa talousar- viomäärärahan. Toimitilojen rakennuttamisen osalta in- vestointimenojen toteutuma oli yhteensä 45,5 milj. euroa, ja se alitti talousarviomäärärahan yhteensä noin 24,7 milj. euroa. Maaomaisuuden hankintameno ylittyi 47,9 milj. euroa (Kh TA 3,5 milj. euroa). Merkittävimmät kiinteistö- hankinnat olivat VR-Yhtymä Oy:ltä yhteensä 42,5 milj. eu- roa ja Senaatti-kiinteistöiltä yhteensä 6,0 milj. euroa.

Kaupunkiympäristön kehittämishankkeisiin varatusta määrärahasta käytettiin yhteensä 0,1 milj. euroa tietojär- jestelmien ja toiminnan kehittämiseen (TA 0,4 milj. eu- roa). Joukkoliikenteen investointien toteutuma oli 0,3 milj. euroa (TA 0,5 milj. euroa). Joukkoliikenteen maksu- ja in- formaatiojärjestelmän rahoitusosuuden kirjaus siirtyi vuo- delle 2024 (TA 0,2 milj. euroa).

Toiminnan tavoitteet

Talousarviolausekkeet

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
Kaupunkiympä- ristölautakunta	Rakennuslupa-, tarkastus- ja kaavoitusprosessille laaditaan asiakastyytyväisyyskyselyn pohjalta toi- mintatavat, joilla voidaan palvella asiakkaita asetet- tujen tavoitteiden mukaisesti asiantuntevasti, vii- veettä ja ystävällisesti.	Kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteissä on huomi- oitu myös asiakastyytyväisyyskyselyssä esiin nous- seet kehittämiskohteet, KH 6.2.2023. Kaavoituksen esiselvityksen mallia on kehitetty, jotta se antaisi enemmän tietoa kaavamuutoksen hakijalle. Kaavat luokitellaan vaativuuden mukaan S-XL-prosesseihin ja jokaisessa tapauksessa pyritään löytämään se kaavaprosessi, joka on hankkeen kannalta nopein. Rakennusvalvonnassa sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto on viivästynyt tekniseen toteutukseen liittyvistä syistä mutta otetaan käyttöön vuoden 2024

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
		ensimmäisellä neljänneksellä. Rakennusvalvonta on mukana ympäristöministeriön RYHTI-kumppanuushankkeessa, jossa kehitetään valtion ja kuntien yhteistä rakennetun ympäristön tietojärjestelmää.

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Jatkamme vuonna 2007 Helsingin kaupungin kanssa perustettua kansainvälistä Itämerihaastetta, jonka tavoite on sitouttaa kaupungeja, kuntia, yrityksiä, yhdistyksiä ja muita organisaatioita vapaaehtoisin Itämeren suojelutoimenpiteisiin. Valmistelemme ja hyväksymme neljännen toimenpideohjelman, vuosille 2024–2028, läheisessä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.	Itämerihaasteen uusi toimenpideohjelma on hyväksytty sekä Turun että Helsingin kaupunginhallituksissa. Uusi ohjelmakausi on voimassa vuosina 2024–2028. Uuden ohjelmakauden julkaisemistilaisuus pidettiin Helsingissä 25.1.2024. Toimenpideohjelman mukaisten Turku koskevien toimenpiteiden valmisteluun perustetaan sekä päätöksistä vastaava ohjausryhmä että toimenpiteiden valmistelusta vastaava työryhmä. Työryhmät muodostetaan helmikuun 2024 aikana.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle ratayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030.	KUTU-hanke on toteutusvaiheessa ja siinä yhteydessä rakennetaan Aura-joen ylittäviä ratasiltoja. Raunistulan kävelyn ja pyöräilyn silta valmistuu vuoden 2023 aikana. Ratapihahanke etenee uusien laiturien rakentamisella ja VAK-raiteiden järjestelyillä. Helsingin suunnan junat pysähtyvät Kupittaalle.	KUTU-hanke toteutuu muilta osin, mutta Raunistulan pyöräilyn ja kävelyn silta valmistuu vuoden 2025 kesään mennessä Traficom in tukipäätöksen mukaisesti.

Teema: Hiilineutraali Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Maankäytössä panostetaan hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikkumismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä. Rakentamista ohjataan kestäväälle kaupunkirakenteen vyöhykkeelle. Tavoitteena on, että tiivistyväälle kestävä kasvun vyöhykkeelle sijoittuu asemakaavoitettavasta asuinrakennusoikeudesta vähintään 85 %. Tie- ja katuliikenteen osalta tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä ja lisätä kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuutta 66 %:n tasolle vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä parantavien infratoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus etenevät resurssien ja määrärahojen puitteissa.	Kestävän kaupunkiliikunnan suunnitelman alustavat tavoitteet ja toimintamalli (kh 20.3.2023 § 102), keskustan pyöräliikenteen tavoiteverkko 2035 (kh 20.3.2023 § 100) ja kävelyn ja oleilun kehittämisohjelma 2029 (kh 20.3.2023 §101) on hyväksytty kaupunginhallituksessa. Uudesta rakentamisesta yli 90 % on sijoittunut kestävä kaupunkirakenteen vyöhykkeelle.
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Sähköbussiliikenteen osuutta kasvatetaan koko ajan kilpailutusten painotusten kautta. Noin puolet kilometreistä ajetaan sähköllä. Tavoitteena on, että joukkoliikenteen matkamäärä palautuu vuonna 2023 lähelle vuoden 2019 tasoa ja jatkaa sen jälkeen uuteen kasvuun. Dieselin korkea hinta tulee aiheuttamaan tarpeen nostaa lipunhintoja ja/tai karsia liikennettä, joka ei tue matkamäärän	Sähköbussiliikenteen osuutta on kasvatettu suunnitellusti. Matkamäärä palautui vuoden 2019 tasoa ja jäi siitä 3 %. Hintoja korotettiin maltillisesti jo joulukuussa 2022. Kaupunkipyöräjärjestelmän käyttö kasvoi merkittävästi kaudella 2023. Yhdellä pyörällä ajettiin keskimäärin 2,3 ajoa / päivä (vuonna 2022, yksi ajo / päivä).

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		kasvattamista. Kaupunkipyöräjärjestelmä jatkuu ja käyttö kasvaa.	
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	Tehdään päätös LUMOsta. Käynnistetään toimenpiteet LUMOssa päätetyn suunnitelman mukaan.	LUMO on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 19.6.2023. Eri toimenpiteiden käynnistäminen kuuluu yksittäisistä toimenpiteistä vastaavien tahojen vastuulle.
9	Perustetaan Mälikkälän-Kuninkojan alueelle uusi luonnonsuojelualue.	Mälikkälän-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamiseksi tehdään päätös alkuvuodesta 2023 ja asia esitetään edelleen Varsinais-Suomen ELY-keskukselle perustamispäätöstä varten.	Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tehnyt päätöksen Mälikkälän-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamisesta 19.5.2023.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistöilatarpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Osallistumme tilahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnitteluun. Huolehdimme hankkeiden kaavoituksesta ja luvituksesta sekä rakennutamme tilojen peruskorjaukset ja uudiskohteet tilainvestointiohjelman mukaisesti. Kehitetään edelleen kaupungin sisäisiä prosesseja sujuvammiksi ja ennakkoivammiksi.	Kaavoitus- ja hankesuunnitteluprosessien limittäminen on käynnissä, mm. Linnakaupungin monitoimitalo, Pansio-Pernon monitoimitalo, Karhunahteen yhtenäiskoulu, Taito-kampus, St. Olofsskolan. Kaavoituksessa priorisoidaan kaupungin tilahankkeita. Tilahankkeiden hankesuunnitteluohje on hyväksytty valtuustossa 13.2.2023.
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikuttamisen tarpeet.	Leikkipaikkasuunnitelmiin sovitetaan aikuisten lähiliikuntapaikka-ajattelua määrärahojen puitteissa. Liikuntapaikkojen suunnittelussa, toteutuksessa ja vuorojaossa huomioidaan ikäihmiset.	Suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu ikäihmisten liikkumisen tarpeet. Yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa kehitetään leikkipaikkoja kaikenikäisten ihmisten kohtaamispaikaksi.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Rakennusvalvonnan sähköistä järjestelmää (ePermit) kehitetään edelleen yhdessä muiden Trimble-kuntien kanssa. Lisäksi rakennusvalvonnassa selvitetään mahdollisuutta chatin/botin käyttöönottoon asiakasneuvonnassa. Jatketaan tietomallien käyttöönoton valmistelua rakennusvalvonnassa. Kunnossapito osallistuu Infraomaisuuden tietovirrat -hankkeeseen, joka saa VM:n digikannustinrahaa. Seurataan aktiivisesti katuverkon ja opastuksen digitalisaation kehityshankkeita KEHTO-foorumien yhteydessä. Fölin CRM käytössä ja sitä kehitetään.	Sähköinen alusta rakennusvalvontojen yhteisille tulkinnoille on julkaistu. Turun rakennusvalvonta on mukana RYHTI-hankkeessa. Sähköisten järjestelmien kehittäminen jatkuu tiiviisti vuoden 2024 aikana.

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
51	Kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikennetyksien varrelle, huomioidaan lähiluonnon ja viheralueiden merkitys ja tarkastellaan palveluverkkoa uudet asuinalueet huomioiden. Lisätään erityisesti houkuttelevilla alueilla olevien pientalo- ja kerrostalotonttien tarjontaa ja laaditaan koko kaupungin kattava täydennysrakennusselvitys.	Kytetään raitiotiehanke maankäytön kehitykseen ja palveluverkon kehittämiseen. Täydennysrakentamisen toteuttamisessa hyödynnämme kumppanuutta. Kasvatetaan kaava- ja tonttivarantoa kysyntää vastaavasti. Kaavoituksen tavoitteet kerrosalan lisäykselle vuonna 2023 ovat asuinpientalojen osalta 40.000 kem2, kerrostalojen osalta 135.000 kem2 ja työpaikkatonttien osalta 64.000 kem2. Pientalokaavoituksen lisäämisellä tavoitellaan seudullisen asunto- ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti kolmen vuoden varantoa	Kerrosalan lisäystavoitteet etenevät selvästi tavoitetta paremmin. Vuoden alusta lukien hyväksytyissä kaavoissa on kerrosalan lisäystä asuinkerrostaloille 232 596 k-m2, pientaloille 34 952 k-m2 ja muille rakennuksille 151 490 k-m2. Kumppanuuskaavoituksen periaatteet on sovittu. Pientalotontteja mahdollistavia kaavoja on priorisoitu kaavoitusohjelmassa. Täydennysrakentamisselvitys on hyväksytty kaupunginhallituksessa 11.9.2023 § 334. Samalla hyväksyttiin siihen liittyvät jatkotoimenpiteet.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		<p>tulevina vuosina. Pientalotonttien tarjontaa parannetaan aktiivisesti kaavahankkeilla Hirvensalossa, Skanssissa, Yli-Maariassa ja Jäkärlässä. Lisäksi edistetään vanhempien hyvin saavutettavien pientaloalueiden täydennysrakentamismahdollisuuksia kaavoituksen ja mahdollisesti alueellisten poikkeamisprosessien avulla. Täydennysrakentamishjelma hyväksytään ja edistetään siinä päätettyjä toimenpiteitä niin kaavoituksen kuin muidenkin tavoitteiden osalta.</p>	
52	<p>Huolehditaan, että kaupungissa liikuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.</p>	<p>Keskustan liikennesuunnitelma valmistellaan päätöksentekoon yleiskaava 2029 hyväksymisen jälkeen. Raitiotien yleissuunnitelma selvityksineen valmistuu.</p>	<p>Keskustan liikennesuunnitelman valmistelu käynnistyi syyskuudella 2023. Työn tulee olla valmis vuoden 2024 loppuun mennessä. Kaupunginhallitus päätti 2.10.2023 raitiotien yleissuunnitelman hyväksymisestä sekä toteutussuunnittelun käynnistämisestä.</p>
52	<p>Huolehditaan, että kaupungissa liikuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.</p>	<p>Runkolinjaston mukaiset optiot on sisällytetty viimeisiin liikenneoitisopimuksiin, että runkolinjasto voidaan aloittaa vuonna 2025. Fölin CRM on käytössä huhtikuusta 2022 lähtien. Palvelukartan liikkumisnäkömää kehitetään edelleen. Matkaketjuihin tullaan tekemään myös yrityskokeiluja osana Scale-up -hanketta. Pyritään myös toteuttamaan liityntäpysäköintikokeilu. Opastusta esimerkiksi pysäköintipaikoille kehitetään. Lisätään skuuttien pysäköintipaikkoja ja huolehditaan, että föllarit vastaavat kysyntään keskustan alueella erinomaisesti.</p>	<p>Runkolinjaston mukaiset optiot on hyväksytty 22.8.2023 (TKSJLK § 99-103). CRM on jatkuvassa käytössä ja sitä kehitetään edelleen. Scale-up-hanke etenee suunnitellusti. Skuuttien pysäköintipaikkoja lisättiin kesällä 2023. Fölläreiden kysyntä kasvaa jatkuvasti ja kautta jatkettiin joulukuun 2023 saakka (KYLK 26.9.2023 § 307). Föllärimatkoja ajettiin 365 000 kaudella 2023.</p>
53	<p>Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.</p>	<p>Turun kaupungin liikenneturvallisuusohjelma (LITU) viedään päätöksentekoon.</p>	<p>Liikenneturvallisuusohjelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2023.</p>
53	<p>Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.</p>	<p>Toteutamme Turun kaupungin uuden liikenneturvallisuusohjelman ja vuonna 2022 hyväksytyin keskustan turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä. Tavoitteena on, että liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä vähenee keskimäärin noin 5 % vuodessa. Liikenneturvallisuutta parantavia toimenpiteitä toteutetaan infran investointiohjelman mukaisesti.</p>	<p>Toteutimme investointisuunnitelman mukaisesti liikenneturvallisuuttaparatavia toimenpiteitä, valaistusta ja päällystyskohteita. Lisäksi laajensimme pyöräilyn laatuikäntävää ja paransimme liikenneturvallisuutta myös kunnossapidon keinoin.</p>
53	<p>Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.</p>	<p>Sähköpotkualautojen turvallisuustilannetta parannetaan lisäämällä niiden pysäköintipaikkoja ja tekemällä yhteistyötä valtion ja muiden kaupunkien kanssa toimivallan lisäämisessä kaupungeille.</p>	<p>Sähköpotkualautojen sääntöjä on päivitetty tiukemmaksi ja kaupunkitilasta on osoitettu yhdeksän paikkaa laudoille, joihin tuli kiinteät telineet. Pysäköintipartio oli toiminnassa kesällä.</p>
54	<p>Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.</p>	<p>Kaavoitusaloitteet käsitellään 3 kk kuluessa aloitteen saapumisesta. Jalkauteaan kaavoituksen keston lyhentämiseksi tehdyn toimenpidesuunnitelman toimenpiteitä, jonka avulla vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavojen läpimenoajan mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on jatkossa enintään 24 kk. Kaavoituksen ruuhkan purkamisella pyritään myös kaavan käynnistämisen odotusaikaa lyhentämään kohti 2 vuotta. Kaavahankkeista vähintään 40 %:ia valmistellaan kumppanuus/konsulttityönä. TVT:n kanssa valmisteltu erillinen</p>	<p>Kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteissä on huomioitu myös asiakastytyväisyyskyselyssä esiin nousseet kehittämiskohteet, KH 6.2.2023. Päätöksessä sovitut sujuvoittamistoimenpiteet on käynnistetty. Kaavoituksen esiselvityksen mallia on kehitetty, jotta se antaisi enemmän tietoa kaavamuutoksen hakijalle. Kaavoitukseen on perustettu uusia vakansseja, jotka on saatu täytettyä. TVT:n kanssa on laadittu ohjelma tulevien vuosien riittävän rakentamisvolyymin takaamiseksi ja kumppanuussopimuksen pohjaksi.</p>

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		kumppanuuskaavoitus sopimus tuodaan päätöksentekoon. Kaupunginhallituksen päätettäväksi tuodaan toimenpiteet ja palvelulupaukset kaavoituksen sujuvoittamiselle sekä prosessimalli sekä ohjeistus maanomistajien kaavanvalmistelun toteuttamisesta ja siihen liittyvistä menettelytavoista. Arvioidaan mahdolliset lisäresurssitarpeet ruuhkan purkamiseksi.	
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaikatavoite vuodelle 2023 on 60 vrk.	Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaika on 58 vrk (31.12.2023).
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämistä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Yleiskaavan päivittäminen Länsi-Turun alueelle käynnistetään visiotyön pohjalta.	Länsi-Turun visioinnin pohjaksi on kerätty lähtötietoja ja aluetta on ideoitu UBC seminaarissa syksyllä 2023.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Asunto- ja maapoliittisten periaatteiden mukaan huolehditaan vähintään kahden makuuhuoneiden asuntojen määrän toteutumisesta uusien kaavojen mukaisessa asutokannassa. Lisäksi pyritään vähentämään kaupungin toimenpitein tuetun vuokra-asumisen osuutta alueilla, joilla määrä ylittää 15 %:ia koko suuralueen asutokannasta. Konserniyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) osoitetaan rakennusoikeutta vuosittain n. 30.000 k-m ² . Yhteisöllisyyden kärkihankkeen uudistuvien lähiöiden painopisteessä valitaan alueiden kehittämiseen tähtäviä ja segregatiota vähentäviä toimenpiteitä. Apuna toimenpiteiden suunnittelussa käytetään 2023 alussa valmistuvaa alueellista segregatiotarkastelua, lähiövision tuloksia ja alueiden omia tunnistettuja vahvuuksia ja tarpeita.	Uudet asunto- ja maapoliittiset periaatteet on hyväksytty valtuustossa 13.2.2023 ja niiden perheasuntovaatimukset on otettu käyttöön uusissa asemakaavoissa. Perheasuntovaatimus on lisätty myös rakennusjärjestykseen. (päivitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 22.1.2024). Tuetun vuokra-asumisen määrää tarkastellaan kaavahankkeittain. Konserniyhtiöille on osoitettu rakennusoikeutta vuoden alusta lukien yhteensä 15 850 k-m ² .
57	Toteutamme muutosta kulkutapajakaumaan toteuttamalla pyöräteitä, lisäämällä kävelyn houkuttelevuutta ja aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen.	Kulkutapajakauman muutosta toteutetaan mm. pyörätie- ja kävelyreitti-investoinnein. Investoinnit kootaan kokonaisuudeksi ja niiden vaikuttavuus kulkutapojen muutokseen arvioidaan. Investointilistalla olevaa Lauttarannan kävely-siltaa edistetään.	Investointisuunnitelman mukaisia investointeja toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Mm. Itäisen Rantakadun pyörätien 1. vaihe ja Lauttarannan sillan toteutussuunnittelu ja Raunistulan jalankulun ja pyöräilyn sillan rakentaminen on käynnistynyt. Rehtorinpellonkatu on toteutunut ja keskustan laaja pyörätelinehanke toteutui.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 30.12.2023
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2023 aikana käynnistetään Kupittaa kärjen asemakaavoitus ja viedään eteenpäin Kupittaa kärjen kumppanuushanketta. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita.	Kupittaa kärjen kumppanuushankkeen allianssisopimus on allekirjoitettu maaliskuun lopussa. Kaavoituksen yhteistyösopimus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2023. Kupittaa kärjen asemakaavan tavoitteet hyväksyttiin (kh 2.10.2024 § 359) ja asemakaavaluonnoksen käsittely siirtyi vuoden 2024 puolelle. (Kh hyväksyi 5.2.2024 § 45 Kupittaa kärjen asemakaavaluonnoksen). Voimakadun

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 30.12.2023
			asemakaava asetettiin nähtäville ja lausunnoille 18.12.2023.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Keskustan kehittämisen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Musiikkitalo Fuugan rakentaminen käynnistyi lokakuussa 2023. Kauppatorihankkeen viimeistelytyöt käynnissä. Kauppahallin korttelin innovaatiokumppanuuteen perustuva yhteistyösopimus on hyväksytty ja kaavaluonnoksen valmistelu käynnissä. Ensimmäinen osuus Itäisen Rantakadun yksisuuntaisista pyöräteistä on otettu käyttöön joulukuussa 2023. Itäisen Rantakadun rantamuurin vahvistamisen hanke suunnitelma välillä Myllysilta-Teatteri-silta on hyväksytty valtuustossa 17.4.2023. Elämyskeskus- ja areenahankkeen mahdollistama asemakaava on hyväksytty valtuustossa 17.4.2023 ja se on saanut lainvoiman. Turun kaupunki on ostanut ratapiha-alueen VR Yhtymä Oyj:ltä ja kiinteistökaupan aiesopimus ratapiha-alueen edelleen luovuttamisesta Turun Ratapiha Kehitys Oy:lle on hyväksytty valtuustossa 19.6.2023. Uuden yhteisterminaalin mahdollistama asemakaava Ferry Terminal Turku on kuulutettu voimaan ja alueen infran suunnittelu on käynnissä.
67	Osaamisen kärkihanke, Valmistellaan uusi Osaamisen kärkihanke, jonka tavoitteena on Turun seudun alueellisen kilpailukyvyyn vahvistaminen pitkäjänteisesti osaamiseen ja tutkimukseen panostamalla sekä vastaaminen megatrendeihin kuten digitalisaatioon, kaupungistumiseen sekä ilmastonmuutokseen.	Osaamisen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Vuoden 2023 toimenpideohjelmassa ei kaupunkiympäristön vastuulla olevia toimenpiteitä.
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaatian vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Konsulttityönä laadittu segregaatiotarjous valmis. Toteutetaan kaavoitus- ja kiinteistökehitysohjelmia, joissa useita asuinalueiden kehittämiseen tähtäävää hanketta.
71	Kulttuurin kärkihanke. Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuurin kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Linnanniemen taideohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 5.6.2023. Kulttuuriranta konseptityön tarjousluonnos laadittu. Itäisen Rantakadun taideteosten luonnokset ja kustannusarvio valmiina.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Yhteisterminaalin mahdollistavan asemakaavan hyväksyminen. Satamaraitteen toteuttamisen edistäminen yhteistyössä Väyläviraston kanssa. Yhteisterminaalihankkeeseen liittyvän kaupungin infran toteutussuunnittelu käynnistyy.	Yhteisterminaalin mahdollistava Ferry Terminalin asemakaava on hyväksytty valtuustossa 19.6.2023 ja kaava kuulutettu voimaan 16.12.2023. Infran suunnittelu on käynnistynyt konsulttityönä. Satamaraitteesta on valmistunut yhdessä Väyläviraston kanssa laadittu hankeselvitys ja hankkeen rahoitusta käsitellään osana kaupunkiseudun MAL-sopimusta.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
77	Jo päätetty sopeutusohjelma toteutetaan.	Päätettyjen toimenpiteiden toteutus on käynnissä. Vuonna 2023 painopiste on pysäköintitoiminnan kehittämisessä, mm. maksullisten pysäköintialueiden laajentaminen ja pysäköintimaksujen korottaminen sekä keskustan pysäköintivirhemaksun korottaminen 80 euroon (nyk. 60 euroa).	Maksullisten pysäköintialueiden laajennustyö on käynnistynyt vuonna 2023 ja jatkuu vuonna 2024.
78	Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikennetarkistuksesta.	Raitiotien yleissuunnitelmat valmistuvat. Raitiotien edellyttämiä asemakaavanmuutoksia edistetään. Hankeyhtiö edistää hyväksytyjen yleissuunnitelmien pohjalta toteutussuunnitelmia erikseen päätettävän hankintamallin pohjalta.	Kaupunginhallitus päätti 2.10.2023 raitiotien yleissuunnitelman hyväksymisestä sekä toteutussuunnittelun käynnistämisestä.
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Kaupunkirakentaminen osallistuu kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen. Esimerkeinä IPT4 ja Prodigial -tutkimushankkeet. IPT4 tutkimushankkeen tavoitteena on rakennusalan toimintakulttuurin muutos, integroitujen toimintamallien ja osaamisen kehittäminen. Prodigial -tutkimushankkeen tavoitteena on infrahankkeiden toiminnan ja talouden kehittäminen digitaalisin menetelmin.	Prodigial-tutkimushankkeessa pilottina on Kirstinpuiston ja Herttuakulman infran aluerakennuttamishankkeet, joiden tuloksia hyödynnetään mm. Pihlajaniemen tarjouspyyntöasiakirjoissa ja rakennuttamisprosessissa. IPT4 kehityshanke keskittyy toimitilarakennuttamiseen. Hankkeet etenivät suunnitellusti.
80	Rakennamme uuden konserttitalon aikataulussa, joka mahdollistaa orkesterin siirtymisen suoraan uusiin tiloihin, tavoitteena vuosi 2025.	Musiikkitalon hankesuunnitelma valmistuu valtuuston hyväksymän asemakaavan pohjalta loppuvuodesta 2022 ja sen jälkeen siirrytään kehitysvaiheen toteutussuunnitelmavaiheeseen ja päätetään kesällä 2023 toteutusvaiheeseen siirtymisestä.	Hanke on toteutusvaiheessa ja valmistuu vuoden 2026 kesällä.
81	Toteutamme Kupittaaan kansihankkeen mahdollistamaan tiedepuiston kärkihanketta ja luomaan uuden yhdistetyn Kupittaa-Itäharjun kaupunginosan vahvan joukkoliikenteen- ja työpaikkakeskittymän äärelle. Toteutamme TAITO-kampanuksen.	Kupittaaan kärjen allianssikumppani valitaan loppuvuodesta 2022, jonka jälkeen alueen asemakaavoitus käynnistyy alkuvuodesta 2023. Kaavan hyväksyminen ajoittuu vuoteen 2024. Valitun ryhmittymän kanssa allianssi suunnittelee hanketta kehitysvaiheessa niin, että hankesuunnitelmasta ja toteutussuunnitteluvaiheeseen siirtymisestä voidaan päättää alkuvuonna 2024.	Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen allianssisopimus on allekirjoitettu maaliskuun lopussa. Kaavoituksen yhteistyösopimus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2023. Kaavan tavoitteet on hyväksytty kaupunginhallituksessa 2.10.2023. Kaavan hyväksyminen ajoittuu vuoden 2024 lopulle.
82	Turku tavoittelee tulopohjan vahvistamiseksi merkittävää lisärakentamista.	Kaupungin käytöstä poistuvia rakennuksia ja maa-alueita kehitetään erilaisilla kiinteistökehityshankkeilla erillisen kiinteistökehitysohjelman mukaisesti. Vuonna 2023 maanmyynnistä tavoitellaan tuloja 22,0 milj. euroa ja myyntivoittoa 18,0 milj. euroa. Yksityisen omistamia maita kehitetään kaavoituksen kautta. Vuonna 2023 maankäyttösopimusten tulotavoite on 7,0 milj. euroa.	Kiinteistökehitysohjelma on hyväksytty. Maanmyyntitulojen osalta myyntivoittotavoite on ylittynyt n. 2 milj. euroa ollen yhteensä 20,0 milj. euroa. Maankäyttösopimustulot ovat toteutuneet n. 1,1 milj. euroa yli tavoitteen (7 milj. euroa).

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Kaupunkiympäristölautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	43 592	0	43 592	45 212	1 620
Valmistus omaan käyttöön	1 610	0	1 610	1 642	32
Toimintakulut	-64 119	-796	-64 915	-63 822	1 093
TOIMINTAKATE	-18 917	-796	-19 712	-16 967	2 745

Investointiosan sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-400	0	-400	-68	332
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-400	0	-400	-68	332

Rakennus- ja lupalautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-114	0	-114	-96	17
TOIMINTAKATE	-114	0	-114	-96	17

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	384	0	384	422	38
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-384	0	-384	-418	-34
TOIMINTAKATE	0	0	0	4	4

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	36 581	0	36 581	42 355	5 774
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-62 665	-45	-62 710	-61 442	1 268
TOIMINTAKATE	-26 084	-45	-26 130	-19 087	7 042

Investointiosa sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutokseen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-500	0	-500	-344	156
Rahoitusosuudet	177	0	177	0	-177
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-323	0	-323	-344	-21

Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602, 16020 ja Kh/Infraomaisuus 1604, 16040, 16041, 1 000 €

Tunnusluku	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Pysyvien vastaavien luovutustuloista saavat myyntivoitot (Kh/maaomaisuus)	32 026	28 707	18 000	19 990	11,1
Maankäyttösopimuskorvaukset (Kh/maaomaisuus)	26 639	9 989	7 000	8 183	16,9
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/maaomaisuus)	3 380	2 278	3 000	2 698	-10,1
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/infraomaisuus) *sis. Teräskatu-Sammonkatu-Voimakatu (2,7 M€ pakollinen varaus)	4 046	186	3 000	2 735	-8,9
Ruoppausmassojen vastaanottomaksut (Kh/infraomaisuus)	-	-	1 200	704	-41,3
Ruoppausmassojen vastaanottomaksuja vastaavat kulut (Kh/infraomaisuus)	-	-	600	75	-87,5

Infrainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Infraomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Kustannusarvio muutoksin	Poikkeama, %	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Strategiset kärkihankkeet, kh	259 529	3,6	18 982	31 509	53 987	30 503	-43,5
Kiinteistökehitys, kh	145 465	2,0	9 205	8 829	40 997	14 146	-65,5
Toimintoja tukevat, kh	15 177	0,0	485	2 481	2 252	1 367	-39,3
Korjausvelkaa alentavat, kh	28 528	8,9	11 277	14 421	13 520	12 613	-6,7
Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh	4 556	-2,7	1 123	2 374	1 530	798	-47,8
Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh	8 288	169,3	1 382	2 390	5 915	5 031	-14,9
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	22 449	-9,6	445	48	250	249	-0,5
Yhteensä	483 991	5,7	42 899	62 081	118 451	64 745	-45,3

Talousarviorahan poikkeamat:

Strategiset kärkihankkeet, kh: Hankkeiden ajoituksien muutosten, suunnittelun viivästyksien ja kaavojen keskeneräisyyksien vuoksi hankkeita on siirrynyt eteenpäin. Suurimpana yksittäisenä kohteena Kupittaan kärjen kumppanuushanke.

Kiinteistökehitys, kh: Hankkeiden käynnistymiset ovat siirtyneet pääsääntöisesti kaavaprosessien viivästyksen vuoksi. Lisäksi on muita ajoituksen muutoksia, suurimpana yksittäisenä kohteena Raunistulan silta ja pyörätie, joka johtui Traficommin tukipäätöksen viivästyisestä.

Toimintoja tukevat, kh: Ajoituksen muutos, Lauttarannan läjitysalue ja Karhulan kaatopaikka, urakoiden painopiste siirtyy ensi vuoteen.

Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh: Vuoden 2022 käyttämättä jäänyt raha on siirretty vuodelle 2023 mutta tarvetta ei ole ilmennyt ja raha jäänyt käyttämättä. Lisäksi Liikenteen toimivuudessa ja turvallisuudessa ollut hankkeille kohdentamatonta rahaa, joka on jäänyt käyttämättä.

Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh: Ajoitusmuutoksia, Osallistavan budjetoinnin kohteista ja Liikuntalautakunnan kohteista ja siirtyy rahankäyttöä seuraavalle vuodelle.

Kustannusarvion poikkeama:

Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh kustannusarvio ylittyy: poikkeama on tekninen (SAP), joka korjaantuu jatkossa.

Tilainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Tilaomaisuus 1603), 1 000 €

Tunnusluku	Kustannusarvio muutoksin	Poikkeama, %	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Nimetyt investointihankkeet > 3 M€, kh	217 485	-0,2	58 471	40 998	-29,9
Energiatehokkuusinvestoinnit, kh	465	-100,0	1 000	0	-100
Pienet hankkeet < 3 M€, kh	18 334	-4,0	10 838	4 538	-58,1
Yhteensä	236 284	-0,7	70 308	45 536	-35,2

Talousarviorahan poikkeamat:

Nimetyt investointihankkeet > 3 M€, kh: TA-rahaman käytön alitukset johtuvat lähinnä hankkeiden aikataulutuksen siirroista, aloituksen siirtyessä rahankäyttö kuluvaan vuonna jää ennakoitua pienemmäksi. Osalle hankkeista on budjetoitu TA-rahaa tarvetta enemmän. Lisäksi talousarviossa on hankkeille kohdentamatonta rahaa 1,1M €, jota ei ollut tarvetta käyttää.

Energiatehokkuusinvestoinnit, kh: Tilapalvelujen uusi energiapäällikkö aloitti työssään keväällä 2023. Hänen tehtävänä on määrittellä energiatehokkuusinvestointirahoituksen kohteet investointiohjelmaan toimitilojen rakennuttamisen toteutettavaksi. Energiatehokkuuskohteita ei ole vielä päästy edistämään.

Pienet investointihankkeet < 3 M€, kh: Osassa hankkeista toteutus on siirtynyt vuoden 2024 puolelle. Suurimpana yksittäisenä kohteena Puropellon koulun keittiö -hanke, joka alkoi vasta loppuvuodesta 2023. Lisäksi Pienten listalla on kohteille kohdentamatonta rahaa 2M €.

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Maaomaisuus, kh	32 172	1 242	3 500	51 391	1 368,3

Kh/maaomaisuus merkittävimmät poikkeamat verrattuna talousarviomäärärahaan:

- VR-Yhtymältä hankittu kiinteistö 42,5 milj. euroa (Kv 19.6.2023 § 139)
- Senaatti-kiinteistöiltä hankittu kiinteistö 1,6 milj. euroa (Kh 27.11.2023 § 433)
- Senaatti-kiinteistöjen kanssa solmittu sopimus maaliskuussa 2022 Lauttarannan ja Pihlajaniemen määräaloista noin 4,3 milj. euroa kirjattiin joulukuussa 2023 asemakaavan saatua lainvoiman.

Pysyvien vastaavien luovutustulot (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Maanmyyntitulot, kh	32 775	41 399	22 000	20 379	-7,4

Tytäryhteisöt ja osakkuusyhteisöt

Arkea Oy -konserni

Toimitusjohtaja: Pirjo Kankaanranta

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Kulunut tilikausi oli yhtiölle haasteellinen. 1.1.2023 toteutettu Turun kaupungin koulu- ja päiväkotiruokapalveluiden kokonaisuuden liikkeenluovutus Kaarea Oy:lle vaikutti merkittävästi etenkin ruokapalveluihin. Lisäksi alkuvuoden aikana menetettiin tärkeitä tuotantotiloja sekä etenkin ruokapalveluissa useita isoja asiakkuuksia. Tuotantotilojen menetyksen seurauksena ruokapalveluiden asiakassopimuksia jouduttiin päättämään tuotantokapasiteetin puutteen vuoksi. Menetyksillä on ollut merkittävä vaikutus sekä yhtiön liikevaihtoon että kannattavuuteen ja yhtiön

liikevaihto pieneni edelliseen tilikauteen verrattuna. Edellisenä vuonna aloitettuja talouden tasapainottamistoimenpiteitä jatkettiin kuluneena tilikautena. Yhtiön kannattavuuteen vaikuttaneet tekijät, kuten henkilöstön huono saataavuus, sairauspoissaolot ja työehtosopimuksen palkkaratkaisut sekä etenkin ruokapalveluissa materiaali- ja palvelukustannusten merkittävä kasvu, eivät ole muuttuneet kuluneen vuoden aikana ja edellä mainitut tekijät heikensivät yhtiön tulosta.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Kaupungin määräaikaisten puitesopimusten tilauskannan ulkopuolinen liikevaihto kasvaa ja yhtiön sisäisen toiminnan tuottavuus paranee

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiö saa uutta liikevaihtoa uusista asiakkaista, 1 000 euroa	47 391	48 037	33 776	31 280
Liikevoitto on toimialan keskitasoa huomiotuna kalliimman TES:n vaikutus. Liikevoitto, 1 000 euroa	83	-568	-719	-1 319

Selitys poikkeamista: Liikevaihdon menetykset, materiaali- ja henkilöstökulujen ripeämpi kasvu suhteessa asiakashintoihin.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Polttomootorikäyttöisten autojen kilometrien määrä vähenee				Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Hävikkiruuan määrä vähenee				Pysynyt samalla tasolla kuin edellisvuonna

Selitys poikkeamista: Hävikkiruuan määrän vähenemisen osalta hävikin määrä on jo vähentynyt edellisinä vuosina paljon.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Polttomootorikäyttöisten autojen kilometrien määrä vähenee				Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Hiilijalanjäljen pienentäminen. Toteutetaan konsernin tavoitteita tukevaa päästö-vähennyssuunnitelmaa. Ylijäämäruuan määrä pienenee.			Laskentamallien käyttäminen ja mittarien asettaminen	Toteutunut suunnitelman mukaisesti

Blue Industry Park Oy

Toimitusjohtaja: Tero Lahti

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuoden 2023 aikana organisaatiomme kohtasi monia haasteita, mutta myös saavutti merkittäviä voittoja.

Solmimme menestyksekkäästi tonttikaupan TT-estate Oy:n kanssa sekä kolme ehdollista kauppakirjaa toisen hankekehittäjän kanssa. Tämä kauppa ei ainoastaan vahvistanut maankäyttöportfoliotamme, vaan myös toi mukanaan positiivisen taloudellisen vaikutuksen, joka konkretisoitui vuoden 2024 ensimmäisellä neljänneksellä.

Toiminnassamme keskityimme voimakkaasti digitaalisen markkinoinnin kehittämiseen, mikä johti yrityksemme näkyvyyden merkittävään kasvuun. Tavoitimme laajemman

yleisön sosiaalisessa mediassa ja yrityssivustollamme, mikä näkyi selkeästi 1 500 %:n kasvuna sivuston kävijämäärässä. Tämä osoitti onnistuneen markkinointistrategiamme ja yhteisömme kiinnostuksen kasvun.

Syksyllä aloitimme menestyksekkäästi yhtiön omakehittiset hankkeet vastataksemme muuttuviin markkinaolosuhteisiin. Tämä kertoo sitoutumisestamme innovaatioon ja kyvystämme sopeutua nopeasti muuttuvaan liiketoimintaympäristöön.

Yhteenvetona, vuosi 2023 oli poikkeuksellinen vuosi täynnä haasteita ja mahdollisuuksia.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiön perustamisvaiheen toteuttaminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Valmiit tontit Merilinja (max. 11)			8	8
Valmiit tontit Yard Park (max. 6)			6	6

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumISRatkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Päästötön työmaa			2	1

Selitys poikkeamista: -

Business Turku Oy

Toimitusjohtaja: Tom Palenius

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Business Turku -konsernin tehtävänä on tuottaa ja järjestää Turun seutukunnassa yrityksen elinkaaren kattavat yrityspalvelut, syventävät liiketoiminnan kehittämistä tukevat palvelut valituilla kärkialoilla, sekä tukea korkeakoululähtöisten innovaatioiden kaupallistumista ja toimia innovaatiokeskittymän kehittämisen moottorina. Toimintaamme ohjaa visio Turusta ja Turun seutukunnasta Suomen parhaana paikkana yritykselle syntyä, kasvaa ja kehittyä. Turun seudun innovaatiokeskittymässä tunnistetut ja kehityskohteiksi määritellyt kärkialat ovat CleanTurku (bio- ja kiertotalous sekä cleantech), HealthTurku (terveys ja hyvinvointi), ExperienceTurku (AV-teollisuus ja elokuvat, elämysteollisuus ja peliteollisuus), MaritimeTurku (meriteollisuus) ja TechTurku (valmistava- ja teknologia-teollisuus).

Vuoteen 2023 lähdettiin yritys kentässä varsin varauksellisin kasvuodotuksin, sillä Venäjän hyökkäyssota, sen aiheuttama energiakriisi sekä kiihtynyt kustannusten nousu loivat yritys kentässä epävarmuutta liikevaihdon kasvun ja investointien odotuksiin. Positiivista nostetta toimintaympäristöön puolestaan toi globaalienkin tekijöiden luoma paine uusiutua ja huolehtia myös pitkän aikavälin kilpailukyvyistä panostamalla tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Digitalisaatio ja vihreä siirtymä ovat tässä keskeisessä asemassa, samoin kuin hyvinvointiin, terveyteen ja elintarvikkeisiin liittyvät palvelut ja teknologiat. Geopoliittisen tasapainon muutos korostaa länsiyhteyksien ja -markkinoiden tärkeyttä ja avaa Turun seudulle loistavia mahdollisuuksia porttina länteen ja erityisesti Skandinaviaan. Suomen NATO-jäsenyys lisää myös kiinnostavuuttamme Yhdysvalloissa ja avaa paitsi uusia liiketoimintamahdollisuuksia kaksikäyttösegmentissä myös rahoitus- ja kehitysmahdollisuuksia niin yksityiselle kuin akateemiselle sektorille.

Turun kampusrakenteet - Terveyskampus Turku, Teknologiakampus Turku ja Kulttuurikampus Turku - ovat käytännön rajapinta sekä korkeakoulujen keskinäiseen että yritysten kanssa tehtävälle yhteistyölle. Turun tekniikan korkeakoulutuksen vetovoima kehittyi edelleen voimakkaasti, mikä lisää alueen vetovoimaa ja kilpailukykyä niin opiskelijoiden kuin osaavan työvoiman saatavuudessa. Myös Turun seudun kunnissa on vahva tahtotila yhdessä edistää vihreän siirtymän investointeja alueella, mikä on realisoitunut käytännön toiminnaksi.

Turku Science Park Oy:n toimintaa on toteutettu ja kehitetty toimintaympäristön muutosten ja saadun palautteen

pohjalta. Merkittävin ulospäin näkyvä muutos toteutettiin syksyllä, kun Business Turku -nimi lanseerattiin 1.11.2023. Business Turku korvaa sekä markkinointinimen Turku Business Region että yhtiön nimen Turku Science Park Oy. Yhtiön nimenmuutos saatiin rekisteröityä 16.2.2024. Viestinnän ilme on täysin uudistettu ja sen sävyä entisestään kehitetty lähestyttävämpään ja ymmärrettävämpään suuntaan.

Kärkialoilla tapahtuneista muutoksista keskeisin oli Nesteen Naantalin jalostamoalueen uusiokäyttöön tähtäävän Green Industry Park Oy:n alasajo kesällä 2023. Samalla sovittiin seudun kuntien kesken toiminta-alueen laajentamisesta ja toimivaksi kehitetyn konseptin monistamisesta samalla nimellä koko Turun seudun vihreän siirtymän invest-in työn lippulaivaksi. Toinen merkittävä virstanpylväs saavutettiin Health-kärkialalla, kun Kansallinen Lääkekehityskeskus Oy otti ison harppauksen loppuvuoden aikana. Keskuksen rahoitus varmistui, toimitilat vuokrattiin Turun tiedepuiston alueelta, yhtiön uuteen hallitukseen valittiin Turun yliopiston lääketieteen professori Jukka Westermarck ja yhtiön toimitusjohtajaksi turkulaisen lääkekehitysyhtiön Forendo Pharmedin liiketoimintajohtaja Maarit Merla. Kolmas huomionarvoinen seikka on Tech-kärkialaan ja Turun teknologiankampaan vahvasti liittyvä, kesällä käynnistetty Turun alueen korkeakoulujen tekoälykeskus Centre for Intelligent Computing (CIC), joka yhdistää monipuolisen tutkimusosaamisen ja vauhdittaa yhteistyötä yritysmaailman kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet yhtiö pääosin saavutti ja jopa osin ylitti. Erityisen positiivista on toista vuotta peräkkäin onnistuminen yhtiön palveluiden avustamana alueen yrityksiin tulevan ulkoisen rahoituksen määrässä. Vuodeksi 2024 tavoite onkin nostettu 2,5-kertaiseksi vastaamaan toteutuneita tasoja. Myös yritysten määrä yhtiön kasvu- palveluissa ylittyi n. 15 %, mikä kertoo onnistuneesta viestinnästä ja aktiivisesta asiakastyöstä. Perustettujen yritysten, erityisesti kasvuyritysten määrä jäi edelleen alhaiseksi, mikä toisaalta on valtakunnallinen ilmiö. Yhtiö onnistui erittäin hyvin myös ulkoisen rahoituksen hankinnassa, mikä osin näkyy kasvaneena henkilöstömääränä. Vaikka ulkoisen hankerahoituksen rooli on yhtiölle merkittävä, vaatii viimeaikainen kehitys projektirahoituksen käytännöissä ja malleissa hanketoiminnan laajuuden uudelleenarviointia erityisesti ketteryyttä ja kannattavuutta silmällä pitäen. Yhtiön toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisesta ja poikkeamista tavoitteisiin nähden tarkemmin taulukoiden yhteydessä.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Toimintaympäristön kehittyminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Alueelle etabloituneet uudet kansainväliset yritykset, kpl	1	4	10	1
Alueelle yrityksiin saatava ulkoisen rahoituksen määrä, milj. euroa	46	47	16	35

Selitys poikkeamista:

- Etabloituneiden yritysten määrä on tavoitteesta jäljessä. Invest-in -prosessi on määritelty ja vastuutettu uudelleen, ja sen vaikutusten odotetaan näkyvän vuoden 2024 aikana
- Ulkoisen rahoituksen määrä ylittää tavoitteen, taustalla muutama poikkeuksellisen suuri yksittäinen rahoitus - suurimmat Comptek Solutions Oy 8 milj. euroa, Montinutra Oy 7 milj. euroa, Fortum Battery Recycling Oy 4,5 milj. euroa, SEUS- Smart European Shipbuilding 2,3 milj. euroa ja Uniogen Oy 2,2 milj. euroa.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Määritellään vuoden 2023 aikana osana yhtiön vastuullisuusohjelmaa	-	-	-	-

Selitys poikkeamista: Vuoden 2023 aikana on määritelty tapa laskea hiilijalanjälki ja laskeminen toteutetaan loppuun alkuvuodesta 2024. Vuoden 2023 CO₂-ekvivalentti toimii vertailulukuna (100) josta hiilijalanjälkeä vähennetään tavoitteiden mukaisesti vuosittain.

Koska vaikutuksemme asiakasyrityksiimme on merkittävä tekijä hiilijalanjälkemme kompensoimisessa, arvioimme myös hiilikädenjälkeämme – toimintamme positiivista vaikutusta muihin. Vuoden 2023 aikana tälle on määritelty malli, jota pyritään tarkentamaan vuoden 2024 aikana yhteistyössä muiden kaupunkien kehitysorganisaatioiden kanssa. Tavoitteena yhteinen malli.

Lopullinen toimenpideohjelma hiilijalanjäljen vuosittaiseksi pienentämiseksi tehdään, kun vuoden 2023 laskenta on valmis.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiöllä ei ole suunnitelmissa mitään merkittäviä investointeja	-	-	-	-

Selitys poikkeamista: -

Forum Marinum -säätiö

Toimitusjohtaja: Ulla Teräs

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Forum Marinum saavutti ja paikoin ylitti vuodelle 2023 asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. Toinen kävijäennätysvuosi peräkkäin sekä alueen kokonaiskävijämäärässä että maksettujen museokäyntien määrässä kertoo Titanicin suomalaiset -näyttelyn ympärille rakennetusta onnistuneesta ohjelmistosta, vilkkaista merellisistä tapahtumista erityisesti kesäkaudella sekä yleisestä museo- ja kulttuuripalveluihin kohdistuvasta kysynnän kasvusta.

Vuoden 2023 alusta voimaan tulleen uuden strategian kehittämistavoitteista keskeisin on Merikeskuksen kokonaiskonseptointi, joka eteni suunnitellusti mm. kesällä piha-alueella toteutettujen suunnitelmallisten kokeilujen avulla. Yhteistyötä Linnanniemen alueen kehittämisen ja

kaupungin kehittämishankkeiden kanssa tiivistettiin toimintavuoden aikana ja kumppanuuspäällikkö rekrytoitiin ja aloitti työnsä. Energiatehokkuusinvestoinnit olivat keskeinen osa säätiön ilmastotavoitteiden toteuttamista. Suomen Joutsenen viisivuotinen peruskunnostuskokonaisuus suunniteltiin.

Alijäämäisten vuosien jälkeen säätiön taloutta saatiin lähemmäs tasapainoa hyvien omien tuottojen avulla, säästötoimilla sekä ulkopuolisella rahoituksella. Hanke- ja avustusrahoituksessa onnistuttiin hyvin ja kertaluonteista tukea saatiin myös esim. kasvaneisiin museotilojen energiakustannuksiin (OKM). Säätiön kulurakenteen haasteena on yleishyödyllisen toiminnan julkisen tuen staattisuus suhteessa kasvaviin kiinteistö- ja henkilöstökuluihin.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Säätiön suosio ja houkuttelevuus paikallisena ja valtakunnallisena matkailukohteena

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Alueen kävijämäärä/vuosi, henkilöä	148 000	212 000	200 000	239 000
Näyttelyjen määrä, kpl	10	6	8	3
Merellisten tapahtumien määrä, kpl	6	12	9	17
Oman tuoton osuus kaikista tuotoista, %	32	39	36	39
Pääsylipputulot, 1 000 euroa	296	365	350	409
Yhteistoimintasopimus Turun kaupungin kanssa, 1 000 euroa (Kh 22.11.2021 §524)	574	589	589	589

Selitys poikkeamista: Uuden strategian myötä on siirrytty ohjelmistoajatteluun, jossa näyttelyitä tehdään lukumäärällisesti vähemmän ja harvemmin, mutta niiden ympärille rakennetaan monipuolinen ohjelmisto ja tapahtumatarjonta. (Näyttelyiden ja tapahtumien määrällisistä mittareista luovuttiin 2024 alkaen tulokortin päivittämisen yhteydessä).

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Kehitetään toimintaa systemaattisesti kohti hiilineutraalia yhdessä muiden museoiden ja matkailutoimialan kanssa			Ilmastolupaushanke: uudet toimintatavat ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi	Toteutui suunnitellusti.

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen ja säästöt käyttötaloudessa			Kruununmakasiinin jäähdytysjärjestelmien uusiminen	Toteutui osittain.

Selitys poikkeamista: Isompina energiatehokkuusinvestointeina toteutui aurinkovoimala Linnanpuomin katolle sekä lämmönvaihdinten uusiminen Kruununmakasiinissa ja Suomen Joutsenella. Lisäksi siirrytään kaukojäähdytykseen, jonka toteutus valmistuu vuoden 2024 keväällä.

Kaarea Oy

Toimitusjohtaja: Miika Markkanen

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Yhtiön toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti suunnitellun mukaisesti. Yhtiön toiminta-alue on laajentunut koko Varsinais-Suomen alueelle.

Yhtiö teki tilikauden aikana kaksi liiketoimintakauppaa 1.1.2023:

-Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle Varsinais-Suomen alueen kunnilta ja kuntayhtymiltä siirtyneen ruokapalvelutuotantoliiketoiminta edelleen luovutettiin yhtiölle, jonka yhteydessä siirtyi 162 henkilöä yhtiön palvelukseen; sekä

-Turun kaupungin koulujen, päiväkotien ja ammatti-instituuttien ruokapalveluihin liittyvän liiketoiminnan luovutus Arkea Oy:ltä yhtiölle, jonka yhteydessä siirtyi 252 henkilöä yhtiön palvelukseen.

Tilikaudella keskityttiin ja onnistuneesti toimeenpantiin edellä mainittujen liiketoimintojen haltuunotto ja toimintatapojen jalkauttaminen sekä toiminnan vakiinnuttaminen.

Vuoden 2023 talousarvion laatimishetkellä elokuussa 2022 edellä mainittuja liiketoimintakauppoja ja niiden vaikutuksia yhtiön talousarvioon ei huomioitu, koska näiden

toteutumiseen liittyvä valmistelu ja päätösprosessi ovat olleet kesken kyseisellä ajan hetkellä. Yhtiön tilikauden liikevaihto ja taloudellinen tulos ovat ylittyneet edellä mainitusta syystä talousarvioon verrattaessa.

Osaavan henkilöstön saatavuus sekä Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan aiheuttama yleinen kustannustason nousu luovat epävarmuutta ja kustannuspaineita liiketoimintaan. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toiminnan vakiintuminen ja yhtenäistäminen saattaa vaikuttaa yhtiön liiketoimintaympäristöön. Myös Suomen hallituksen hankintalakiin ja sidosyksikkötoimintaan kaavailemat lainsäädännölliset muutokset luovat epävarmuustekijöitä yhtiön liiketoimintaympäristöön.

Yhtiö on Avainta ry:n työnantajayhdistyksen jäsen. Avainta ry:n hallitus on esittänyt, että se saisi yhdistykseltä toimivaltuuden käynnistää Avaintan lakkauttamiseen liittyvät tarkemmat selvitykset. Esityksen mukaisesti Avaintan operatiivinen toiminta lakkaisi 1.1.2025 lukien. Päätös yhdistyksen lakkauttamisesta tehtäisiin vuoden 2024 yhdistyksen varsinaisessa kokouksessa. Yhtiön johdon arvion mukaan tämä muutos ei tule aiheuttamaan välittömiä muutoksia yhtiön liiketoimintaympäristössä.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Kaupungin määräaikaisten puitesopimusten tilauskannan ulkopuolinen liikevaihto kasvaa ja yhtiön sisäisen toiminnan tuottavuus paranee

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa	34 884	37 014	32 798	69 288
Liikevoitto, 1 000 euroa	1 435	948	507	3 868

Selitys poikkeamista: Yhtiö on liikkeenluovutuksella saanut hoitaakseen vuoden 2023 alusta alkaen Turun kaupungin kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ruokapalvelut. Tämän seurauksena yhtiön toiminta-alue on laajentunut käsittäen koko Varsinais-Suomen alueen.

Mahdollisia tulevia liiketoimintakauppoja ja niiden vaikutuksia yhtiön v. 2023 talousarvioon ei ole huomioitu, koska näiden toteutumiseen liittyvä valmistelu ja päätösprosessi ovat olleet kesken talousarvion laatimishetkellä elokuussa 2022.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumISRatkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiön liikkumISRatkaisuja kehitetään hiilineutraalimmiksi			LiikkumISRatkaisuille laaditaan arviointi ja toimenpidesuunnitelma hiilineutraaliuden saavuttamiseksi	LiikkumISRatkaisuille on laadittu arviointi ja toimenpidesuunnitelma hiilineutraaliuden saavuttamiseksi
Yhtiö käyttää uusiutuvaa, vähähiilistä ja biopohjaista polttoaineita			Jatketaan käyttöä	Käyttöä on jatkettu
Sähköisten ajoneuvojen osuus kaikista ajoneuvoista, %				13 %

Selitys poikkeamista: Ei poikkeamia. Yhtiö on ottanut käyttöön sähköautoja vuoden 2023 alussa ja uusii autokantaa tulevina vuosina hiilineutraaleilla vaihtoehtoilla, mikäli niitä on saatavissa. Polttomootorikäyttöisissä autoissa käytetään uusiutuvaa, vähähiilistä ja biopohjaista polttoainetta. Henkilöstöä opastetaan ekologiseen liikkumiseen huomioiden mm. ajotavat ja tyhjäkäynnin välttäminen.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Veden kulutuksen vähentäminen			Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla on päästy vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin
Ilmastonmuutoksen hillintä			Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla on päästy vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin
Hiilijalanjäljen pienentäminen. Toteutetaan konsernin tavoitteita tukevaa päästövähennys-suunnitelmaa.	Toimialakohtaiset mittarit on rakennettu ja pilotoitu	Toimialakohtaiset hiilijalanjälki mittarit ovat käytössä ja mittariston vaikuttavuutta on arvioitu	Kehitetään toimintaa toimialakohtaisten hiilijalanjälki mittaristojen pohjalta	Toimintaa on kehitetty toimialakohtaisten hiilijalanjälki mittaristojen pohjalta

Selitys poikkeamista: Ei poikkeamia. Korvausinvestointien kilpailuttamiskriteereissä huomioidaan ympäristönäkökohdat.

Kuntec Oy

Toimitusjohtaja: Harri Kaunisto

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Päätyneellä tilikaudella yhtiö toimi Turun kaupungin ja Turun Vesihuolto Oy:n Inhouse-yhtiönä ja toimitti katu- ja viheralueiden ylläpitoa sekä pienimuotoista katu- ja

viherrakentamista. Liiketoiminta oli kaudella voitollista ja yhtiö kirjasi tilikauden voitoksi 1 366 047,37 euroa. Liikevaihtoa kertyi 9 711 694,78 euroa.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Kaupungin puitesopimusten tilauskannan ulkopuolinen liikevaihto pysyy alle 5 % ja yhtiön sisäisen toiminnan tuottavuus paranee

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa	9 642	8 201	9 000	9 712
Liikevaihto kasvaa verrattuna edelliseen tilinpäätökseen, %	-41,3	-14,9	18,4	18,4
Liikevoitto, 1 000 euroa	151	463	0	1 400

Selitys poikkeamista: Tilikauden voitto oli budjetoitua suurempi seuraavien kertaerien takia:

- Tytäryhtiö Flörin liiketoimintakauppaan liittyneet kulut kaudella toteutuivat menovarausta pienempinä, jolloin liikevoitto kasvoi tältä osin.
- Kaudelle suunnitellun henkilöresurssin hankinta oli suunniteltua hitaampaa, jolloin saimme tilapäisiä säästöjä henkilöstökuuluissa. Tähän vaikutti osin myös suunniteltujen sopimusten töiden aloittamisen viivästyminen.
- Suunniteltuja investointeja ei ehditty toteuttamaan hitaasta julkisesta hankintatoiminnasta ja kaluston pitkistä toimitusajoista johtuen. Tästä syystä saimme tilapäisiä säästöjä liiketoiminnan poisto- ja rahoituskuluissa.
- Uusiutuvien polttoaineiden kilpailutus toteutuu vasta keväällä 2024, joten saimme tästä tilapäisiä säästöjä materiaalihankintojen osalta.
- Talvi 2022-2023 oli normaalia kevyempi kunnossapidon kustannusten näkökulmasta. Tästä syystä saimme tilapäisiä säästöjä henkilöstö-, kalusto- ja materiaalikulujen osalta.
- Onnistuimme alihankintojen kilpailutuksissa erittäin hyvin kauden 2023 osalta. Tästä syystä saimme tilapäisiä säästöjä ulkopuolisten palveluiden osalta.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Käytettävien polttoaineiden muuttaminen uusiutuviksi polttoaineiksi, %			50	0
Sähkökäyttöisen kaluston ja ilmastoystävällisen materiaalin osuuden kasvattaminen, %			2	0,5

Selitys poikkeamista: Uusiutuvien polttoaineiden keskitetty kilpailutus tapahtuu siten, että uudet polttoaineet saadaan käyttöön vasta keväällä 2024. Sähkökäyttöisten pienkoneiden testikäytöt ovat vielä osittain kesken, jonka jälkeen pääsemme vasta tekemään lopulliset hankinnat. Molemmat muutokset ovat tulossa mutta ovat hieman viivästyneet alkuperäisestä ajatuksesta.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Vähäpäästöisemmän (päästöluokitus) kaluston hankinnat, 1 000 euroa			800	0

Selitys poikkeamista: Hankintoja on tehty julkisen hankintalain mukaisesti vuonna 2023. Kilpailutuksen ja kaluston toimitusajkojen viiveistä johtuen uutta kalustoa saapuu meille vasta kevästä 2024 alkaen.

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (konserni) – kaupungin omistus 22,46 %

Toimitusjohtaja: Jukka Heikkilä

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuosi 2023 toteutui yhtiön strategian tavoitteita toteuttaen ja yhtiön hallituksen hyväksymän toimintasuunnitelman mukaisesti. Asetetut tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin niin toiminnallisesti kuin taloudellisestikin.

Keskeisiä toiminnallisia tapahtumia päättyneellä tilikaudella olivat seuraavat:

Kiinteiden jätteiden vastaanottopalvelut

Uudistetun jätelain (714/2021) toimeenpano vaikutti merkittävästi yhtiön toimintaan koko vuoden. Lakimuutokset koskivat pakkausjätteiden ja biojätteiden keräystä. Asiakasyhteydenottojen määrä kasvoi 107 % vuoteen 2022 verrattuna.

Digitaalisten teknologioiden käyttöönottamista ja olemassa olevien prosessien parantamista jatkettiin. Asiakaspalvelutarpeen kertaluokka kasvuun vastattiin kehittämällä sähköistä OmaLSJH-itsepalvelukanavaa. LSJH lähti lisäksi mukaan neljän muun jätelaitoksen kanssa muodostettuun hankintarenkaaseen, joka kilpailuttaa ja hankkii uuden toiminnanohjausjärjestelmän (ERP). Uusi järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2026.

Kunnan järjestämiä kiinteiden jätteiden kuljetusten tarjouspyyntöjä julkaistiin vuoden aikana yhteensä 16. Tuleviin kilpailutuksiin liittyviä markkinavuoropuheluita järjestettiin kaksi. Uusia kuljetusurakoita käynnistettiin 20. Kaiken kaikkiaan kilpailutuksiin osallistui 14 eri kuljetusyri-tystä.

LSJH:lle siirtyneet pakkausjäteastioiden tyhjennysurakat alkoivat heinä- ja lokakuussa. Pakkausjätteiden tyhjennykset jaettiin yhdeksään urakka-alueeseen niin, että ne kattoivat kaikki taajamissa olevat viiden ja useamman huoneiston kiinteistökeräykset. Vuoden lopussa LSJH:n tyhjennysten piirissä oli noin 18 000 pakkausjäteastiaa.

Myös useita biojätteiden kuljetuskilpailutuksia toteutettiin vuoden 2024 alkupuoliskolla voimaan astuvien jätelaki- muutosten vuoksi. Tällöin biojäteastioiden tyhjennykset siirtyvät LSJH:lle taajamissa kaikissa vähintään viiden huoneiston kiinteistöissä sekä kaikissa kiinteistöissä yli kymmenentuhannen asukkaan taajamissa. Vuonna 2023 toteutettiin biojäteurakoiden tyhjennysreittisuunnitelua ja tiedotettiin kiinteistöjä biojätteen erilliskeräysvelvoitteista. Vuoden 2024 aikana LSJH:lla alkaa yhteensä 14 biojätteiden tyhjennysurakkaa.

Korttelikeräys laajeni kahdelle uudelle alueelle Naantalissa.

Ekopisteverkoston kokonaisuudistus suunniteltiin ja muutokset ehdittiin toteuttaa valmiiksi Uudessakaupungissa sekä aloittaa Salossa. Muiden kuntien osalta uudistukset tehdään vuoden 2024 aikana. Myös poistotekstiilin keräyspaikkoja lisättiin niin, että jokaisessa kunnassa on nyt vähintään yksi keräyspaikka.

Lajitteluasemilla vuosi oli erittäin vilkas. Vastaanotto- paikoissa tehtiin heinäkuussa kaikkien aikojen kävijäennä- tys. Asiointikertoja kirjattiin vastaanottopisteissä yhteensä 38 175 kappaletta. Uusin LSJH:n 13 lajitteluasemasta, avattiin tammikuussa Uuteenkaupunkiin.

Korppoon lajitteluasemalla uudistettiin kiinteiden jätteiden siirtokuormaustoiminnot samassa yhteydessä saostus- ja umpisäiliölietteiden vastaanottoaseman rakentamisen kanssa.

Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetus ja vastaanotto

Saostus- ja umpisäiliölietteiden jätehuolto oli toiminnan yhtenä keskeisenä kehityskohteena, kun jätehuoltoviranomaisen päätöksen toimeenpanoa jatkettiin. LSJH:n 17 osakaskunnan (pl. Uusikaupunki) saostus- ja umpisäiliölietteet tulee tyhjentää kunnan kilpailuttamana vuoden 2026 loppuun mennessä.

Yhtiössä julkaistiin alkuvuodesta kolme lietetyhjennyskilpailutusta. Kilpailutukset kohdistuivat Naantal- in, Marttilan, Pöytyän ja Kemiönsaaren alueille. Kemiönsaaren alueen lietetyhjennykset ovat jo pitkään olleet yhtiön järjestämiä ja kilpailutettiin jo kolmatta kertaa. Urakat käynnistyivät vuoden 2024 alussa. Kaikissa näissä urakoissa vaatimuksena on, että saostussäiliöt tyhjennetään ekotyhjennystekniikalla viimeistään 1.1.2025 alkaen. Ekotyhjennysessä saostussäiliöistä poistetaan ainoastaan lietteet, jotka kuljetetaan puhdistamolle käsittelyyn. Kaivossa oleva vesiosuus palautetaan saostussäiliöön. Tämän tyhjennystekniikan avulla vältetään tarpeetonta veden kuljetamista puhdistamoille ja varmistetaan saostussäiliön parempi toimivuus.

Taksamaksujen kokonaisuus suunniteltiin ja uudistettiin yhdessä jätehuoltoviranomaisen kanssa niin, että LSJH:n järjestämien lietekuljetusten piirissä olevilla kiinteistöillä tyhjennysmaksu määräytyy jätevesijärjestelmän lietesäiliötilavuuden mukaan. Maksu kattaa sekä kuljetuksen että käsittelyn.

Korppoon lajitteluaseman ja kaupungin jätevedenpuhdistamon yhteyteen rakennettavan saostus- ja

umpisäiliölietteiden vastaanottoaseman rakentaminen eteni lähes valmiiksi. Uudistetut toiminnot käyttöön otetaan alkuvuonna 2024.

Jätteiden käsittelypalvelut

Turussa Topinpuiston kiertotalousalueen kehitystyöt etenevät liikennejärjestelyjen rakentamisella. Lisäksi jatkettiin uuden lajitteluaseman toteutus suunnittelua.

Salon Korvenmäessä sijaitsevan Lounapuiston kiertotalousalueen kehittämistä jatkettiin. Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi joulukuussa 2023 investointituen, yhteensä 889 677 euroa, Korvenmäen alueelle mahdollisesti toteutettavalle kaatopaikkakaasun metanointilaitokselle. Päästä investoinnin toteuttamisesta ei ole tehty.

Turun Topinpuiston alueelle suunnitellun poistotekstiilin käsittelyyn tarkoitetun jalostuslaitoksen toteutusmahdollisuudet osoittautuivat epävarmaksi käsittelyssä olevien EU:n direktiivimuutosten takia. Lopullinen päätös laitoksen rakentamisesta tehdään kevään 2024 aikana. Paimiossa sijaitseva poistotekstiilin käsittelyyn rakennettu pilotlaitos päätettiin myydä Rester Oy:lle. Laitoksen myyntiin päädyttiin, koska laitos oli alkujaan tehty pilotkäyttöön ja laitoksen vuokrasopimus oli päättymässä vuoden 2024 alkupuolella.

Ympäristöneuvonta

Neuvonnan vuodessa näkyi vahvasti jätelain uudistus. Jätelakimuutoksista järjestettiin infotilaisuuksia ja loppuvuodesta neuvontatilaisuuksia pidettiin ainoastaan jätelain uudistukseen liittyen. Uuden jätelain myötä poistotekstiilien keräyspisteet toimialueella lisääntyivät ja tähän liittyen messujen teemana oli poistotekstiili. Neuvonnan sisällöissä huomioitiin uuden jätelain painotukset liittyen elintarvikeljätteen määrän vähentämiseen ja roskaantumiseen.

Biojätteen keräyksen laajenemista ennakoitiin järjestämällä huhtikuussa Topinojan jätekeskuksessa Kompostointipäivä. Koko perheelle suunnatun tapahtuman tavoitteena oli kannustaa asukkaita kompostointiin ja tehdä kompostointia tutuksi.

Neuvonnassa huomioitiin myös eri kieliryhmät. Lajitteluohje käännettiin ruotsin ja englannin lisäksi arabiaksi, ukrainaksi ja venäjäksi. Lajittelua helpottamaan LSJH:n toimialueella otettiin kesällä käyttöön myös uudet jätelajikuvakkeet eli piktogrammit. Uudet kuvakkeet tulivat asukkaille tutuksi etenkin taloyhtiöissä pakkausjätteiden keräysastioissa.

Neuvonnassa suunniteltiin myös uusia luentosisältöjä. Näitä kehitettiin yhdessä asukaspanelistien kanssa. Maaliskuussa testattiin kompostointikoulutuksen toimivuutta ja Euroopan jätteen vähentämisen viikolla marraskuussa järjestettiin jätteen määrän vähentämistä koskeva luentotilaisuus vierailukeskus Kahmarissa.

Kahdeksaluokkalaisille suunnatut jätehuollon kiertoajelut ja 3.–4.-luokkalaisille suunnatut jätteen synnyn ehkäisyyn opastavat synttäräkutsut jatkuivat parin vuoden koronataun jälkeen. Kiertoajeluille osallistuvilla oli tänä vuonna ensimmäistä kertaa mahdollisuus tutustua Salon Korvenmäen vierailukeskus Hehkuun ja ekovoimalaitokseen.

LSJH:n verkkosivut uudistuivat kesällä. Tavoitteena on, että asukkaat löytävät sivustolta etsimänsä tiedon entistä helpommin. LSJH:n alueella otettiin käyttöön myös korjaa.se-verkkopalvelu, jossa on kootusti alueen korjauspalveluja tarjoavat yritykset.

Ympäristövastuu

Vuoden 2023 aikana tuli voimaan useita LSJH:n toimintaan liittyviä ympäristölupapäätöksiä:

- Korvenmäen jätekeskuksen uusi ympäristölupa
- Rauhalan jätekeskuksen loppusijoitusalueiden sulkemisrakenteita koskeva lupapäätös
- Topinpuiston lajitteluaseman ympäristölupa
- Lounavoiman ekovoimalaitoksen ympäristöluvan muutos

LSJH:n toimintaa jätekeskuksissa ja lajitteluasemilla toteutetaan ympäristölupien mukaisesti, ja toiminnan ympäristövaikutuksia seurataan jatkuvasti tarkkailusuunnitelmien mukaan. Vuonna 2023 toteutettiin uusien lupien edellyttämiä kehittämistoimia. Korvenmäen jätekeskuksen, Topinpuiston lajitteluaseman sekä Korppoon lietesäntien vesientarkkailutietoja päivitettiin. Korvenmäen ympäristössä toteutettiin hajutarkkailu ja Topinojalla tehtiin hajutarkkailua yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa.

Arvio taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta:

Taloudellinen tulos viime vuodelta on alustava, eikä sitä ole vielä käsitelty yhtiön hallituksen toimesta.

Taloudellisesti vuosi 2023 toteutui odotettua parempana. LSJH:n liikevaihto nousi jonkin verran edellisvuoteen verrattuna mutta jäi noin 6 % alle budjettiodotuksen. Vuoden 2023 liikevaihdoksi muodostui 31 932 701 euroa. Kokonaistuotot olivat yhteensä 34 843 166 euroa. Liiketoiminnan kulut rahoituserät mukaan lukien olivat 34 272 654 euroa. Tilikauden 2023 tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 570 512 euroa. Tilikauden tulos oli 355 690 euroa.

Viime vuonna alkaneet LSJH:n kilpailuttamat pakkausjätteiden keräys- ja kuljetuspalvelut eivät kaikilta osin toteutuneet odotetusti, ja toisaalta Lounavoiman tuottaman sähkön hinnanlasku vuoden takaisesta laski kokonaistuottoja. Myös vastaavat kustannukset kuljetuspalvelun ja sähkön hankinnasta jäivät odotettua alhaisemmiksi. Lisäksi monissa muissa kustannuserissä saatiin säästöjä, mikä johti odotettua parempaan tulokseen.

Päättyneen tilikauden nettoinvestoinnit kuluvaan käyttöomaisuuden osalta olivat yhteensä 4 112 621 euroa. Keskenäisten käyttöomaisuushankintojen määrä tilinpäätöshetkellä oli 1 992 659 euroa. Kaikki investoinnit toteutettiin lakisääteisistä peruspalveluista huolehtimiseksi. Taloudellisesti merkittävimpiä investointeja päättäneellä

tilikaudella olivat Topinojan uuden lajitteluaseman tiejärjestelyjen rakentaminen.

Alla olevassa taulukossa olevat tunnusluvut ovat alustavia, ja voivat vielä muuttua lopullisten laskelmien valmistuttua. LSJH:n hallitus ei ole osaltaan käsitellyt vielä vuoden 2023 tilinpäätöstä.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan Turun Kaupungin ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
LSJH:n järjestämän jätehuoltopalvelun hiilijalanjälki, tCO2 ekv/a	Ei mitattu	92 357 tCO2 ekv/a	92 357 tCO2 ekv/a	92 357 tCO2 ekv/a
- Hiilikädenjälki, tCO2 ekv/a		tot. 7 836t tCO2 ekv/a		
- Nettohiilijalanjälki tCO2 ekv/a		tot. 13 999 tCO2 ekv/a		
Syntyvän yhdyskuntajätteen kierrätysaste LSJH:n toimialueella, %	45	47	50	45*

Selitys poikkeamista: -

*Alustava tunnusluku, laskenta tarkentuu kevään aikana.

Turku 2029 -säätiö sr.

Säätiön asiamies: Tuomas Heikkinen

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Säätiön toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti. Säätiön taloudellinen tilanne oli hyvä ja tase erittäin vakavarainen koko tilikaudella. Säätiön merkittävin riski liittyy osake- ja pääomamarkkinoiden kehitykseen, koska osa säätiön varallisuudesta on sijoitettu osakemarkkinoille sekä yritysrisikin omaaviin korkosijoituksiin.

Säätiön peruspääoma oli sijoitettuna lähes kokonaan korko- ja osakemarkkinoille sekä vaihtoehtoisin

sijoituksiin. Säätiön sijoitusvarallisuuden markkina-arvo vuoden 2023 lopussa oli 35,3 milj. euroa. Korko- ja vaihtoehtoisia sijoituksia oli 89 %, osakesijoituksia 8 % ja käteistä 3 % salkun markkina-arvosta vuoden lopussa. Sijoitusvarallisuuden markkinatuotto vuonna 2023 oli 1,7 milj. euroa ja aikapainotettu (TWR) markkinatuotto 5,32 %. Säätiön taseen loppusumma eli kirjanpidollinen sijoitusten arvo oli vuoden lopussa 32,7 milj. euroa.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Turku-Strategian mukaista toimintaa sekä tapahtumia ja hankkeita, jotka lisäävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja tukevat Varsinais-Suomen alueen koulutusta, korkeakouluysteistyötä ja elinkeinoelämää.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Jaetut avustukset ja kulut hankkeisiin, 1 000 euroa	440	500	450	400
Säätiön sijoitusvarallisuuden markkina-arvo per. 31.12, 1 000 euroa	33 000	33 645	35 000	35 272

Selitys poikkeamista: Avustuksia jaettiin hieman suunniteltua vähemmän, muuten ei oleellisia poikkeamia.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Säätiön varainhoitajat noudattavat tiukkoja ESG-kriteerejä (environment, social, governance) valitessaan säätiön sijoituskohteet	toteutunut	toteutunut	toteutuu	toteutunut

Selitys poikkeamista: -

Turku City Data Oy

Toimitusjohtaja: Tero Mikola

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Yhtiö tavoitteli merkittävää liikevaihdon kasvua vuodelle 2023 perustuen Kuntien Tieran kanssa yhteiskehitetyn Digiajan väestöennuste -palvelun suunnitellun myynnin ja jatkokehittämisen sekä pelastuslaitokselle toimitetun ratkaisun tuotteistamisen kautta.

Tieralla loppuvuonna 2022 tapahtuneet muutokset johtivat tilanteeseen, jossa Tiera vetäytyi väestöennustepalvelun yhteiskehittämisestä. Yhtiössä tunnistettiin markkinoilla oleva tarve väestöennustepalvelulle ja sen soveltuminen yhtiön päivitettyyn strategiaan, joten ratkaisun kehittäminen sekä tuotteistaminen päätettiin ottaa yhtiön vastuulle ja kohdistaa henkilöresurssit tuotekehitykseen. Popula.ai Väestöennustepalveluksi nimettyä ratkaisua kehitettiin yhdessä Turun asiantuntijoiden kanssa ja ratkaisua esiteltiin vuoden 2023 loppupuolella myös muille potentiaalisille asiakkaille. Turun lisäksi yksi suurista kaupungeista päätti sen hankkia, mutta sopimus astui voimaan vasta vuoden 2024 puolella.

Pelastuslaitos hyväksyi alkuvuonna 2023 heille toimitetun ratkaisun tuotantokäyttöön ja suunnitelmana oli siirtää se Turvallisuusverkkoon, jolloin ratkaisun tietosisältöä

voidaan laajentaa turvallisuusluokitellulla datalla. Pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueelle hidasti asiakkaan mahdollisuuksia edistää asiaa heidän puoleltaan, jonka seurauksena Suojelupoliisin turvallisuusselvityksen tilaaminen viivästyi. Turvallisuusverkosta vastaavan Valtorin kanssa suunniteltu kolmikantapalaveri viivästyi turvallisuusselvityksen odotusajan ja muiden osapuolien aikataulujen takia, eikä sitä saatu pidettyä vuoden 2023 puolella.

Turun varhaiskasvatukselle jo aiemmin toimitettu esiopetuspaikkojen optimoinnin ja allokoinnin ratkaisu muutettiin yhteensopivaksi eVaka-järjestelmän kanssa, jonka yhteydessä ratkaisu siirrettiin kokonaisuudessaan yhtiön hallintaan.

Vuonna 2023 yhtiön resursseja kohdistui RESPONSE-hankkeelle yli 7,5 henkilötyökuukautta ja yhtiön tuotokset olivat suunnitelman mukaisia. Hankkeelle toteutetut tuotokset kasvattivat myös yhtiön tekoälyosaamista. Care about IT -hanke käynnistyi kesällä, mutta yhtiön resursseille ei ollut tarvetta loppuvuoden aikana.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Teknologia

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Teknologia	Julkisia rajapintoja julkaistu sekä Turun kaupungille että V-S Pelastuslaitokselle	Tuotteistettavien sovellusten määrää kasvatettu	Tarjolla olevien sovellusten ja rajapintojen määrä kasvaa	Kasvatettu tarjolla olevien tuotteistettavien sovellusten ja rapintojen määrää

Selvitys poikkeamista: -

Tavoite: Asiakkuudet

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Asiakkuudet	Yhteistyötä syvennetty kaupungin kanssa, mm. digistrategian toteutuksella. Pelastuslaitokselle tehty useampi tuotekehitysprojekti	Toimitettu ratkaisuja nykyisille asiakkaille sekä uusille asiakkaille Uudenmaan alueella. Syvennetty yhteistyötä Kuntien Tieran kautta tapahtuvassa myynnissä	Loppuasiakkaiden määrä 20	Loppuasiakkaiden määrä 4

Selvitys poikkeamista: Kumppaniorganisaatiossa tapahtuneet muutokset ja resurssien kohdistaminen tuotekehitykseen vaikuttivat yhtiön mahdollisuuksiin kasvattaa asiakasmäärää. Pelastustoimelle kehitetyn ratkaisun teknologisen kelpoisuuden arviointi Turvallisuusverkkoon siirtämisestä viivästyi ulkoisten tekijöiden takia, eikä ratkaisun jatkokehittämisen ja tuotteistamisen kanssa päästy eteenmäen.

Tavoite: Ratkaisut

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Ratkaisut	Alustalle toteutettu useampia SaaS-mallilla tuotettavia tekoälypalveluja, mm. tulipaloriskin arviointimalli	Toteutettu kaksi uutta tuotteistettavaa ratkaisua sekä RESPONSE-hankkeelle kuluttajasovellus	Tekoälypalveluja hyödyntävien ratkaisujen määrän kasvattaminen	Toteutettiin uusia tekoälypalveluista proof-of-concept ratkaisuja

Selvitys poikkeamista: -

Tavoite: Toimintamallit ja prosessit

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Toimintamallit ja prosessit	Ensimmäiset SaaS-palvelut toteutettu, toimintamalleja yhtenäistetty myyntikanavana toimivan Tieran kanssa	Kehitetty pohja kahdelle tuotteistettavalle SaaS-palvelulle sekä otettu käyttöön myynnin tuki- ja seurantatyökalu	Tuotteistamisen ja SaaS-palvelujen laajentaminen	Luotiin Popula Väestöennusteelle SaaS-palvelun mahdollistama alustaratkaisu

Selvitys poikkeamista: Pelastustoimen ratkaisun tuotteistaminen viivästyi ulkoisten tekijöiden takia.

Tavoite: Kumppanuudet

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Kumppanuudet	Tieran kanavakumppanuutta kehitetty ja laajennettu mm. pelastuslaitoksille tarjottavien ohjelmisto-tuotteiden myymiseksi	Toimitettu Tieran kautta kaksi uutta ratkaisua. Käyty keskustelua Microsoftin Suomen ja Euroopan edustajien kanssa	Kumppaneiden kautta tapahtuvan myynnin kasvattaminen	Kumppaneiden kautta tapahtuva myynti laski

Selvitys poikkeamista: Kumppaniorganisaatiossa tapahtuneet muutokset ja resurssien kohdistaminen tuotekehitykseen vaikuttivat kumppanimyyntiin laskevasti. Pelastustoimen ratkaisun tuotteistaminen viivästyi ulkoisten tekijöiden takia.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiö tuottaa palvelunsa ja käyttää omassa toiminnassaan Microsoft Azure -pilvipalvelua, joka on 100 % hiilineutraali,%			100	100

Selvitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Ei investointeja			0	0

Selvitys poikkeamista: -

Turku Energia -konserni

Toimitusjohtaja: Timo Honkanen

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Turku Energia -konsernin tulos parani merkittävästi edellisvuodesta ollen 24,4 miljoonaa euroa. Konsernin positiivisen tuloksen mahdollisti edellisvuotta parempi kaukolämmön tulos ja Turku Energia Sähköverkot Oy:n hyvä tulos. Sähkönmyynnin tulos oli vuonna 2023 raskaasti tappiollinen. Myös sähköntuotannon liiketulos oli tappiollinen. Turku Energian päästökemitys jatkui laskevana, uusiutuvien energianlähteiden osuus kasvoi edelleen kaukolämmössä, toimitusvarmuus säilyi sähkössä ja lämmössä erinomaisella tasolla ja asiakastytyväisyys parani edellisvuodesta. Energiankulutus laski Turku Energia Sähköverkkojen alueella edellisvuodesta, kuitenkin maltillisesti, vain 0,4 prosenttia.

Palasimme vuonna 2023 energiakriisin jälkeen takaisin normaalimpaan tilanteeseen. Sähkön hintataso

maltillistui vuoden aikana, mutta heiluva sähkömarkkina on tullut jäädäkseen. Tämä näkyi muun muassa merkittävänä tuntihinnoiteltujen tuotteiden valinneiden asiakkaiden määrän kasvuna. Asiakastytyväisyytemme parani edellisvuoteen verrattuna ja toimitusvarmuutemme säilyi erinomaisella tasolla niin sähkössä kuin lämmössä, perustekemisemme on siis säilynyt vahvana energiakriisin jälkeenkin. Päivitimme vuoden 2023 aikana konsernin strategiamme ja etenimme sen viitoittamalla tiellä kohti visiotamme. Onnistuimme edelleen tavoitteessamme vähentää tuotantomme päästöjä ja lisätä uusiutuvien energianlähteiden määrää. Uusiutuvien energianlähteiden osuus kasvoi kaukolämmön tuotannossamme jo 87 prosenttiin. Teimme myös päätöksen investoida sähkökattilaan, mikä edelleen vie meitä kohti hiilineutraaliustavoittemme.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Kasvava tuloutus kaupungille

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Maksettu osinko, milj. euroa	20	20	20	20
Antolainojen korko, milj. euroa	4,1	4,2	4,7	5,0

Selitys poikkeamista: Korkotason nousu ja lyhytaikaisten lainojen kasvu näkyy kasvaneina korkomenoina.

Tavoite: Palvelukyky ja toimintavarmuus

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Sähkönsiirron toimitusvarmuus, keskim. keskeytysaika/asiakas, h:min:s (alan keskiarvo 2:05:00)	0:09:59	0:07:26	< 0:10:00	0:10:14
Lämmön toimitusvarmuus, keskim. keskeytysaika/asiakas, h:min:s (alan keskiarvo 2:01:12)	0:30:00	0:36:00	< 2:00:00	1:05:00

Selitys poikkeamista: Toimitusvarmuus erinomaisella tasolla.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Lisäämme täyssähköautojen ja ladattavien hybridien osuutta 20 %:iin yhtiön henkilö- ja pakettiautoissa, %			22	24

Selitys poikkeamista: Tavoite jopa ylittynyt.

Tavoite: Hiilineutraalien energialähteiden osuus tuotannossa

Turun alueella käytettävä lämpö, kylmä, höyry ja sähkö tuotetaan hiilineutraalisti viimeistään 2029 (kompensaatiot huomioiden).

- Hiilen energiakäytöstä luovutaan jo 2025, mikäli valtio osallistuu tästä aiheutuviin investointi-kustannuksiin.
- Uusiutuvan energian osuus Turku Energian myydystä sähköstä ja lämmöstä on vähintään 90 prosenttia vuonna 2023.

(Turun kaupungin ilmastosuunnitelma 2029, kv 11.6.2018 § 142)

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Hiilineutraalien energialähteiden osuus kaukolämmön tuotannosta, %	75,2	78,2	90	87,0
Hiilineutraalien energialähteiden osuus sähkön hankinnassa, %	80	89,6	90	90 (arvio)
Hiilineutraalit energialähteet: lämpö + sähkö + mekanismit, %	80	83,5	100	88,2

Selitys poikkeamista: Yritysten tukkumyyntiä (ns. tukkumyyntisopimuksissa ei toimiteta sähköä käyttöpaikoille) ei ole varmennettu. Mekanismeja ei ole toistaiseksi käytetty kokonaishyötyarvion perusteella.

Lopullinen arvo hiilineutraalien energialähteiden osuudesta sähkön hankinnassa valmistuu aina vasta seuraavan vuoden heinäkuussa.

Turun Aikuiskoulutussäätiö

Toimitusjohtaja: Tommi Forss

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Koulustoitominnan volyymi jäi vuonna 2023 opiskelijamäärän osalta hieman asetetusta tavoitteesta. Opiskelijatyöpäivien osalta tavoiteluku ylittyi. Taloudellisten tavoitteiden osalta tavoitteet saavutettiin liikevaihdon ja kannattavuuden osalta. Yleinen epävarmuus on kuitenkin jatkunut erityisesti kesäyliopiston opiskelijoiden hakeutumisessa. Säätiökonsernin henkilöstövuokrausta harjoittava yhtiö purettiin vuoden 2023 aikana.

Kärsämäen kiinteistö on kokonaisuudessaan peruskorjattu ja vuokrattu Turun kaupungin väistötilakäyttöön. Artukaisten kampuksen rakennus- ja perusparannustyöt ovat edenneet ennakoitua nopeammin ja kustannuksiltaan suurimmat hankkeet on jo toteutettu.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Aikuiskoulutuksen määrä ja vaikuttavuus

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Opiskelijamäärä, hlö	9 850	11 525	12 600	12 010
Opiskelijatytyväisyys, asteikko 0–5	4,3	4,3	4,2	4,3

Selitys poikkeamista: Opiskelijarekrytoinnin haasteet eräillä aloilla jatkuvat edelleen. Opiskelijamäärä kuitenkin kasvoi vuoteen 2022 verrattuna.

Tavoite: Säätiön toiminnan tehokkuus, taloudellisuus ja vakavaraisuus

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Muu kuin VOS rahoitus/liikevaihto, 1 000 euroa	3 261	3 589	3 800	3 178
Omatoiminen tuottojäämä (liikevoittoa vastaava erä), 1 000 euroa	-2 773	2 717	100	1 364

Selitys poikkeamista: Muun kuin valtionosuudella rahoitettavan koulutuksen liikevaihto jäi tavoitteesta, koska erityisesti yhteishankintakoulutuksia ei toteutunut toimintavuonna juuri lainkaan. Yleisesti henkilöstökoulutusten hankinta on ollut yleisestä taloustilanteesta johtuen vähäistä.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitysohjelmaan toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Energiatehokkuuden parantaminen			Ilmamäärien säättäminen tarpeen mukaiseksi. Atk-luokkien laitteiden automaattinen sulkeminen	Ilmamäärien säättäminen tarpeen mukaiseksi on tehty. Atk-luokkien laitteiden automaattinen sulkeminen on tehty
Aurinkoenergian hyödyntäminen			Asennetaan aurinkopaneeleja 100 kW, sen jälkeen käytössä yhteensä 120 kW	Aurinkopaneeleja on käytössä yhteensä 120 kW

Selitys poikkeamista: -

Turun Ammattikorkeakoulu Oy

Toimitusjohtaja: Vesa Taatila

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuosi 2023 oli Turun ammattikorkeakoulun kannalta hyvä käytännössä kaikilla mittareilla. Edellisen vuoden taloudellinen kuoppa saatiin tasoitettua ja samalla toiminnalliset luvut selkeään kasvuun.

Toiminnan kannalta Turun ammattikorkeakoulu teki ennätysten valmistuneiden määrässä sekä perustutkinnoissa, että ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa. Ennätysiin päästiin myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa ja julkaisuissa. Jatkuvan oppimisen pisteissä päästiin lähelle koronavuoden ennätystä. Perustutkintojen opiskelijatytyväisyys nousi ennätystasolle, mutta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tulokset heikkenivät lievästi.

Henkilöstötytyväisyys kasvoi ennätystasolle ja sairauspoissaolot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilöstön määrä kasvoi suunniteltua enemmän, mikä johtuu

hankesalkun ja maksavien opiskelijoiden määrän kasvusta.

Ilmastotavoitteiden osalta ammattikorkeakoulu jäi tavoitteista. Tämän taustalla on kasvanut matkustus hanketoinnin laajentumisen takia. Lisäksi hankintoja ei oltu vielä 2023 alettu optimoida ilmastotavoitteiden kannalta. Ammattikorkeakoulu tulee pyrkimään vähentämään ilmastopäästöjään vuonna 2024 sekä etsimään samalla tavoin kompensoida paikallisesti niitä päästöjä, joita se ei voi leikata.

Taloudellisesti Turun ammattikorkeakoulu saavutti positiivisen tuloksen. Siihen vaikuttivat osaltaan usealle vuodelle tarkoitetun lisäaloituspaikkarahoituksen kohdentaminen vuodelle 2023 sekä sijoitustuottojen kasvaminen ennakoitua suuremmaksi. Ammattikorkeakoulu olisi kuitenkin päässyt positiiviseen tulokseen myös ilman näitä tapahtumia.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiön menestyminen ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin perustuvassa rahanjaossa

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Valtion rahoitus (sis. OKM rahoittamat lisäaloituspaikat ja strategiarahan), 1 000 euroa	60 070	60 227	61 500	63 656
Turun ammattikorkeakoulussa suoritettut AMK-tutkinnot, kpl	1 651	1 640	1 892	1836
Turun ammattikorkeakoulussa suoritettut YAMK-tutkinnot, kpl	337	354	442	411
TKI-rahoituksen ulkoisen rahoituksen osuus (urah), 1 000 euroa	9 303	10 362	12 000	13 209
Opiskelijatytyväisyys, AMK ja YAMK painotettu ka.	5,1	5,26	5,25	5,27

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikematkustaminen tCO ₂		328	205	Arvio 429,21
Lentokilometrit		1 788 434	470 000	2 909 657

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Hankintojen päästöt tCO ₂		2 100	1 690	Arvio 1 404

Selitys poikkeamista: -

Turun Kaupunginteatteri Oy

Toimitusjohtaja: Arto Valkama

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuosi 2023 onnistui toiminnallisesti hyvin. Tuottotavoite saavutettiin, samoin muut toiminnalliset tavoitteet. Merkittävin ylitys tehtiin katsojamäärissä, jotka ylittivät tavoitellun 115 000 yli 15 000:lla. Tulostavoite ylittyi selvästi,

taustalla oli sekä kustannusbudjetin pitävyys että tulotavoitteen ylitys. Tulosta vahvisti myös vuonna 2022 myönnetyn korona-avustuksen 550 000 euron jaksotus vuodelle 2023.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Pitkän aikavälin taloudellinen tasapaino

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja, 1 000 euroa	128	617	0	798

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Ulkoisen rahoituksen kasvattaminen ja vaikuttavuuden lisääminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Kaupunginteatterin omien tuottojen kehittyminen, 1 000 euroa	2 268	4 986	4 977	5 095

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Föililipun käytön tehostaminen, mittarina käyttöaste tehdyt fölimatkat/katsojamäärä, %			13	13

Selitys poikkeamista: -

Turun Kaupunkiliikenne Oy

Toimitusjohtaja: Juha Parkkonen

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuoden 2023 aikana yhtiön toimintaa sopeutettiin edellistä vuotta pienemmälle liikennemäärälle. Kuljettajien saatavuus jatkui heikkona ja henkilöstön tyytymättömyys keväällä solmitussa työehtosopimuksessa sovitujen palkankorotusten tasoon oli näkyvää. Määräaikaisten palkan lisien päätyminen kesällä johti työntekijöiden kieltäytymiseen ylitoista, mikä johti kuljettajapulaan.

Syksyn aikana kuljettajien saatavuus parantui. Ajamattomien lähtöjen määrä kääntyi laskuun kesän jälkeen.

Supistuneen liikenteen vuoksi vuoden aikana ei ole ollut tarpeen tehdä uusia kalustoinvestointeja. Runkolinjastoon siirtyminen kesällä 2025 edellyttää uutta liikennöintisopimusta, joka solmitaan kevään 2024 aikana.

Uusiutuvan diesel polttoaineen käyttöönottoon ei ollut taloudellisia mahdollisuuksia.

Turun ammattikorkeakoulun kanssa toteutettu sähköbussihankintaa koskeva selvitystyö on valmistunut keväällä 2023.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Linja-autoliikenteen tuottaminen sovituissa laajuudessa

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Osuus tuotetuista linjakilometreistä (koko Föli), %	14,1	n. 13,6	11	~11

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhtiön tulorahoituksen riittävyys investointeihin ja tuloutus kaupungille

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevoitto, 1 000 euroa	764	193	30	78
Antolainojen korko, 1 000 euroa	38	30	20	24

Selitys poikkeamista: Sähköbussiliikenteen osuus perustuu Fölin liikennöintikorvauksiin.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Sähköbussiliikenteen osuus tuotetusta liikenteestä, %			32	30
Uusiutuvan polttoaineen osuus, %			0	0

Selitys poikkeamista: Sähköbussiliikenteen osuus perustuu Fölin liikennöintikorvauksiin

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Sähköbussien osuus hankitusta uudesta kalustosta, %			100	Ei kalustohankintoja

Selitys poikkeamista: -

Turun Musiikinopetus Oy (Turun konservatorio)

Rehtori-toimitusjohtaja: Juha Järvinen

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Yhtiön järjestämien koulutusten veto- ja pitovoima pysyivät vuonna 2023 hyvinä. Yhtiön ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosikertymä 89,8 ylitti järjestämisluvan mukaisen vähimmäismäärän 79 opiskelijavuotta mutta jäi opetus- ja kulttuuriministeriön päättämän 93 opiskelijavuoden tavoitteesta. Toteutunut opiskelijavuosikertymä kuvaa 199 (192 vuonna 2022) opiskelijan pää- tai sivutoimista opiskelua Turun konservatorion ammatillisessa koulutuksessa vuoden 2023 aikana. Opiskelijoiden kokonaismäärä kasvoi etenkin ammatillisen täydennyskoulutuksen sivutoimisten tutkinnon osien suorittajissa, mikä johti laskennallisen opiskelijavuosimäärän pienenemiseen.

Yhtiö antoi taiteen perusopetuksessa vuonna 2023 yhteensä noin 56 800 tuntia. Toteutuma ylitti valtionosuusrahoituksen perusteena olevan tuntikiintiön 57 566 tuntia mutta alitti talousarviotavoitteen 60 000 tuntia. Yhtiö joutui leikkaamaan taiteen perusopetuksessa annettujen opetustuntien määrää toiminnan ja talouden tasapainottamiseksi. Suuremmalle määrälle opetustunteja olisi ollut kysyntää, mutta yhtiö ei voinut toteuttaa suurempaa tuntimäärää ilman valtionosuusrahoituksen lisäystä.

Yhtiö on hakenut vuodesta 2019 lähtien opetus- ja kulttuuriministeriöltä taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksen perusteena olevan tuntikiintiön korotusta, jotta Turun kaupungin asukasmäärän kasvusta johtuva musiikin taiteen perusopetuksen saatavuuden heikkeneminen ei jatkuisi.

Henkilötyövuosien laskennallinen toteutuma 103 pieneni edellisestä vuodesta, koska yhtiö leikkasi taiteen perusopetuksen määrää. Yhtiö ryhmitteli henkilöstörakennetta ja työ sopimuksia henkilöstö- ja koulutussuunnitelman linjausten mukaisesti.

Yhtiön talousarvion 2023 tulokorttitavoitteiden toteutuminen

1. Yhtiö on ammatillisessa koulutuksessa kolmen vetovoi-
maisimman musiikkialan koulutuksen järjestäjän jou-
kossa Suomessa.

Tavoite toteutui sikäli kuin se on todennettavissa yhtiön omista ja valtionhallinnon tietojärjestelmistä ja vertailta-
vissa Suomen konservatorioliitto ry:n jäsenoppilaitosten tietoihin.

2. Yhtiö on taiteen perusopetuksessa kolmen suurimman
musiikkioppilaitoksen joukossa Suomessa.

Yhtiön taiteen perusopetuksen opetustuntikiintiö valtion-
osuusrahoituspäätöksessä oli toiseksi suurin.

3. Yhtiö tasapainottaa koulutustehtäviensä toimintaa ja
taloutta opetus- ja kulttuuriministeriön talousarviovuosit-
tain antamiin rahoitussuoritteisiin. Suoritteet perustuvat
ministeriön vahvistamiin tavoitteellisiin suoritteisiin ja yhtiön
tunnuslukuihin.

Yhtiön toiminta ja talous olivat tasapainossa. Toiminta
vastasi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituspäätösten
mitoituksia. Yhtiön toteuttama ammatillisen koulutuksen
sopeutus johti tavoitteellisen rahoitussuoritteen pieneen
alitukseen.

Toimitilat

4. Yhtiö tavoittelee strategiansa mukaisesti toimitilojensa
keskittämistä Linnakaupunkiin osaksi Aurajokivarren Tur-
kua ja kehittää toimintaansa yhteiskäyttötiloissa muiden
organisaatioiden kanssa.

Yhtiö tavoitteli toimitilojen keskittämistä Linnakaupunkiin.
Yhtiöllä ei kuitenkaan ollut edellytyksiä tehdä päätöksiä
vuonna 2023.

Kansainvälinen toiminta

5. Yhtiö käynnistää oppilaitosyhteistyötä erityisesti Tuk-
holmassa.

Yhtiö käynnisti oppilaitosyhteistyötä tukholmalaisen Kul-
turaman kanssa. Yhtiö haki ja sai koordinaattorina EU:n
Erasmus+ -rahoitusta yhteistyön kehittämiseen.

Koulutusjatkumon kehittäminen

6. Yhtiö kehittää musiikkialan koulutusjatkumoa koulutus-
asteiden yhteistyössä ja yhteyksiä muihin oppilaitoksiin
erityisesti Kulttuurikampus Turun ja Turun kaupungin
opetustoimen kanssa.

Yhtiö osallistui Kulttuurikampus Turun toimintaan. Kult-
tuurikampuksen opiskelijoille avattiin ristiinopiskelumah-
dollisuuksia. Yhtiö jatkoi tiivistä yhteistyötä Turun amat-
tikorkeakoulun Taideakatemia kanssa yhteiskäyttö-
tiloissa Linnankatu 60:ssä. Yhtiö jatkoi kolmoistutkinnon
kehittämistä Puolalanmäen musiikkilukion kanssa. Kol-
moistutkinnossa opiskelija suorittaa ammatillisen koulu-
tuksen tutkinnon, lukion oppimäärän ja ylioppilastutkin-
non.

Koulutustehtäviä tukevan liiketoiminnan tavoitteet

7. Yhtiö tavoittelee Turun kaupungilta uutta sopimusta taidekeskus koulussasi -toiminnassa, kasvua osallistujamäärässä ja pääsyä harrastamisen Suomen mallin sisällön tuottajaksi musiikissa.

Yhtiö jatkoi Taidekeskus koulussasi -toimintaa Turun kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Osallistujamäärä pysyi edellisen vuoden tasolla. Turun kaupunki hyväksyi yhtiön harrastamisen Suomen mallin sisällön tuottajaksi. Yhtiö ei pystynyt tuottamaan sisältöjä kaupungin päättämällä taksoilla.

Tietojärjestelmien kehittäminen

8. Yhtiön päätöksenteko ja operatiivinen johtaminen tukevat lisääntyvästi tiedon keräämiseen ja analysointiin hallinto- ja laatujärjestelmissä.

Tavoite toteutui. Yhtiö kehitti laatujärjestelmäänsä ja kykyään tiedon keräämisessä, hallinnassa ja analysoinnissa. Keskeisin tietovarasto on Visman tuoteperhe (Primus, Wilma, Kurre). Lisäksi yhtiöllä on oma tilavarausjärjestelmä.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet**Tavoite: Valtion rahoitus taiteen perusopetukseen**

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Valtion rahoitus taiteen perusopetukseen, 1 000 euroa	2 710	2 769	2 843	2 880

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosikertymä vähintään järjestämisluvan mukaisesti

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiön ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärä ministeriön myöntämässä järjestämisluvassa	79	79	79	79
Yhtiön ammatillisessa koulutuksessa toteutuneiden tai suunniteltujen opiskelijavuosien määrä	106,9	99,1	90	89,8

Selitys poikkeamista: Opiskelijavuosimäärä on laskennallinen suorite, joka sisältää päätoimisten koko tutkintoa opiskelevien ja sivutoimisesti tutkinnon osia opiskelevien opiskelijoiden työpäivät. Sivutoimisen ammatillisen täydennyskoulutuksen osuus kasvoi, mikä johti opiskelijavuosikertymän heikkenemiseen vuoteen 2022 verrattuna.

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.**Tavoite: Opetustilojen varausastetta seurataan sen varmistamiseksi, että yhtiön toimitilat ovat aktiivisessa käytössä.**

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Opetustilojen varausaste, %			65	67,4

Selitys poikkeamista: Yhtiön opetustilojen varausaste ylitti talousarviotavoitteen. Opetustiloja käytetään opetukseen ja oppijoiden harjoittelukäyttöön. Opetustilojen täysi 100 % varausaste olisi lukuvuoden opetuspäivinä Linnankadulla ma-pe klo 9–20 ja Mestarin-kadulla ma-pe klo 13–20.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
			0	0

Selitys poikkeamista: Yhtiöllä ei ollut investointeja, joilla olisi voinut osallistua konsernin yhteisen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön.

Turun Satama Oy -konserni

Toimitusjohtaja: Erik Söderholm

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Turun Sataman kautta kulki yhteensä 2,4 miljoonaa matkustajaa, laskien edellisestä vuodesta 8,8 %. Rahtiliikenne oli vuoden aikana yhteensä 1,7 milj. tonnia, laskien 18,6 % edellisestä vuodesta. Viennin osuus liikenteestä oli yhteensä 0,9 miljoonaa tonnia ja tuonnin 0,8 miljoonaa tonnia. Suomen talouden supistuminen ja ajautuminen taantumaan vaikuttivat ulkomaan tavaravirtoihin kielteisesti. Turun Sataman osalta laskevaa trendiä kiihdytti vertailuvuoden aikana tapahtunut Suomi-Ruotsi liikenteen kokonaiskapasiteetin pienentyminen eli Tallinkin aamulai- van poistuminen linjalta.

Tilikauden liikevaihto konsernissa oli 26,6 miljoonaa euroa. Satamakonsernin liikevoitoksi muodostui 6,0 miljoonaa euroa ja tilikauden voitoksi 2,8 miljoonaa euroa. Hyvään tulokseen vaikuttivat emoyhtiön poistomassan pieneminen, henkilöstökulusäästöt, rahoitustuotot sekä tytäryhtiön onnistuneet uusasiakashankinnat.

Satamakonsernin investoinnit olivat yhteensä 4,5 milj. euroa. Satamakonsernin henkilöstön lukumäärä oli vuoden lopussa 57 henkilöä.

Emoyhtiö Turun Satama Oy:n liikevaihto laski edelliseen vuoteen verrattuna, 8,3 prosenttia, 22,4 miljoonaan euroon. Tärkeimmät investoinnit olivat Ferry Terminal Turku investointikokonaisuuteen liittyvät suunnittelutyöt sekä Pernon meriväylään tehty perusparannustyö.

Ferry Terminal Turku -investoinnin kokonaisrahoitukseen haettiin omistajalta uusi päätös alkuvuodesta. Satamayhtiö joutui kuitenkin Ferry Terminal Turku -asemakaavaan tulleen valituksen takia keskeyttämään hankkeen oikeuskiistan ajaksi. Turun hallinto-oikeus hylkäsi päätöksessään valituksen ja hankkeen suunnittelua päästiin jatka- maan asemakaavan saatua lainvoiman 16.12. Projektin arvioidaan tällä hetkellä valmistuvan kokonaisuudessaan vuoden 2027 aikana.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiön kannattavuus ennen rahoituseriä

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevoitto, 1 000 euroa	3 450	4 947	5 117	5 954

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Kasvava tuloutus kaupungille

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Maanvuokrien tuotto kaupungille, 1 000 euroa	2 073	2 174	2 187	2 373
Vaihtovelkakirjalainan (30 milj. euroa, 8 % pa) tuotto kaupungille, 1 000 euroa	0	2 400	2 400	2 400
Muiden rahoituserien (antolainojen (ei-VVK-lainan), osinkotulojen tai pääomanpa- lautusten) tuotto yhteensä kaupungille, 1 000 euroa	994	968	938	927

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Hiilineutraalin ajoneuvokaluston osuus, %			19	34
Vähäpäästöisen polttoaineen osuus, %			25	25

Selitys poikkeamista: -

Turun seudun puhdistamo Oy

Toimitusjohtaja: Mirva Levomäki

Toimitusjohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Turun seudun puhdistamo Oy:n (Yhtiö) toimialana on jätevesien siirto ja puhdistus sekä syntyneen lietteen hyödyntäminen. Yhtiö tuottaa jätevedenpuhdistuspalvelun lisäksi lämmöntalteenottoa. Kuntaomistajat ovat Yhtiön jätevedenpuhdistuspalvelua käyttäviä K-sarjan osakkaita ja Turku Energia on Yhtiön lämmöntalteenottoa käyttävä L-sarjan osakas. Yhtiön tarkoituksena on tuottaa yhteiskunnallisia toiminnallisia palveluita omakustannushintaan omistajille. Turku omistaa Yhtiöstä 62,09 % (vuonna 2022 59,31 %) ja Turku Energia 0,82 % (vuonna 2022 1,27 %).

Yhtiön toiminnalliset tavoitteet saavutettiin. Yhtiö toimii Etelä-Suomen aluehallintoviraston 1.10.2014 myöntämän ja Vaasan hallinto-oikeuden 11.3.2016 vahvistaman ympäristöluvan mukaisesti. Laitoksen puhdistustulokset olivat erinomaiset ja täyttivät kaikki vaatimukset. Myös uusi UV-hygienisointilaitos toimi hyvin ja jo puhdistamolta pois johdettu jätevesi täytti rannikon uimavesien hyvän laadun kriteerit (STM 177/2008).

Puhdistamolla puhdistettiin jätevesiä 14 kunnan alueelta yhteensä 31,3 milj. m³/a, keskimäärin 85 800 m³/d (vuonna 2022 yhteensä 29,1 milj. m³/a, keskimäärin 79 800 m³/d). Puhdistamolle tuleva vesimäärä oli tavanomaista vähäisemmästä vuodesta johtuen virtaamaennustetta pienempi. Alhaisempi vesimäärä näkyi jätevedenpuhdistuksen kuutioidinnassa.

Kuivattua lietettä syntyi 35 300 tonnia (vuonna 2022 35 500 tonnia), joka käsiteltiin biokaasulaitoksella ja hyötykäyttettiin lämpöenergiana, nesteytettynä liikennebiokaasuna, teollisuuden ravinteena sekä maanparannusaineena. Puhdistetun jäteveden lämpöä hyödynnettiin kaukolämmön ja kaukokylmän tuotannossa. Yhdyskunta-jätevesien käsittelyn kokonaisuuden, mukaan lukien puhdistamotoimintaan liittyvät lietteen hyötykäyttö biokaasulaitoksella ja lämpöenergian hyödyntäminen lämpöpumpulaitoksella, hiilijalanjälki oli negatiivinen eli parempi kuin hiilineutraali. Lisäksi puhdistamokokonaisuus tuotti energiaa noin kymmenen kertaa enemmän kuin se käytti energiaa.

Yhtiön liikevaihto muodostui pääosin jätevedenpuhdistuspalvelumaksusta (K-sarjan osakkaat) ja pieneltä osin lämmöntalteenottoa palvelumaksusta (L-sarjan osakas). Palvelumaksut koostuivat käyttökustannuksista ja investoinnin hankintamenosta. Yhtiösopimuksen 23.12.2022 mukaan sekä K- että L-sarjan osakkaat maksavat investoinnin hankintamenon omistussuosuuksensa mukaisessa

suhteessa ja käyttökustannukset palvelun käytön mukaisessa suhteessa.

Osakkaita laskutettiin hallituksen 25.10.2022 hyväksymän arviolaskutuksen perusteella. Lisäksi 29.11.2022 toteutettiin arviolaskutuksen tarkistus tammi-syyskuun tiedoilla. Tilikauden lopussa Yhtiön tulos nollattiin Yhtiösopimuksen mukaisesti tasauslaskuilla. Yhtiön liikevaihto jäi hieman alle tavoitteen. Käyttökustannukset toteutuivat arvioitua kustannustehokkaammin, mutta investoinnin hankintameno toteutui talousarviota korkeampana. Omistajien näkökulmasta pienempi liikevaihdon toteuma tarkoittaa edullisempaa palvelua. Yhtiön tulos oli 0 euroa.

Yhtiö on huoltovarmuuskriittinen toimija ja puhdistamon toiminnan jatkuvuuden varmistaminen on välttämätöntä yhteiskunnalle. Yhtiö varmistaa sekä strategisilla että operatiivisilla toimenpiteillä puhdistamon toiminnan jatkuvuuden myös poikkeusolosuhteissa.

Yhtiön mittava rakennushanke, puhdistamon poistoputken kapasiteetin tehostaminen ja UV-laitoksen rakentaminen, valmistui keväällä 2023. Poistoputkihankkeella Yhtiö vastasi ilmastonmuutoksen haasteisiin sekä kehitti puhdistusprosesseja ja varautumista häiriötilanteisiin. Lisäksi hygieeninen ympäristökuormitus Turun merialueelle väheni merkittävästi. Yhtiökokouksen 26.10.2018 hyväksymä toteutuksen kustannusarvio 48 miljoonaa euroa alitettiin noin kolmella miljoonalla eurolla.

Toinen suurempi pitkäkestoinen investointikohde oli jälkiselkeytsaltaiden pinnoitus hiilidioksidikorroosion vuoksi. Alaita on kahdeksan kappaletta ja investoinnin kokonaiskesto ulottuu vuoteen 2026. Kolmantena merkittävänä investointihankkeena alkoi E18 tien aiheuttamat muutokset Yhtiön jätevesiverkostoon. Lisäksi aloitettiin vuonna 2024 toteutettava hallintorakennuksen kehittäminen. Muita toiminnan jatkuvuutta turvaavia ja laitoksen hyvän kunnon varmistavia investointikohteita olivat puhdistamon ja pumppaamoiden rakenteiden, puhdistusprosessin, energiatehokkuuden, kapasiteetin, tietojärjestelmien, huoltovarmuuskriittisyyden sekä kaukovalvonnan kehittäminen.

Yhtiön riskikartoituksissa merkittävimmiksi riskeiksi ovat nousseet sääntelyn muutosten vaikutukset Yhtiön operatiiviseen tai strategiseen toimintaan, laitoksen erityisolosuhteisiin liittyvät tapaturmat, turvallisuustilanteen kiristymisestä johtuva resurssitarve sekä erittäin vakavan laiterikon aiheuttamat vahingot. Yhtiö kehittää riskienhallintaa jatkuvana prosessina. Lisäksi keväällä 2023 saatiin valmiiksi laajamittainen hallinnollisten riskien arvioinnin

päivitys. Riskienarvioinnin tulokset huomioidaan Yhtiön toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Yhtiösopimuksen mukaan "K-sarjan Osakkaiden jätevesikuormituksen ja omistusosuuksien vastaavuus arvioidaan viiden vuoden välein edellisen täyden toimintavuoden mitatun jätevesikuormituksen perusteella huomioiden mahdollisten yksittäisten poikkeuksellisten

olosuhteiden vaikutukset." Lisäksi "aina kun K-sarjan Osakkaiden välisiä jätevesikuormituksen ja omistusosuuksien vastaavuustarkasteluja tehdään, päivitetään samalla myös L-sarjan Osakkaiden omistusosuudet". Omistusosuuksia tarkistettiin kevätyhtiökokouksessa 2023 ja seuraava vastaavuustarkastelu toteutetaan keväällä 2028.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Keskitetty jätevedenpuhdistus toimii tehokkaasti. Puhdistustulokset ovat Itämeren suojelukomission suositusten mukaisia. Ympäristölupamääräykset (Etelä-Suomen aluehallintovirasto 1.10.2014 nro 167/2014/2)

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Pitoisuus käsitelty vesi BOD7ATU ≤ 10 mg/l	2,0 mg/l	2,4 mg/l	≤ 3,3 mg/l	2,8 mg/l
Pitoisuus käsitelty vesi CODCr ≤ 60 mg/l	20 mg/l	21 mg/l	≤ 33 mg/l	22 mg/l
Pitoisuus käsitelty vesi fosfori ≤ 0,3 mg/l	0,13 mg/l	0,12 mg/l	≤ 0,15 mg/l	0,12 mg/l
Pitoisuus käsitelty vesi kiintoaine ≤ 15 mg/l	1,3 mg/l	1,4 mg/l	≤ 3,0 mg/l	2,0 mg/l
Puhdistusteho käsitelty vesi BOD7ATU ≥ 95 %	99 %	99 %	≥ 99 %	99 %
Puhdistusteho käsitelty vesi CODCr ≥ 90 %	97 %	97 %	≥ 95 %	97 %
Puhdistusteho käsitelty vesi fosfori ≥ 95 %	98 %	98 %	≥ 98 %	98 %
Puhdistusteho käsitelty vesi typpi ≥ 75 %	86 %	88 %	≥ 84 %	87 %
Puhdistusteho käsitelty vesi kiintoaine ≥ 95 %	100 %	100 %	≥ 99 %	99 %

Selitys poikkeamista: Tulokset laitoksella käsitellystä jätevedestä ilman verkosto-ohituksia. Ei poikkeamia.

Tavoite: Laitoksen arvon säilyttäminen ja jatkuva kehittäminen, jotta tehokkaaseen puhdistustulokseen päästään myös laitoksen ikääntyessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Leasing-koneiden ja -laitteiden korjaus- ja muutosinvestoinnit, 1 000 euroa	392	371	425	389

Selitys poikkeamista: Laitoksen lietteenkuivaukseen liittyvä projekti toteutui arvioitua kustannustehokkaammin, minkä johdosta leasing-koneiden ja -laitteiden korjaus- ja muutuskustannukset jäivät alle tavoitteen.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Turun seudun puhdistamo Oy:n ilmastovaikutuksia kuvaava hiilijalanjälki lasketaan vuosittain soveltaen kansainvälistä ohjeistusta (GHG protocol). Laskentaan sisältyy sekä suoria että epäsuoria päästölähteitä. Lisäksi lasketaan puhdistamokokonaisuuden tuottamalla energialla saavutetut vältetyt päästöt eli kuinka paljon kasvihuonekaasupäästöjä säästetään tuottamalla energiaa uusiutuvilla energianlähteillä. Puhdistamokokonaisuuden ilmastovaikutuksessa huomioidaan puhdistamon ja siihen liittyvien toimintojen päästöjen lisäksi niiden ansiosta vältetyt päästöt puhdistamotoiminnassa, lietteenkäsittelyssä Gasum Oy:n biokaasulaitoksessa ja lämmöntuotannossa TSE:n lämpöpumppulaitoksessa jäteveden hukkalämpöä hyödyntäen. Puhdistamokokonaisuuden hiilijalanjälki on jo negatiivinen, mikä on parempi kuin hiilineutraali.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Puhdistamokokonaisuuden hiilijalanjälki, tonnia CO ₂ e	-109 000	-107 000	≤ -30 000	-115 000

Selitys poikkeamista: Puhdistamokokonaisuuden ilmastovaikutus koostuu yhdyskuntajätevesien käsittelystä johtuvista hiilidioksidipäästöistä ja niiden käsittelyn avulla vältetyistä hiilidioksidipäästöistä eli puhdistamon, Kakolan lämpöpumppulaitoksen ja Topinojan biokaasulaitoksen (huomioiden Kakolanmäen jätevedenpuhdistamon osuus tuotannosta) nettohiilijalanjäljestä. Ilmastovaikutusten laskentaa päivitettiin vuonna 2023 siten, että polttoainetuotannon osalta oletetaan korvattavan dieseliä ja lämmöntuotannon osalta oletetaan korvattavan kivihiiiltä (51 %), maakaasua (45 %) ja öljyä (4 %).

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoiminnan kehitysohjelmaan toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Ilmastotavoitteisiin liittyvien investointien määrä, 1 000 euroa	5 684	10 269	2 805	2 570

Selitys poikkeamista: Ei suuria poikkeamia. Poistoputkihanke toteutui arvioitua kustannustehokkaammin ja viemäriverkoston mallinusta toteutettiin arvioitua enemmän omana työnä.

Turun Seudun Vesi Oy

Toimitusjohtaja: Aki Artimo

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuoden 2023 aikana Turun Seudun Vesi Oy tuotti tekopohjavettä omistajakuntien vedenkulutusta vastaavan määrän, yhteensä noin 22,44 miljoonaa kuutiometriä. Vuoteen 2022 verrattuna myydyn veden määrä pieneni noin 0,18 prosenttia. Yhtiön tuottaman veden laatu oli odotusten mukaista ja se täytti kaikki hyvän talousveden laatuvaatimukset.

Yhtiön liikevaihto vuonna 2023 oli 16,99 miljoonaa euroa. Omistajakunnille myydyn veden kuutiohintana oli koko vuoden ajan 0,295 €/m³. Yhtiö hyvittää tilinpäätöksen yhteydessä osakkaitaan vuotta 2023 koskevan tasauslaskutuksen muodossa noin 3,45 miljoonalla eurolla.

Toimintakustannusten ylijäämä 700 000 euroa (alv 0 %) aiheutui pääasiassa siitä, että sähkön hinta jäi talousarviossa ennakoitua alhaisemmaksi ja mm. Kokemäenjoen vedenotosta maksettavat voimalaitoskorvaukset laskivat selvästi edeltävästä vuodesta ja vuodelle 2023 budjetoidusta summasta.

Yhtiön pääomakustannukset jäivät vuonna 2023 merkittävästi talousarviossa ennakoitua pienemmiksi. Syynä tähän oli korkotason poikkeuksellinen ja nopea nousu, josta yhtiön hyötyi tekemiensä koronvaihtosopimusten vuoksi. Yhtiön rahoituskustannukset laskivat edellisestä vuodesta noin 30 %. Lisäksi vuoden 2023 talousarviossa oli ennakoitu, että suuret investointihankkeet (uusi varavesilaitos ja Maskun suunnan putkilinja) olisivat käynnistyneet vuoden 2023 aikana ja aiheuttaneet huomattavaa nousua yhtiön rahoituskuluihin. Yleisellä korkotason nousulla ei siis ole ollut negatiivisia vaikutuksia yhtiön nykyisestä lainakannasta aiheutuviin korkokuluihin. Osa yhtiön lainoista on kiinteäkorkoisia ja osa on sidottu markkinakorkoihin. Yhtiöllä on korkosuojauksia, jotka toimivat puskurina nykyisen lainakannan korkokulujen nousulle. Pääomakuluihin liittyvän hyvityksen osuus vuodelta 2023 oli yhteensä noin 2 750 000 euroa (alv 0 %). Tasauslaskutuksen jälkeen yhtiö teki Mankala-periaatteen mukaisen 0-tuloksen.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö toimittaa vettä osakkailleen suunnitellusti ja veden tuotannon määrä vastaa suunniteltua

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Veden tuotanto/tuotantotavoite, %	100	100	100	100

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Veden toimitus on häiriötöntä ja virheitä veden laadussa ei esiinny

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Jakeluun toimitettavan veden laadussa havaitut virheet, kpl	0	0	0	0
Ennakoimattomat häiriöt veden jakelussa, kpl	0	0	0	0

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tekopohjaveden tuotanto on kustannustehokas tapa tuottaa juomavettä ja pintavesilaitokseen verrattuna kemikaaleja käytetään vain murto-osa.

Yhtiössä hyödynnetään veden liike-energiaa Saramäen kalliosäiliöön rakennetun turbiinin avulla, joka säätää Virtaan-kankaan tekopohjavesilaitokselta tulevan veden virtausta ja tuottaa samalla päästötöntä sähköenergiaa. Turbiinin tuottama teho riittää Saramäen kalliosäiliöstä lähtevän veden verkostopumpukseen, jolla tuotetaan verkostopaine Turun, Naantalin ja Rasion alueille (noin 235 000 vedenkuluttajaa ja teollisuus). Turbiinin tuotto vuonna 2023 oli noin 1 583 000 kWh.

Turun Seudun Vesi Oy:n esikäsittelylaitokselle Huittisiin on asennettu aurinkosähköjärjestelmä, joka tuottaa osan laitoksen tarvitsemasta sähköstä. Aurinkosähköä tuotettiin vuonna 2023 noin 523 000 kWh.

Uuden Halisten varalaitoksen toteutussuunnittelu on tehty siten, että uusi varalaitos tullaan lämmitämään tekopohjavedestä saatavalla lämpöenergialla.

Mainittujen investointien ja toimenpiteiden lisäksi yhtiö omistaa noin 400 hehtaaria kestäväällä tavalla hoidettua metsää, jonka toiminta hiilinieluna optimoidaan metsänhoidollisilla toimenpiteillä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Sähköautojen latauspisteiden lukumäärä yhteensä, kpl	2	2	6	6

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuksen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Vihreään siirtymän investoinnit, 1 000 euroa	535	3	10	8

Selitys poikkeamista: Latauspisteiden asennus pystyttiin toteuttamaan noin 20 % kustannusarviota edullisemmin.

Turun Taiteen talo Oy

Toimitusjohtaja: Jere Pensikkala

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Turun Taiteen talo Oy:n toinen toimintavuosi oli edelleen vahvasti toiminnan käynnistämisvaihetta. Kaupunginhallitus hyväksyi 2.10.2023 (§ 360) Taiteen talo -konseptin, jonka valmisteluun osallistui taiteentalolaisten lisäksi laaja joukko sidosryhmien edustajia sekä kaupunkilaisia Kerro kantasi -kyselyn kautta. Toimintavuoden aikana lanseerattiin Taiteen talon visuaalinen ilme ja julkaistiin omat verkkosivut (www.taiteentalo.fi) sekä panostettiin merkittävällä tavalla toiminnan ja tilojen kehittämiseen. Taiteen talon perustaminen oli ehdolla Kulttuurigaalassa Vuoden kulttuuriteoksi, mikä osoittaa käynnistysvaiheen olleen myös kansallisesti näkyvä ja merkitykselliseksi arvioitu prosessi.

Osana Taiteen talo -konseptia kaupunginhallitus hyväksyi tilaohjelman (2.10.2023 § 360) sekä siihen liittyvän rahoitussuunnitelman (18.12.2023 § 466), jonka mukaisesti kulttuuritilojen peruskorjaukset toteutetaan rahoittamalla Kiinteistö Oy Turun Nunnankatu 4:ää ja korottamalla Turun Taiteen talo Oy:n toiminta-avustusta vuokrannousua vastaavasti. Yhtiöt ovat valmistelleet yhteistyössä investointiavustushakemukset Opetus- ja kulttuuriministeriölle kulttuuritilojen peruskorjaamisesta. Vuonna 2023 ministeriön myöntämä avustus oli yhteensä 396 000 euroa, minkä lisäksi vuoden 2024 haussa kiinteistöosakeyhtiö on anonut yhteensä 626 700 euron investointiavustusta.

Taiteen talon toisen toimintavuoden aikana yleisötapahtumien pääpaino oli kesäkaudessa ja maksuttomissa sisällöissä. Tapahtumia toteutettiin niin yhteistuotantoina kuin vuokraamalla Taiteen talon tiloja tapahtumajärjestäjille. Vuoden 2023 aikana Taiteen talolla toteutettiin yhteensä 526 tapahtumaa, joissa vieraili yhteensä 81 245 kävijää (2022: 25 000).

Erityisesti kesän 2023 päänäyttelyn **Kaj Stenvallin So-dan kasvot** kävijämäärä (40 800), nosti vuoden 2023 vierailijoiden määrää Tulokortissa tavoitellusta (60 000). Lisäksi toimintavuoden aikana avattiin kävijöille kaupallisia palveluita, joista merkittävimpänä kesäkuussa avattu Café Elefanten toi päivittäistä asiakasvirtaa alueelle.

Kiinteistökokonaisuuden vaatimat peruskorjaukset hidastavat käyttöönottoja, minkä takia tilojen edelleen vuokraaminen ei edennyt toimintavuoden aikana alun perin tavoitellussa aikataulussa. Kaupalliseen vuokraukseen vaikutti lisäksi se, että alueen potentiaalia ei vielä tunneta ja yritykset eivät ole tehneet sijoittumispäätöksiä toivotussa aikataulussa. Vuokravastuun siirtyminen yhtiölle vasta edelleen vuokrauksen alkaessa on tasapainottanut yhtiön taloutta.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Toiminnan vaikuttavuus

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Kävijöiden määrä vuodessa, kpl	-	25 000	60 000	81 245
Tapahtumien (ml. näyttelyt) määrä vuodessa, kpl (Turun Taiteen talo Oyn tuottamat)	-		60	159
Tapahtumien (ml. näyttelyt) määrä vuodessa, kpl (Turun Taiteen talossa toteutetut)	-			526
Turun Taiteen talossa työskentelevien henkilöiden lukumäärä ja syntyneet htv:t	-		6	2
Osallistujien lukumäärä (mm. harrastustoimintaan osallistuvien lukumäärä)				*

Selitys poikkeamista: Kävijöiden määrän merkittävää kasvua talousarviossa arvioidusta selittää ennen kaikkea kesän 2023 huikea menestys. Kävijöistä kesäkaudella Taiteen talon tapahtumissa vieraili yhteensä noin 65 000 kävijää. Suureen tapahtumamäärään vaikuttaa näyttelyiden päivittäinen aukioloaika sekä samanaikaiset tapahtumat.

Yhtiön palveluksessa työskenteli toimintavuoden 2023 aikana yhteensä neljä henkilöä, joista kokoaikaisina toimitusjohtaja ja tuottaja. Yhtiön palveluksessa henkilötyövuosia toteutui yhteensä noin kaksi ja puoli (2,5htv). Talousarviossa oli mukana OKM:n **Tulevaisuutta KohTi – kohtaaminen, osallisuus ja hyvinvointi Taiteen infrastruktuureissa** -hanke, joka ei toteutunut.

* Erillisestä mittarista luovuttu Tulokortissa 2024 ja sisällytetty osallistujat kävijämäärään.

Tavoite: Pitkän aikavälin taloudellinen tasapaino

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa			1 773	1 451
Omat tuotot (ml. vuokratulot), 1 000 euroa			853	594

Selitys poikkeamista: Talousarviossa oli mukana Opetus- ja kulttuuriministeriöltä Tulevaisuutta **KohTi – kohtaaminen, osallisuus ja hyvinvointi Taiteen infrastruktuureissa** -hankkeelle anottu tuki. Ministeriö ei myöntänyt haettua avustusta. Uusi kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen rakennetukihakemus jätettiin hankkeella **Digitaalinen Taiteen talo**. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi tukea päätöksellään 28.9.2023, yhteensä enintään 292.000 euroa. Hankkeen päätoteutumisaikaa ovat vuodet 2024–2025.

Kiinteistökokonaisuuden vaatimat peruskorjaukset ovat hidastaneet käyttöönottoja alkuperäisestä suunnitelmasta, minkä takia tilojen edelleen vuokraaminen ei ole edennyt syksyllä 2022 arvioidussa aikataulussa.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Vastuullisuussuunnitelma on laadittu sidottuna Agenda 2030 tavoitteisiin			Toteutettu	Työ käynnissä
Laaditaan ilmasto- ja ympäristösuunnitelma			Toteutettu	Työ käynnissä

Selitys poikkeamista: Yhtiölle on ryhdytty laatimaan vastuullisuussuunnitelma hyödyntäen kestävän kehityksen globaalin toimintaohjelman Agenda2030 luokittelua. Suunnitelma tehdään yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novia palvelumuotoiluopiskelijoiden kanssa. Yhtiön hallitus päätti 20.12.2023 (§14), että vastuullisuussuunnitelma ja toimenpidesuunnitelma edistettävistä toimista hyväksytään kevään 2024 aikana.

Turun TeknologiaKiinteistöt Oy

Toimitusjohtaja: Mikko Lehtinen

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Yhtiö saavutti pääosin vuodelle 2023 asetetut tavoitteet. Liikevaihto ylitti, mutta käyttökate alitti talousarvion. Vajaakäytön osuus kasvoi.

Korkotason voimakas nousu ja sitä kautta kiinteistöjen tuottovaatimusten kasvu johtivat kiinteistöjen arvon laskeamiseen (yhtiö arvostaa kiinteistöomaisuuden käypään

arvoon tilinpäätöksessään). Kiinteistöjen arvonlaskusta kirjattiin 13 miljoonan euron tappio. Tästä huolimatta yhtiön pääomarakenne on vahva keväällä 2021 tehdyn osakeannin jäljiltä ja omavaraisuusaste oli 42,3 %.

Yhtiö maksoi kesäkuussa osinkoja tilikaudelta 2022 omistajilleen sovitun osingonjakopolitiikan mukaisesti.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Sijoitetun pääoman tuotto

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Tuottotavoite kaupungille vuodesta, 1 000 euroa	1 502	1 695	1 377	2 887

Selitys poikkeamista: Yhtiön operatiivisesta kassavirrasta 50 % on sovittu maksettavaksi osinkoina. Operatiivinen kassavirta vuonna 2022 oli arvioitua korkeampi, mikä johti myös arvioitua korkeampaan osinkoon.

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen tavoitellusti

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa	32 255	36 982	41 141	42 424
Käyttökate, 1 000 euroa	18 164	21 653	24 401	23 147

Selitys poikkeamista: Käyttökate laski talousarviosta kasvaneiden kulujen myötä. Mm. energiakustannukset olivat estimoitua suuremmat, ja toteutumaton investointi Unicity kirjattiin kuluksi. Myös henkilöstökulut ylittivät talousarvion henkilökunnan määrän lisääntyessä.

Tavoite: Kiinteistöomaisuuden ja vuokraustoiminnan kasvattaminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Vuokratut m ² (taloudellinen)	146 392	155 700	161 850	154 149
Kiinteistöomaisuuden markkina-arvo, 1 000 euroa	452 992	469 021	508 950	486 457

Selitys poikkeamista: Vuokratut neliöt laskivat käyttöasteen laskiessa arvioitua alemmaksi lisääntyneiden tyhjien tilojen myötä. Loppuosalla useita mittavia neuvotteluja, kuten Pharmacystä 2685m² Lukioverkolle ja n. 1500m² Biovianille, Datacitystä 630m² Turun Raitiotielle (jo allekirjoitettu, alkaa 03/24) ja ICT-Citystä 250m² AMK:lle.

Markkina-arvot määriteltiin JLL:n toimesta. Genecity (Biovian) ja Akvacity (Turun Vesihuolto) on huomioitu valmiusasteen mukaan, joka oli molemmilla 20 %. Talousarvio sisälsi Museokeskuksen investoinnin (14M€ 2023), joka ei toteutunutkaan.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumISRatkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Työmaat hiilineutraaleja				
Uusiutuvan sähkön osuus koko kiinteistökannan kulutuksesta, %			100	100
Uusiutuvan lämmön osuus koko kiinteistökannasta, %			75	78

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Uudisinvestointi toteutetaan ja sertifioidaan Leed Platinum -tasoisesti, milj. euroa			23	13,8

Selitys poikkeamista: Talousarvio sisälsi Museokeskuksen toteutumattoman investoinnin (14M€). Toteumassa mukana Infracity B:n (8,3M€), Genecityn (5,2M€) ja Akvacityn (0,2M€) investoinnit vuonna 2023.

Turun Vesihuolto Oy

Toimitusjohtaja: Irina Nordman

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat hieman suunniteltua paremmin. Suurimmat poikkeamat suhteessa talousarvioon olivat tukkuyhtiöiden Mankala-periaatteella tasatuissa laskutuksissa. Saneerausinvestoinnit toteutuivat suunnitellusti, mutta uusien kaava-alueiden rakentaminen ei kaikilta osin käynnistynyt budjetoidun mukaisesti.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat yleisesti hyvin. Laskuttamattoman veden osalta tavoitetta ei aivan saavutettu kummallakaan mittarilla. Vedenlaatu poikkeama johtui

asiakkaan kiinteistöstä ja Turun Vesihuolto Oy:n jakama vesi oli myös tuolloin moitteetonta.

Ilmastotavoitteiden osalta tavoitteet oli asetettu hallinnollisten dokumenttien päivittämiseen. Toimintavuoden aikana priorisoitiin kuitenkin käytännön toimenpiteitä, joilla hiilijalanjälkeä saadaan pienennettyä. Iso edistysaskel on uusien entistä energiatehokkaampien toimitilojen vuokrasopimuksen solmiminen Turun Teknologia kiinteistö Oy:n kanssa.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö toimittaa vettä asiakkailleen luotettavasti ja kustannustehokkaasti

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Ennakoimattoman jakelukatkoksen pituus, min/asukas/vuosi (keskimääräinen)	23,9	1,7	< 5	4,4

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Veden toimitus on häiriötöntä ja virheitä veden laadussa ei esiinny

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Jakeluun toimitettavan veden laadussa havaitut poikkeamat laatuvaatimuksista, kpl	0	0	0	1
Jakeluun toimitettavan veden laadussa havaitut poikkeamat laatusuosituksista, kpl	0	1	0	0
Putkirkkojen määrä, kpl/100 vesijohtokilometriä	4,0	3,8	< 5	3,0

Selitys poikkeamista: Huhtikuussa valvontatutkimusnäytteissä yhdestä näytepisteestä löytyi enterokokkibakteereita 2 pmy / 100 ml. Laatuvaatimusten mukaan näitä ei saa esiintyä lainkaan. Havainnon perusteella mahdolliselle vaikutusalueelle annettiin veden keitokehoitus. Ongelma rajoittui yhteen liittyjään ja johtui kyseisen kiinteistön vesikalusteista ja kiinteistöverkosta. Valvontatutkimusnäytteissä tämä näkyy poikkeamana, vaikka Turun Vesihuolto Oy:n toimittama vesi oli moitteetonta.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Hiilijalanjäljen pienentäminen			päivitys suosituksen mukaisesti	Toimenpiteitä toteutunut ennakoitua nopeammin pl. suunnitelman päivitys.
Toimitilojen energiatehokkuus (lämmitysenergia MWh)			< 2 300	2495
Työmaiden hiilineutraalius			päivitys suosituksen mukaisesti, urakkakilpailussa tavoitteellisena green deal-periaatteet	Toteutunut.

Selitys poikkeamista: Resurssit eivät riittäneet mittavan hiilijalanjälkilaskennan täydelliseen päivittämiseen. Suunnitelman mukaisia toimenpiteitä on kuitenkin toteutettu etupainotteisesti. Esimerkiksi kaikki yhtiön käyttämä lämmitys ja sähköenergia on uusiutuvaa, yhtiöllä on käytössä työsuhdematkalippu ja työsuhdepolkupyöräetu.

Turun Vesihuollolla ei ole käytännössä mahdollisuutta vaikuttaa lämpöenergian kulutukseen, vaan se vaihtelee talvikauden kylmyyden mukaan. Sisälämpötilojen säädöt toteutettu kaupungin käytäntöjen mukaisesti. Urakkakilpailussa noudatetaan kaupungin käytäntöä (ajoneuvot EURO 6, työkoneet STAGE 4). Omaa vanhaa ajoneuvokalustoa on vaihdettu päästöttömiksi. Vuoden lopussa 17% yhtiön ajoneuvoista oli päästöttömiä.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteut-taen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Vesijohtoverkoston saneeraus, milj. euroa	2,8	4,0	4,0	3,9
Viemäriverkoston saneeraus, milj. euroa	5,4	4,3	3,5	3,1

Selitys poikkeamista: Yhtiön hallituksen joulukuussa vahvistamassa investointiohjelmassa vesijohtoverkostojen saneerauskohteisiin oli varattu yhteensä 3,9 miljoonaa euroa. Vesijohtoverkoston saneerauksessa on mukana myös ylävesisäiliöt ja viemäriverkostossa jätevedenpumppaamojen saneeraukset. Poikkeama viemäriverkoston saneerauksessa johtuu jätevedenpumppaamon saneerauk-sen osittaisesta siirtymisestä vuodelle 2024.

Turun Ylioppilaskyläsäätiö

Toimitusjohtaja: Risto Siilos

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Vuosi 2023 oli poikkeuksellinen kiinteistö- ja vuokramarkkinoilla, mistä esimerkkinä pari tilastoa: koko maassa aloitettiin vain noin 20 000 uuden asunnon rakentaminen. Luovussa ovat mukana sekä vapaarahoitteinen että ara-tuotanto. Määrä on 2000-luvun pienin. Vuokramarkkinoilla ara-vuokrat nousivat ja markkinavuokrat laskivat, mikä kavensi asumiskustannusten laskennallista eroa.

Suomen noin kolmesta miljoonasta asunnosta joka kolmas on rakennettu valtion arava- tai korkotukilainalla (omistus-, vuokra- ja asumisoikeusasuntoja). Jakosuhteen säilyminen ja ylipäättään asuntorakentamisen jatkuminen tarpeeseen vastaavalla tavalla ei ole itsestäänselvyys. Kiristynyt valtiontalous, hallituksen linjaukset, asuntopolitiikan pitkäjänteisyyden puute ja Valtion asuntorahaston (VAR) ehtyminen pitkällä aikavälillä tuovat uusia haasteita toimijoille.

Turussa oli merkkejä positiivisista trendeistä, jotka luovat myös uusia mahdollisuuksia.

Turun väkiluvussa meni 200 000 asukkaan raja rikki elokuussa 2023. Kasvun ennustetaan jatkuvan vuoteen 2040 mennessä 40–60 000 asukkaalla. Taloustutkimuksen loppuvuonna 2023 toteuttaman Muuttohalukkuus Suomessa -tutkimuksen mukaan 29 % suomalaisista voisi ajatella asuvansa Turussa, joka säilytti tutkimuksessa kolmannen sijansa Tampereen ja Helsingin jälkeen.

Turussa olevien korkeakoulujen vetovoima on myös edelleen erinomaisella tasolla: esimerkiksi Turun yliopisto oli

kevään toisessa yhteishaussa maan toiseksi suosituin korkeakoulu lähes 30 000 hakijamäärällä laskettuna. Helsingin yliopisto oli tässä tilastossa ykkönen ja Tampereen yliopisto kolmonen.

TYS:n vuodelle 2040 tähtäävä visio perustuu osaltaan juuri Turun ja sen korkeakoulujen vetovoimaisuuteen: *TYS on yhä useamman opiskelijan valinta ja koti.*

Ylioppilaskylän itäpuolen kehittäminen on säätiön pitkän ajan kärkihanke, joka pyrkii vastaamaan Turun ja Turussa olevien korkeakoulujen kasvunäkymiin sekä alueen nykyisen rakennuskannan uudistamistarpeeseen. Alueen viitesuunnittelu käynnistettiin vuonna 2023 ja sitä jatketaan vuonna 2024.

Säätiön asuntojen keskimääräinen vuokra vuonna 2023 oli 13,69 €/as-m²/kk sisältäen sähkö- ja vesimaksut sekä tietoverkon. Tässä on nousua 0,76 €/as-m²/kk edelliseen vuoteen verrattuna.

Asuntojen taloudellinen käyttöaste vuonna 2023 oli 97,8 %, joka on 0,6 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeampi. Ottaen huomioon opiskelija-asumiseen tyypillisesti liittyvän korkean vaihtuvuuden lukua voi pitää erinomaisena.

Säätiön 57. toimintavuoden kokonaistuotot olivat noin 30,7 M€ (29,2 M€ vuonna 2022). Taseen loppusumma oli noin 171,3 M€ (177,1 M€). Lainamäärä toimintavuoden lopussa oli noin 121,4 M€ (127,9 M€).

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Korkea käyttöaste

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Käyttöaste, %*	96,0	96,6	97,0	97,4

Selitys poikkeamista: -

*Toiminnallinen käyttöaste.

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen tavoitellulle tasolle

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa	27 349	29 174	29 063	30 652*
Liikevoitto, 1 000 euroa	3 170	3 013	1 839	1 538

Selitys poikkeamista: *Liikevaihtoon vaikutti mm. se, että käyttöaste oli budjetoitua korkeampi ja että alustavan talousarvion laatimisen jälkeen vuokria tarkistettiin mm. sähkön arvioidun kustannuksen nousun vuoksi.

Tavoite: Opiskelija-asumisen riittävyyden varmistaminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Asukaspaikkojen määrä, kpl	6 955	7 190	7 180	7 157
Asukaspaikkojen määrä suhteessa kaupungissa olevien opiskelijoiden määrään, %	20,5	20,5	21	21

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikkumisratkaisujen kehittäminen*			Kyllä	Kyllä

Selitys poikkeamista:

*Säätiö on järjestänyt asukkaille yhteiskäyttöautoja. Ylioppilaskylän alueella on Fölläriasema. Henkilöstöllä on käytössään yhteiskäyttöauto ja -polkupyöriä työasioiden hoitamiseen. Rakennettu sähköautojen latauspaikkoja henkilöstön ja asukkaiden käyttöön.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Kiinteistöjen korjauksissa tehdään energia-luokan parannuksia *			Kyllä	Kyllä
Hiilijalanjälki, t CO ₂ -ekv			3 742**	2 963

Selitys poikkeamista:

*Kiinteistöjen korjaukset parantavat pääosin kiinteistöjen energiatehokkuutta. Säätiössä on tehty vuonna 2023 ikkunoiden vaihtoja, vesikattokorjauksia, talotekniikan uusimista ja aurinkopaneelien asennuksia.

** Säätiön hiilijalanjäljen laskentaa korjattiin takautuvasti havaittujen sähkön- ja lämmönkulutustietojen ja sähkön päästökertoimen virheiden vuoksi. Talousarviossa ilmoitettu hiilijalanjälki on arvioitu virheellisen luvun perusteella.

TVT Asunnot Oy -konserni

Toimitusjohtaja: Teppo Forss

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Yhtiön taloudellista tulosta voidaan pitää kohtuullisena, kun huomioidaan olosuhteet ja toimintaympäristön muutokset. Tätä edesauttoi asuntojen korkea taloudellinen käyttöaste. Asukkailta perittäviin vuokriin tehtiin yhtiötasolla keskimäärin 4,5 % tarkistus. Tämä ei riittänyt kattamaan nousseita kuluja ja investointien myötä kohonneita poistoja. Näin ollen liikevoitto jäi alle tavoiteltavan tason. Tilikauden aikana tehtiin myös kertaluonteiset yhteensä 3,8 Meur arvonalentumiskirjaukset liittyen purkavan uudisrakentamisen hankkeita varten purettuihin vanhoihin rakennuksiin. Rakenteilla olevat keskeneräiset investoinnit lisäävät sitoutuneen pääomaan määrää, ilman että vastaavia tuloja vielä syntyy. Nämä vaikuttavat alentavasti oman ja sijoitetun pääoman tuotto -tunnuslukuihin. Kustannusten hallinnassa onnistuttiin, vaikka kiinteistöjen hoitokustannukset, erityisesti lämpö ja sähkö, nousivat. Myös korot nousivat nopeasti korkealle tasolle, mikä välittyi yhtiön korkokuluihin, vaikka yhtiön lainakanta on mm korkotukilainoituksen kautta suojattu.

Yhtiön vastaanottamien asuntohakemusten määrä pysyi korkealla tasolla, mikä osoittaa, että TVT:n tarjoamalle vuokra-asumiselle on kysyntää. Vaihtuvuus pysyi edelleen matalalla tasolla. Vähäinen vaihtuvuus tarkoitti vähemmän tarjolla olevia asuntoja. Kun asuntoja ei ole saatavilla eikä erityisesti halutusta sijainnista, asunnonhaki-joilta saadaan kitkerää palautetta. Kysyntä kohdistuu pääosin keskusta-alueelle laajassa mielessä.

Erytisryhmien asuntosopimusten osuus TVT Asunnot Oy:n omassa asuntokannassa on laskenut. Erytisryhmäasuminen on siirtynyt pääosin Varha:lle, mikä on muuttanut toimintaympäristöä tältä osin.

Vuoden aikana TVT Asunnoille valmistui 340 uutta vuokra-asuntoa, joista 233 oli vapaarahoitteisia ja 107 korkotukilainoitettuja. Uusista asunnoista 195 valmistui Turkuun, 80 Raisioon ja 65 Kaarinaan. Lisäksi yhtiö hankki osakekaupalla Turusta 80 asuntoa. Kun huomioidaan muu asuntorakentaminen, yhtiön osuus Turun koko asuntokannasta on noin 800 asuntoa alle tavoitetason.

Uuden vuokra-asuntotuotannon käynnistäminen tavoiteltavissa määrin on aikaisempina vuosina ollut vaikeaa pääosin tonttien puutteen vuoksi, mutta rakentamiskelpoisia tontteja oli riittävästi vuoden 2023 tarpeisiin. Kehittämistyötä pitää jatkaa määrätietoisesti, jotta tontteja on jatkossakin. Rakentamisen suhdannetilanne oli muutoksessa, mikä lisäsi kiinnostusta ARA-rakentamiseen. Myös tarjolla oleva ARA-tuki tuki investointeja.

Vuoden aikana päätettiin 404 asunnon uudistuotannon käynnistämisestä. Purkavaa uudisrakentamista varten luovuttiin 115 asunnon käytöstä ja myyntiä varten 8 asunnosta. Vuoden päätteessä rakenteilla on 521 uutta asuntoa. Ne kaikki tulevat Turkuun.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö tulouttaa Turun kaupungille vuosittain lainasopimusten mukaisen korkotuoton

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Turun kaupungille pääomalinasta maksettava korko, 1 000 euroa	1 138	1 136	1 135	1 136
Turun kaupungille muista lainoista maksettava korko, 1 000 euroa	3 452	3 545	3 123	5 381

Selitys poikkeamista: Markkinakorkojen nousu on kasvattanut Turun kaupungille maksattavien korkojen määrää.

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen toivotulle tasolle

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa	89 338	91 936	93 000	99 887
Liikevoitto, 1 000 euroa	15 876	13 200	18 000	12 915

Selitys poikkeamista: Tilikauden aikana tehtiin kertaluonteiset yhteensä 3,8 milj. euroa arvonalentumiskirjaukset liittyen purkavan uudisrakentamisen hankkeisiin.

Tavoite: Asuntojen käyttöaste pidetään hyvänä

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Käyttöaste, %	99	99	98	99

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhtiön sosiaalisten tavoitteiden täytyminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä/asuntojen määrä kaupungissa, % (emoyhtiö)	9,6	9,9	10,5	9,8
Uudistuotanto, kpl	30	490	300	340
Luopuminen, kpl	90	91	50	123
Erityisryhmien asuntosopimukset/ yhtiön hallinnassa oleva asuntokanta, % (emoyhtiö)	4,8	4,7	4,5	4,2

Selitys poikkeamista: -

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhteiskäyttöautoja pilotointihankkeissa	0	1	1	1

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiön öljylämmitteisten asuintalokohteiden määrä	3	1	1	1
Normeerattu lämmönkulutus, % (muutos vuoteen 2015 verrattuna)	-15,5	-16,6	-16,5	-21,5

Selitys poikkeamista: -

Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy

Toimitusjohtaja: Maria Aspala

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Taloukasvumme oli vakaata, ja liikevaihtomme kasvoi 3,9 prosenttia vuoden aikana. Liikevaihdon kasvun taustalla ovat valmistuneet uudiskohteet ja vastikkeiden tarkistus. Asumisoikeusasuntojen vastikkeet määräytyvät omakustannusperiaatteella. Keskimääräistä käyttövastiketta tarkistettiin kustannusnousun johdosta tarkasteluvuoden vastikkeiden osalta 1,3 %. Vastikkeet keskimääräisesti olivat vuonna 2023 10,87 €/ m²/kk (2022:10,70 €/m²/kk).

Talous kehittyi pääosin suunnitellusti, mutta selkeitä kustannusnoujua oli hoitokustannuksissa ja pääomakustannuksissa. Hoitokustannuksissa nousivat kiinteistöjen huoltokustannukset ja lämmityskustannukset. Pääomakustannukset kasvoivat kuitenkin merkittävimmin verrattuna hoitokustannuksiin korkotasojen nopean nousun johdosta. Nousseista pääomakustannuksista huolimatta, onnistuneen korkoriskin hallinnan ansiosta Vason korkokustannukset alittivat markkinakorot selkeästi.

Vuonna 2023 toimimme ensimmäisen kokonaisen vuoden uuden asumisoikeuslain mukaisella asukashallinnolla. Samoin asukasvalintaa koskevat asumisoikeuslain

säädökset tulivat voimaan ja asumisoikeusasunnon hakeminen muuttui niin hakijan kuin toimijoiden näkökulmasta. Uusi asumisoikeuslaki saatiin osaksi Vason toimintaa sujuvasti yhteistyössä Vason asukashallinnon, työntekijöiden ja ARAn kanssa.

Investoimme Vasossa vuonna 2023 n. 11 milj. euroa uudisrakentamiseen ja olemassa olevan kiinteistökannan perusparantamiseen. Tarkasteluvuonna valmistuivat uudiskohteet Pääskylinna (Turku) ja Lehtokerttu (Raisio). Vuoden 2023 lopussa rakenteilla oli 77 asuntoa Turkuun. Perusparannus valmistui tarkasteluvuonna yhdessä kohteessa: Tavastinmäen Mamselli (Turku). Investointimme alittivat ennusteen. Alitukseen vaikuttivat korkean kustannustason aiheuttamat lykkäykset perusparannushankkeissa ja uudishankkeissa. Suurimpana vaikuttavana tekijänä oli kuitenkin alan toimijoille ja viranomaisille yllätyksenä tullut hallitusohjelman kirjaus asumisoikeusasumisen uudistuotannon rahoituksen lopetuksesta, joka rampautti Aran toiminnan asumisoikeus uudiskohteiden osalta kesäkuusta 2023 lähtien.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Korkea käyttöaste

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Käyttöaste kpl, %	98,6	99	99	99

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen toivotulle tasolle

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Liikevaihto, 1 000 euroa	25 302	26 025	26 522	27 050
Liikevoitto, 1 000 euroa	5 567	3 332	4 100	3 490

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Asumisoikeusasuntojen riittävyys

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä, kpl	2 766	2 850	2 929	2 974
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä suhteessa toiminta-alueella olevien ASO-asuntojen kokonaismäärään, %	67	66	67,5	66

Selitys poikkeamista: Rakennuskustannusten nousu vuonna -22, vaikutti alentavasti -23 uudiskohteiden valmistumiseen.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Sähkö- ja hybridautojen latauspisteet, kpl			715	813

Selitys poikkeamista: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Öljylämmityskohteiden lukumäärä			4	5

Selitys poikkeamista: Perusparannuksien lykkäytyminen kustannustasosta johtuen.

Visit Turku Archipelago Oy

Toimitusjohtaja: Kristiina Kukkohovi

Toimitusjohtajan katsaus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja poikkeamista

Visit Turku Archipelago aloitti virallisesti toimintansa 1.2.2023. Yhtiön ensimmäinen toimintavuotta voidaan arvioida kolmen päätavoitteen kautta. 1. Yhtiön toiminnan rakenteen, organisaation, prosessien ja johtamisen malli sekä näiden toimintojen rakentaminen 2. Yhtiön pitkäaikaisen toiminnan rahoitus palvelusopimusten kautta omistajakapunkien kanssa 3. Yhtiön toiminnan ja roolin

strategian rakentaminen sekä strategian ensimmäisen vaiheen jalkautus (ns. "Must Win Battles")

Ensimmäisen toimintavuoden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet suunnitelmien mukaisesti. Strategiassa määritettyjä projekteja saimme vauhtiin tavoiteaikaamme nopeammin ja aloitamme toisen toimintavuotemme hyvässä tilanteessa tavoitteitamme ajatellen.

Konserniyhtiön kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite: Yhtiön perustamisvaiheen toteuttaminen

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Organisaatiomallin määrittely			Toteutettu	Toteutettu
Palvelusopimusten määrä			3	3
Strategian määrittäminen ja jalkauttaminen			Toteutettu	Toteutettu
Liikevaihdon määrä, 1 000 euroa			3 150	3 008

Selitys poikkeamista: Alkuperäinen liikevaihto oli määritetty 2022/Visit Turku&Turku Touring taustan mukaisesti. Osa tehtävistä ei siirtynyt liikkeenluovutuksen kautta yhtiöön ja näin ei myöskään liikevaihto.

Kaupunginvaltuuston seuraamat ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
Oman toiminnan periaatteiden määrittäminen			Määritetty	Ekokompassi
Yritysverkostoon vaikuttaminen (esim. STF sertifikaatti/määrät alueella/Visit Finland)			Määritetty	STF sertifikaatit: 21kpl (Turku). VTA alue 31 kpl.

Osana yhtiön perustoiminnan rakentamista, yhtiö valitsi Ekokompassin Q4/23 ohjaamaan yhtiön oman toiminnan kestävyttä sekä hiilineutraaliuden kehittämistä. Ekokompassi todettiin sopivan parhaiten työkaluksi toiminnan luonne huomioiden. Ekokompassi suoritetaan 2024 aikana, jonka jälkeen voimme määrittää toimintamme hiilineutraaliustavoitteet selkeämmin ja perustellusti. VTA myös allekirjoitti syksyllä 2023 Turun kaupungin Ilmastositoumuksen.

Oman toimintansa lisäksi, VTA edistää roolissaan alueen matkailuyritysten kestävyden kehittämistä, jota raamittaa Visit Finlandin STF sertifikaatti (Sustainable Travel Finland). Kehitystyötä on vauhditettu syksyn 2023 aikana merkittävästi. Turku tavoittelee ns. destinaatiotason sertifikaattia jo vuonna 2024 yhdessä suurimpien kaupunkien kanssa.

9. Taloudellisten tavoitteiden toteutumisvertailut

9. Taloudellisten tavoitteiden toteutusvertailut

9.1. Käyttötalouden toteutusvertailut

KAUPUNKI YHTEENSÄ €	Talousarvio 2023	Talousarvio 2023 muutokset	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutuma 2023	Poikkeama €
Toimintatuotot	295 089 294	385 000	295 474 294	322 635 139	27 160 845
Valmistus omaan käyttöön	1 610 070	0	1 610 070	1 770 966	160 896
Toimintakulut	-831 686 565	-22 244 795	-853 931 360	-864 829 084	-10 897 724
TOIMINTAKATE	-534 987 201	-21 859 795	-556 846 996	-540 422 979	16 424 017
KAUPUNGINVALTUUSTO					
Toimintakulut	-1 050 000	0	-1 050 000	-834 729	215 271
TOIMINTAKATE	-1 050 000	0	-1 050 000	-834 729	215 271
KESKUSVAALILAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	358 400	0	358 400	399 536	41 136
Toimintakulut	-549 799	0	-549 799	-549 024	775
TOIMINTAKATE	-191 399	0	-191 399	-149 488	41 911
TARKASTUSLAUTAKUNTA					
Toimintakulut	-563 000	0	-563 000	-459 197	103 802
TOIMINTAKATE	-563 000	0	-563 000	-459 197	103 802
HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN LAUTAKUNTA					
Toimintakulut	0	-1 328 611	-1 328 611	-1 257 581	71 030
TOIMINTAKATE	0	-1 328 611	-1 328 611	-1 257 581	71 030
KAUPUNGINHALLITUS					
Toimintatuotot	180 890 778	0	180 890 778	197 081 899	16 191 121
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	105 045	105 045
Toimintakulut	-257 591 207	7 935 125	-249 656 082	-251 380 911	-1 724 829
TOIMINTAKATE	-76 700 429	7 935 125	-68 765 304	-54 193 968	14 571 336
Konsernihallinto					
Toimintatuotot	143 313 963	-121 000	143 192 963	153 393 630	10 200 667
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	90 121	90 121
Toimintakulut	-167 081 565	12 521 830	-154 559 735	-171 908 134	-17 348 399
TOIMINTAKATE	-23 767 602	12 400 830	-11 366 772	-18 424 383	-7 057 611
Kaupunginhallitus, Kaupungin yhteiset					
Toimintatuotot	31 801 815	0	31 801 815	38 393 722	6 591 907
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	14 924	14 924
Toimintakulut	-62 956 217	6 734 534	-56 221 683	-44 206 286	12 015 397
TOIMINTAKATE	-31 154 402	6 734 534	-24 419 868	-5 797 640	18 622 228
Kaupunginhallitus, Elinvoiman palvelukokonaisuus					
Toimintatuotot	5 775 000	121 000	5 896 000	5 294 546	-601 454
Toimintakulut	-27 553 425	-11 321 238	-38 874 664	-35 266 491	3 608 173
TOIMINTAKATE	-21 778 425	-11 200 238	-32 978 664	-29 971 945	3 006 719
KULTTUURI- JA NUORISOLAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	5 529 400	0	5 529 400	6 337 545	808 145
Toimintakulut	-51 415 669	-433 558	-51 849 228	-52 288 541	-439 313
TOIMINTAKATE	-45 886 270	-433 558	-46 319 828	-45 950 996	368 832

KAUPUNKI YHTEENSÄ €	Talousarvio 2023	Talousarvio 2023 muutokset	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutuma 2023	Poikkeama €
LIIKUNTALAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	4 463 340	385 000	4 848 340	5 157 010	308 670
Toimintakulut	-27 351 070	-1 243 174	-28 594 244	-28 979 700	-385 456
TOIMINTAKATE	-22 887 730	-858 174	-23 745 904	-23 822 690	-76 786
KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	23 289 847	0	23 289 847	25 670 236	2 380 389
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	23 520	23 520
Toimintakulut	-365 883 706	-26 333 470	-392 217 175	-403 301 352	-11 084 177
TOIMINTAKATE	-342 593 858	-26 333 470	-368 927 328	-377 607 596	-8 680 268
KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	43 592 500	0	43 592 500	45 212 230	1 619 731
Valmistus omaan käyttöön	1 610 070	0	1 610 070	1 642 401	32 331
Toimintakulut	-64 119 101	-795 692	-64 914 793	-63 821 557	1 093 236
TOIMINTAKATE	-18 916 531	-795 692	-19 712 223	-16 966 925	2 745 298
TURUN KAUPUNKISEUDUN JOUKKOLIKENNELAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	36 580 584	0	36 580 584	42 354 615	5 774 031
Toimintakulut	-62 664 957	-45 414	-62 710 371	-61 442 013	1 268 359
TOIMINTAKATE	-26 084 373	-45 414	-26 129 788	-19 087 398	7 042 390
RAKENNUS- JA LUPALAUTAKUNTA					
Toimintakulut	-113 612	0	-113 612	-96 485	17 127
TOIMINTAKATE	-113 612	0	-113 612	-96 485	17 127
LOUNAIS-SUOMEN JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA					
Toimintatuotot	384 445	0	384 445	422 067	37 622
Toimintakulut	-384 445	0	-384 445	-417 995	-33 550
TOIMINTAKATE	0	0	0	4 073	4 072

Poikkeama=Toteutuman poikkeama muutettuun talousarvioon

Talousarvion sitovuus kaupunginvaltuustoon nähden on toimintakate

Kaupunginvaltuusto on 18.9.2023 § 188 päättänyt määrätä talousarvion määrärahat ja tuloarviot nettositoviksi (toimintakate)

9.2. Investointiosan toteutumisvertailut

KAUPUNKI YHTEENSÄ €	Talousarvio 2023	Talousarvio 2023 muutokset	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutuma 2023	Poikkeama €
Investointimenot	-221 176 742	-13 212 670	-234 389 412	-182 341 681	52 047 731
Rahoitusosuudet	10 625 259	0	10 625 259	10 086 645	-538 614
Luovutustuotot	22 000 000	0	22 000 000	22 172 312	172 312
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-188 551 483	-13 212 670	-201 764 153	-150 082 724	51 681 429
KAUPUNGINHALLITUS					
Investointimenot	-213 941 742	-13 212 670	-227 154 412	-178 253 155	48 901 257
Rahoitusosuudet	10 447 917	0	10 447 917	10 086 645	-361 272
Luovutustuotot	22 000 000	0	22 000 000	22 171 212	171 212
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-181 493 825	-13 212 670	-194 706 495	-145 995 298	48 711 197
KULTTUURI- JA NUORISOLAUTAKUNTA					
Investointimenot	-705 000		-705 000	-602 469	102 531
Luovutustuotot				100	100
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-705 000	0	-705 000	-602 369	102 631
LIIKUNTALAUTAKUNTA					
Investointimenot	-550 000		-550 000	-296 704	253 296
Luovutustuotot				1 000	1 000
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-550 000	0	-550 000	-295 704	254 296
KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA					
Investointimenot	-5 080 000	0	-5 080 000	-2 778 022	2 301 978
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-5 080 000	0	-5 080 000	-2 778 022	2 301 978
KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
Investointimenot	-400 000	0	-400 000	-67 602	332 398
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-400 000	0	-400 000	-67 602	332 398
TURUN KAUPUNKISEUDUN JOUKKOLIKENNELAUTAKUNTA					
Investointimenot	-500 000	0	-500 000	-343 729	156 271
Rahoitusosuudet	177 342	0	177 342	0	-177 342
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-322 658	0	-322 658	-343 729	-21 071

Poikkeama=Toteutuman poikkeama muutettuun talousarvioon

Talousarviossa kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat investointimenot, rahoitusosuudet ja luovutustulot

9.3. Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailut

Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu (sisäiset mukana)

€	Talousarvio 2023	Talousarvio 2023 muutokset	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutuma 2023	Poikkeama €
TOIMINTATUOTOT	295 089 294	385 000	295 474 294	322 635 139	27 160 845
Myyntituotot	76 967 989	0	76 967 989	83 670 430	6 702 441
Maksutuotot	24 090 646	385 000	24 475 646	24 598 657	123 012
Tuet ja avustukset	26 002 597	0	26 002 597	29 557 869	3 555 272
Vuokratuotot	144 985 957	0	144 985 957	156 903 400	11 917 443
Muut toimintatuotot	23 042 105	0	23 042 105	27 904 782	4 862 677
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 610 070	0	1 610 070	1 770 966	160 896
TOIMINTAKULUT	-831 686 565	-22 244 795	-853 931 360	-864 829 084	-10 897 724
Henkilöstökulut	-318 340 265	-13 727 794	-332 068 059	-329 294 822	2 773 237
Palvelujen ostot	-306 423 254	-3 909 625	-310 332 879	-300 312 895	10 019 984
Aineet, tarvikkeet	-33 194 988	-2 890 313	-36 085 302	-45 725 751	-9 640 449
Avustukset	-46 534 873	-750 000	-47 284 873	-45 047 389	2 237 484
Muut toimintakulut	-127 193 184	-967 064	-128 160 247	-144 448 228	-16 287 980
TOIMINTAKATE	-534 987 201	-21 859 795	-556 846 996	-540 422 979	16 424 017
Verotulot ja valtionosuudet	571 176 835	0	571 176 835	599 994 019	28 817 184
Verotulot	490 041 000	0	490 041 000	519 220 372	29 179 372
Kunnan tulovero	309 191 000	0	309 191 000	325 658 632	16 467 631
Kiinteistövero	70 000 000	0	70 000 000	73 263 432	3 263 432
Osuus yhteisöveron tuotosta	110 850 000	0	110 850 000	120 298 309	9 448 309
Valtionosuudet	81 135 835	0	81 135 835	80 773 647	-362 188
Rahoitustuotot ja -kulut	33 757 370	-1 200 000	32 557 370	37 030 037	4 472 667
Korkotuotot	18 200 000	-700 000	17 500 000	22 026 638	4 526 638
Muut rahoitustuotot	22 000 000	-500 000	21 500 000	27 078 198	5 578 198
Korkokulut	-6 140 130	0	-6 140 130	-11 500 816	-5 360 687
Muut rahoituskulut	-302 500	0	-302 500	-573 982	-271 482
VUOSIKATE	69 947 005	-23 059 795	46 887 209	96 601 077	49 713 867
Poistot ja arvonalentumiset	-56 048 051	0	-56 048 051	-66 127 413	-10 079 363
Suunnitelman mukaiset poistot	-56 048 051	0	-56 048 051	-58 373 936	-2 325 886
Arvonalentumiset	0	0	0	-7 753 477	-7 753 477
TILIKAUDEN TULOS	13 898 954	-23 059 795	-9 160 841	30 473 663	39 634 505
Varausten ja rahastojen muutokset	2 034 425	0	2 034 425	2 034 425	0
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	2 034 425	0	2 034 425	2 034 425	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	15 933 379	-23 059 795	-7 126 416	32 508 089	39 634 505

+ tulojen ylitys/menojen alitus
- tulojen alitus/menojen ylitys

Talousarviossa kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat rahoitustuotot ja -kulut yhteensä

9.4. Rahoituslaskelmaosan toteutumisvertailut

€	Talousarvio 2023	Talousarvio 2023 muutokset	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutuma 2023	Poikkeama €
Vuosikate	69 947 005	-23 059 795	46 887 209	96 601 077	49 713 867
Tulorahoituksen korjauserät	-18 405 000	0	-18 405 000	-17 630 453	774 547
Toiminnan rahavirta	51 542 005	-23 059 795	28 482 209	78 970 624	50 488 415
Investointimenot	-221 176 742	-13 212 670	-234 389 412	-182 341 681	52 047 731
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 625 259	0	10 625 259	10 086 645	-538 614
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuotot	22 000 000	0	22 000 000	22 172 312	172 312
Investointien rahavirta	-188 551 483	-13 212 670	-201 764 153	-150 082 724	51 681 429
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-137 009 479	-36 272 465	-173 281 944	-71 112 100	102 169 844
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset	-40 625 000	0	-40 625 000	10 778 696	51 403 696
Antolainasaamisten lisäykset	-70 000 000	0	-70 000 000	-18 802 250	51 197 750
Antolainasaamisten vähennykset	29 375 000	0	29 375 000	29 580 946	205 946
Lainakannan muutokset	165 760 000	0	165 760 000	146 804 807	-18 955 193
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	190 000 000	0	190 000 000	130 000 000	-60 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-54 240 000	0	-54 240 000	-54 240 216	-216
Lyhytaikaisten lainojen muutos	30 000 000	0	30 000 000	71 045 023	41 045 023
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	-82 094 710	-82 094 710
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-228 553	-228 553
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	-22 803	-22 803
Saamisten muutokset	0	0	0	-18 953 877	-18 953 877
Korottomien velkojen muutokset	0	0	0	-62 889 477	-62 889 477
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	125 135 000	0	125 135 000	75 488 793	-49 646 207
RAHAVAROJEN MUUTOS	-11 874 479	-36 272 465	-48 146 944	4 376 692	52 523 636
Rahavarojen muutos				4 376 692	
Rahavarat 31.12.				85 891 290	
Rahavarat 1.1.				81 514 598	
Rahoituslaskelman sitova erä kaupunginvaltuustoon nähden on lainakannan muutos					

10. Tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöslaskelmat

10.1. Tuloslaskelma

	2023	2022
	EUR	EUR
Toimintatuotot	205 946 597,15	318 442 317,82
Myyntituotot	63 773 203,23	98 652 223,12
Maksutuotot	24 401 429,88	76 366 195,85
Tuet ja avustukset	29 557 669,03	57 306 358,53
Vuokratuotot	60 835 144,80	52 066 007,09
Muut toimintatuotot	27 379 150,21	34 051 533,23
Valmistus omaan käyttöön	1 770 965,50	1 337 212,34
Toimintakulut	-748 140 542,03	-1 545 166 873,69
Henkilöstökulut	-329 294 821,55	-564 795 984,82
Palkat ja palkkiot	-262 849 226,12	-447 947 671,69
Henkilösivukulut	-66 445 595,43	-116 848 313,13
Eläkekulut	-55 192 281,65	-97 983 283,76
Muut henkilösivukulut	-11 253 313,78	-18 865 029,37
Palvelujen ostot	-269 486 587,08	-773 540 930,42
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-45 622 262,63	-72 096 908,03
Avustukset	-45 047 189,05	-61 208 306,54
Vuokratulot	-54 539 350,19	-69 134 515,89
Muut toimintakulut	-4 150 331,53	-4 390 227,99
Toimintakate	-540 422 979,38	-1 225 387 343,53
Verotulot	519 220 372,04	947 964 037,64
Kunnan tulovero	325 658 631,53	697 531 327,63
Kiinteistövero	73 263 431,84	69 684 313,12
Osuus yhteisöveron tuotoista	120 298 308,67	180 748 396,89
Valtionosuudet	80 773 647,00	319 666 431,12
Rahoitustuotot ja -kulut	37 030 036,95	35 303 174,99
Korkotuotot	22 026 637,91	17 031 659,16
Muut rahoitustuotot	27 078 197,83	29 228 384,63
Korkokulut	-11 500 816,49	-6 518 268,99
Muut rahoituskulut	-573 982,30	-4 438 599,81
Vuosikate	96 601 076,61	77 546 300,22
Poistot ja arvonalentumiset	-66 127 413,37	-61 513 326,85
Suunnitelman mukaiset poistot	-58 373 936,29	-60 504 293,75
Arvonalentumiset	-7 753 477,08	-1 009 033,10
Tilikauden tulos	30 473 663,24	16 032 973,37
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	2 034 425,27	2 198 223,54
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	32 508 088,51	18 231 196,91

10.2. Tase

VASTAAVAA	2023	2022
	EUR	EUR
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 688 497 434,98	1 661 071 567,52
Aineettomat hyödykkeet	19 743 656,24	21 122 904,37
Aineettomat oikeudet	2 517 259,25	1 571 735,01
Muut pitkävaikutteiset menot	11 703 673,98	15 748 186,07
Ennakkomaksut	5 522 723,01	3 802 983,29
Aineelliset hyödykkeet	851 372 245,63	766 166 558,09
Maa- ja vesialueet	151 786 775,59	140 317 775,29
Rakennukset	207 026 665,27	200 475 241,30
Kiinteät rakenteet ja laitteet	327 526 172,73	330 251 140,49
Koneet ja kalusto	11 101 302,28	22 573 297,36
Muut aineelliset hyödykkeet	3 919 291,98	3 764 996,74
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	150 012 037,78	68 784 106,91
Sijoitukset	817 381 533,11	873 782 105,06
Osakkeet ja osuudet	264 639 656,72	310 261 532,94
Muut lainasaamiset	552 576 516,39	563 350 412,12
Muut saamiset	165 360,00	170 160,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	40 713 180,97	40 216 810,44
Valtion toimeksiannot	11 998 677,77	13 716 303,11
Lahjoitusrahastojen varat	28 714 503,20	26 500 507,33
VAIHTUVAT VASTAAVAT	209 286 176,66	186 283 921,34
Vaihto-omaisuus	1 394 351,42	1 722 665,52
Aineet ja tarvikkeet	318 270,09	706 818,77
Keskeneräiset tuotteet	1 059 133,87	895 401,70
Ennakkomaksut	16 947,46	120 445,05
Saamiset	122 000 534,85	103 046 657,82
Pitkäaikaiset saamiset	1 492 188,24	212 230,83
Lainasaamiset	182 759,54	194 974,74
Muut saamiset	1 309 428,70	17 256,09
Lyhytaikaiset saamiset	120 508 346,61	102 834 426,99
Myyntisaamiset	12 059 832,68	18 960 972,52
Lainasaamiset	73 146 014,21	25 529 938,00
Muut saamiset	17 360 896,84	24 563 543,31
Siirtosaamiset	17 941 602,88	33 779 973,16
Rahoitusarvopaperit	45 823 110,11	42 533 236,36
Osakkeet ja osuudet	22 012 624,42	21 662 747,98
Joukkovelkakirjalainasaamiset	23 810 485,69	20 870 488,38
Rahat ja pankkisaamiset	40 068 180,28	38 981 361,64
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 938 496 792,61	1 887 572 299,30

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	843 401 714,84	838 766 470,85
Peruspääoma	574 083 404,37	601 956 248,89
Muut omat rahastot	22 672,24	22 672,24
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	236 787 549,72	218 556 352,81
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	32 508 088,51	18 231 196,91
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	27 533 832,31	29 568 257,58
Poistoero	26 858 382,42	28 892 807,69
Vapaaehtoiset varaukset	675 449,89	675 449,89
PAKOLLISET VARAUKSET	19 601 182,19	16 175 384,23
Eläkevaraukset	1 481 720,76	1 879 390,32
Muut pakolliset varaukset	18 119 461,43	14 295 993,91
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	41 590 736,62	41 322 919,47
Valtion toimeksiannot	11 998 677,91	13 716 303,25
Lahjoitusrahastojen pääomat	29 592 058,71	27 606 616,22
VIERAS PÄÄOMA	1 006 369 326,65	961 739 267,17
Pitkäaikainen	701 303 009,84	575 547 743,56
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	687 282 740,79	561 522 957,01
Saadut ennakot	814 965,00	814 965,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	13 205 304,05	13 160 846,55
Siirtovelat	0,00	48 975,00
Lyhytaikainen	305 066 316,81	386 191 523,61
Joukkovelkakirjalainat	60 000 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 240 216,22	54 240 216,22
Lainat muilta luotonantajilta	111 706 672,71	100 661 649,54
Saadut ennakot	245 240,49	232 493,98
Ostovelat	58 337 009,66	108 832 519,88
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	10 505 329,38	13 886 675,26
Siirtovelat	60 031 848,35	108 337 968,73
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 938 496 792,61	1 887 572 299,30

10.3. Rahoituslaskelma

	2023 EUR	2022 EUR
Toiminnan rahavirta	78 970 623,88	48 812 224,72
Vuosikate	96 601 076,61	77 546 300,22
Tulorahoituksen korjauserät	-17 630 452,73	-28 734 075,50
Investointien rahavirta	-150 082 724,01	-74 179 637,89
Investointimenot	-182 341 680,89	-120 993 843,70
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 086 644,58	3 220 499,65
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 172 312,30	43 593 706,16
Toiminnan ja investointien rahavirta	-71 112 100,13	-25 367 413,17
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	10 778 695,73	6 172 486,37
Antolainasaamisten lisäykset	-18 802 249,95	-27 256 159,35
Antolainasaamisten vähennykset	29 580 945,68	33 428 645,72
Lainakannan muutokset	146 804 806,95	-79 334 171,01
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	130 000 000,00	130 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-54 240 216,22	-124 240 216,22
Lyhytaikaisten lainojen muutos	71 045 023,17	-85 093 954,79
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-82 094 710,16	56 105 198,12
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-228 553,38	-65 198,42
Vaihto-omaisuuden muutos	-22 802,52	60 733,44
Saamisten muutokset	-18 953 877,03	28 427 092,36
Korottomien velkojen muutokset	-62 889 477,23	27 682 570,74
Rahoituksen rahavirta	75 488 792,52	-17 056 486,52
Rahavarojen muutos	4 376 692,39	-42 423 899,69
Rahavarojen muutos	4 376 692,39	-42 423 899,69
Rahavarat 31.12.	85 891 290,39	81 514 598,00
Rahavarat 1.1.	81 514 598,00	123 938 497,69

10.4. Konsernituloslaskelma

	2023	2022
	€	€
Toimintatuotot	856 125 207	1 190 226 513
Myyntituotot (+)	726 000 849	961 235 053
Maksutuotot (+)	24 059 422	83 040 393
Tuet ja avustukset (+)	33 329 759	64 882 386
Vuokratuotot (+)	46 391 954	38 200 924
Muut toimintatuotot (+)	26 343 222	42 867 758
Valmistus omaan käyttöön (+)	3 848 601	2 776 918
Toimintakulut	-1 310 724 211	-2 320 723 376
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot (-)	-386 205 138	-704 970 858
Henkilösivukulut		
Eläkekulut (-)	-76 495 936	-124 532 733
Muut henkilösivukulut (-)	-16 428 322	-51 404 759
Palvelujen ostot (-)	-256 880 926	-700 466 512
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-366 385 852	-492 258 204
Avustukset (-)	-41 243 038	-60 556 966
Vuokratulut (-)	-63 045 979	-79 273 067
Muut toimintakulut (-)	-104 039 020	-107 260 277
Osuus osakkuusyhtiön voitosta/tappiosta	5 089 796	8 929 372
TOIMINTAKATE	-445 660 608	-1 118 790 572
Verotulot	513 468 851	942 645 782
Valtionosuudet (+)	147 462 651	382 795 712
Rahoitustuotot- ja kulut	-10 501 442	-16 088 523
Korkotuotot (+)	7 181 223	3 244 551
Muut rahoitustuotot (+)	8 071 323	4 477 661
Korkokulut (-)	-24 486 261	-17 932 775
Muut rahoituskulut (-)	-1 267 726	-5 877 961
VUOSIKATE	204 769 453	190 562 398
Poistot ja arvonalentumiset	-155 041 970	-184 734 721
Suunnitelman mukaiset poistot (-)	-143 359 931	-163 864 597
Omistuksen eliminointierot	508 963	170 555
Arvonalentumiset	-12 191 002	-21 040 679
TILIKAUDEN TULOS	49 727 483	5 827 677
Tilinpäätössiirrot	48	38
Tilikauden verot	-4 405 326	-3 984 542
Laskennalliset verot	-2 421 006	-2 975 813
Vähemmistöosuudet	-1 033 956	-1 912 350
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	41 867 244	-3 044 989

10.5. Konsernitase

VASTAAVAA	2023	2022
	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 956 804 747	2 989 321 905
Aineettomat hyödykkeet	28 958 257	31 580 679
Aineettomat oikeudet	3 787 020	2 907 133
Muut pitkävaikutteiset menot	19 611 495	24 855 096
Ennakkomaksut	5 559 743	3 818 450
Aineelliset hyödykkeet	2 683 415 211	2 705 172 549
Maa- ja vesialueet	258 105 596	251 187 057
Rakennukset	1 311 734 193	1 405 150 705
Kiinteät rakenteet ja laitteet	630 854 050	619 165 850
Koneet ja kalusto	71 246 225	93 989 367
Muut aineelliset hyödykkeet	112 923 560	116 314 884
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	298 551 587	219 364 687
Sijoitukset	244 431 279	252 568 677
Osakkuusyhteisöosuudet	137 737 904	151 517 217
Osakkeet ja osuudet	77 721 860	71 059 773
Joukkovelkakirjasaamiset	3 257 723	3 723 786
Muut lainasaamiset	25 391 547	25 835 266
Muut saamiset	322 246	432 636
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	40 186 700	36 869 314
Valtion toimeksiannot	4 812 873	4 515 710
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	28 714 503	26 914 601
Muut toimeksiantojen varat	6 659 323	5 439 003
VAIHTUVAT VASTAAVAT	325 975 830	490 996 140
Vaihto-omaisuus	7 333 751	11 558 483
Aineet ja tarvikkeet	6 171 704	9 437 112
Keskeneräiset tuotteet	1 136 935	1 981 054
Valmiit tuotteet	7 767	19 873
Ennakkomaksu vaihto-omaisuudesta	17 345	120 445
Saamiset	152 229 873	216 188 283
Pitkäaikaiset saamiset	4 024 406	3 324 929
Lainasaamiset	1 382 760	1 404 461
Laskennalliset verosaamiset	690 967	1 159 119
Muut saamiset	1 944 041	761 349
Siirtosaamiset	6 638	0
Lyhytaikaiset saamiset	148 205 467	212 863 354
Myyntisaamiset	99 707 687	122 491 666
Lainasaamiset	225 440	185 382
Muut saamiset	21 569 603	35 821 363
Siirtosaamiset	26 702 738	54 364 942
Rahoitusarvopaperit	78 589 100	68 201 115
Osakkeet ja osuudet	27 987 269	27 127 355
Sijoitukset rahamarkkinainstr.	392 157	392 157
Joukkovelkakirjalainasaamiset	25 232 639	22 705 659
Muut arvopaperit	24 977 035	17 975 944
Rahat ja pankkisaamiset	87 823 107	195 048 259
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 322 967 277	3 517 187 359

VASTATTAVAA	2023	2022
	€	€
OMA PÄÄOMA	1 202 196 282	1 187 102 984
Peruspääoma	574 083 404	601 956 249
Säätiöiden		
peruspääomat	29 002 943	29 015 785
Muut omat rahastot	79 518 763	79 456 671
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	477 723 928	479 719 269
Tilikauden yli-/alijäämä	41 867 244	-3 044 989
VÄHEMMISTÖOSUUDET	79 311 152	78 916 726
PAKOLLISET VARAUKSET	20 058 282	27 687 228
Eläkevaraukset	1 481 721	1 915 063
Muut pakolliset varaukset	18 576 561	25 772 165
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	40 055 678	37 639 291
Valtion toimeksiannot	4 812 873	4 515 710
Lahjoitusrahastojen pääomat	29 662 010	28 090 596
Muut toimeksiantojen pääomat	5 580 795	5 032 985
VIERAS PÄÄOMA	1 981 345 883	2 185 841 130
Pitkäaikainen	1 582 651 973	1 496 244 666
Lainat rah. ja vak.laitoksilta	1 472 959 873	1 383 837 176
Lainat julkisyhteisöiltä	26 541 236	30 819 606
Lainat muilta luotonantajilta	0	25 125
Saadut ennakot	2 504	41 785
Liittymismaksut ja muut velat	54 595 410	54 381 060
Siirtovelat	0	48 975
Laskennalliset verovelat	28 552 948	27 090 938
Lyhytaikainen	398 693 910	689 596 464
Joukkovelkakirjalainat	60 000 000	0
Lainat rah. ja vak.laitoksilta	31 372 994	103 762 166
Lainat julkisyhteisöiltä	5 805 102	6 875 757
Lainat muilta luotonantajilta	140 796	0
Saadut ennakot	13 463 322	11 342 257
Ostovelat	94 567 550	173 688 703
Liittymismaksut ja muut velat	74 986 586	197 552 981
Siirtovelat	97 343 678	175 771 340
Laskennalliset verovelat	21 013 883	20 603 261
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 322 967 277	3 517 187 359

10.6. Konsernin rahoituslaskelma

	2023	2022
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	204 769 453	190 562 398
Tilikauden verot	-4 405 326	-3 984 542
Tulorahoituksen korjaukset	-16 123 797	-35 339 135
	184 240 331	151 238 722
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-350 508 150	-365 782 096
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 086 645	5 271 446
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	42 057 255	52 067 138
	-298 364 250	-308 443 512
Toiminnan ja investointien rahavirta	-114 123 919	-157 204 790
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0	-1 112 208
Antolainasaamisten vähennys	1 025 120	1 416 042
	1 025 120	303 834
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	185 404 811	282 122 513
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-73 086 839	-221 445 606
Lyhytaikaisten lainojen muutos	60 130 354	-53 854 532
	172 448 326	6 822 375
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	54 474	1 783 838
Muutokset vähemmistön osuudessa	37 635	1 312 263
	92 109	3 096 101
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-901 063	131 835
Vaihto-omaisuuden muutos	72 488	-1 706 405
Saamisten muutos	48 645 416	1 770 821
Korottomien velkojen muutos	-189 728 911	145 543 707
	-141 912 070	145 739 958
Rahoituksen rahavirta	31 653 486	155 962 268
Rahavarojen muutos	-82 470 433	-1 242 522
Rahavarojen muutos	-82 470 433	-1 242 522
Rahavarat 31.12.	166 412 207	263 249 374
Rahavarat 1.1.	248 882 640	264 491 896

11. Tilinpäätöksen liitetiedot

11. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Tulojen ja menojen kirjaamisperusteet

Menot ja tulot kirjataan suoriteperusteisesti poikkeuksena vähäiset liiketapahtumat sekä verotulot. Verotulot kirjataan tilinpäätöksessä verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan ao. tilikauden tuloiksi.

Eriyttämiselvoitteen perusteella laadittujen tuloslaskelmien tuotot ja kulut on kohdistettu eriytetyille toimintoille laskennallisesti noudattaen olennaisilta osin aiheuttamisperiaatetta.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Pysyvien vastaavien aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin on kirjattu hankintahinnaltaan yli 10.000 euron realisoitavissa olevat hyödykkeet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja useammasta komponentista koostuvat yhteenkuuluvat kokonaisuudet, jotka tulon tuottamisen tarkoituksesta riippumatta vaikuttavat tuotannontekijöinä useamman kuin yhden tilikauden ajan. Uudisrakennukset ja perusparannukset sekä maa- ja vesialueet ovat hankintarajasta riippumatta kirjattu aineellisiin hyödykkeisiin. Kunnossapitomenot kirjataan vuosikuluksi. Tasearvot perustuvat alkuperäisiin hankintahintoihin vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty kohdassa 11.

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien osakkeiden ja osuuksien tasearvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden tasearvot perustuvat hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuviin välittömiin menoihin. Vaihto-omaisuuden arvostuksessa on käytetty varastokirjanpidossa painotetun keskiarvon menetelmää tai eräseurattavissa varastoissa erän ostohintaa. Tilikauden päättyessä jäljellä oleva vaihto-omaisuuden hankintameno aktivoidaan ns. alimman arvon periaatteen mukaiseen arvoon.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaissopimukset sisältävät koron- ja valuutanvaihtosopimuksia ja termiinejä sekä energiatoimialan hyödykejohdannaissopimuksia. Sopimuksia käytetään konsernin varojen, velkojen ja vastuiden suojaukseen tai korkoperusteen muuttamiseen. Johdannaissopimuksilla suojaudutaan korko- ja valuutariskeiltä. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on korkotason muutosten epäedullisten muutosten

tasaaminen, kassavirtojen ennakoitavuuden parantaminen sekä korkokustannusten alentaminen. Kaupungin tavoitteena on suojautua korkoliikkeiden aiheuttamisilta ylimääräisiltä kustannuksilta sekä pitää lainoista aiheutuva rahoitusrasitus mahdollisimman matalana ja ennakoitavana. Energiatoimialan johdannaissopimukset on hankittu toimialan suojaamistarkoituksessa. Johdannaissopimusten käypäarvo on vuoden lopun markkinahinta, joka sisältää jaksotetut korot. Koron- ja valuutanvaihtosopimusten korot ja lyhytaikaisten termiinien arvot on jaksotettu tuloslaskelmassa. Konserni ei ole luovuttanut koronvaihtosopimusten vastapuolille vakuuksia, mutta eräissä ulkomaisissa johdannaissopimuksissa on sovittu kahdenvälisestä vakuuden luovuttamisesta. Toistaiseksi kaupunki ei ole luovuttanut vakuutta, mutta on saanut vastapuolilta vakuutta. Myös energiatoimialan sopimuksissa on vakuusjärjestelyjä. Lisäksi vastapuoliriskin pienentämiseksi yli 10 vuoden koronvaihtosopimuksissa on yleensä ns. Break Clause -lauseke, jossa molemmat osapuolet voivat purkaa sopimuksen sen hetken markkinahintaan. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot on ilmoitettu liitetiedoissa.

Valuuttamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset on muutettu Suomen rahaksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivän kurssiin.

Pakolliset varaukset

Kaupungin eläkesääntöjen perusteella aiheutuva eläkevastuu on merkitty taseeseen Kuntien Eläkevakuutuksen laskelman 31.12.2021 mukaisesti vähennettynä tilikaudella 2022 maksetuilla eläkkeillä.

Ympäristövastuut on merkitty tuloslaskelmaan ja taseeseen arvioimalla saastuneen maa-alueen laskentahetken puhdistus- ja/tai kunnostuskustannukset. Käytössä olevan kaatopaikan vastaisiin sulke- ja jälkihoitomaihin liittyvä varaus on tilikaudelle 2023 jaksotettu osuus ja se on merkitty tuloslaskelmaan ja taseeseen perustuen kustannuslaskelmiin kaatopaikan pintarakenteiden toteuttamisesta.

Muut erät

Erilliskorvaukset on jaksotettu henkilötasolla ansaintajaksoon perustuen. Lomapalkat ja lomarahat on kohdistettu tilikaudelle, jolle lomapäivien perustana ovat palkat merkitään ottaen huomioon kunnallisen virka- ja työehtosopimusten määräykset vuosilomasta, loma-ajan palkasta ja lomarahasta. Tuloslaskelman toimintakuluihin kirjattu lomapalkkavelan määrä tilinpäätöspäivänä on laskettu henkilöittäin käyttäen palkanlaskentajärjestelmään perustuvien todellisten ansaittujen lomapäivien ja pitämättömien lomapäivien sekä säästövapaapäivien määriä.

Eläke- ja sosiaaliturvamaksut on laskettu ja kirjattu jaksotettujen palkkojen perusteella käyttäen tammi-kuun 2024 sosiaalivakuutusmaksut -prosentteja.

2. Esittämistapamuutokset

Pysyvien vastaavien liitetiedon esittämistapaa ja laskentaa muutettiin hankintamenopohjaisesta hankintamenojäännöksestä alkavaan.

3. Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Ei ilmoitettavaa.

4. Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Turun kaupungilta hyvinvoinnin ja pelastustoimen palvelut siirrettiin 1.1.2023 Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle. Vuoden 2022 tilinpäätökseen kyseiset toiminnot sisällytettiin jatkuvuuden periaatteella. Toimintojen siirtyminen on kirjattu vuodelle 2023 alkusaldojen muutoksena ilman tulos- tai rahoituslaskelma vaikutusta tilinavaukseen päiväyksellä 1.1.2023. Voimaanpanolain perusteella tehdyt omaisuuden ja pääomien siirtoja koskevat kirjaukset eivät ole luonteeltaan kirjanpitoperiaatteiden muutoksia tai aikaisempien vuosien virheiden oikaisuja.

Muutos palveluiden järjestämisvastuussa vaikuttaa myös vuoden 2023 tuloslaskelman ja rahoituslaskelman vertailukelpoisuuteen. Vertailukelpoinen vuoden 2022 toimintakate oli noin -488,8 milj. euroa ja vuosikate 146,5 milj. euroa. Toimintakatteen vertailukelpoinen muutos oli noin -51,6 milj. euroa (10,6 %) ja vuosikatteen -49,9 euroa (-34,1 %).

Avaava tase 1.1.2023 muutoksin

VASTAAVAA	31.12.2022	1.1.2023	Hyvinvointialueelle siirtyneiden toiminto- jen aiheuttamat muutokset
	EUR	EUR	EUR
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 661 071 567,52	1 594 264 569,38	-66 806 998,14
Aineettomat hyödykkeet	21 122 904,37	20 728 854,74	-394 049,63
Aineettomat oikeudet	1 571 735,01	1 571 735,01	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	15 748 186,07	15 354 136,44	-394 049,63
Ennakkomaksut	3 802 983,29	3 802 983,29	0,00
Aineelliset hyödykkeet	766 166 558,09	754 907 021,81	-11 259 536,28
Maa- ja vesialueet	140 317 775,29	140 317 775,29	0,00
Rakennukset	200 475 241,30	200 475 241,30	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	330 251 140,49	330 251 140,49	0,00
Koneet ja kalusto	22 573 297,36	11 313 761,08	-11 259 536,28
Muut aineelliset hyödykkeet	3 764 996,74	3 764 996,74	0,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	68 784 106,91	68 784 106,91	0,00
Sijoitukset	873 782 105,06	818 628 692,83	-55 153 412,23
Osakkeet ja osuudet	310 261 532,94	255 108 120,71	-55 153 412,23
Muut lainasaamiset	563 350 412,12	563 350 412,12	0,00
Muut saamiset	170 160,00	170 160,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	40 216 810,44	40 216 810,44	0,00
Valtion toimeksiannot	13 716 303,11	13 716 303,11	0,00
Lahjoitusrahastojen varat	26 500 507,33	26 500 507,33	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	186 283 921,34	185 932 804,72	-351 116,62
Vaihto-omaisuus	1 722 665,52	1 371 548,90	-351 116,62
Aineet ja tarvikkeet	706 818,77	355 702,15	-351 116,62
Keskeneräiset tuotteet	895 401,70	895 401,70	0,00
Ennakkomaksut	120 445,05	120 445,05	0,00
Saamiset	103 046 657,82	103 046 657,82	0,00
Pitkäaikaiset saamiset	212 230,83	212 230,83	0,00
Lainasaamiset	194 974,74	194 974,74	0,00

Muut saamiset	17 256,09	17 256,09	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	102 834 426,99	102 834 426,99	0,00
Myyntisaamiset	18 960 972,52	18 960 972,52	0,00
Lainasaamiset	25 529 938,00	25 529 938,00	0,00
Muut saamiset	24 563 543,31	24 563 543,31	0,00
Siirtosaamiset	33 779 973,16	33 779 973,16	0,00
Rahoitusarvopaperit	42 533 236,36	42 533 236,36	0,00
Osakkeet ja osuudet	21 662 747,98	21 662 747,98	0,00
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 870 488,38	20 870 488,38	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	38 981 361,64	38 981 361,64	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 887 572 299,30	1 820 414 184,54	-67 158 114,76

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA	838 766 470,85	810 893 626,33	-27 872 844,52
Peruspääoma	601 956 248,89	574 083 404,37	-27 872 844,52
Muut omat rahastot	22 672,24	22 672,24	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	218 556 352,81	236 787 549,72	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	18 231 196,91	0,00	0,00
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	29 568 257,58	29 568 257,58	0,00
Poistoero	28 892 807,69	28 892 807,69	0,00
Vapaaehtoiset varaukset	675 449,89	675 449,89	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET	16 175 384,23	16 175 384,23	0,00
Eläkevaraukset	1 879 390,32	1 879 390,32	0,00
Muut pakolliset varaukset	14 295 993,91	14 295 993,91	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	41 322 919,47	41 322 919,47	0,00
Valtion toimeksiannot	13 716 303,25	13 716 303,25	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	27 606 616,22	27 606 616,22	0,00
Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA	961 739 267,17	922 453 996,93	-39 285 270,24
Pitkäaikainen	575 547 743,56	575 547 743,56	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	561 522 957,01	561 522 957,01	0,00
Saadut ennakot	814 965,00	814 965,00	0,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	13 160 846,55	13 160 846,55	0,00
Siirtovelat	48 975,00	48 975,00	0,00
Lyhytaikainen	386 191 523,61	346 906 253,37	-39 285 270,24
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	54 240 216,22	54 240 216,22	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	100 661 649,54	100 661 649,54	0,00
Saadut ennakot	232 493,98	232 493,98	0,00
Ostovelat	108 832 519,88	108 832 519,88	0,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	13 886 675,26	13 886 675,26	0,00
Siirtovelat	108 337 968,73	69 052 698,49	-39 285 270,24
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 887 572 299,30	1 820 414 184,54	-67 158 114,76

5. Aikaisempia tilikausia koskevan virheen käsittely tilinpäätöksessä

Ei ilmoitettavaa.

6. Seuraavaan tilikauteen kohdistuvat olennaiset muutokset

Ei ilmoitettavaa.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen menetelmät

Kuntayhtymät on yhdistelty rivi riviltä tilinpäätöshetkellä olevan peruspääomaosuuden mukaan. Tytäryhteisöt on yhdistelty menetelmällä, joka vastaa keskeisiltä osin hankintamenomenetelmää. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle. Tytäryhtiöiden muodostamissa alakonserneissa keskinäisen omistuksen eliminoinnissa on sovellettu hankintamenomenetelmää. Alakonsernien tytäryhteisöiden hankintojen yhteydessä syntynyt konserniaktiiva on kohdistettu omaisuuseriin ja ne poistetaan vaikutusaikanaan. Osakkuusyhteisöt on yhdistelty sovellettua pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Voitosta ja tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta on yhdistelty konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä. Osakkuusyhteisöjen hankintamenon ja hankintahetken oman pääoman ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle lukuun ottamatta alakonsernien osakkuusyhtiöitä, joissa konserniaktiiva on jaksotettu.

Yhteisöt, joiden tilinpäätöstä ei ole toimitettu konsernikirjanpidon laatijalle 6.3.2024 mennessä, on jätetty yhdistelemättä (Pilot Turku Oy ja Turun Kauppaopetussäätiö). Yhdistelemättä on jätetty myös seuraavat konserniin kuuluvat yhteisöt, koska on katsottu, ettei yhdistely ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (KPL 6:3 §).

- Koy Paashuolto
- Forum Marinum säätiö
- Museoalus Sigynin säätiö
- Turun Musiikkijuhlasäätiö
- Turku Touring Oy
- PASSAA palvelut Oy
- Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä

Osakkuusyhteisöistä on jätetty yhdistelemättä yhteisöt, joiden merkitys omaan pääomaan on vähäinen.

Yllä mainittujen yhteisöjen samanaikainenkaan yhdistelemättä jättäminen ei vaaranna konsernitilinpäätöksen antamaa oikeaa ja riittävää kuvaa konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Yhdistelemättä jättämisen vaikutus on selvitetty liitteessä omistukset muissa yhteisöissä.

Sisäiset liiketapahtumat ja katteet

Konserniyhteisöjen tuloslaskelmiin merkityt olennaiset sisäiset tuotot ja kulut on vähennetty konsernituloslaskelmaa laadittaessa. Konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien taseisiin merkityt olennaiset keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty konsernitasetta laadittaessa. Olennaiset vaihtoja käyttöomaisuuteen sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty siltä osin, kun ne ovat tiedossa. Konsernin sisäiset kiinteistöverot on eliminoitu.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Poistot on yhdistelty toimialakohtaisen suunnitelmapoistolaskennan mukaan. Kiinteistö- ja asuntoyhteisöihin, jotka noudattavat lyhennysmaksusuunnitelmien mukaista poistolaskentakäytäntöä, sovelletaan kiinteistötoimialalle soveltuvaa suunnitelmapoistojen laskentaa. Olennaisilta osin muiden kiinteistö- ja asuntotytyryhteisöjen alipoistot on oikaistu emon poistosuunnitelman mukaisiksi niiltä osin kuin ne ovat tiedossa. Osakkuusyhteisö Turun Teknologiakiinteistöt Oy:n omistamien tytäryhteisöjen poistoja ei ole oikaistu emon poistosuunnitelman mukaisiksi, eikä puuttuvan oikaisun vaikutusta tulokseen tai edellisen tilikauden ylijäämään ole pystytty arvioimaan. Ennen 1.1.1997 yhtiötettyjen toimintojen käyttöomaisuuden sisäiset katteet on eliminoitu.

Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotuserusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä. Laskennallinen verovelka on esitetty kokonaisuudessaan pitkäaikaisena vieraana pääomana.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omaan pääomaan kuuluvista eristä.

Poikkeavat tilikaudet

Kaikilla yhdisteltävillä yhteisöillä on sama tilikausi.

Laskentaperiaatteiden yhdenmukaistaminen

Rakennusten arvoon tilikaudella aktivoidut korkomenot ovat konsernitilinpäätöstä laadittaessa oikaistu korkokuluksi. Arvonkorotukset on peruutettu.

Hyvinvointialueelle siirtyneiden omaisuus- ja pääomaerien aiheuttamat muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimeja koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetun lain (616/2021) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa.

Omaisuusjärjestelyt vaikuttavat siihen, mitkä yhteisöt on yhdistelty kuntakonsernin konsernitilinpäätökseen, ja siten myös konsernitilinpäätöksen oikaisu- ja eliminointikirjauksiin.

Voimaantulolain mukaan hyvinvointialueelle siirtyi konserniin kuuluvista yhteisöistä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän konserni, Varsinais-Suomen Eriyishuoltopiirin kuntayhtymä, Kårkulla Samkommun ja Myllykoti Oy.

Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan on -227,6 milj. euroa, pysyviin vastaviin -193,8 milj. euroa ja omaan pääomaan -26,8 milj. euroa ja rahoituslaskelman rahavaroihin - 14,4 milj. euroa.

Konsernin avaava tase 1.1.2023 muutoksin

VASTAAVAA	31.12.2022	1.1.2023	Hyvinvointialueelle siirryneiden toiminto- jen aiheuttamat muutokset
	EUR	EUR	EUR
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 989 321 905	2 795 425 264	-193 896 641
Aineettomat hyödykkeet	31 580 679	31 032 206	-548 473
Aineettomat oikeudet	2 907 133	2 879 629	-27 504
Muut pitkävaikutteiset menot	24 855 096	24 334 127	-520 969
Ennakkomaksut	3 818 450	3 818 450	0
Aineelliset hyödykkeet	2 705 172 549	2 516 813 214	-188 359 335
Maa- ja vesialueet	251 187 057	248 132 154	-3 054 903
Rakennukset	1 405 150 705	1 257 730 983	-147 419 721
Kiinteät rakenteet ja laitteet	619 165 850	619 069 006	-96 845
Koneet ja kalusto	93 989 367	63 396 995	-30 592 372
Muut aineelliset hyödykkeet	116 314 884	116 242 082	-72 802
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	219 364 687	212 241 995	-7 122 692
Sijoitukset	252 568 677	247 579 844	-4 988 834
Osakkuusyhteisöosuudet	151 517 217	148 147 452	-3 369 764
Osakkeet ja osuudet	71 059 773	69 551 094	-1 508 679
Joukkovelkakirjasaamiset	3 723 786	3 723 786	0
Muut lainasaamiset	25 835 266	25 835 266	0
Muut saamiset	432 636	322 246	-110 390
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	36 869 314	36 455 221	-414 094
Valtion toimeksiannot	4 515 710	4 515 710	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	26 914 601	26 500 507	-414 094
Muut toimeksiantojen varat	5 439 003	5 439 003	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	490 996 140	457 696 878	-33 299 262
Vaihto-omaisuus	11 558 483	7 406 239	-4 152 244
Aineet ja tarvikkeet	9 437 112	5 284 868	-4 152 244
Keskeneräiset tuotteet	1 981 054	1 981 054	0
Valmiit tuotteet	19 873	19 873	0
Ennakkomaksu vaihto-omaisuudesta	120 445	120 445	0
Saamiset	216 188 283	201 407 999	-14 780 284
Pitkäaikaiset saamiset	3 324 929	3 324 929	0
Lainasaamiset	1 404 461	1 404 461	0
Laskennalliset verosaamiset	1 159 119	1 159 119	0
Muut saamiset	761 349	761 349	0
Lyhytaikaiset saamiset	212 863 354	198 083 070	-14 780 284
Myyntisaamiset	122 491 666	113 688 225	-8 803 442
Lainasaamiset	185 382	185 382	0
Muut saamiset	35 821 363	32 740 076	-3 081 287
Siirtosaamiset	54 364 942	51 469 387	-2 895 555
Rahoitusarvopaperit	68 201 115	67 813 039	-388 076
Osakkeet ja osuudet	27 127 355	27 127 355	0
Sijoitukset rahamarkkinainstr.	392 157	392 157	0
Joukkovelkakirjalainasaamiset	22 705 659	22 705 659	0
Muut arvopaperit	17 975 944	17 587 868	-388 076
Rahat ja pankkisaamiset	195 048 259	181 069 601	-13 978 658
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 517 187 359	3 289 577 362	-227 609 997

VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	1 187 102 984	1 160 266 947	-26 836 037
Peruspääoma	601 956 249	574 083 404	-27 872 845
Säätiöiden			0
peruspääomat	29 015 785	29 002 943	-12 842
Muut omat rahastot	79 456 671	79 456 671	0
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	479 719 269	477 723 928	1 049 649
Tilikauden yli-/alijäämä	-3 044 989	0	
VÄHEMMISTÖOSUDET	78 916 726	78 707 008	-209 718
PAKOLLISET VARAUKSET	27 687 228	16 582 284	-11 104 944
Eläkevaraukset	1 915 063	1 879 390	-35 672
Muut pakolliset varaukset	25 772 165	14 702 894	-11 069 271
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	37 639 291	37 225 358	-413 933
Valtion toimeksiannot	4 515 710	4 515 710	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	28 090 596	27 676 664	-413 933
Muut toimeksiantojen pääomat	5 032 985	5 032 985	0
VIERAS PÄÄOMA	2 185 841 130	1 996 795 765	-189 045 365
Pitkäaikainen	1 496 244 666	1 416 198 140	-80 046 527
Lainat rah. ja vak.laitoksilta	1 383 837 176	1 303 476 635	-80 360 541
Lainat julkisyhteisöiltä	30 819 606	30 819 606	0
Lainat muilta luotonantajilta	25 125	0	-25 125
Saadut ennakot	41 785	41 785	0
Liittymismaksut ja muut velat	54 381 060	54 742 828	361 768
Siirtovelat	48 975	48 975	0
Laskennalliset verovelat	27 090 938	27 068 310	-22 628
Lyhytaikainen	689 596 464	580 597 626	-108 998 838
Lainat rah. ja vak.laitoksilta	103 762 166	83 199 677	-20 562 488
Lainat julkisyhteisöiltä	6 875 757	6 875 757	0
Saadut ennakot	11 342 257	10 212 020	-1 130 237
Ostovelat	173 688 703	158 756 762	-14 931 941
Liittymismaksut ja muut velat	197 552 981	193 980 409	-3 572 571
Siirtovelat	175 771 340	106 969 739	-68 801 602
Laskennalliset verovelat	20 603 261	20 603 261	0
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 517 187 359	3 289 577 362	-227 609 997

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Tytäryhteisöistä ensimmäistä kertaa tilikaudella 2023 on yhdistelty Turun Taito-kampus Oy ja TVT-Asunnot Oy:n tytäryhteisöt Asunto-osakeyhtiö Hiidenpuoli ja Etelä-Suomen kodit Oy, jonka tytäryhteisöinä Asunto-osakeyhtiö Turun Viridi ja Asunto-osakeyhtiö Turun Löytöretkeilijä.

Osakkuusyhtiöistä ensimmäistä kertaa tilikaudella 2023 on yhdistelty Kiinteistö Oy Turun Metro.

Osakkuusyhteisö Logomo Oy on myyty konsernin ulkopuoliselle toimijalle tilikauden 2023 aikana.

Turun kaupungin omistamat tytäryhteisöt Kiinteistö Oy Turun Yli-Maarian koulu ja Kiinteistö Oy Turun Syvälahden koulu fuusioituivat keskenään Kiinteistö Oy Turun monitoimitilaksi. Tytäryhteisö TVT-Asunnot Oy fuusioi omistamansa yhtiön Asunto-osakeyhtiö Hiidenvartin TVT-Asunnot konsernin emoyhtiöön. TVT-Asunnot konsernin tytäryhtiö TVT Kodit Oy fuusioi omistamansa Asunto-osakeyhtiö Laakso-lankulma Kaarinan. Tytäryhteisö Turun Aikuiskoulutussäätiö on purkanut omasta konsernistaan tytäryhtiönsä Täsmäosaajat Oy:n

Tuloslaskelman liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Konsernihallinto	65 451 362,20	61 322 242,65	82 833 164,63	75 030 331,06
Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	672 969 854,31	709 868 290,13	86 021 229,77	82 336 718,43
Hyvinvoinnin palvelukokonaisuus	0,00	275 791 595,71	0,00	90 597 312,12
Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus	72 635 029,63	67 595 806,73	25 508 904,09	24 621 397,02
Kulttuurin palvelukokonaisuus	6 123 988,28	5 443 879,83	5 565 587,23	5 474 452,41
Liikunnan palvelukokonaisuus	4 982 728,57	3 909 510,72	4 995 603,70	3 943 035,14
Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus	621 612,48	642 094,59	622 571,57	642 867,74
Muut toimielimet ja yhteisöt	33 340 631,29	65 653 092,85	399 536,16	35 796 203,90
Toimintatuotot yhteensä	856 125 206,75	1 190 226 513,20	205 946 597,15	318 442 317,82

* Turun kaupungin vertailuvuoden tiedot on muutettu vastaamaan tilinpäätösvuoden jaottelua.

7. Verotulojen erittely

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Kunnan tulovero	325 658 631,53	697 531 327,63
Osuus yhteisöveron tuotosta	120 298 308,67	180 748 396,89
Kiinteistövero	73 263 431,84	69 684 313,12
Verotulot yhteensä	519 220 372,04	947 964 037,64

8. Valtionosuuksien erittely

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	9 307 090,00	175 956 837,08
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-2 685 624,00	-2 924 988,96
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	42 811 397,00	46 483 968,00
Verotulomenetysten korvaus	31 340 784,00	100 150 615,00
Valtionosuudet yhteensä	80 773 647,00	319 666 431,12

9. Palvelujen ostojen erittely

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	46 209 455,90	445 878 029,62
Muiden palvelujen ostot	223 277 131,18	327 662 900,80
Palvelujen ostot yhteensä	269 486 587,08	773 540 930,42

10. Valtuustoryhmille annetut tuet

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Perussuomalaiset	20 510,13	14 315,20
Suomen Keskusta	8 368,37	7 191,09
Kansallinen Kokoomus ja Suomen Kristillis-demokraatit	43 000,00	40 800,00
Suomen sosialidemokraattinen puolue	31 200,00	31 200,00
Vihreä liitto	24 000,00	24 000,00
Vasemmistoliitto	21 600,00	23 200,00
Ruotsalainen kansanpuolue	3 572,40	3 045,90
Kaupunginvaltuutettu Elina Sandelin	1 178,30	0,00
Kaupunginvaltuutettu Johannes Yrttiaho	1 193,71	0,00
Valtuustoryhmään kuulumattomat	0,00	0,00
Liike Nyt Turku	0,00	0,00
Järjen ääni	0,00	0,00
HT	0,00	0,00
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	154 622,91	143 752,19

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Kv 12.11.2018 § 214 Poistosuunnitelman perusteet

Kh 10.12.2018 § 481 Pysyvien vastaavien kirjanpito- ja poistolaskentaohjeet

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden laskennassa käytettävä poistosuunnitelma

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

KEHITTÄMISMENOT	5 v
AINEETTOMAT OIKEUDET	tasapoisto vuotta
ATK-ohjelmistojen lisenssioikeudet	5 v
Muut aineettomat oikeudet	5 v
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	tasapoisto vuotta
ATK-ohjelmistot (ei lisenssit)	5 v
Osallistuminen toisen yhteisön tiehankkeisiin	20 v
Osallistuminen toisen yhteisön ratahankkeisiin	40 v
Osallistuminen toisen yhteisön väylähankkeisiin	20 v
Osake- ja vuokrahuoneistojen peruseräparannusmenot	10 v
Muut	5 v
ENNAKKOMAKSUT	ei poisteta
Ennakot aineettomista hyödykkeistä	
Ennakot muista pitkävaikutteisista menoista	

AINEELLISET HYÖDYKKEET

MAA- JA VESIALUEET	ei poisteta
Maa- ja vesialueet	
-maa- ja vesialueet	
-kiinteistöjen liittymismaksut	
-kiinteistöjen vuokraoikeudet ja niihin liittyvät liittymismaksut	
Maa- ja vesialueiden arvonkorotukset	
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT	tasapoisto vuotta
Asuinrakennukset	
-betoniset/teräksiset asuinrakennukset	45 v
-puiset asuinrakennukset	35 v
-perusparannukset	15 v
Hallinto- ja laitosrakennukset	
-betoniset/teräksiset hallinto- ja laitosrakennukset	40 v
-puiset hallinto- ja laitosrakennukset	30 v
-perusparannukset	15 v
Tehdas- ja tuotantorakennukset	
-tehdas- ja tuotantorakennukset	30 v
-perusparannukset	15 v
Muut rakennukset	
-muut rakennukset	15 v
-perusparannukset	15 v
Kalliosuojat ja – tunnelit	40 v
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	tasapoisto vuotta
Maa- ja vesirakenteet	
-kadut, tiet, torit, puistot	20 v
-teko- ja säännöstelyaltaat, padot	30 v
-sillat, laiturit, uimalat	20 v
-muut maa- ja vesirakenteet	20 v
-vedenjakeluverkosto	30 v
-viemäriverkko	30 v
-kaukolämpöverkko	20 v
-sähköjohdot, muuntoasemat ja ulkovalaistuslaitteet (muut kuin katuihin, teihin ja siltoihin liittyvät)	20 v
-puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	12 v
-muut putki- ja kaapeliverkot	20 v
-vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	12 v
-energiatuotannolliset laitoskoneet ja laitteet	20 v
-kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	20 v
-liikenteen ohjauslaitteet	12 v
-muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 v
KONEET JA KALUSTO	tasapoisto vuotta
-rautaiset alukset	15 v
-puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 v
-raskaat ajoneuvot (kuorma-autot, linja-autot, paloautot yms.)	10 v

-muut kuljetusvälineet (henkilöautot, pakettiautot, sairausautot yms.)	5 v
-muut liikkuvat työkoneet	7v
-henk.koht. tietokoneet ja tulostimet, päätelaitteet	3 v
-mini- ja suurtietokoneet, yhteiskäyttöiset tulostimet sekä verkot	5 v
-muut raskaat koneet	7 v
-muut kevyet koneet	5 v
-sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 v
-ensikertainen kalustaminen	5 v
-muut koneet ja kalusto	3 v

MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET

Luonnonvarat	käytön mukaan
Arvo- ja taide-esineet	ei poisteta
Muut aineelliset hyödykkeet (ns. kasvatettavat varat)	5-20 v

ENNAKKOMAKSUT JA KESKENERÄISET HANKINNAT ei poisteta

Ennakkomaksut
Keskeneräiset hankinnat

SIJOITUKSET ei poisteta

OSAKKEET JA OSUUDET

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Eläkevaraus	1 915 062,68	2 318 539,36	1 879 390,32	2 283 600,00
Hyvinvointialuemuutos	-35 672,36	0,00	0,00	0,00
Eläkevaraus 1.1.	1 879 390,32	2 318 539,36	1 879 390,32	2 283 600,00
Lisäykset	0,00	732,99	0,00	0,00
Vähennykset	-397 669,56	-404 209,67	-397 669,56	-404 209,68
Eläkevaraus 31.12.	1 481 720,76	1 915 062,68	1 481 720,76	1 879 390,32
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus	13 527 823,17	13 514 699,76	13 527 823,17	13 514 699,76
Lisäykset	5 265 000,00	850 000,00	5 265 000,00	850 000,00
Vähennykset	-997 678,93	-836 876,59	-997 678,93	-836 876,59
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	17 795 144,24	13 527 823,17	17 795 144,24	13 527 823,17
Oikeudenkäyntivaraus	703 953,55	911 218,09	703 953,55	911 218,09
Lisäykset	260 100,00	706 575,49	260 100,00	706 575,49
Vähennykset	-703 953,55	-913 840,03	-703 953,55	-913 840,03
Oikeudenkäyntivaraus 31.12.	260 100,00	703 953,55	260 100,00	703 953,55
Potilasvahinkovastuuvaraus	11 069 271,39	11 303 368,17	0,00	0,00
Hyvinvointialuemuutos	-11 069 271,39	0,00	0,00	0,00

Potilasvahinkovastuuvaraus 1.1.	0,00	11 303 368,17	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	9 076,90	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	-243 173,68	0,00	0,00
Potilasvahinkovastuuvaraus 31.12.	0,00	11 069 271,39	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	471 117,19	551 217,19	64 217,19	64 217,19
Lisäykset	214 100,00	218 900,00	0,00	0,00
Vähennykset	-163 900,00	-299 000,00	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	521 317,19	471 117,19	64 217,19	64 217,19
Muutokset yhteensä	3 475 997,96	-911 814,59	3 425 797,96	-598 350,81

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	16 158 513,34	26 405 254,38	19 989 590,41	28 473 482,34
Rakennusten myyntivoitot	497 879,00	1 169 462,77	0,00	233 486,62
Osakkeiden myyntivoitot	1 226 674,09	311 240,84	1 121 250,88	133 548,98
Muut myyntivoitot	282 269,87	519 153,15	1 100,00	78 213,33
Myyntivoitot yhteensä	18 165 336,30	28 405 111,14	21 111 941,29	28 918 731,27
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	1 000,00	13 494,52	1 000,00	13 494,52
Osakkeiden myyntitappio	16 215,98	1 775,81	54 690,60	769 512,06
Muut myyntitappiot	23 780,27	21 809,39	0,00	0,00
Myyntitappiot yhteensä	40 996,25	37 079,72	55 690,60	783 006,58

14. Satunnaiset tuotot ja kulut

Tilikaudelle ei ole kirjattu satunnaisia eriä.

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	23 247 845,69	24 941 342,04
Osinkotuotot muista yhtiöistä	1 643 935,81	1 177 946,67
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,00	578 646,80
Yhteensä	24 891 781,50	26 697 935,51

16. Poistoeron muutokset

Turun kaupungin poistoeroihin ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa.

Taseen liitetiedot

17. Kuluiksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei ilmoitettavaa

18. Arvonkorotukset

Ei ilmoitettavaa

19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet ja sijoitukset

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Poistamaton hankintameno	1 571 735,01	2 276 403,83
Lisäykset tilikauden aikana	957 385,17	67 257,00
Siirrot erien välillä	626 927,92	538 607,06
Tilikauden poisto	-638 788,85	-1 310 532,88
Poistamaton hankintameno	2 517 259,25	1 571 735,01
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 517 259,25	1 571 735,01
Muut pitkävaikutteiset menot		
Poistamaton hankintameno	15 748 186,07	21 872 678,73
Hyvinvointialueemuutos	-394 049,63	0,00
Poistamaton hankintameno 1.1.	15 354 136,44	21 872 678,73
Lisäykset tilikauden aikana	475 521,32	0,00
Siirrot erien välillä	771 628,57	0,00
Tilikauden poisto	-4 897 612,35	-6 124 492,66
Poistamaton hankintameno	11 703 673,98	15 748 186,07
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 703 673,98	15 748 186,07
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Poistamaton hankintameno	3 802 983,29	35 459,00
Lisäykset tilikauden aikana	3 108 296,21	3 767 524,29
Siirrot erien välillä	-1 388 556,49	0,00
Poistamaton hankintameno	5 522 723,01	3 802 983,29
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 522 723,01	3 802 983,29
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Poistamaton hankintameno	140 317 775,29	139 861 521,26
Lisäykset tilikauden aikana	11 348 950,18	1 301 931,06
Vähennykset tilikauden aikana	-389 949,88	-938 772,03
Siirrot erien välillä	510 000,00	93 095,00
Poistamaton hankintameno	151 786 775,59	140 317 775,29
Kirjanpitoarvo 31.12.	151 786 775,59	140 317 775,29

Rakennukset		
Poistamaton hankintameno	200 475 241,30	210 614 073,04
Lisäykset tilikauden aikana	13 503 362,98	3 545 298,92
Rahoitusosuudet tilikaudella	-892 000,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	-23 013,38
Siirrot erien välillä	22 520 672,93	9 526 672,16
Tilikauden poisto	-21 055 361,18	-22 286 732,85
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-7 525 250,76	-901 056,59
Poistamaton hankintameno	207 026 665,27	200 475 241,30
Kirjanpitoarvo 31.12.	207 026 665,27	200 475 241,30
Poistoero 1.1.	17 365 687,80	18 442 176,75
Poistoeron vähennys tilikauden aikana	-912 690,62	-1 076 488,95
Kertynyt erotus 31.12.	16 452 997,18	17 365 687,80
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Poistamaton hankintameno	330 251 140,49	266 102 216,38
Lisäykset tilikauden aikana	13 889 971,31	33 727 195,87
Rahoitusosuudet tilikaudella	-1 129 254,72	-752 005,00
Siirrot erien välillä	11 600 254,93	55 625 219,43
Tilikauden poisto	-26 940 584,70	-24 421 598,06
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-145 354,58	-29 888,13
Poistamaton hankintameno	327 526 172,73	330 251 140,49
Kirjanpitoarvo 31.12.	327 526 172,73	330 251 140,49
Poistoero 1.1.	11 527 119,89	12 648 854,48
Poistoeron vähennys tilikauden aikana	-1 121 734,65	-1 121 734,59
Kertynyt erotus 31.12.	10 405 385,24	11 527 119,89
Koneet ja kalusto		
Poistamaton hankintameno	22 573 297,36	22 910 461,72
Hyvinvointialuemuutos	-11 259 536,28	0,00
Poistamaton hankintameno 1.1.	11 313 761,08	22 910 461,72
Lisäykset tilikauden aikana	4 551 461,73	5 811 309,65
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-72 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	-15 536,71
Siirrot erien välillä	77 668,68	300 000,00
Tilikauden poisto	-4 841 589,21	-6 360 937,30
Poistamaton hankintameno	11 101 302,28	22 573 297,36
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 101 302,28	22 573 297,36
Muut aineelliset hyödykkeet		
Poistamaton hankintameno	3 764 996,74	3 608 136,04
Lisäykset tilikauden aikana	154 295,24	156 860,70
Poistamaton hankintameno	3 919 291,98	3 764 996,74
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 919 291,98	3 764 996,74

Ennakkomaksut		
Poistamaton hankintameno	513 000,00	920 000,00
Lisäykset tilikauden aikana	39 680 000,00	3 000,00
Siirrot erien välillä	-510 000,00	-410 000,00
Poistamaton hankintameno	39 683 000,00	513 000,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	39 683 000,00	513 000,00
Keskeneräiset hankinnat		
Poistamaton hankintameno	68 271 106,91	94 676 154,83
Lisäykset tilikauden aikana	84 414 789,01	53 743 128,76
Rahoitusosuudet tilikaudella	-8 065 389,86	-2 396 494,65
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	-12 000 000,00
Siirrot erien välillä	-34 208 596,54	-65 673 593,65
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-82 871,74	-78 088,38
Poistamaton hankintameno	110 329 037,78	68 271 106,91
Kirjanpitoarvo 31.12.	110 329 037,78	68 271 106,91
Sijoitukset		
Tytäryhteisöosakkeet		
Hankintameno	165 536 241,76	154 373 229,38
Hyvinvointialuemuutos	-544 967,99	0,00
Hankintameno 1.1.	164 991 273,77	154 373 229,38
Lisäykset	1 435 406,90	13 643 512,38
Vähennykset	-48 796,29	-2 480 500,00
Hankintameno 31.12.	166 377 884,38	165 536 241,76
Kirjanpitoarvo 31.12.	166 377 884,38	165 536 241,76
Kuntayhtymäosuudet		
Hankintameno	54 677 551,97	54 483 160,97
Hyvinvointialuemuutos	-54 339 614,24	0,00
Hankintameno 1.1.	337 937,73	54 483 160,97
Lisäykset	0,00	194 391,00
Hankintameno 31.12.	337 937,73	54 677 551,97
Kirjanpitoarvo 31.12.	337 937,73	54 677 551,97
Osakkuusyhteisöosakkeet		
Hankintameno	79 986 624,15	77 286 232,08
Lisäykset	5 323 350,44	2 700 392,07
Vähennykset	-482 043,15	0,00
Hankintameno 31.12.	84 827 931,44	79 986 624,15
Kirjanpitoarvo 31.12.	84 827 931,44	79 986 624,15

Muut osakkeet ja osuudet		
Hankintameno	10 061 115,06	7 729 232,41
Hyvinvointialuemuutos	-268 830,00	0,00
Hankintameno 1.1.	9 792 285,06	7 729 232,41
Lisäykset	3 498 890,40	2 332 042,00
Vähennykset	-195 272,29	-159,35
Hankintameno 31.12.	13 095 903,17	10 061 115,06
Kirjanpitoarvo 31.12.	13 095 903,17	10 061 115,06
Joukkovelkakirjalainasaamiset, muut laina- ja muut saamiset		
Saamiset konserniyhteisöt		
Hankintameno	562 093 042,26	568 215 537,98
Lisäykset	18 802 249,95	27 250 650,00
Vähennykset	-29 175 445,68	-33 373 145,72
Hankintameno 31.12.	551 719 846,53	562 093 042,26
Kirjanpitoarvo 31.12.	551 719 846,53	562 093 042,26
Saamiset muut yhteisöt		
Hankintameno	1 427 529,86	1 477 520,51
Lisäykset	0,00	5 509,35
Vähennykset	-405 500,00	-55 500,00
Hankintameno 31.12.	1 022 029,86	1 427 529,86
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 022 029,86	1 427 529,86

20.-22. Omistukset muissa yhteisöissä

	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus % *	Äänivallan osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Tytäryhteisöt							
Asunto- ja kiinteistöliiketoiminta							
Koy Paakarlanpuisto	0217761-9	58,0	78,0	78,0	2 137 569,87	39 654,14	-5 798,24
Koy Turun Monitoimihalli **	0816425-3	60,3	60,3	87,0	14 783 197,01	1 968 624,79	1 092,68
Turun Ylioppilaskyläsäätiö	0142348-6		53,8	53,8	25 001 524,45	67 226 727,13	136 450,65
Koy Turun monitoimitilat	2679106-6	100,0	100,0	100,0	5 041,75	45 554 364,38	7,93
Koy Turun kaupunginteatteri	2630426-4	100,0	100,0	100,0	6 613 323,87	31 877 779,72	2,71
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy	0831852-3	56,7	56,7	56,7	25 014 453,59	85 369 056,21	0,00
TVT Asunnot konserni	0872109-9	100,0	100,0	100,0	138 491 441,69	582 873 488,78	2 348 289,67
Koy Rukki	0220442-9		52,0	52,0	60 165,96	5 959,92	20,37
Asoy Ristisompa	0143268-1		51,0	51,0	238 458,67	81 886,44	5,67
Koy Turun Puistovalkama ***	0941804-0	30,4	69,6	69,6	3 341 792,56	2 433 401,45	-24 259,01
Koy Vähähuhko	0143713-2		100,0	100,0	2 576 983,56	30 551,76	66 032,11
Turun Osakehuoneistot Oy	2344610-1		100,0	100,0	12 701 194,98	710 608,50	264 153,48
Turun Palvelutilat Oy	2554156-7		100,0	100,0	2 553,37	13 997 519,97	6,19
Koy Turun Kulkurin Valssi	2735243-6		100,0	100,0	2 709,24	12 742 760,20	38,48
Turun Päiväkodit Oy	2810676-3		100,0	100,0	394 810,58	14 463 120,05	226 748,99
TVT Kodit Oy	3138241-1		100,0	100,0	71 845,82	13 644 520,64	88,18
As Oy Raison Sointu 2	3195079-7		100,0	100,0	339 931,78	5 659 832,53	20,78
As Oy Raison Mansikka	0138243-4		100,0	100,0	536 003,07	8 128 150,30	-7 060,87
As Oy Eerikinhovi Kaarina	1508762-0		100,0	100,0	152 113,05	11 908 174,22	-43 644,73
Koy Paakarlanpuisto *	0217761-9		20,0	20,0	548 094,84	10 167,73	-1 486,73
As Oy Hiidenpuoli	3383361-5		100,0	100,0	1 000,00	4 500,82	0,00
Etelä-Suomen kodit Oy	2966719-1		100,0	100,0	281 191,18	804 360,90	-261,98
Asoy Turun Viridi	2990392-4		100,0	100,0	157 495,19	5 448 485,14	0,00
Asoy Turun Löytöretkeilijä	2991308-1		100,0	100,0	97 327,74	5 644 611,97	0,00
KKOY Runosmäen monitoimitalo	3152976-7	75,0	75,0	75,0	2 681,00	14 681 161,63	0,00
Koy Turun Toripaviljongit	3113402-8	70,0	70,0	70,0	-226 236,40	6 749 537,96	-229 662,66
Koy Turun Nunnankatu 4	3276425-9		100,0	100,0	1 598 708,49	12 216 004,85	-25 291,51
KKOY Turun Härkätien päiväkotit	3285664-7		100,0	100,0	0,00	196 233,80	0,00
Elinkeinotoiminta ja muu liiketoiminta							
Turun Aikuiskoulutussäätiö konserni	0142247-5		100,0	100,0	23 856 960,46	5 423 275,82	1 467 155,28
Koy Turun Artukaistentie 13	0934701-9		100,0	100,0	6 633 937,95	9 152 815,27	0,00
Koneteknologiakeskus Turku Oy *	1949777-4		7,3	7,3	11 160,11	26 421,91	-2 637,54
Ruissalon Marjaniemi Oy	2422482-6		100,0	100,0	-76 863,72	199 899,45	16 369,11
Turun TAITO-Koulutus Oy *	3096094-2		20,0	20,0	174 327,65	57 329,39	55 997,16
Oy Turku Energia Ab konserni	0984944-9	100,0	100,0	100,0	166 492 323,62	278 554 198,43	24 409 814,72
Turku Energia Sähköverkot Oy	2001717-6		100,0	100,0	6 324 038,00	51 677 046,00	98 795,00
Turun Seudun Kaukolämpö Oy	0300342-6		60,8	60,8	255 672,84	1 495 836,05	14 030,49
Turun Satama konserni	2322326-6	100,0	100,0	100,0	32 776 587,65	59 771 151,70	2 770 394,86
Turun Vapaavarasto Oy	0141951-6		85,7	85,7	3 259 405,58	2 388 789,73	551 312,68
Turun Vesihuolto Oy	1028215-2	100,0	100,0	100,0	33 554 606,42	115 833 592,06	1 465 444,59
Kuntec Oy*	2434427-0	20,0	20,0	20,0	572 830,10	299 900,07	273 209,47
Turun Seudun Puhdistamo Oy	1774713-5	62,1	62,9	62,9	13 741 179,62	57 335 419,35	0,00
Turun Seudun Vesi Oy	0141915-3	64,4	64,4	64,4	9 343 515,90	82 157 033,60	0,03
Turun Kaupunkiliikenne Oy	2240669-3	100,0	100,0	100,0	3 208 461,47	1 714 517,73	77 753,26
Kuntec Oy	2434427-0	80,0	100,0	80,0	2 864 150,49	1 499 500,35	1 366 047,37
Blue Industry Park Oy	2443161-4	100,0	100,0	100,0	7 070 132,38	139 372,42	-403 568,55
Turun Kaupunginteatteri Oy	2496346-9	100,0	100,0	100,0	3 817 303,05	2 752 984,70	798 509,02
Turun ammattikorkeakoulu Oy	2528160-3	91,0	91,0	91,0	28 465 089,38	14 381 582,31	988 110,80
Koneteknologiakeskus Turku Oy	1949777-4	18,8	55,2	58,1	84 850,30	200 885,70	-20 053,21
Turku International Oy Ltd	2667334-2	100,0	100,0	100,0	20 047,98	251,88	-8 197,41
Turku Science Park konserni	2322323-1	95,4	95,4	95,4	3 939 424,35	4 016 508,12	-80 693,36
Turun Seudun Kehitys Oy	2779774-2		57,4	57,4	52 240,60	996 876,91	-30 967,68

	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus % *	Äänivallan osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Turun teknologia- ja tiedepuisto Oy	3006704-6	100,0	100,0	100,0	8 899,83	250 662,74	7 233,88
Arkea Oy	2443151-8	99,7	99,7	99,7	1 567 668,97	6 786 583,38	-1 174 269,81
Logomon tapahtumatilat Oy	2921497-7	51,0	51,0	51,0	5 277 332,83	8 404 723,88	-5 361,64
Turku City Data Oy	2998382-1	100,0	100,0	100,0	335 835,68	90 257,84	-274 635,57
Turun musiikinopetus Oy	2962876-6	100,0	100,0	100,0	1 253 741,27	605 385,65	433 858,35
Turun TAITO-Koulutus Oy	3096094-2	80,0	100,0	100,0	871 638,27	286 646,97	279 985,80
Turku 2029 säätiö	2934847-3	100,0	100,0	100,0	32 643 075,35	7 133,80	793 185,66
Turun Taiteen talo Oy	3272336-9	100,0	100,0	100,0	80 290,47	335 706,16	-6 714,31
Turun Raitiotie Oy	3294389-8	100,0	100,0	100,0	4 755 791,09	51 648,56	-224 059,78
Visit Turku Archipelago Oy	3296637-9	94,2	94,2	94,2	180 387,67	820 606,80	170 940,74
Turun Taito-kampus Oy	2777588-5		100,0	100,0	44 918,84	1 618 176,69	-11 488,16
Kuntayhtymät							
Varsinais-Suomen Liitto	0922305-9	41,5	41,5	41,5	980 878,58	736 856,36	2 545,78
Osakkuusyhteisöt							
Oy Turku Energia Ab konserni							
Svartisen Holding A/S			34,7	34,7	24 598 773,77	75 262 371,01	3 869 242,70
Turun Seudun Energiantuotanto Oy	1730092-3		43,5	43,5	17 987 224,58	135 715 280,84	1 207 864,16
Kolsin Voima Oy	2592000-6		22,5	22,5	7 346 546,30	55 269 094,97	-599 253,54
TVT Asunnot Oy konserni							
As Oy Turun Karjakuja 56	0143490-0		38,3	38,3	132 126,86	13 310,51	-1 236,03
As Oy Tornikartio	0599306-4		31,4	31,4	759 923,18	5 803,31	5,59
As Oy Talolankatu 6	0601220-5		28,6	28,6	400 699,96	3 009,41	8,43
Koy Jyrkkälänpolku	0142639-6		42,3	42,3	7 499,28	5 786 660,90	10,32
As Oy Turun Pernonpuisto	0143122-4		40,2	40,2	299 459,35	105 853,04	16,35
Akseli Kiinteistöpalvelut Oy *	1889742-6		21,4	21,4	649 438,96	776 513,49	-20 327,11
Haritun Huolto Oy *	0483727-0		28,0	28,0	-3 046,09	99 339,12	-11 202,96
Jäkärlän Huolto Oy	0397623-6		25,5	25,5	72 805,66	28 807,24	-16 495,09
Mesipolun Autokatos Oy	0662510-8		23,5	23,5	7 141,49	155,15	9,00
Pernon Huolto Oy	0276615-7		20,1	20,1	3 981,79	389,35	745,83
Varissuon Lämpö Oy *	1889741-8		19,3	19,3	1 486 778,61	217 190,44	42 134,14
As Oy Käsityömestari	0429349-6		35,8	35,8	1 089 762,15	170 406,33	-6 577,78
Kaarea Oy	2925981-7	46,0	46,0	46,0	3 321 323,11	5 270 028,20	1 307 650,52
Koy Myllyskärki	0528093-7	47,6	47,6	47,6	767 905,52	4 933,75	-2 189,50
Koy Turun Kirstinpuiston Pysäköinti	3275634-7	38,7	46,7	46,7	4 469 070,43	6 558,62	-1 634,78
Länsirannikon Työterveys Oy	2519386-5	20,0	20,5	20,5	510 331,89	1 099 108,07	128 106,75
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy	1868393-8	22,5	22,5	22,5	5 406 785,57	12 314 251,22	97 328,40
Turun TeknologiaKiinteistöt Oy konserni							
Koy Educity	0811012-4		100,0	100,0	48 358 933,76	12 381 210,15	508,83
Koy Biocity	0249601-1		100,0	100,0	45 273 109,02	6 888 346,63	1 340,26
Koy Datacity	0282387-9		99,4	99,4	34 603 434,19	21 369 041,22	433,27
Koy ICT-City	1834763-5		100,0	100,0	42 680 935,52	12 450 259,71	800,93
Koy Innovation City	2791894-6		100,0	100,0	4 372,36	8 446 649,70	1 872,37
Koy Electrocitiy	0139588-4		100,0	100,0	19 885 163,75	3 090 807,79	428,61
Koy Trivium City	2628476-9		100,0	100,0	15 197 056,38	3 429 127,24	389,50
Koy Kupittaaan Paviljonki	2658851-9		100,0	100,0	528 476,58	135 074,65	558,08
Koy Sportcity	2718490-3		100,0	100,0	6 154 381,13	12 827 937,50	979,17
TScP Kehitys Oy	2677457-3		100,0	100,0	1 629 543,24	65 819,26	-32 771,78
Koy High Tech City	2173145-1		100,0	100,0	3 000,32	6 291 631,59	215,78
Koy Pharma City	1539681-0		100,0	100,0	19 508 346,78	4 748 963,96	779,61
Koy Infracity	3020647-2		100,0	100,0	5 404 074,92	29 297 684,32	1 519,39
Joki Turku Oy	3086737-7		100,0	100,0	1 152 425,54	289 240,90	2 425,54
Koy Industring	0941819-8		100,0	100,0	552 320,17	12 237 222,41	273,36

	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus % *	Äänivallan osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Koy Teollisuuskatu 36	3126105-1		100,0	100,0	495 800,97	1 835,22	800,98
Koy Parkcity	0841234-1		100,0	100,0	22 292 317,13	236 832,15	2 437,90
Koy Civilcity	0811011-6		100,0	100,0	4 219 533,47	21 944 904,25	329,71
Koy Vitacity	3286172-9		100,0	100,0	1 093,36	2 869 647,15	1 093,36
Koy Turun Rautakatu 5	0754917-8		72,8	72,8	122 771,53	26 054,94	-3 336,15
Koy Linkcity	0940568-8		100,0	100,0	1 936 961,01	527,78	13 596,27
Koy Genecity	3142496-5		100,0	100,0	355 196,79	5 825 323,24	298,87
Koy Akvacity	3286172-9		100,0	100,0	6 569,55	2 469 828,85	816,75
SHIFT Events Oy	2794221-7		71,4	71,4	7 719,93	50 512,54	51 215,76
Varissuon Lämpö Oy	1889741-8	2,5	24,3	24,3	1 870 159,62	273 195,20	52 998,86
Kiertomaa Oy	2787387-2	49,0	49,0	49,0	599 784,21	234 532,05	63 152,87
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy							
As Oy Puolalanpuisto	0528096-1		25,4	25,4	407 851,44	8 436,91	811,20
Koy Liedon Parkki	2861230-8		20,0	20,0	227 046,00	391,25	51,55
Haritun Huolto Oy*	0483727-0		4,0	4,0	-435,16	14 191,30	-1 600,42
Koy Turun Kirstinpuiston Pysäköinti*	3275634-7		4,6	4,6	440 325,64	646,20	-161,07
Green Industry Park Oy	3229701-3		27,0	27,0	17 590,95	837,00	-15 243,87
Koy Turun Metro	3002362-5		43,4	43,4	2 499 026,90	1 275 329,18	37 645,09
EI YHDISTELTÄVÄT YHTEISÖT							
Tytäryhteisöt							
Koy Paashuolto	0217763-5	75,5	75,5	75,5	119 520,36	11 490,01	-1 859,17
Turku Touring Oy	0624367-9	72,5	72,5	72,5	376 560,71	10 770,44	-139 488,49
Oy Promoting Intermodal Logistics Operations in Turku Ltd [¤]	1867991-2	64,9	64,9	64,9			
Ikituuri Oy [¤]	0924738-4		100,0	100,0			
PASSAA palvelut Oy	2662621-2		100,0	100,0	201 690,39	0,00	-129,60
Säätiöt							
Forum Marinum säätiö	1509940-2		50,0	50,0	-14 620,38	517 037,28	6 479,49
Museoalus Sigynin säätiö	1090652-7		66,7	66,7	115 236,25	37 157,25	-7 310,91
Turun Musiikkijuhlasäätiö	0756623-4		100,0	100,0	54 395,15	286 459,29	2 185,94
Turun Kauppaopetusäätiö****	0489910-5				18 535 106,86	16 107,69	526 604,11
Kuntayhtymät							
Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä	3312874-8	64,9	64,9	64,9	251 645,44	15 258,30	72 830,73
Osakkuusyhteisöt							
Koy Ilpoisten Liikekeskus	0142554-5	35,1	35,1	35,1	280 646,23	3 368,30	10,75
Koy Turun Kaskenlinna	2003415-2	49,9	49,9	49,9	27 656,87	5 905 505,77	19 026,37
Alakonsernin tytäryhtiöiden osuudet pääomasta ja tilikauden tuloksesta sisältyvät emon lukuihin.							
*) Alakonserniin kuuluvan yhtiön konserniomistusosuus% on alakonsernin omistusosuus%.							
**) Yhdistelty konserniin äänivallan mukaan.							
***) Konsernin omistus on 100 %.							
****) Yhdistellään tytäryhtiöihin parillisina vuosina, muutoin osakkuusyhtiönä.							
¤) Yhteisö ei toimittanut tilinpäätöstietoja.							

23. Saamisten erittely

	Turun kaupunki			
	2023	2023	2022	2022
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	1 836 350,01	0,00	1 362 462,30
Lainasaamiset	0,00	73 079 192,65	0,00	25 461 474,52
Siirtosaamiset	0,00	5 949 023,69	0,00	6 920 300,11
Yhteensä	0,00	80 864 566,35	0,00	33 744 236,93
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kaupunki on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	90 285,16	0,00	477 533,71
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	3 433 699,84
Yhteensä	0,00	90 285,16	0,00	3 911 233,55
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	196 088,04	0,00	91 372,80
Siirtosaamiset	0,00	286 478,10	0,00	848 630,00
Yhteensä	0,00	482 566,14	0,00	940 002,80
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	9 937 109,47	0,00	17 029 603,71
Lainasaamiset	182 759,54	66 821,56	194 974,74	68 463,48
Muut saamiset	1 309 428,70	17 360 896,84	17 256,09	24 563 543,31
Siirtosaamiset	0,00	11 706 101,09	0,00	22 577 343,21
Yhteensä	1 492 188,24	39 070 928,96	212 230,83	64 238 953,71
Saamiset yhteensä	1 492 188,24	120 508 346,61	212 230,83	102 834 426,99

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Muut siirtosaamiset	6 638,32	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	6 638,32	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	4 052 010,69	798 403,54	8 139 532,42	5 894 847,80
Valtion tuet ja avustukset	3 319 158,50	4 464 894,32	146 254,84	1 411 481,73
ELY- keskus, pakolaisten ja paluumuuttajien kustannukset	686 362,91	3 962 071,96	686 362,91	3 962 071,96
Valtion palkkatuki	1 172 788,61	2 352 086,22	1 172 788,61	2 352 086,22
Sairaanhoitopiirin lisälaskutus	0,00	1 415 821,32	0,00	2 038 367,20
Kelan korvaus työterveyshuollosta	221 910,70	1 455 838,74	0,00	0,00

Kuntien osuus liikennöinnin valtionosuuksista	3 477 000,00	6 551 000,00	3 477 000,00	6 551 000,00
Kunnan lisämaksuosuus	0,00	1 998 852,25	0,00	1 998 852,25
Muut siirtosaamiset valtiolta	588 912,34	1 537 549,76	570 895,01	1 484 743,00
Joukkoliikenteen lipputulot	777 381,50	727 118,36	777 381,50	727 118,36
ELY tulkkaukspalvelu	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00
Ennakkomenot	92 686,53	883 373,65	0,00	806 000,00
* Muut siirtosaamiset	11 714 526,25	27 617 932,14	2 371 387,59	5 953 404,64
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	26 702 738,03	54 364 942,25	17 941 602,88	33 779 973,16
Siirtosaamiset yhteensä	26 709 376,35	54 364 942,25	17 941 602,88	33 779 973,16

* Muut siirtosaamiset ryhmään sisältyy eriä, jotka yksinään eivät ole merkittäviä

25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma	601 956 248,89	601 956 248,89	601 956 248,89	601 956 248,89
Hyvinvointialuemuutos	-27 872 844,52	0,00	-27 872 844,52	0,00
Peruspääoma 1.1.	574 083 404,37	601 956 248,89	574 083 404,37	601 956 248,89
Peruspääoma 31.12.	574 083 404,37	601 956 248,89	574 083 404,37	601 956 248,89
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat				
Peruspääoma	29 015 785,03	29 015 785,03	0,00	0,00
Hyvinvointialuemuutos	-12 841,74	0,00	0,00	0,00
Peruspääoma 1.1.	29 002 943,29	29 015 785,03	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	29 002 943,29	29 015 785,03	0,00	0,00
Muut omat rahastot				
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	4 215 430,00	4 215 430,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto 31.12.	4 215 430,00	4 215 430,00	0,00	0,00
Rakennusrahasto	23 739 537,30	23 739 537,30	0,00	0,00
Rakennusrahasto 31.12.	23 739 537,30	23 739 537,30	0,00	0,00
Asuintalorahasto	6 647 500,00	6 647 500,00	0,00	0,00
Asuintalorahasto 31.12.	6 647 500,00	6 647 500,00	0,00	0,00
V-L rahasto	7 211 238,88	7 211 238,88	0,00	0,00
V-L rahasto 31.12.	7 211 238,88	7 211 238,88	0,00	0,00
Asumisoikeusrahasto	24 619 611,12	22 839 457,46	0,00	0,00
Lisäykset	62 091,89	1 780 153,66	0,00	0,00
Asumisoikeusrahasto 31.12.	24 681 703,01	24 619 611,12	0,00	0,00
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	22 672,24	22 672,24	22 672,24	22 672,24
Vahinkorahaston pääoma 31.12.	22 672,24	22 672,24	22 672,24	22 672,24

Muut rahastot	13 000 681,10	13 000 681,11	0,00	0,00
Muut rahastot 31.12.	13 000 681,10	13 000 681,11	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	79 518 762,53	79 456 670,65	22 672,24	22 672,24
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	476 674 279,31	479 719 268,66	236 787 549,72	218 556 352,81
Hyvinvointialuemuutos	1 049 649,02	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	477 723 928,33	479 719 268,66	236 787 549,72	218 556 352,81
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	477 723 928,33	479 719 268,66	236 787 549,72	218 556 352,81
Tilikauden yli-/alijäämä	41 867 243,52	-3 044 989,35	32 508 088,51	18 231 196,91
Oma pääoma yhteensä	1 202 196 282,05	1 187 102 983,88	843 401 714,84	838 766 470,85

Kaupungin edellisiin tilikausiin sisältyy satunnaisina ja poikkeuksellisinä erinä vesihuollon liittymismaksurahaston siirto, kaupungin liiketoiminnan yhtiöittämisestä aiheutuneita myyntivoittoja ja -tappioita sekä omaisuuden arvonalennuksia yhteensä noin 174. milj. euroa.

Konsernin edellisten tilikausien yli-/alijäämän avaavan taseen muutosten laskelma

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2022	476 674 279,31
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän konserni siirtynyt hyvinvointialueelle	-2 040 048,82
Varsinais-Suomen Erityishuoltopiirin kuntayhtymä siirtynyt hyvinvointialueelle	-456 589,44
Myllykoti Oy siirtynyt hyvinvointialueelle	-105 590,02
Pysyvien vastaavien sisäisen kate	3 505 719,50
Hyvinvointialueelle siirtyneet palautuskelvottomat liittymismaksut	146 157,80
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.2023	477 723 928,33

26. Erittely poistoerosta, vapaaehtoisista varauksista ja laskennallisista veroista

	Konserni	
	2023	2022
Poistoero 1.1.	55 085 906,07	53 610 865,23
Poistoeron muutos tilikaudella	-1 794 633,65	1 475 040,84
Poistoero 31.12.	53 291 272,42	55 085 906,07
Vapaaehtoiset varaukset 1.1.	42 498 221,71	38 394 401,16
Vapaaehtoisten varausten muutos tilikaudella	1 511 402,90	4 103 820,55
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	44 009 624,61	42 498 221,71
Laskennalliset verovelat	47 694 198,49	44 968 620,78
Hyvinvointialuemuutos	-22 627,56	0,00
Laskennalliset verovelat 1.1.	47 671 570,93	44 968 620,78
Tilinpäätössiirtoihin perustuvat		
Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat	13 397 840,97	11 838 782,41
Hyvinvointialuemuutos	-22 627,56	0,00

Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat 1.1.	13 375 213,41	11 838 782,41
Konserniyhteisöjen omaan tilinpäätöksiin sisältyvät	34 296 357,52	33 129 838,37
Kauden muutos	1 895 260,70	2 725 577,71
Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat	-85 291,10	1 559 058,56
Konserniyhteisöjen omaan tilinpäätöksiin sisältyvät	1 980 551,80	1 166 519,15
Laskennalliset verovelat 31.12.	49 566 831,64	47 694 198,49
Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat	13 289 922,31	13 397 840,97
Konserniyhteisöjen omaan tilinpäätöksiin sisältyvät	36 276 909,32	34 296 357,52
Laskennalliset verosaamiset 1.1.	1 159 118,97	1 409 354,00
Kauden muutos	-468 151,91	-250 235,03
Laskennalliset verosaamiset 31.12.	690 967,06	1 159 118,97

27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 051 385 187,52	962 132 099,87	329 365 079,39	285 968 253,99
Lainat julkisyhteisöiltä	196 676 914,53	172 274 924,84	191 387 187,00	131 416 631,00
Lainat muilta luotonantajilta	1 066 667,68	1 225 126,46	0,00	0,00
Yhteensä	1 249 128 769,73	1 135 632 151,17	520 752 266,39	417 384 884,99

28. Joukkovelkakirjalainat

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Svenska AB (publ) kuntatodistus 13.11.2023 - 28.2.2024 korkeus % 4,08 kertalyhenteinen	25 000 000,00	0,00
Kuntarahojutus Oyj 12.12.2023 - 29.1.2024 korkeus % 4,07 kertalyhenteinen	35 000 000,00	0,00
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	60 000 000,00	0,00

29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Eläkevaraukset	1 481 720,76	1 915 062,68	1 481 720,76	1 879 390,32
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus	17 795 144,24	13 527 823,17	17 795 144,24	13 527 823,17
Oikeudenkäyntivaraus	260 100,00	703 953,55	260 100,00	703 953,55
Potilasvahinkovastuuvaraus	0,00	11 069 271,39	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	521 317,19	471 117,19	64 217,19	64 217,19
Pakolliset varaukset yhteensä	20 058 282,19	27 687 227,98	19 601 182,19	16 175 384,23

30. Koroton vieras pääoma

	Turun kaupunki			
	2023	2023	2022	2022
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	10 585 897,51	0,00	13 748 148,10
Muut velat	31 000,38	0,00	31 000,38	0,00
Muut velat, liittymismaksut	75 946,61	0,00	75 946,61	0,00
Saadut ennakot	814 965,00	0,00	814 965,00	0,00
Siirtyvät korot	0,00	29 932,00	0,00	269,17
Siirtovelat	0,00	1 029 950,00	0,00	2 843 009,34
Yhteensä	921 911,99	11 645 779,51	921 911,99	16 591 426,61
Velat kuntayhtymille, joissa kaupunki on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	17 657,09	0,00	6 849 000,27
Muut velat	0,00	0,00	0,00	33 600,00
Muut velat, liittymismaksut	0,00	0,00	1 663,16	0,00
Siirtovelat	0,00	195 137,00	0,00	3 585 286,49
Yhteensä	0,00	212 794,09	1 663,16	10 467 886,76
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	2 591 121,95	0,00	2 551 710,44
Muut velat, liittymismaksut	38 231,86	0,00	38 231,86	0,00
Siirtovelat	0,00	870 116,59	0,00	0,00
Yhteensä	38 231,86	3 461 238,54	38 231,86	2 551 710,44
Velat muille				
Ostovelat	0,00	45 142 333,11	0,00	85 683 661,07
Muut velat	887 507,44	10 505 329,38	843 049,94	13 853 075,26
Saadut ennakot	0,00	245 240,49	0,00	232 493,98
Muut velat, liittymismaksut	12 172 617,76	0,00	12 170 954,60	0,00
Siirtyvät korot	0,00	3 166 672,15	0,00	1 305 338,74
Siirtovelat	0,00	54 740 040,61	48 975,00	100 604 064,99
Yhteensä	13 060 125,20	113 799 615,74	13 062 979,54	201 678 634,04
Pitkä- ja lyhytaikaiset korottomat velat yhteensä	14 020 269,05	129 119 427,88	14 024 786,55	231 289 657,85

31. Sekkitililimiitti

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	2 000 000,00	2 000 000,00
Siitä käyttämättä oleva määrä	2 000 000,00	2 000 000,00

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Liittymismaksut	53 662 476,75	53 490 655,59	12 286 796,23	12 286 796,23
Muut pitkäaikaiset velat	932 933,61	890 404,51	918 507,82	874 050,32
Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat yhteensä	54 595 410,36	54 381 060,10	13 205 304,05	13 160 846,55

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Olennaiset pitkäaikaiset siirtovelat				
Muut siirtovelat	0,00	48 975,00	0,00	48 975,00
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	0,00	48 975,00	0,00	48 975,00
Olennaiset lyhytaikaiset siirtovelat				
Korkojaksotukset	7 018 262,04	3 554 775,16	3 196 604,15	1 305 607,91
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	46 748 318,20	107 539 032,81	33 826 462,08	70 880 940,76
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	5 091 020,53	13 141 244,32	329 316,42	6 450 613,81
Valtion tuet, avustukset ja korvaukset	7 072 437,07	12 504 238,42	4 394 372,22	6 596 836,67
Muut tuet, avustukset ja korvaukset	2 529 283,56	1 033 525,32	2 529 283,56	483 525,32
Sairaanhoidopiirin lisälaskutus	0,00	934 492,05	0,00	1 345 394,31
Vakuutusmaksujen jaksotukset	1 022 028,64	1 128 785,71	0,00	0,00
Projektiavustus	0,00	368 000,00	0,00	368 000,00
Varsinais-Suomen hyvinvointialue hyvityslasku	1 224 314,00	0,00	1 224 314,00	0,00
Opetus- ja kulttuuriministeriö, Pois poikkeustilasta	0,00	1 450 574,00	0,00	1 450 574,00
Tuloennakot	5 516 186,38	4 432 343,60	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuriministeriö, ammatillisen koulutuksen järjestäjien digikyvykkyyden kehittäminen	3 999 993,00	0,00	3 999 993,00	0,00
Opetus- ja kulttuuriministeriö, tasa-arvoavustus	1 824 120,23	2 544 639,02	1 824 120,23	2 544 639,02
Liikennöintikorvaus	703 988,00	757 668,00	703 988,00	757 668,00
Koronakertapalkkio	0,00	1 553 571,48	0,00	1 189 985,89
Opetus- ja kulttuuriministeriö, Turvakolttu -hanke	643 353,52	1 310 140,82	643 353,52	1 310 140,82
Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ammatillisen koulutuksen verkostohanke	1 848 218,31	1 887 144,09	1 848 218,31	1 887 144,09
Opetushallitus, Erityisavustus / maahanmuutto-taustaiset oppilaat	346 068,88	531 415,19	346 068,88	531 415,19
Opetushallitus, Tuetusti tavoitteisiin III -hanke	409 686,60	664 981,00	409 686,60	664 981,00
Avustus harjoitustilavuokrien korvaamiseen	954 591,36	605 288,86	954 591,36	602 548,53
* Muut siirtovelat	10 391 807,80	19 829 480,42	3 801 476,02	9 967 953,41
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	97 343 678,12	175 771 340,28	60 031 848,35	108 337 968,73
Siirtovelat yhteensä	97 343 678,12	175 820 315,28	60 031 848,35	108 386 943,73

* Muut siirtovelat ryhmään sisältyy eriä, jotka yksinään eivät ole merkittäviä

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34. Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä kiinteistöihin tai osakkeita

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	537 834 976,72	488 850 925,99	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	977 530 365,85	956 076 215,85	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	26 478 699,06	33 354 458,82	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	209 334 874,28	237 688 543,43	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	1 186 865 240,13	1 193 764 759,28	0,00	0,00

35. - 37. Vakuudet

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut arvopaperit	23 741 524,08	23 770 735,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut muut vakuudet	104 220 141,04	102 004 655,09	160 000,00	160 000,00
Yhteensä	127 961 665,12	125 775 390,09	160 000,00	160 000,00
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut muut vakuudet	2 166 291,39	2 332 560,54	0,00	0,00
Yhteensä	2 166 291,39	2 332 560,54	0,00	0,00
Vakuudet yhteensä	130 127 956,51	128 107 950,63	160 000,00	160 000,00

38. Vuokravastuut

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	450 309 819,73	590 608 975,76	164 169 337,58	354 025 715,80
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	42 440 495,67	61 193 889,46	21 208 942,68	40 226 009,64
Lainavastuu, Kiinteistö Oy Turun Kaskenlinna	5 773 436,57	6 309 316,24	5 773 436,57	6 309 316,24
Leasingvastuut yhteensä	72 110 593,99	69 691 523,36	63 707 696,47	56 018 183,16
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	16 236 779,70	13 057 618,23	13 340 445,04	10 182 994,81
Leasingvastuista kiinteistöihin liittyvät rahoitus-leasingvastuut	11 705 951,04	12 319 836,69	11 705 951,04	12 319 836,69
Vuokravastuut yhteensä	528 193 850,29	666 609 815,36	233 650 470,62	416 353 215,20

Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

* Hyvinvointialueelle siirtyvien vuokravastuiden vaikutus on Turun kaupungin vertailuvuoden luvussa 180 milj. euroa ja konsernin 221 milj. euroa.

39. - 40. Vastuositoumukset

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Takaussitoumukset				
Takaukset samaan konserniin kuuluvien puolesta				
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	232 132 111,78	244 729 848,33
Muiden puolesta				
Jäljellä oleva pääoma	5 364 329,61	5 734 283,61	5 364 329,61	5 734 283,61
Takaussitoumukset yhteensä	5 364 329,61	5 734 283,61	237 496 441,39	250 464 131,94
Muut takaus- ja vastuositoumukset				
Näyttelyvakuudet				
Jäljellä oleva pääoma	1 256 770,00	3 071 456,00	1 256 770,00	3 071 456,00
Muut takausvastuut yhteensä	1 256 770,00	3 071 456,00	1 256 770,00	3 071 456,00
Muut takaus- ja vastuositoumukset yhteensä	6 621 099,61	8 805 739,61	238 753 211,39	253 535 587,94

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Turun osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	1 641 744 610,00	1 477 307 729,00
Turun mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	1 306 868,00	854 303,00

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti aiheutuvat velvoitteet	46 086 502,50	18 265 591,00	46 086 502,50	18 265 591,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	11 157 500,00	3 441 000,00	11 157 500,00	3 441 000,00
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut	1 058 267,20	1 331 713,39	0,00	0,00
Pitkäaikaiset investointisopimukset	145 597 966,67	57 692 750,58	145 597 966,67	57 692 750,58
Yhteistyö ja kumppanuussopimukset	26 000 000,00	22 700 000,00	26 000 000,00	22 700 000,00
Sopimusvastuut yhteensä	218 742 736,37	99 990 054,97	217 684 469,17	98 658 341,58
Arvonlisäveron palautusvastuu	20 097 489,66	24 867 940,56	2 799,49	0,00
Turun ammattikorkeakoulu Oy:n hankkeiden omarahoitusvastuu	4 818 980,00	3 515 784,00	0,00	0,00
Turun Satama Oy:n eläkevastuu	2 513 455,65	2 792 728,50	0,00	0,00
Muut taloudelliset vastuut	324 326,00	313 678,90	324 326,00	123 389,49

Koronvaihtosopimukset 1. ryhmä				
Koronvaihtosopimuksilla suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Kaikki sopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Viimeisin sopimus erääntyy 21.8.2051				
Sopimus erääntyy 21.11.2025				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-357 347,00	-363 097,00	-357 347,00	-363 097,00
Korko maksetaan	3,838	3,838	3,838	3,838
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk
Sopimus erääntyy 15.2.2025				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1 602 597,00	2 688 077,00	1 602 597,00	2 688 077,00
Korko maksetaan	0,696	0,696	0,696	0,696
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk
Sopimus erääntyy 30.9.2038 4)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 000 000,000	10 000 000,000	10 000 000,000	10 000 000,000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 873 431,22	-1 312 980,47	-1 873 431,22	-1 312 980,47
Korko maksetaan	4,045	4,045	4,045	4,045
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk
Sopimus erääntyy 15.1.2026				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1 011 584,74	1 896 783,54	1 011 584,74	1 896 783,54
Korko maksetaan	0,976	0,976	0,976	0,976
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk
Sopimus erääntyy 2.4.2046				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	6 777 465,44	8 280 914,99	6 777 465,44	8 280 914,99
Korko maksetaan	1,208	1,208	1,208	1,208
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk
Sopimus erääntyy 7.3.2025				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	876 679,00	1 555 464,00	876 679,00	1 555 464,00
Korko maksetaan	0,817	0,817	0,817	0,817
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk

Sopimus erääntyy 7.5.2024				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	40 000 000,00	40 000 000,00	40 000 000,00	40 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	783 596,00	1 834 254,00	783 596,00	1 834 254,00
Korko maksetaan	-0,016	-0,016	-0,016	-0,016
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk
Sopimus erääntyy 30.9.2050 3) 4)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00	30 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 930 816,40	-2 037 111,39	-1 930 816,40	-2 037 111,39
Korko maksetaan	2,120	2,120	2,120	2,120
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk
Sopimus erääntyy 22.8.2050				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	0,00	50 000 000,00	0,00	50 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	0,00	22 742 343,34	0,00	22 742 343,34
Korko maksetaan		0,163		0,163
Korko saadaan		Euribor 6 kk		Euribor 6 kk
Sopimus erääntyy 18.5.2035				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	0,00	50 000 000,00	0,00	50 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	0,00	-11 376 233,37	0,00	-11 376 233,37
Korko maksetaan		Euribor 6 kk, -0,068		Euribor 6 kk, -0,068
Korko saadaan		0,42		0,42
Sopimus erääntyy 27.10.2033 (1)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-974 143,750	1 784 580,88	-974 143,75	1 784 580,88
Korko maksetaan	2,213	2,213	2,213	2,213
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk
Sopimus erääntyy 25.11.2030				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00
Kypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	19 125 886,85	25 822 634,93	19 125 886,85	25 822 634,93
Korko maksetaan	0,00	0,00	0,00	0,00
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk
Sopimus erääntyy 22.8.2050				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	25 000 000,00	0,00	25 000 000,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	11 051 951,00	0,00	11 051 951,00	0,00
Korko maksetaan	0,163		0,163	
Korko saadaan	Euribor 6 kk		Euribor 6 kk	

Sopimus erääntyy 13.3.2024 (TVT Asunnot Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	64 646,77	180 584,12	0,00	0,00
Korko maksetaan	1,360	1,360		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 31.8.2035 (TVT Asunnot Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	146 808,13	340 918,15	0,00	0,00
Korko maksetaan	2,025	2,025		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 24.6.2035 (TVT Asunnot Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	240 095,48	557 529,41	0,00	0,00
Korko maksetaan	1,885	1,885		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 12.9.2044 (TYS)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	25 000 000,00	25 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	120 693,86	313 582,07	0,00	0,00
Korko maksetaan	1,870	1,870		
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk		
Sopimus erääntyy 12.9.2038 (TYS)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	25 000 000,00	25 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	2 506 518,42	2 282 021,36	0,00	0,00
Korko maksetaan	0,135	0,135		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 15.1.2044 (Oy Turku Energia Ab)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	13 371 841,00	13 761 637,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 932 139,00	-1 416 711,00	0,00	0,00
Korko maksetaan	3,906	3,906		
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk		
Sopimus erääntyy 22.9.2036 (Turun Seudun Puhdistamo Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	12 682 925,00	13 658 535,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	2 151 180,93	2 397 886,05	0,00	0,00
Korko maksetaan	Euribor 6 kk -2,75	Euribor 6 kk -2,75		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		

Sopimus erääntyy 23.10.2031 (Turun Seudun Puhdistamo Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 500 000,000	10 500 000,000	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	2 040 686,000	2 695 320,00	0,00	0,00
Korko maksetaan	-0,170	-0,170		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 3.7.2038 (Turun Seudun Puhdistamo Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000,00	20 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	6 220 902,00	6 894 249,00	0,00	0,00
Korko maksetaan	0,157	0,157		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 15.8.2031 (Turun Seudun Vesi Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	50 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	3 681 005,41	6 522 342,26	0,00	0,00
Korko maksetaan	1,350	1,350		
Korko saadaan	-0,563/ Euribor 3 kk	-0,563/ Euribor 3 kk		
Sopimus erääntyy 10.12.2040 (Turun Seudun Vesi Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	30 000 000,00	30 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	174 856,75	1 989 289,79	0,00	0,00
Korko maksetaan	2,500	2,500		
Korko saadaan	Euribor 3 kk	Euribor 3 kk		
Sopimus erääntyy 11.3.2024 (Turun Vapaavarasto Oy)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	700 003,000	921 055,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	4 940,00	15 698,00	0,00	0,00
Korko maksetaan	1,100	1,100		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Koronvaihtosopimukset 2. ryhmä				
Tehty vastaavamääräisen kiinteäkorkoisen lainan koron muuttamiseksi vaihtuvaksi. Järjestelyä vastaavan lainan käypä arvo ja johdannaisen käypä arvo vastaavat vastakkaismerkkisinä toisiansa järjestelyn sisällön vuoksi. Koronvaihtosopimuksen saatava kiinteän koron kassavirta ei realisoidu kaupungille, vaan jää vastapuolen taseeseen ja maksetaan järjestelyn lopussa kumuloituneena korkona lainan antajalle. Kohde-etuutena olevan lainan nimellispääoma on 20 000 000 euroa. Edellä mainitun vuoksi johdannaisen nimellisarvoa ja käypää arvoa ei lasketa mukaan yhteissummiin.				

Sopimus erääntyy 2.12.2043 2) 5)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	7 161 263,11	4 599 628,39	7 161 263,11	4 599 628,39
Korko maksetaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk
Korko saadaan				
Koronvaihtosopimukset 3. ryhmä				
Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset suojaavat koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksilla muutetaan vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Sopimukset alkavat aikaisintaan 12.3.2023 ja erääntyvät viimeistään 1.12.2056				
Sopimus erääntyy 1.12.2056 (alkaen 1.12.2031)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	0,00	50 000 000,00	0,00	50 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	0,00	11 166 674,57	0,00	11 166 674,57
Korko maksetaan		0,371		0,371
Korko saadaan		Euribor 6 kk		Euribor 6 kk
Sopimus erääntyy 7.5.2032 (alkaen 7.5.2024)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	0,00	50 000 000,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	3 139 294,80	0,00	3 139 294,80	0,00
Korko maksetaan	1,305		1,305	
Korko saadaan	Euribor 6 kk		Euribor 6 kk	
Sopimus erääntyy 7.11.2053 (alkaen 7.5.2032)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	0,00	50 000 000,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	8 474 740,07	0,00	8 474 740,07	0,00
Korko maksetaan	0,500		0,500	
Korko saadaan	Euribor 6 kk		Euribor 6 kk	
Sopimus erääntyy 22.9.2036 (Turun Seudun Puhdistamo Oy) (alkaen 22.9.2026)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	9 756 095,00	9 756 095,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-496 570,42	-185 268,67	0,00	0,00
Korko maksetaan	3,480	3,480		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Sopimus erääntyy 15.8.2046 (Turun Seudun Vesi Oy) (alkaen 15.8.2031)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	50 000 000,00	50 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-771 368,00	-1 363 967,00	0,00	0,00
Korko maksetaan	2,080	2,080		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		

Sopimus erääntyy 5.9.2051 (Turun Seudun Vesi Oy) (alkaan 5.9.2031)				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	25 000 000,00	25 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 395 981,63	-2 400 159,40	0,00	0,00
Korko maksetaan	1,820	1,820		
Korko saadaan	Euribor 6 kk	Euribor 6 kk		
Yhteensä nimellisarvot	757 010 864,00	783 597 322,00	455 000 000,00	480 000 000,00
Yhteensä käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	60 464 331,23	81 505 619,16	47 708 056,53	62 682 305,02

- 1) Vastapuolella oikeus jatkaa sopimusta 9 vuodella vuonna 2033.
- 2) Vastapuolella oikeus keskeyttää sopimus 2028. Kaupungilla on sama oikeus koronvaihtosopimukseen kohdistuvassa lainassa.
- 3) Koronvaihtosopimuksen korkosuoja rajoittuu 5 %:n (3 kk:n euribor).
- 4) Sopimuksessa on molemmilla osapuolilla n. Break Clause eli purko-oikeus markkinahintaan vastapuolen luottoriskin vähentämiseksi.
- 5) Sopimuksessa on vakuussopimus vastapuolen luottoriskin vähentämiseksi, joka koskee molempia osapuolia.

Kaupunginhallituksen (Kh 28.11.2022 § 494) päätöksen mukaan kaupungin suojausaste pyritään pitämään 50 - 80 %:n vaihteluvälin sisällä suhteessa vuodenvaihteen pitkäaikaiseen lainakantaan.

Emon suojausaste oli 86 % per 31.12.2023, josta voimassa olevat koronvaihtosopimukset yhteensä 375 meur (kaikki yhteensä 455 meur).

Pitkäaikaisten lainojen ja kuntatodistusten efektiivinen korko oli 1,22 % vuonna 2023 mukaan lukien voimassa olevat suojaukset.

Yhden prosenttiyksikön korkojen nousu / lasku muuttaisi emon lainasalkun efektiivistä korkoa ja johdannaisposition käypää arvoa vuonna 2024 seuraavasti:

Korkokäyrän tasomuutos, bp	Lainasalkun efektiivinen keskimarkkino, %*	Johdannaisposition käypä arvo, Meur**	Huomioita: Simuloinnissa ei ole huomioitu vuoden 2024 talousarviolainoja, koska niiden määrää tai korkosidonnaisuutta ei ole vielä päätetty/tiedossa.
-100 bp (-1,0 %)	1,50	9,8	
-50 bp (-0,5 %)	1,49	29,7	
tilanne 31.12.2023	1,22	47,7	
+50 bp (+0,5 %)	1,46	64,0	
+100 bp (+1,0 %)	1,44	78,8	

*) Simulointi koskee talousarviovuotta eli vuotta 2024, koska ajassa taaksepäin simulointi ei ole mahdollista

***) Simulointi koskee tilannetta per 31.12.2023, Dirty price eli korot mukana arvossa.

	Konserni		Turun kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Päästöoikeudet				
Turku Energian päästöoikeudet				
Hallussa olevien päästöoikeuksien määrä 31.12. (CO ₂ tonnia)	189 567	110 450	0	0
Toteutuneiden päästöjen määrä (CO ₂ tonnia)	109 718	218 035	0	0
Päästöoikeuksien ostot (euroa)	75 500,00	133 500,00	0,00	0,00
Vireillä olevat oikeudenkäynnit				
Hallinto-oikeus	800,00	1 406,56	800,00	1 406,56
Hovioikeus	0,00	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00
Varsinais-Suomen käräjäoikeus	52 000,00	65 825,78	52 000,00	65 825,78
Markkinaoikeus	15 848,00	0,00	15 848,00	0,00
Vireillä olevat oikeudenkäynnit yhteensä	68 648,00	1 067 232,34	68 648,00	1 067 232,34

Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

42. Henkilötyövoima 31.12.

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Konsernihallinto	558,3	533,9
Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	359,7	352,0
Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus	4 211,3	3 983,2
Vapaa-ajan palvelukokonaisuus (31.5.2023 asti)	241,9	605,8
Kulttuurin palvelukokonaisuus (1.6.2023 lukien)	234,7	0,0
Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus (1.6.2023 lukien)	61,5	0,0
Liikunnan palvelukokonaisuus (1.6.2023 lukien)	70,0	0,0
Työllisyyden palvelukokonaisuus (31.8.2023 asti)	297,0	322,2
Elinvoiman palvelukokonaisuus (1.9.2023 lukien)	151,2	0,0
Muut toimielimet ja yhteisöt	5,7	6,0
Henkilöstötyövoima yhteensä	6 191,4	5 803,1

43. Tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut

Henkilöstökulut ovat yhteensä 329 294 821,55 euroa.

Henkilöstökulut on eritelty tuloslaskelmassa.

Pysyviin vastaaviin aktivoitu kaupungin oman työn osuus, yhteensä 1 770 965,50 euroa on kirjattu valmistus omaan käyttöön –tilin kautta taseeseen tuloslaskelmaan kirjattuja henkilöstökuluja vähentämättä.

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Keskustan Turun kunnallisjärjestö ry	9 298,50	8 778,50
Keskustan Varsinais-Suomen piiri ry	284,25	473,25
Turun Kokoomus r.y.	44 665,50	47 034,00
Perussuomalaisten Varsinais-Suomen piiri – Sannfinländarnas Egentliga Finlands krets ry	299,00	233,75
Turun Kristillisdemokraatit - Kristdemokraterna i Åbo ry	1 882,14	2 033,64
Svenska Folkpartiet i Åbo rf	12 483,14	12 901,29
Svenska folkpartiet i Egentliga Finland rf	65,00	466,50
Turun Perussuomalaiset ry	19 335,84	19 889,72
Turun Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry	51 020,74	51 795,77
Turun vihreä kunnallisjärjestö ry	35 561,50	36 905,24
Turun Vasemmistoliitto, Vänsterförbundet i Åbo rf	39 853,72	44 199,53
Varsinais-Suomen Vasemmistoliitto ry	778,75	440,00
Liike Nyt Turku ry	2 276,30	780,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	217 804,38	225 931,19

45. Tilintarkastajien palkkiot

	Turun kaupunki	
	2023	2022
Tilintarkastuspalkkiot	63 801,24	41 619,92
Tilintarkastajien lausunnot	27 900,00	57 324,75
Muut palkkiot	73 452,45	70 508,20
Palkkiot yhteensä	165 153,69	169 452,87

46. Intressitahot

	Turun kaupunki			
	2023	2022		
	Liiketoimen arvo	Liiketoimen arvo	Intressisuhteen luonne	Muut tiedot
Turun musiikkijuhlasäätiö sr	296 000,00	296 000,00	esittävän taiteen tukeminen sopimus-pohjaisesti	
Kiinteistö Oy Turun Monitoimihalli	828 420,36	819 765,63	liikuntaolosuhteiden tukeminen	osa liiketoimen arvosta voidaan laskea kaupalliset ehdot täyttäväksi
Turun Kaupunginteatteri Oy	6 822 999,96	6 673 233,96	esittävän taiteen tukeminen sopimus-pohjaisesti	

47. Vahinkorahaston tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	EUR	EUR
Liiketoiminnan muut kulut	0,00	-250 855,56
Muut liiketoiminnan kulut	0,00	-250 855,56
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0,00	-250 855,56
Rahoitustuotot ja -kulut	3 378 727,49	-1 864 708,18
Korkotuotot	1 933 587,69	1 669 706,77
Muut rahoitustuotot	1 986 484,95	772 359,98
Muut rahoituskulut	-541 345,15	-4 306 774,93
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	3 378 727,49	-2 115 563,74
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	3 378 727,49	-2 115 563,74
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 378 727,49	-2 115 563,74

RAHOITUSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	EUR	EUR
Toiminnan rahavirta	3 378 727,49	-2 115 563,74
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0,00	-250 855,56
Rahoitustuotot ja -kulut	3 378 727,49	-1 864 708,18
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 378 727,49	-2 115 563,74
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-88 853,74	71 980,26
Saamisten muutokset kunnalta / kuntayhtymältä	71 347,96	352 526,41
Saamisten muutokset muilta	-160 201,70	-280 546,15
Rahoituksen rahavirta	-88 853,74	71 980,26
Rahavarojen muutokset	3 289 873,75	-2 043 583,48
Rahavarojen muutos	3 289 873,75	-2 043 583,48
Rahavarat 31.12.	41 823 110,11	38 533 236,36
Rahavarat 1.1.	38 533 236,36	40 576 819,84

TASE 31.12.2023

	2023	2022		2023	2022
	EUR	EUR		EUR	EUR
PYSYVÄT VASTAAVAT	10 000 000,00	10 000 000,00	OMA PÄÄOMA	53 137 713,03	49 758 985,54
Sijoitukset	10 000 000,00	10 000 000,00	Muut omat rahastot	22 672,24	22 672,24
Muut lainasaamiset	10 000 000,00	10 000 000,00	Edellisen tilikauden ylijäämä (alijäämä)	49 736 313,30	51 851 877,04
			Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 378 727,49	-2 115 563,74
VAIHTUVAT VASTAAVAT	43 137 713,03	39 758 985,54			
Saamiset	1 314 602,92	1 225 749,18			
Lyhytaikaiset saamiset	1 314 602,92	1 225 749,18			
Saamiset kunnalta	551 736,41	623 084,37			
Siirtosaamiset	762 866,51	602 664,81			
Rahoitusarvopaperit	41 823 110,11	38 533 236,36			
Osakkeet ja osuudet	18 012 624,42	17 662 747,98			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	23 810 485,69	20 870 488,38			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	53 137 713,03	49 758 985,54	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	53 137 713,03	49 758 985,54

48. Eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat

Kilpailulain 30 d §:n perusteella julkisyhteisön on 1.1.2020 alkaen tullut eriyttää kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa taloudellinen toiminta kirjanpidossaan. Eriytetyn toiminnan tuotot ja kulut esitetään tilikausikohtaisena tuloslaskelmana, joka johdetaan toimijan kirjanpidosta.

Turun kaupungilla on tunnistettu vuodelta 2023 viisi toimintoa, joiden nähdään täyttävän kilpailulain mukaisen kirjanpidon eriyttämisvelvoitteen ja joista on laadittu toiminnan taloutta kuvaavat tuloslaskelmat. Näitä toimintoja ovat kaupungin omistamien tai hallinnoimien tilojen, konserttitalon ja venepaikkojen vuokraustoiminta sekä it-palvelujen ja museokauppojen tuotteiden myynti.

Eriytettävien toimintojen kustannuslaskennassa on noudatettu Kuntien ja kuntayhtymien automatisoidun talousraportoinnin käsikirjassa esitettyjä kustannuslaskennan periaatteita sekä kaupungin sisäistä kustannuslaskennan opasta (Säännöstö Kh 17.4. 2001 § 428). Myytävien palvelujen ja tavaroiden hinnoittelusta on annettu ohjeet hallintosäännön perusteella annetuissa taloudenpidon periaatteissa.

Kustannukset on kohdennettu laskelmille aiheuttamisperiaatteella, joka on määritelty toimintokohtaisesti. Konserttitalon vuokraustoiminnan osalta kustannusten kohdennusperusteena on käytetty ulkoisen vuokraustoiminnan toteutuneiden käyttötuntien osuutta kokonaiskäytöstä. Venepaikkojen vuokrauksen ja museokauppojen osalta aiheuttamisperiaate on arvioitu kustannuslajikohtaisesti.

Tilojen vuokrauksen eriyttämislaskelma pohjautuu menojen rakennuskohtaiseen seurantaan. It-palvelujen laskelmassa eriytettävälle palvelulle on kohdistettu ulkoisten hankintojen lisäksi palvelukeskuksen kustannuksia, jotka koostuvat välittömistä palvelunhallinnan henkilöstökustannuksista sekä välillisistä kustannuksista toimintaan kohdentuvan henkilöstön määrän mukaisesti.

Kaikissa laskelmissa eriytettäville toimintoille on kohdennettu sisäisesti palvelukokonaisuuksilta laskutetut konsernihallinnon tukipalvelukustannukset sekä soveltuvin osin palvelukokonaisuuden hallinnollisia kustannuksia. Kustannuslaskennassa käytetyt perusteet on dokumentoitu eriytettävien toimintojen osalta erilliselle tiedonkeruupohjalle.

IT-palvelujen myynti

TULOSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	EUR	EUR
Liikevaihto	3 008 950,63	1 194 201,00
Materiaalit ja palvelut	-1 916 128,22	-816 889,12
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 360,08	-2 533,55
Ostot tilikauden aikana	-3 360,08	-2 533,55
Palveluiden ostot	-1 912 768,14	-814 355,56
Henkilöstökulut	-443 665,52	-167 590,30
Palkat ja palkkiot	-366 650,66	-136 044,81
Henkilösivukulut	-77 014,86	-31 545,49
Eläkekulut	-61 930,27	-25 856,96
Muut henkilösivukulut	-15 084,59	-5 688,52
Liiketoiminnan muut kulut	-351 571,67	-147 301,27
Vuokratulot	-351 223,37	-146 951,80
Muut liiketoiminnan kulut	-348,30	-349,47
Liikeylijäämä (-alijäämä)	297 585,22	62 420,31
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	297 585,22	62 420,31
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	297 585,22	62 420,31
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	297 585,22	62 420,31

Konserttitalon tilojen vuokraus

TULOSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	EUR	EUR
Liikevaihto	404 896,99	296 400,47
Materiaalit ja palvelut	-38 511,44	-26 707,04
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 773,27	-18 190,64
Ostot tilikauden aikana	-28 773,27	-18 190,64
Palveluiden ostot	-9 738,17	-8 516,40
Henkilöstökulut	-65 441,32	-57 438,68
Palkat ja palkkiot	-53 985,15	-47 459,99
Henkilösivukulut	-11 456,17	-9 978,69
Eläkekulut	-9 175,72	-8 033,42
Muut henkilösivukulut	-2 280,45	-1 945,26
Liiketoiminnan muut kulut	-318 335,90	-250 951,31
Vuokratulot	-197 898,77	-172 906,47
Muut liiketoiminnan kulut	-120 437,13	-78 044,84
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-17 391,67	-38 696,56
Rahoitustuotot ja -kulut	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-17 391,67	-38 696,56
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-17 391,67	-38 696,56
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-17 391,67	-38 696,56

Museokaupat

TULOSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023 EUR	2022 EUR
Liikevaihto	473 512,64	489 076,23
Materiaalit ja palvelut	-281 514,08	-267 966,95
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-274 982,27	-260 553,43
Ostot tilikauden aikana	-237 550,21	-360 126,37
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-37 432,06	99 572,94
Palveluiden ostot	-6 531,81	-7 413,52
Henkilöstökulut	-222 072,41	-224 767,53
Palkat ja palkkiot	-183 333,00	-185 930,91
Henkilösivukulut	-38 739,41	-38 836,62
Eläkekulut	-31 108,76	-31 156,18
Muut henkilösivukulut	-7 630,65	-7 680,44
Liiketoiminnan muut kulut	-48 331,93	-54 764,06
Vuokratulot	-37 239,43	-45 715,27
Muut liiketoiminnan kulut	-11 092,50	-9 048,79
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-78 405,78	-58 422,31
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-78 405,78	-58 422,31
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-78 405,78	-58 422,31
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-78 405,78	-58 422,31

Tilavuokraus

TULOSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	EUR	EUR
Liikevaihto	15 146 707,12	15 110 869,30
Materiaalit ja palvelut	-2 764 658,16	-4 333 663,65
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 729 440,40	-1 560 675,12
Ostot tilikauden aikana	-1 729 440,40	-1 560 675,12
Palveluiden ostot	-1 035 217,76	-2 772 988,53
Henkilöstökulut	-418 984,06	-364 919,05
Palkat ja palkkiot	-346 689,81	-301 471,07
Henkilösivukulut	-72 294,25	-63 447,98
Eläkekulut	-58 257,74	-50 768,22
Muut henkilösivukulut	-14 036,51	-12 679,76
Poistot ja arvonalentumiset	-1 613 132,88	-1 914 687,83
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 613 132,88	-1 914 687,83
Liiketoiminnan muut kulut	-7 243 081,90	-6 267 900,35
Vuokratulot	-7 237 091,57	-6 264 647,45
Muut liiketoiminnan kulut	-5 990,33	-3 252,90
Liikelylijäämä (-alijäämä)	3 106 850,12	2 229 698,42
Rahoitustuotot ja -kulut	-0,04	-2,83
Muut rahoituskulut	-0,04	-2,83
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	3 106 850,08	2 229 695,59
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	3 106 850,08	2 229 695,59
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 106 850,08	2 229 695,59

Venepaikkojen vuokraus

TULOSLASKELMA 1.1.2023 - 31.12.2023

	2023	2022
	EUR	EUR
Liikevaihto	280 455,47	312 864,17
Materiaalit ja palvelut	-199 818,27	-191 351,89
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-85 682,08	-92 592,38
Ostot tilikauden aikana	-85 582,08	-92 592,38
Palveluiden ostot	-114 136,19	-98 759,51
Henkilöstökulut	-21 728,93	-23 892,21
Palkat ja palkkiot	-17 994,27	-19 760,07
Henkilösivukulut	-3 734,66	-4 132,14
Eläkekulut	-3 018,28	-3 316,12
Muut henkilösivukulut	-716,28	-816,02
Poistot ja arvonalentumiset	-64 519,65	-64 519,65
Suunnitelman mukaiset poistot	-64 519,65	-64 519,65
Liiketoiminnan muut kulut	-47 586,22	-46 664,80
Vuokrakulut	-47 210,50	-46 515,46
Muut liiketoiminnan kulut	-375,72	-149,34
Liikeliiketty jäämä (-alijäämä)	-53 197,60	-13 564,38
Rahoitustuotot ja -kulut	-0,00	-0,13
Muut rahoituskulut	-0,00	-0,13
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-53 197,60	-13 564,51
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-53 197,60	-13 564,51
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-53 197,60	-13 564,51

12. Luettelot ja selvitykset

12. Luettelot ja selvitykset

12.1 Tilinpäätökseen sisältyvien tunnuslukujen laskentakaavat

TULOSLASKELMA

KAUPUNKI JA KONSERNI

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista (Toimintatuotot/Toimintakulut, %)

$100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

$100 \times \text{Vuosikate} / \text{suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate €/ asukas

Asukasmäärä Tilikauden lopussa

TASEYKSIKÖT

Sijoitetun pääoman tuotto, %

$100 \times (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset keskimäärin tilikaudella})$

* Tunnusluvun tase-erät eli sijoitettu pääoma lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

$100 \times (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Myös ns. nollakorkoiset pitkäaikaiset lainat kunnalta otetaan tuotto, % -tunnusluvussa sijoitetun pääomana huomioon. Tunnusluvun tase-erät lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Voitto %

$100 \times (\text{Yli- ja alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

RAHOITUSLASKELMA

KAUPUNKI JA KONSERNI

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €

Tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden toiminnan ja investointien rahavirta –välitulosten yhteissumma

Investointien tulorahoitus, %

$100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

[omahankintameno = käyttöomaisuusinvestoinnit – (rahoitusosuudet)]

Laskennallinen lainanhoitokate

$(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Jos lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä, otetaan lainanlyhennykseksi laskennallinen vuosilyhennys jakamalla ed. mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset

Lainanhoitokate

$(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Jos lainakannasta 20 % tai alle on kertalyhenteisiä lainoja, käytetään todellisia lainanlyhennyksiä.

Kassan riittävyys, pv

$365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12 / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

$\text{Rahavarat} = \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset } 31.12.$

$\text{Kassasta maksut} =$

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Tilikauden verot (konserni)

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainasaamisten lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Asukasmäärä**TASEYKSIKÖT****Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €**

Tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden toiminnan ja investointien rahavirta –välitulosten yhteissumma

Investointien tulorahoitus, %

$100 \times (\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

[omahankintameno = käyttöomaisuusinvestoinnit – (investointien rahoitusosuudet)]

Laskennallinen lainahoitokate

$= (\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Jos lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä, otetaan lainanlyhennykseksi laskennallinen vuosilyhennys jakamalla ed. mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset

Lainanhoitokate

$(\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Jos lainakannasta 20 % tai alle on kertalyhenteisiä lainoja, käytetään todellisia lainanlyhennyksiä.

Quick ratio

$(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Current ratio

$(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

TASE

KAUPUNKI, LIKELAITOKSET JA TASEYKSIKÖT

Omavaraisuusaste, %

$100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$
(Käyttötulot = toimintatuotot + verotulot + valtionosuudet)
(Käyttötulot, liikelaitokset = Liikevaihto + Liiketoiminnan muut tuotot + Tuet ja avustukset)

Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas (ei taseyksikölle)

[Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Lainakanta 31.12. 1000 €

Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat + liikelaitoksilla korotomat velat kunnalta/kuntayhtymältä)

Lainakanta, €/ asukas (ei taseyksiköille)

Lainakanta 31.12. / Asukasmäärä

Lainat ja vuokravastuut 31.12. 1000 € (ei taseyksikölle)

=Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas (ei taseyksikölle)

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12. 1000 € (ei taseyksiköille)

Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Asukasmäärä (ei taseyksiköille)

KONSERNI

Konsernin omavaraisuusaste, %

$100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuudet} + \text{Konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas (ei liikelaitokselle)

[Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Konsernin lainakanta 31.12. 1000 €

Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainat, €/ asukas

Lainakanta 31.12. / asukasmäärä

Lainat ja vuokravastuut 31.12. 1000 €

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Konsernin lainasaamiset 31.12. 1000 €

Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Kaupungin asukasmäärä**HENKILÖSTÖ****Kaupungin työvoiman käyttö (HTV) 31.12. ja henkilölukumäärä 31.12.**

Henkilöstö ilmoitetaan henkilötyövuosiksi muutettuna sekä henkilöstön lukumääränä 31.12. Henkilötyövuosiin ja henkilöstön lukumäärään lasketaan mukaan toistaiseksi palkatut päätoimiset, määräaikaiset, tukitoimenpitein työllistetyt ja oppisopimussuhteiset. Lukumääriin ei lasketa palkkionsaajia, omais- ja perhehoitajia, sopimuspalomiehiä eikä kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevia henkilöitä.

Työvoima=kaikkien henkilöiden kaikkien palvelussuhteiden (lukuun ottamatta palkkionsaajia, omais- ja perhehoitajia, sopimuspalomiehiä sekä kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevia) kalenteripäivät vähennettynä kaikkien palkattomien poissaolojen kalenteripäivillä = palkalliset päivät kalenteripäivinä. Tämä luku on jaettu tarkastelujakson kalenteripäivillä, jolloin on saatu keskimääräinen henkilöjaksojen lukumäärä.

Henkilöstön lukumäärästä 31.12. ilmoitetaan erikseen kokoaikaisen ja osa-aikaisen henkilöstön lukumäärä.

12.2 Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

KIRJANPITOKIRJAT

Pääkirjat
Päiväkirjat
Ostoreskontra
Myyntireskontra
Käyttöomaisuuskirjanpito
Palkkakirjanpito
Varastokirjanpito
Antolainalaskutus ja -reskontra
Henkilöstökassakirjanpito
Rahastokirjanpito
Konsernitilinpäätöksen yhdistely-
laskelmat
Tase-erittelyt
Ostolaskut
Muistiot
VIM-muistiot
Tiliotteet

SÄILYTYSTAPA

sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi
sähköinen säilytys
paperituloste
sähköinen säilytys
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi sekä paperitulosteet
sähköinen säilytys (VIM)
sähköinen säilytys (SAP S/4HANA) ja sähköinen arkistointi sekä paperitulosteet
sähköinen säilytys (VIM)
sähköinen säilytys (SAP, SARKK)

TOSITELAJIT

Pääkirjaviennit:

AB Kirjanpitotosite
KU Kuntatilaston oikaisut
MU Muistiot (VIM)
SA Pääkirjatiliosite
ST Toistuvaistosite
SV Alv-ajo ja kassa-ale
TO Tiliote SAP
ZA Tilin avaussaldo
ZO Veron oikaisutosite

Myyntireskontra:

DA Asiakastosite
DG Asiakkaat -hyvitys
DP Perinnän viitteet
DR Asiakaslasku
DZ Asiakasmaksu
ZB Konversio (osasuor.)
ZC Konversio (laskut)
ZD Luottotappiokirjaus

Ostoreskontra:

KA Toimittajatosite
KG Toimittajahyvitys
KP Tilien ylläpito
KR Toimittajalasku
KZ Toimittajamaksu

Käyttöomaisuuskirjanpito:

AA Käyttöomaisuuskirjaus
AF Poistokirjaus
AZ Purkamisen tositelaji

Hankinta:

RE Lasku -brutto

Myynti:

RV Laskun siirto

Vyörytykset:

CO CO-kirjaus
VY Vyörytykset

Liittymät:

K1 Kirjanpitoliihtymä/Kirjanpitoliihtymä Effic
K2 Kirjanpitoliihtymä/Kirjanpitoliihtymä, SKJ
K3 Kirjanpitoliihtymä, Web
K4 Kirjanpitoliihtymä, Pus
K5 Kirjanpitoliihtymä, Lip
PA Palkat
JA Jaksotukset
ML Matkalaskutosite

Varastokirjanpito:

WE Tavarahan vastaanotto

Konsernitilinpäätös:

Käyttöomaisuuden sisäisten katteiden eliminointitositteet
Oman pääoman ehtoisten sijoitusten eliminointitositteet

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Turussa 25. päivänä maaliskuuta 2024

sähköisesti allekirjoitettu

Kaupunginhallitus

sähköisesti allekirjoitettu

Minna Arve
pormestari

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä sähköisen allekirjoituksen tekopäivänä

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

sähköisesti allekirjoitettu

Jorma Nurkkala
JHT, KHT